טיו משפמ נר מצוה מ"ת הלכה י סמג עשיו

יכ טוש"ע ח"מ סר קסג סעיף ה וטוש"ע י"ד סר רמג סעיף ב: ב ג ד מיי' פ"ו מהלי שכמים הלי ו ז סמג נה בגדמיי עשיו פכ טוש"ע ח"מ סי קסג סעיף ד: נמ ה וז מיי שם ופ"ו מהלי ח"ת הלי י סמג

שם וסי ינ טוש"ע שם וטוש"ע י"ד סי רמג סעיף א ב: ם דו טוש"ע י"ד סיי רנא סעיף יא: מא ממיי פ"ד מהלי ע"ו י ממי פ"ט מהלי נדרים הלי יו סמג

לחוין רמב טוש"ע י"ד סיי רח מעיף לב: מג ב מיי פ"ע מהלי מחנות נוניים הלי יב סמג עשין קסב טוש"ע י"ד סי' רנו סעיף ה: סך 7 מיי' פ"ו מהלי שכמס הל' ה סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי

שם טוש"ע שם סעיף מן נם עמיין שם ופ״ו מהלי ת"ת הלכה י סמג שם טוש"ע שם וטוש"ע י"ד םן פצימיי פ"ו מהלי מחנות עניים חלכה יב

סמג עשין קסב טוש"ע י"ד סי' למח סעיף ג: סמג עשין קסב טוש"ע י"ד סיי רוד סעיף ב: מנו ר מיי שם הלי י ממג

רנב סעיף א:

רבינו נרשום

אלו ת״ח. שלומריו זה מזה כתינוק יונק משרי אמו: וריש לקיש רמפיק דערכין (דף ו: ושם ד"ה עד) אע"ג דהתם לא היה שלום מלכות התם ולא בצדיקים בלבד: ברגא. מחבב אומות העולם. שאתה נותן להם על . שישראל בגלות אעפ״כ קדושיו של ישראל העוסקים בתורה יהיו מסורין בידך: לרגלך. משמע בשבילך ומשמע בלשוז ארמי כמו ושננתם ותתנינון כלומר גם יתנון שעוסקים בתורה כולהו עתה אקבצם מגלותם יאם מעט מחם יעסקו כמו לא יחל דברו: מנת המלך. שנותנין מתנות למלך מסים: ארנונא. מס של קרקע: כריא חדתא. :רולה שחופרין להשקות ממנה שדוח ע״י דלייה ודרך נגרים ופסק 6) ליתן ליתומין חלק בחפירה זו שהן נהנין נאחרים: מידויל. שלא ינבעו המים ונמצאת מוציא מחיצה או גדר סמוך לחומת העיר מבחרץ כדי להגן על החומה ועל שם כך קרי אגלי גפא לשרו הגפת דלתות כלומר לנעול שערים שעושין לפני פינת העיר משום **פתיא.** שחופרין למלאות ממנו מים לשתות ועל שם כך קרי ליה כריא פתיא שדולין בכלי חרס כמו (ברכות ג וש"מ) פתיא

שליט למרמא עליהם. לפי שהיו עסוקים במלחכת שמים גו א מיי פ"ו מהלכות בבנין בית המקדש ה"נ אין להטיל מס על לומדי חורה: ור"לך זו ארנונא. פיי בקונטרס עישור בהמוח וחבוחה כו' ור"ח פיי ארוחת דורון לשלטון העובר ממקום למקום שנותן לו

כל עיר ועיר ארוחה ופירושו מלשון ויבא הלך לאיש העשיר (שמואל ב יב): בריא פתיא. פירש ר"ח להסיר גכשושית מרחוב העיר:

איפרא הורמיז. פר"ח דמשמעום הלשון מן מאת המקום איפרא כמו אפריון נמטייה לר"ש (ב"מ דף קיט.) הורמיז שם שכינה כי ההיא דס"פ אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לט. ושם ד"ה דהורמח) מפלגא דידך ולעיל דהורמיז בויי"ן מפלגא ולתחת דהורמין בנו"ן כמו הורמין בר לילחא (לקמן דף עג.): (לעיל) בכלב וכעורב. כמו שפי׳ הקונטרם והיינו דכחיב נותן לבהמה לחמה לבני עורב וגו' בהמה בגימטריא כלב: יתיב רב יוסף וקא מעיין בה. וא"ח וכי ליח ליה ביבש קלירה תשברנה וגו' (שעיה ס) כדאמרי׳ בפירקין (דף י:) וי"ל דקבל׳ משום שלום מלכות כדעבד רבה לקמן (שם) וכי היכי דפלגינהו רבא לעניי עובדי כוכבים ה"נ פדה בהו רב יוסף שבויי עובדי כוכבים ומיהו לא לריכי להכי אלא כדפירש הקונט' (ג) [©] דרבא דקבלה משום שלום מלכות וכיון שאמר לו ליתן למצוה רבה לא היה אפשר לחלקם לעניי עובדי כוכבים דאסור לגנוב דעת הבריות ואפי׳ דעתו של עובד כוכבים (סולין זה.) אבל מעות המתחלקים לעניים אין כאן גניבת דעת דאינהו נמי ידעי שישראל רגילין

לפרנסם כדאמר בהמקין (גיטין דף סא.)

מפרנסים עניי עכו"ם עם עניי ישראל

מפני דרכי שלום והא דקבל מההוא

טייעה דנדב שרגה לבי כנישתה בפ"ק

טעמא משום דהוו כמו קרבן ואמרינן

(מיר סב.) אים אים לרבות נכרים

שנודרים נדרים ונדבות כישראל:

6) [פסחים פו], כ) פ"א אלו תלמידי הכמים. אלותא אין לריכין חומה: [זו] כנסת ישראל. כולם שוין לענין חומה וגודרים עלמן מלטמע בעובדי כוכבים: שאתה מחבב עמים. שאחה מנהיב להם פניך להשליטן על בניך: כד קרושיו. של ישרחל בידך [הס] לשומרן: בדשון ארמי נאמר. יחנו חרגום של ישנו

אלו ת"ח ור"ל סבר לה "כדדרש רבא "אני חומה זו כנסת ישראל ושדי כמגדלות אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות י רב (6) נחמן בר רב חסדא רמא כרגא ארבנן "א"ל רב נחמן בר יצחק עברת אדאורייתא ואדנביאי ואדכתובי אדאורייתא דכתיב ם אף חובב עמים כל קרושיו בידך אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם אפילו בשעה שאתה מחבב עמים כל קרושיו יהיו בידך והם תכו לרגלך תגי רב יוסף אלו תלמידי חכמים שמכתתים רגליהם מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה ישא מדברותיך לישא וליתן בדבורותיו של מקום אדנביאי דכתיב 0 גם כי יתגו בגוים עתה אקבצם ויחלו מעם ממשא מלך ושרים אמר י עולא פסוק זה בלשון ארמית נאמר אי תנו כולהו עתה אקבצם ואם מעט מהם יחלו ממשא מלך ושרים אדכתובי דכתיב ה מנדה בלו והלך לא שלים למרמא עליהם יי ואמר רב יהודה מנדה זו מנת המלך בלו זו כסף גולגלתא והלך זו ארנונא רב פפא ברמא כריא חדתא איתמי א"ל רב שישא בריה דרב אידי לרב פפא ודילמא לא מידויל א"ל מישקל שקילנא מנייהו אי מידויל מידויל ואי לא גמהדרנא לה ניהלייהו 6 אמר רב יהודה הכל לאגלי גפא אפילו מיתמי יהאבל רבנו לא צריכי נטירותא יהכל לכריא פתיא אפי' מרכגן יולא אמרן אלא דלא נפקי באכלוזא אבל נפקי באכלווא רבנן לאו בני מיפק באכלווא נינהו: רבי פתח אוצרות בשני בצורת אמר יכנסו בעלי מקרא בעלי משנה בעלי גמרא בעלי הלכה בעלי הגדה אבל עמי הארץ אל יכנסו דחק רבי יונתן בן עמרם ונכנם אמר לו רבי פרנסני אמר לו בני קרית אמר לו לאו שנית א"ל לאו אם כן במה אפרנסך [א"ל] פרנסני ככלב וכעורב פרנסיה בתר דנפק חיתיב רבי

וקא מצמער ואמר אוי לי שנתתי פתי לעם הארץ אמר לפניו ר' שמעון בר רבי שמא יונתן בן עמרם תלמידך הוא שאינו רוצה ליהנות מכבוד תורה מימיו בדקו ואשכח אמר רבי יכנסו הכל רבי למעמיה דאמר רבי "אין פורענות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ כההוא דמי "כלילא דשדו אמבריא אתו לקמיה דרבי ואמרו ליה ליתבו רבנן בהדן אמר להו לא אמרו ליה ערוקינן [א"ל] ערוקו ערקו פלגיהון דליוה פלגא אתו הנהו פלגא קמי דרבי א"ל ליתבו רבנן בהדן אמר להו לא ערוקינן ערוקו ערקו כולהו פש ההוא כובם שדיוה אכובם ערק כובם פקע כלילא א"ר ראיתם שאין פורענות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ: וכמה יהא בעיר ויהא כאגשי העיר וכו': ורמינהי ∞ החמרת והגמלת העוברת ממקום למקום ולנה בתוכה והודחה עמהן הן בסקילה וממונן פלט ואם נשתהו שם שלשים יום הן בסייף וממונן אבד אמר רבא לא קשיא הא לבני מתא הא ליתובי מתא כדתניא יי המודר הנאה מאנשי העיר כל שנשתהא שם שנים עשר חדש אסור ליהנות ממנו פחות

מכאן מותר מיושבי העיר כל שנשתהא שם שלשים יום אסור ליהנות ממנו פחות מכאן מותר ליהנות ממנו ולכל מילי מי בעינן י״ב חדש והתניא ∘ שלשים יום לתמחוי שלשה חדשים לקופה ששה לכסות תשעה לקבורה שנים עשר ◊ לפסי העיר אמר ר׳ אסי אמר ר׳ יוחגן לכי תגן נמי מתניתין שנים עשר חדש לפסי העיר תגן: וא״ר אסי אמר ר' יוחנן "הכל לפסי העיר ואפי' מיתמי 'אכל רכנן לא • "דרכנן לא צריכי נפירותא אמר רב פפא "לשורא ולפרשאה ולמרונא אפילו מיתמי "אבל רבנן לא צריכי נמירותא כללא דמילתא כל מילתא דאית להו הנאה מיניה אפילו מיתמי רבה רמא צדקה איתמי דבי בר מריון א"ל אביי והתני רב שמואל בר יהודה *אין פוסקין צדקה על היתומים אפילו לפדיון שבוים א"ל אנא ^בלאחשובינהו קא עבידנא ⁶⁷איפרא הורמיז אימיה דשבור מלכא שדרה ארנקא דדינרי לקמיה דרב יוסף אמרה ליהוי למצוה רבה יתיב רב יוסף וקא מעיין בה מאי מצוה רבה א"ל אביי מדתני רב שמואל בר יהודה אין פוסקין צדקה על היתומים אפילו לפריון שבוים ישמע מינה

אוכמא: אפרי מרבנן. שהן שותין ממנו כאחרים: ואי קא נפקי באכלווא. כלומר שיוצאין חברותו בני העיר הן עצמן (ואינה) חופרין ואינן שוכרין רבון לא עברי הכי מפני כבוד תורה: פתח אוצר בשני בצורת. לפרם עניה: בעל חלכות. זה ששונה ברייתוה. אף על גב דבדוכתא אחרינא אמרי בצלי הלכוח אלו בעלי משנה הכא האיר והני בריכיל והשנה בריכין למימר דהלכוח אלו בעלי השנה הכא האיר או המשלי בריכים אחרינא אמרי להו אל השלים במשלים במוכל במשלים במוכל במשלים במוכל במשלים במוכל במות הבמוכל במוכל במו כוכתיב וידיחו את יושבי עיום **הן בסייף וממוגן אבר** כאנשי עיר הנדחת כרכתיב הכה תכה את יושבי העיר וגר: הן נדונין בסקילה וממוגן פלט. הואיל ולא נשתחו שם כלל אלא כדי לינה אלמא דלי יום הני כיושבי הכה תכה את יושבי ברכתיב הבה תכה את יושבי הביר המוגי דבעי ריב חדש כן למקריא מיתבא לא בעיגן אלא לי יום תידון כמותם משום דהכתוב מיירי בלשון יושבי כרכתיב הכה תכה את יושבי הביר את יושבי הכא לעיר ונשתהה שם לי יום חייב ליתן לתמחוי היינו כלי שבו נחנין מאכל ומקבצין וגובין לא הוי עד ייב חדש הייב ליתן לתמחוי היינו כלי שבו נחנין מאכל ומקבצין וגובין

מבני העיר ליתן מנות ממאכלים בתמחוי להאכיל לעניי העולם העוברים עליהם ואם נשתהה שם ג' חדשים יתן חלקו לקופה של צדקה שגובין מע"ש לערב שבת לפרט עניי אותה העיר ואם נשתהה ו' חדשים חייב ליתן נ) חלקו העיר שקורין שפיצ"א ותירות שעושין חרץ לחומה לחזוק העיר אלמא לכל מילי לא בעינן י"ב חרש: הכל לפסי. מן הכל גובין לצורך חקון פסי העיר: בל לשורא. לחזוק החומה: לפרשא. שקונים סוסים לפרשים (כפי) [כרי] שצאו חותן שומרי חומות העיר: בר מריון. איש א' היה עשיר גרול: אנא לאחשובינהו בעינא. שיהיו חשובין בכל דבר מצוה כמו אביהן:

כמו ושננחם ותנינון (דברים ו): אם תנו כודם. וכן רובן יהיו שונין ועוסקים במורה כשיגלו בעמים: עתה אקבצם. בקרוב אקבלס: ויחדו מעש וגו'. ואף [אס] מועטין הן השונין בעמים יחלו ממשא מלך ושרים יהיו בטלים מלשאת משא מלך ושרים. יחלו כמו לא יחל דכרו (כמדכר ל): מנדה בלו והלך. דריום לוה את פחת עבר הנהר על אנשי כנסת הגדולה: מנת דמדך. מגבת מסים שהן מטילין תמיד על בני המדינה: ארנונא. עישורי תכוחות וכהמות מדי שנה בשנה: כריא חדתא. יציאת כריית באר מים חיים לשתוח: דא מידויד. לא ימלאו בו מים והפסדתם חנם ויחמי לאו בני מחילה נינהו דליחלו: דאגדי גפא. לשערי חומות העיר להציב בהן דלחות. אגלי דלחות כמו טרוקו גלי (ברכוח דף כת.). גפא סתימה כמו מנא אחר הגפה באלו מליאות (כ"מ דף כה:): לבריא פתיא. מפירת כור לשתות מים ועל שם הכלי המונח שם בבור תמיד לשתות בו עוברי דרכים קורהו פתיח: אפידו מרבנן. שהכל נריכין למים: דלא נפקי באכלווא. שחין הן עלמס יולאין בהכחה לחפור אלא שוכרים פועלים: ככלב וכעורב. שחם הקב"ה עליהם (שבת קוה:) שנאמר יודע לדיק דין דלים (משלי כט) לפי שהכלב מזונותיו מועטין לפיכך שוהה אכילתו במעיו שלשת ימים וגבי עורב כתיב לבני עורב אשר יקראו (מהלים קמו) לפי שהעורב אכזרי על בניו והקב"ה מזמין להן ימושין ממוך לוחמס וחוכלין: דמי בדידא. עטרה למלך קיסר: אתו. עמי הארץ לקמיה דרבי: דדיוה דפדגא. מסל המלך דמי החלי וסילקה מעליהן: שדיוה אכובם. הטילוה פחחי המלך על הכובם: החמרת והגמלת. שיירא של חמרים ושל גמלים: הרי אדו בפהידה. כדין שחר יחידים: יתובי מתא. בשלשים יום וגבי עיר הנדחת כחיב יושבי העיר (דברים יג): ולכל מילי. ומקמי הכי לא יהיב מידי עם בני העיר: שלשים יום לתמחוי. כיון ששהה שם שלשים יום גובין הימנו [גבאי] ממחוי מאכל לעניים: דקופה. לנדקה: לכפות. עניי העיר: להבורה. להכור עניי העיר שהיא יליאה יתירא: דשורא. למיקון החומה: לפרשא.פרש (כ) שהולך סביבות העיר לשומר׳ ולידע מה היח לריכה: דמרזינא. שומר כלי זיין של

בני העיר ויושב בבית אלל השער:

רב הונא, ג) ס"ל רבא, ד) נדרים סב:, ה) ב"מ קח,, ו) [שם ולעיל ז:], ו) נשכח קלט. ע"ש יכמות סג. ע"ש], ח) [פיי נגנב מר המלך אמר המלך הואיל ופשעו היהודים בשמירת העיר ישלמו דמי הסר. ערוך ערך כליל א"ן, ט) סנהדרין קיב. ע"ש, י) [סנהדרין שם חוספחא דפחה פ"דו, ה פי הרשי עך לחוק שערי העיר. עו בן החוץ שערי העיר. ערוך ערך פס א', מ) [לעיל ז: נן. מן וערי פירש"י נדה כ: וכמעמת כד:], ס) ל"ל דרב יוסף. רש"א:

le

m

וְל

Is

b

p

a

הגהות הכ"ח

(h) גפו' רב חנן בר רב חסדת רמת כרגת וכו' עבר מר אדאורייתה: (כ) רש"י ד"ה לפרשא פרש הרוכנ סביבות: כרפיי ההונטרם דרב יוסף נ"ב לקמן דף י"ח ד"ה דלא סיימוה:

גליון הש"ם

גמרא המודר הנאה מאנשי העיר. עיין נר"ן נדרים דף פג ע"ב ד"ה ר"ג למר: שם דרבנן ל"צ נמירותא. עי' רבינו יונה פ"ח דברכות דף ד ע"ב ד"ה שנאמר:

תורה אור השלם א) אַנִי חוֹמָה וְשָׁדֵי כַּבּוּגִדַּלות אָז הָיִיתִי בְעֵינָיו כְּמוֹצְאֵת שָׁלוֹם:

כ) אף חבב עמים כל קרשיו בְּיָרֶדְ וְהַם חָכּוּ לָרַנְלֶדְ יִשָּׂא מִדַּבְּרֹתֶיף: [דברים לג, ג]

ם גם כי יחנו בגוים עַתָּה אָקַבָּצֵם וַיַּחַלּוּ בופושא מְעָמ שַּׁרִים: [הושע ה, י] ד) ולכם מהודעיו די כל תרעיא נתיניא ופלחי בֵּית אֱלֶהָא דְנָה מִנְדֶּה בָלוֹ וַהֲלֶךְ לָא שׁלִּים

לפרפא עליהם: [עזרא ז, כר]

ליקומי רש"י

לכאו נרפס בעמור הקורם: עב.) הורמיז בר ליליו כלומר יופי שדים היה לה Π.

ו) נשכח קלט. ע"ש יכמות

יפשעו היהודים בשמירת

ערוך ערך כליל אין,

ו) סנהררון קיב. ע"ש,

ן מנהדרין שם מוספתל

יוד לחזה שערי העיר. עלו

ש"כו. נו ועני פירש"י נדה

דרב יוסף. רש"ח:

הנהות הכ"ח

וא) גמי רב חנן בר רב

ובר מל אדאוריימא:

ברש הרוכב סביבות:

דפי׳ הקונטרם דרב יוסף

יצות תרת משום שלום.

גליוז הש"ם

מאגשי העיר. עיין נר"ן נדרים דף פג ע"כ

דרבנן ל"צ נמירותא. ע" רכינו יונה פ"ח

א) אני חומה

בעיניו כמוצאת

[שיר משירים ת. י]

ברגלה ישא מדברתיה:

ם גם כי יתנו בגוים

ב) אף חבב עמים כל

ירים פ"בו כו ומוספתל

נ טוש"ע ח"מ סי" הם

עשין פנ טוש"ע ח"מ סי מהלי מ"ח הלי י סמג

:5 6 ם ח טוש"ע י"ד סי' רנה לארן רמב טוש"ע י"ד סי

סמג עשיו הסב טוש"ע י"י שכנים הלי ה סמג משיו פב טוש"ע ח"מ סי שם טוש"ע שם מעיף ד: פן גפעמיי שס ופ"ו

מהלי מ"ח הלכה י סמג קס עום"ע פס ועום"ע י"ד מו פצ מיי פ"ו מהלי מר למת סעיף ג: סמג עשין קסב טוש"ע י"ד סיי רנד סעיף ב: שם טוש"ע י"ד סי רנב סעיף א:

רבינו נרשום אלו ת״ח. שלומרין זה דריש האי אני חומה בכי לערכין (קף ו: ושם ד״ה עד) אע"ג ישראל ולא בצדיקים דהתם לא היה שלום מלכות התם טעמא משום דהוו כמו קרבן ואמרינן מחכב אומות העולם. (מיר פב.) אים אים לרבות נכרים העוסקים בתורה שעוסקים כתורה כולהו יי**חלו** אותו מעט ויחל

מוישראל כגלות אעפ"כ סורין בידך: לרגלד. רגל ממש: יתנו בגוים. כלשוו ארמי כמו ושננתם עחה אקבצם מגלותם המלך. שנותנין מתנות למלך מסים: ארנונא. מס של קרקע: כריא חדתא. ליכנס שם מים הרבה השקות ממנה שדות ע"י ליתו ליתומיו מים ונמצאת מוציא מחיצה או גדר סמוד להגן על החומה ועל שם כך קרי אגלי גפא לשרו פתיא. שחופרין למלאות שדוליו בכלי חרס כמו ברכות נ וש"מ) פתיא

ה פסמים פון, ים ס"א אלו תלמידי הכמים. אלמא אין לריכין חומה: [זו] כנסת ישראל. כולם אים שלים למרמא עליהם. לפי שהיו עסוקים במלאכת שמים נו א מיי פ"ז מהלמת בבנין בית המקדש ה"נ אין להטיל מס על לומדי חורה: ון ארבונא. פי׳ בקונטרס עישור בהמוח וחבוחה כו׳ ור״ח פשף היומש י״ פי׳ קפג וחושים י״ פי׳ היי היים ווארבונא. פי׳ בקונטרס עישור בהמוח וחבוחה כו׳ ור״ח פשף היומש י״ פי׳ זו ארנונא. פיי בקונטרס עישור ביטעות ומשוק לו מב גד מיי פין מהל פי ארוחת דורון לשלטון העובר ממקום למקום שנותן לו בגד מיי פין מהל פי ארוחת ופירושו מלשון שמים הלי וז פמג

ויבא הלך לאיש העשיר (שמואל ב יב): ויכעו יאן עמים יאעשית (פמוסג כיב). ברוא פתיא, פירט ר"ח להסיר נט הון מיי שם ופ"ו

גבשושית מרחוב העיר: איפרא הורמיז. פר"ת דמשמעות הלשון תן מאת המקום איפרא כמו אפריון נמטייה לר"ם (כ"מ דף קיע.) הורמיז שם שכינה כי ההיא מא ממיי פ"ד מהלי ע"ו דם"ם אחד דיני ממונות (מנהדרין דף לנו. ושם ד"ה דהורמיו) מפלגא דידך ולעיל דהורמיז בזיי"ן מפלגה ולחחת דהורמין בנו"ן כמו הורמין בר לילחה (לקמן פג ב מיי פ"ט מהלי קף עו.): (לעיל) ככלב וכעורב. כמו שפי׳ הקונטרס והיינו דכחיב נותן לבהמה לחמה לבני עורב וגו' בהמה בגימטריא כלב: יתיב רב יוסף וכא מעיין בה, וח"ת וכי לית ליה ביבש חלירה משברנה וגו' (ישעיה ס) כדאמרי בפירקין (דף י:) וי"ל דקבלי משום שלום מלכות כדעבד רבא לקמן (שם) וכי היכי דפלגינהו רבא לעניי עובדי כוכבים ה"כ פדה בהו רב יוסף שבויי עובדי כוכבים ומיהו לא לריכי להכי אלא כדפירש הקונט' (ג) סי דרבא ממג עשין קסב מוש"ע י"ד דהבלה משום שלום מלכות וכיון שאמר מח קמיי שם פים הלי ע לו ליתן למצוח רבה לא היה אפשר לחלקם לעניי עובדי כוכבים דאסור לגנוב דעת הבריות ואפיי דעתו של עובד כוכבים (חולין נד.) אבל מעות המתחלהים לעניים אין כאן גניבת דעת דאינהו נמי ידעי שישראל רגיליו לפרנסם כדאמר בהמקין (גיטין דף סא.) מפרנסים עניי עכו"ם עם עניי ישראל מפני דרכי שלום והם דקבל מההום אמו: וריש לקיש דמפיק טייעה דנדב שרגה לבי כנישתה בפ"ק

שנודרים נדרים ונדבות משראל:

רב הונא, פ פ"ל רבא, שוין לענין חומה וגודרים עלמן מלטמע בעובדי כוכבים: שאתה מחבב עמים. שאחה מנהיב להם פניך להשליטן על בניך: כד קדושיו. של ישראל בידך [הס] לשומרן: בדשון ארמי נאמר. ימנו מרגום של ישנו

סג. ע"שן, מ) ופי נגוב מל כמו ושננחס ותנינון (דברים ו): אם תנו אלו ת"ח ור"ל סבר לה "כדדרש רבא "אני כודם. וכן רובן יהיו שונין ועוסחים חומה זו כנסת ישראל ושדי כמגדלות אלו בתורה כשיגלו בעמים: עתה אקבצם. בתי כנסיות ובתי מדרשות יי רב (6) נחמן בר רב בקרוב אקבלס: ויחדו מעם וגו'. ואף חסדא רמא כרגא ארבנן "א"ל רב נחמו בר [אס] מועטין הן השונין בעמים יחלו יצחק עברת אדאורייתא ואדנביאי ואדכתובי ממשא מלך ושרים יהיו בטלים מלשאת אדאורייתא דכתיב 🗈 אף חובב עמים כל משא מלד ושרים. יחלו כמו לא יחל דכרו (כמדכר נ): מנדה בלו והלך. דריום קדושיו בידד אמר משה לפני הקב"ה רבונו לוה את פחת עבר הנהר על אנשי של עולם אפילו בשעה שאתה מחבב עמים כנסת הגדולה: מנת המדר. מגבת מסים כל סדושיו יהיו בידד והם תכו לרגלד תני רב שהן מטילין חמיד על בני המדינה: יוסף אלו תלמידי חכמים שמכתתים רגליהם ארנונא. עישורי תכוחות וכהמות מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה מדי שנה בשנה: כריא חדתא. יציחת כריית באר מים חיים לשתוח: דא ישא מדברותיך לישא וליתן בדבורותיו של מידויד. לא ימלאו בו מים והפסדתם מקום אדנביאי דכתיב 0 גם כי יתנו בגוים חנם ויתמי לאו בני מחילה נינהו עתה אקבצם ויחלו מעט ממשא מלד ושרים דליחלו: דאגדי גפא. לשערי חומות אמר 9 טולא פסוק זה בלשון ארמית נאמר אי העיר להציב בהן דלחות. אגלי דלחות תנו כולהו עתה אקבצם ואם מעט מהם יחלו כמו טרוקו גלי (ברכות דף כת.). ממשא מלך ושרים אדכתובי דכתיב המנדה גפא סתימה כמו מלא אחר הגפה בלו והלך לא שליט למרמא עליהם יי ואמר רב באלו מציאות (ב"מ דף כה:): לבריא יהודה מנדה זו מנת המלך בלו זו כסף גולגלתא פתיא, מפירת בור לשתות מים ועל שם הכלי המונח שם בבור חמיד והלך זו ארנונא רב פפא ברמא כריא חדתא גמרא המודר הנאה" לשתות בו עוברי דרכים קורהו איתמי א"ל רב שישא בריה דרב אידי לרב פתיא: אפידו מרבנן. שהכל לריכין פפא ודילמא לא מידויל א"ל מישקל שקילנא ר"ה ר"נ מתר: שם לתים: דלא נפקי באכלווא. שמין הן מנייהו אי מידויל מידויל ואי לא ימהדרנא עצמם יוצאין בהכחה לחפור אלא לה ניהלייהו "אמר רב יהודה דהכל לאגלי דברכות דף ד ע"ב ד"ה שוכרים פועלים: ככלב וכעורב. שחם גפא אפילו מיתמי יהאבל רבנז לא צריכי הקב"ה עליהם (שבת קנה:) שנאמר נטירותא יהכל לכריא פתיא אפי' מרבגן 'ולא יודע לדיק דין דלים (משלי כט) לפי שהכלב מזונותיו מועטין לפיכך שוהה אמרן אלא דלא נפקי באכלווא אכל נפקי אכילתו במעיו שלשת ימים וגבי עורב באכלווא רבנו לאו בני מיפק באכלווא נינהו: כחיב לבני עורב אשר יקראו (מהלים קמו) רבי פתח אוצרות בשני בצורת אמר יכנסו לפי שהעורב אכזרי על בניו בעלי מקרא בעלי משנה בעלי גמרא בעלי וסקב"ה מומין להן יתושין מחוך הלכה בעלי הגדה אבל עמי הארץ אל יכנסו לוחתם וחוכליו: דמי כדידא. עטרה דחק רבי יונתן בן עמרם ונכנם אמר לו רבי למלך קיסר: אתו. עמי הארץ לקמיה פרנסני אמר לו בני קרית אמר לו לאו שנית דרבי: דדיוה לפלגא. מחל המלך דמי החצי וסילקה מעליהן: שדיוה א"ל לאו אם כז במה אפרנסד [א"ל] פרנסני אכובם. הטילוה פחתי המלך על ככלב וכעורב פרנסיה בתר דנפק חיתיב רבי וקא מצמער ואמר אוי לי שנתתי פתי לעם הארץ אמר לפניו ר' שמעון בר רבי הכובק: החמרת והגמלת. שיילה של חמרים ושל גמלים: הרי אדו בסקידה. שמא יונתן בן עמרם תלמידך הוא שאינו רוצה ליהנות מכבוד תורה מימיו כדין שחר יחידים: יתובי מתא. בדקו ואשכח אמר רבי יכנסו הכל רבי לשעמיה דאמר רבי "אין פורענות בא בשלשים יום וגבי עיר הנדחת כחיב לעולם אלא בשביל עמי הארץ כההוא דמי ∘כלילא דשדו אמבריא אתו יושבי העיר (דנרים יג): ולכל מילי. לקמיה דרבי ואמרו ליה ליתבו רבנן בהדן אמר להו לא אמרו ליה ערוקינן ומקמי הכי לא יהיב מידי עם בני [א"ל] ערוקו ערקו פלגיהון דליוה פלגא אתו הנהו פלגא קמי דרבי א"ל העיר: שלשים יום לתמחוי. כיון ששהה ליתבו רבנן בהדן אמר להו לא ערוקינן ערוקו ערקו כולהו פש ההוא כובם Gold לא יחל דברו: מנת שם שלשים יום גובין הימנו [גבאי] שדיוה אכובם ערק כובם פקע כלילא א״ר ראיתם שאין פורענות בא לעולם ממסוי מאכל לעניים: דקופה. לנדקה: דכסות. עניי העיר: דכבורה. להכור אלא בשביל עמי הארץ: וכמה יהא בעיר ויהא כאנשי העיר וכו': ורמינהי עניי העיר שהיא יליאה יתירא: דשורא.

י החמרת והגמלת העוברת ממקום למקום ולנה בתוכה והודחה עמהן הן יי למיקון החומה: לפרשא.פרש (כ) שהולר בסקילה וממונן פלט ואם נשתהו שם שלשים יום הן בסייף וממונן אבד אמר סביבות העיר לשומר׳ ולידע מה היא רבא לא קשיא הא לבני מתא הא ליתובי מתא כדתניא יי המודר הנאה כלומר יופי שדים חים לה לכיכה: לשרזינא. שומר כלי זיין של מאנשי העיר כל שנשתהא שם שנים עשר חדש אסור ליהנות ממנו פחות בני העיר ויושב בבית אלל השער: מכאן מותר מיושבי העיר כל שנשתהא שם שלשים יום אסור ליהנות ממנו פחות מכאן מותר ליהנות ממנו ולכל מילי מי בעיגן י"ב חדש והתניא ישלשים יום לתמחוי שלשה חדשים לקופה ששה לכסות תשעה לקבורה שנים עשר 9 לפסי העיר אמר ר' אסי אמר ר' יוחנן "כי תנן נמי מתניתין שנים עשר חדש לפסי העיר תנן: וא"ר אסי אמר ר' יוחנן "הכל לפסי העיר ואפי' מיתמי יאבל רבנן לא • "דרבנן לא צריכי נמירותא אמר רב פפא "לשורא ולפרשאה ולפרזינא אפילו מיתמי "אבל רבנן לא צריכי נמירותא כללא דמילתא כל מילתא דאית להו הנאה מיניה אפילו מיתמי רבה רמא צדקה איתמי דבי בר מריון א"ל אביי והתני רב שמואל בר יהודה פאין פוסקין צדקה על היתומים אפילו לפדיון שבוים א"ל אנא "לאחשובינהו קא עבידנא סקאיפרא הורמיז אימיה דשבור מלכא שדרה ארנקא דדינרי לקמיה דרב יוסף אמרה ליהוי למצוה רבה יתיב רב יוסף וקא מעיין בה מאי מצוה רבה א"ל אביי מדתני רב שמואל בר יהודה אין פוסקין צדקה על היתומים אפילו לפדיון שבוים ישמע מינה

פדיון (ביבות בי היים) אוכמא: אפיי מרבגן. שהן שותין ממנו כאחרים: ואי קא נפקי באכלוהא. כלומר שינצאין חבורות בני העיר הן עצמן (ואיגן) [ואינהון חופרין ואיגן שוכרין רבנן לא עבדי הכי מפני כבוד חורה: פתח אוצר בשני בצורת. לפרנס אוכמא: אפי מרבנן. שהן שוחין ממנו כאחרים: ואי קא נפקי באכלוזא. כלומר שיצאין חבורות בני העיר הן עצמן (ואינה) חופרין ואינן אינ שריין רבנן לא עברי הכי מפני כבה חודה: פתח, אוצד בשני בצורה. נפתט עניים: בעל הלכות. זה ששונה בריתות. אף על גב דבדוכתא אחרינא אמרי בעלי הלכות אלו בעלי משנה הכא הוא להוג ישל משה וביה של היה בריתות הן: ככלב וכעורב. רמרים החולים לש משהי ביה של היה בא החולים המשהים של ביה משהים המשהים המשהים המשהים המשהים המשהים המשהים המשהים המשהים של המשהים וההין היה שט אחר כשב א אתרב שיקא רואה שאבי העיר. זיתן כבי מירי שנחנין בני הניי ששו או רואה באות החדרה ובמדרה עמה כדכתים וידידו את יושבי עידם הן בסייף וממונן אבד כאנשי עיד הנרחת כדכתים הכת המה את יושבי העיד הוא לא נשתה שם כלל אלא כדי לינה אלא דלי יום הור כשים. כדכתים וידידו את יושבי העיד הוא לא לא יום הורין באות המה את יושבי העיד הוא אתרב באות המה את יושבי מתרב את את לא יום הנידן כמוחם משום דהכתוב מיירי בלשון יושבי כדכתים המיר העיד העיד אבל למיקריא מבני מתא להיותן כאושי העיד ליתן עמהם לכל דבר נוסות בכר בוו שם המוקרים של המתחות בכן האתר יש וכדון בשנת השום נוסות בשין ישב כוסות התחות הנים בבי היו שם המתחים ביו בישן ישב כוסות התחות הנים ביו של המתחי היינו כלי שבו נותנין מאכל ומקבצין ונובין לא הוי עד ייב חודש בדתניא המודר ובר': ולכל מילי. כלומר דמשמע כמתני שלא יתן כלום בדבר עד ייב חודש התא נמי הבא לעיר ונשתחה שם לי יום חייב ליתן לתמחוי היינו כלי שבו נותנין מאכל ומקבצין ונובין אורן שפיצרה תנדנת שעשין זורן לתונות לתנוך הלבה הלב מילי לה בניתן "ב זו שדוובל לפטיל עוד אים אים הלבול בל בנית הלבול בל דבר מצוה כמו אביתן. שישי גדול: אנא לאחשובינהו בעינא. שיהיו חשובין בכל דבר מצוה כמו אביתן: חרץ לעיר לעיין אם [באת] גייסות: לטורדינא. לצורך [כלי] זיין שנושאין אותן שומרי חומות העיר: בר מוריון. איש אי היה עשיר גדול: אנא לאחשובינהו בעינא. שיהיו חשובין בכל דבר מצוה כמו אביתן:

Eretz Yisrael now. [15] אָם מעט מהַם – And if only a few of them study in exile, יחלו ממשא מלך ושרים – [those scholars] will be released from the burdens of kings and officers. From here we see that God exempts Torah scholars from the "burden" of taxes. among other obligations owed to the government.

HASHUTAFIN

Rav Nachman elucidates the third verse:

You have transgressed a precept of the Writings, for it is written:[16] מנדָה בְלוּ וַהַלָּךְ לָא שַׁלִּיט למִרמָא,,מנדָה בָלוּ עליהם" – It shall be unlawful to impose upon them levies. taxes and tithes.[17] וְאָמֵר רַב יְהוּדָה – And Rav Yehudah said: מְנְהַה" זוֹ מְנָת הַמֵּלֶךְ, – Levies – this is the king's portion:[18] בלו" זו בסף גולגלתא – taxes – this is the head tax; וְהֵלְרִ״ זוֹ אַרְנוּנָא, – and tithes – this is the annual tithe of produce and livestock, which was given to the government. Thus, it is obvious from all three sources that Rav Nachman bar Rav Chisda wrongfully imposed a head tax on the Rabbis of his town, since Rabbis are generally exempt from taxation.

The Gemara discusses other taxes, and who must pay them: רָבְא חָרָתָא בַּרְיַא חַדְתָּא – Rav Pappa imposed a tax for the purpose of digging a new well to provide drinking water for the town, אַיָּחְמֵי – and he levied the tax even upon orphans.[19]

An objection is raised:

אַמַר לַרַב פּפָא – Rav Shisha the son of Rav Idi said to Rav Pappa: ודילמא לא מידויל – But perhaps [water] will never be drawn from the well, for the digging may prove unsuccessful![20] -? -

Rav Pappa dismisses this concern:

I shall collect the tax from [the orphans], אי מִידְוִיל – and if and take food from the storehouses. אָבָל עַמֵּי הָאָרֵץ אַל יִבָּנִסוּ [water] will ultimately be drawn from the well, מידויל – it But unlearned folk may not enter.[29] מידויל will be drawn (i.e. there will be no problem)! אָי לא – And if the digging is not successful, מהדרנא לה ניהלייהו – I shall

simply return [the money] to them. On this basis it was permitted to include minor orphans in the tax.

Ray Yehudah issues two rulings:

אַמר רַב יִהוּדָה הַכּל לְאָגְלֵי גַּפָּא – Rav Yehudah said: We collect from everyone for installing doors to enclose[21] the city's gates even from orphans, for they also need - אַפִּילוּ מיַחמִי protection. אָבַל רַבָּנֵן לֹא צָרִיכֵי נִטִירוּתָא – But the Rabbis do not need human protection, and so they are exempt from this tax. הַבל לכַרוּא פַתוּא – Further, we collect from everyone for the digging of a well[22] אַפּילוּ מֵרְבָּנָן – even from the Rabbis, for they also require drinking water.

Rav Yehudah qualifies his second ruling:

רלא אמרן אלא – And we have said that the Rabbis must contribute toward the well only דלא נָפְקִי בַּאַכְלוּוָא – when [the townspeople] do not go out in turns when called [23] to dig the well themselves, but hire workers to do so. In such a case, the Rabbis must help bear the cost of the project. אבל נפקי באבלווא - But if [the townspeople] go out in turns when called to dig the well themselves, the Rabbis are excused from performing this duty, רַבְּגַן לַאו בְּנֵי מֵיפַּק בָּאַכְלוּוָא נִינָהוּ – for Rabbis are not people who go out and perform manual labor when called. To do so would bring dishonor on the Torah, which they represent. [24]

The Gemara relates an incident:

רבי פתח אוצרות בשוני בצורת - Rebbi^[25] opened storehouses of food to feed the poor during the years of famine. אַמֵּר יִכְּנָטוּ בּעַלֵי מִקְרָא בַּעַלִי מִשְׁנָה בַּעַלֵי גִּמְרָא בַּעַלִי הַנָּרָה בַּעַלִי הַנָּרָה – However, [Rebbi] said: Only those who are students[26] of Scripture, or students of Mishnah, or students of Gemara. [27] or students of אַמֵר לֵיה מִישָׁקֵל שַׁקִילְנֵא מְנֵייהוּ – [Rav Pappa] told [Rav Shisha]: halachah,[28] or students of the homiletic literature may enter רובנס – R' Yonasan ben Amram, a disciple of Rebbi's, disguised himself^[30] and **pushed his way into** the storehouse. אָמֵר לוֹ רֲבִּי

NOTES

15. Rashi writes: "I will gather them soon."

16. Ezra 7:24.

17. Rashi explains that in this verse King Darius II, son of Esther and Achashveirosh, commanded the pasha whose dominion included Eretz Yisrael to exempt the Men of the Great Assembly from these taxes and levies. Rashash points out, however, that the first part of the verse explicitly mentions only the Temple personnel as deserving of this exemption (see Hagahos R' Matisyahu Strashun). [Perhaps Rashi reckons the Men of the Great Assembly among the Temple personnel because they convened for judgment in the Temple. Tosafos explain that devotion to Torah study is equivalent to involvement in the Temple service. Thus, the Gemara's proof is as follows: Just as the Temple personnel were exempt from taxes because of their participation in the sacred Temple services, so, too, Torah scholars are exempt because of their sacred Torah study.

18. I.e. revenue from various taxes imposed routinely upon the citizenry (Rashi).

19. I.e. who were minors and thus entitled to special treatment Although minor orphans must also contribute to communal projects from which they benefit, digging a new well poses a special problem, as the Gemara now explains.

20. Rav Shisha argued that if water is not found, Rav Pappa will have caused a needless loss of the orphans' money, and that since they are minors the orphans are not legally competent to forgive the administrators' inadvertant misuse of their funds (Rashi).

Rav Shisha's objection does not imply that every failed public works project signifies a misuse of funds collected from the general populace, so that the public's forgiveness would be required to absolve the city administrators of wrongdoing, for administrators are authorized to use communal funds as they see fit (see Gemara below, 8b). Rather, it is only the money of minor orphans that may not be expended needlessly, for

they have no real obligation to contribute to communal projects. We may only take funds from them when they actually benefit from their use (see Yad Ramah, Rabbeinu Gershom).

21. אַגלִי means doors (see Berachos 28a), and אַגלי means closure (see Bava Metzia 25b) [Rashi].

22. פַּחַיַא actually means drinking vessel, not "well." Rav Yehudah called the well "a drinking vessel" because such vessels were permanently placed at wells for the use of wayfarers that required a drink (Rashi).

23. Rashi, who understands that אַכְלוּוַא is derived from הַכְרָוָה, public announcement. Rabbeinu Gershom and others translate אָכְלוּוָא as "in rotations." According to these commentators אַכלוּנָא derives from אוּכְלוּטָא, which means a large group of people.

24. Rabbeinu Gershom. Nimukei Yosef cites a ruling from Tosafos (which is not found in our text), that in this case the Rabbis are totally exempt, and do not have to hire others to go in their stead.

25. Rabbi Yehudah HaNasi, codifier of the Mishnah.

26. Literally, masters of Scripture etc.

27. This refers to the oral elucidation of the Mishnah, for the Gemara (Talmud Bavli) was not redacted until later.

28. Although normally בַּעלי הַלְכָה refers to students of the Mishnah, here it means students of the Baraisa, since the former category is already explicitly mentioned (Rabbeinu Gershom). Rashash, however, understands the expression to refer to students of the various codes of halachah that existed at that time.

29. Rebbi was concerned that his food supplies were insufficient to feed everyone, and that the unlearned people would therefore sustain themselves at the expense of the Torah scholars (Ritva, cited in Beis Yosef to Tur Yoreh Deah 251: see also Maharsha).

30. As a common, unlearned person. The Gemara below will explain his reason for doing so.

עַתָּה אַקַבְּצַם ר) וּלְכֹם מָהוֹדְעֵין דִּי כֵּל בהניא ולניא ופוריא תרעיא נתיניא ופּלְחֵי ועורא ז, כדו ליכומי רש"י ותחילת ליקוטי רש״י ששייך באז נרפס בעמור הקודם]

חשק שלמה על רבינו גרשום 6) נמאה דנייל ופסק שימנו היסומים חלק ופר. כ) דייל הא למיקרייא מיחבא מהא וכר. ג) דייל חייב לימן חלקו נכסום: לפסי העיר שקורין שפיאא וכר:

עיו משפם נר מצוה

.П

יב טוש"ע ח"מ סי קסג מטים ה וטוש"ע י"ד סי רמג סעיף כ: נה בגדמיי פ"ו מהלי שכמים הלי וז סמג עשין פכ טוש"ע ח"מ סי

קסג סעיף ד: גמר הוז מיי' שם ופ"ו והלי ח"ח הלי י סמו שם וסי יב טוש"ע שם וטוש"ע י"ד פי׳ רמג פעיף מ ח טוש"ע י"ד סיי רנה

מא ממיי פ"ד מהלי ע"ו הליט: מבי מיי פ"ט מהלי נדרים הלי יז סמג לארן רמב טוש"ע י"ד סי ריז סעיף לב: סמג עשין קסב טוש"ע י"ד סי רנו סעיף ה: סך ד מיי פ"ו מהלי שכנים הלי ה סמג קסג פעיף ב: סה מייי שם הלי ו פמג מונם עמיי שם ופ"ו

סמג עשין קסב טוש"ע ד סי' רנד סעיף ב: םמו רמיי שם הליי סמג מם מוש"מ י"ד סי רנב סעיף א:

שם טוש"ע שם וטוש"ע י"ד

מי רמג סעיף ב:

מתנות עניים הלכה יב

רבינו נרשום אלו ת״ח. שלומדיו זה מזה כתינוק יונק משדי אמו: וריש לקיש דמפיק מאספרם מחול ירבון . דריש האי אני חומה בכל ישראל ולא בצדיקים בלבר: כרגא. כסף גולגלחא: אע"ם שאתה שאתה נותן להם על ישראל ממשלה בזמז קדושיו של ישראל העוסקים בתורה יהיו מסורין בידך: לרגלך. משמע בשבילך ומשמע רגל ממש: יתנו בגוים. ותתנינון כלומר גם יתנון זעוסקים בחורה כולהו ואם מעט מהם יעסקו יי**רולו** אותו מטמ ויחל המלך. שנותנין מתנות . ליכנס שם מים הרבה לייה ודרד נגרים ופסק ליתן ליתומין חלקבחפירה זו שהן נהניןממנה כאחרים: לא

מידויל. שלא יובעו

המים ונמצאת מוציא

לאגלי גפא. זהו שעושיו

לחומת העיר מבחרץ כדי

להוד על החומה ועל שמ

מצור העיר: לכריא

כד קרי ליה כריא פתיא ין בכלי חרס כמו

מעות יתומים בכדי:

 ל) נספחים פון, כו פ"ל אלו תלמידי חכמים. אלמא אין לריכין סומה: [זו] כנסת ישראל. כולם אין שלים למרמא עליהם. לפי שהיו עסוקים במלאכת שמים נו א מיין פ"ו מהלכים בבנין בית המקדש ה"נ אין להטיל מס על לומדי חורה: מחבב עמים. שאחה מנהיב להם פניך להשליטן על בניך: כל קרושיו. של רהלך זו ארעונא. פי׳ בקונטרם עישור בהמוח וחבואה כו׳ ור״ם פיי ארוחת דורון לשלטון העובר ממקום למקום שנותן לו

השותפין פרק ראשון בבא בתרא

כל עיר ועיר ארוחה ופירושו מלשון אני ת״ח ור״ל סבר לה ״ כדדרש רבא ״ אני ויבא הלך לאיש העשיר (שמואל ב יכ): ברוא פתיא. פירש ר"ח להסיר חומה זו כנסת ישראל ושדי כמגדלות אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות י רב (6) נחמן בר רב

גבשושית מרחוב העיר: איפרא הורמיז. פר״ח דמשמעות

חסדא רמא כרגא ארבנן "א"ל רב נחמן בר הלשון תן מאת המקום יצחק עברת אדאורייתא ואדנביאי ואדכתוכי איפרא כמו אפריון נמטייה לר"ש (ב"מ אדאורייתא דכתיב י אף חובב עמים כל דף קיט.) הורמיז שם שכינה כי ההיא קרושיו בידך אמר משה לפני הקב"ה רבונו דס"פ אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לע. של עולם אפילו בשעה שאתה מחבב עמים ושם ד"ה דהורמיו) מפלגא דידך ולעיל דהורמיז בזיי"ן מפלגא ולתחת דהורמין כל קרושיו יהיו בידך והם תכו לרגלך תני רב בנו"ן כמו הורמיו בר לילחה (לחמו יוסף אלו תלמידי חכמים שמכתתים רגליהם קף עג.): (לעיל) בבקב וכעורב. מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה כמו שפי׳ הקונטרס והיינו דכתיב נותן ישא מדברותיד לישא וליתן בדבורותיו של לבחמה לחמה לבני עורב וגו' בחמה מקום אדנביאי דכתיב o גם כי יתנו בגוים בגימטריא כלב: יתיב רב יוסף עתה אקבצם ויחלו מעט ממשא מלך ושרים וקא מעיין בה. וח"ת וכי לית ליה ביבש קלירה תשברנה וגו' (ישעיה ס) אמר י עולא פסוק זה בלשון ארמית נאמר אי כדאמרי׳ בפירקין (דף י:) וי"ל דקבל׳ תנו כולהו עתה אקבצם ואם מעט מהם יחלו משום שלום מלכות כדעבד רבא לקמן ממשא מלך ושרים אדכתובי דכתיב חמנדה (שם) וכי היכי דפלגינהו רבא לעניי בלו והלך לא שלים למרמא עליהם י ואמר רב עובדי כוכבים ה"נ פדה בהו רב יוסף יהודה מנדה זו מנת המלד בלו זו כסף גולגלתא שבויי עובדי כוכבים ומיהו לא לריכי והלך זו ארנונא רב פפא ירמא כריא חדתא להכי אלא כדפירש הקונט' (ג) ¹⁰ דרכא פתי נשק קפג עוש"ע י"ד דקבלה משום שלום מלכות וכיון שאמר פח ק מיי שם פ"ח הלי ע איתמי א"ל רב שישא בריה דרב אידי לרב לו ליתן למצוה רבה לא היה אפשר פפא ודילמא. לא מידויל א"ל מישקל שקילנא לחלקם לעניי עובדי כוכבים דאסור מנייהו אי מידויל מידויל ואי לא ימהדרנא לגנוד דעום הבריות ואפי׳ דעתו של לה ניהלייהו 🤊 אמר רב יהודה דהכל לאגלי עובד כוכבים (חולין זר.) אבל מעות גפא אפילו מיתמי יהאבל רבנו לא צריכי המתחלחים לעניים אין כאן גניבת דעת נטירותא יהכל לכריא פתיא אפי' מרבנן יולא דאינהו נמי ידעי שישראל רגילין אמרן אלא דלא נפקי באכלווא אבל נפקי לפרנסם כדאמר בהמקין (גיטין דף סא.) באכלווא רכגן לאו בני מיפק באכלווא נינהו: מפרנסים עניי עכו"ם עם עניי ישראל רבי פתח אוצרות בשני בצורת אמר יכנסו מפני דרכי שלום והא דקבל מההוא טייעה דנדב שרגה לבי כנישתה בפ"ה בעלי מקרא בעלי משנה בעלי גמרא בעלי דערכין (דף ו: ושם ד"ה עד) אע"ג הלכה בעלי הגדה אבל עמי הארץ אל יכנסו דהתם לא היה שלום מלכות התם דחק רבי יונתן בן עמרם ונכנס אמר לו רבי

טעמא משום דהוו כמו קרבן ואמרינן פרנסני אמר לו בני קרית אמר לו לאו שנית (מיר סב.) אים אים לרבות נכרים שנודרים נדרים ונדבות כישראל:

ככלב וכעורב פרנסיה בתר דנפק חיתיב רבי וקא מצמער ואמר אוי לי שנתתי פתי לעם הארץ אמר לפניו ר' שמעון בר רבי שמא יונתו בו עמרם תלמידר הוא שאינו רוצה ליהנות מכבוד תורה מימיו בדקו ואשכח אמר רבי יכנסו הכל רבי למעמיה דאמר רבי "אין פורענות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ כההוא דמי י כלילא דשרו אטבריא אתו לקמיה דרבי ואמרו ליה ליתבו רבנן בהדן אמר להו לא אמרו ליה ערוקינן [א"ל] ערוקו ערקו פלגיהון דליוה פלגא אתו הנהו פלגא קמי דרבי א"ל ליתבו רכנן בהדן אמר להו לא ערוקינן ערוקו ערקו כולהו פש ההוא כובם שדיוה אכובם ערה כובם פקע כלילא א"ר ראיתם שאיז פורענות בא לעולם המלך מסים: ארעינא. מס אלא בשביל טמי הארץ: וכמה יהא בעיר ויהא כאנשי העיר וכו': ורמינהי י החמרת והגמלת העוברת ממקום למקום ולנה בתוכה והודחה עמהן הן בסקילה וממונו פלט ואם נשתהו שם שלשים יום הן בסייף וממונן אבד אמר רבא לא קשיא הא לבני מתא הא ליתובי מתא כדתניא יי המודר הנאה מאנשי העיר כל שנשתהא שם שנים עשר חדש אסור ליהנות ממנו פחות

בני העיר ויושב בבית אלל השער: מכאז מותר מיושבי העיר כל שנשתהא שם שלשים יום אסור ליהנות ממנו פחות מכאז מותר ליהנות ממנו ולכל מילי מי בטינו י"ב חדש והתניא פישלשים יום לתמחוי שלשה חדשים למופה ששה לכסות תשעה לקבורה שנים עשר 🤄 לפסי העיר אמר ר' אסי אמר ר' יוחנן לכי תנן נמי מתניתין שנים עשר חדש לפסי העיר תנן: וא"ר אסי אמר ר' יוחנן "הכל לפסי העיר ואפי מיתמי יאבל רבנו לא י "דרבנו לא צריכי נטירותא אמר רב פפא "לשורא ולפרשאה ולטרוינא אפילו מיתמי "אבל רבנן לא צריכי נטירותא כללא דמילתא כל מילתא דאית להו הנאה בי פר פר אגל גפא לשון מיניה אפילו מיתמי רכה רמא צדקה איתמי דבי בר מריון א"ל אביי והתני רב שמואל בר יהודה *אין פוסקיו צדקה על היתומים אפילו לפדיון שבוים א״ל אנא ^צלאחשובינהו קא עבידנא ∘קאיפרא הורמיז אימיה דשבור מלכא שדרה ארנקא דדינרי לקמיה דרב יוסף אמרה ליהוי למצוה רבה יתיב רב יוסף וקא מעיין בה מאי מצוה פתיא. שחופרן למלאות רבה א"ל אביי מדתני רב שמואל בר יהודה אין פוסקין צדקה על היתומים אפילו לפדיון שבוים ישמע מינה

א"ל לאו אם כן במה אפרנסך [א"ל] פרנסני

פדיון

אוכמא: אפיי מרבון. שהן שוחין ממנו כאחרים: ואי קא נפקי באכלוזא. כלומר שיוצאין חבורות בני העיד הן עצמן (ואינו) (ואינה) חופרין ואינן שוכרין רבנן לא עבדי הכי מפני כבוד תרה: פתח אוצר בשני בצורח. לפרנס אובנה אפרי מו בקור של המוה היה דיקר בעם המוה היה היה בעלי הלכות אלו בעלי משנה הכא הואל ותני בעלי משנה צריכין למימר דהלכות אלו ברייתות. אף על גב דברוכתא אחרינא אמרי בעלי הלכות אלו בעלי משנה הכא הואל ותני בעלי משנה ביריכון למימר דהלכות אלו ברייתות אף על גב דברוכתא אחרינא אמרי בעלי השלו המלך מס על יושבי טבריא כדי שיקנו לו כתר: אמר להו. לא חסייען (לכת) רבון: ערקינן. דלא מצינן למיתן כולי דמי כלילא. שהשליד המלך מס על יושבי טבריא כדי שיקנו לו כתר: אמר להו. לא חסייען (לכת) רבון: ערקינן. דלא מצינן למיתן כולי דמי כלילא. שהשליד המלך מס על יושבי טבריא כדי שיקנו לו כתר: אמר להו. לא חסייען (לכת) רבון: ער המים במות בלילא. בשפתית את היה היה במינה הוא במינה היה במינה היה היה היה היה בשפתית במינה במינה במינה במינה במינה במינה במינה ב לרטי כלילא, על הוה של פלגם אמשתייו. פקע כלילא, בכל מילי שנחנין פורענות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ. דכיון דלא נשארו שם אלא רבו לא במינה מהוח ההודחה שמי הארץ היה שם גורו ושוב לא גורו: פיסקא ויהא כאנשי העיד. ליתן בכל מילי שנחנין בני העיר שנים עשר חרש: החמרת והגמלת. שיירא של חמרין וגמלין העוברים ממקום למקום ולנה בתוך עיר הנרחת והודחה עמה בוכתיב וידיתו את יושבי עירם הן בסייף וממוגן אבד כאנשי עיר הנויחת כוכתיב הכה תכה את יושבי העיר וגרי. הן נדונין בסקילה וממוגן פלט. הואיל ולא נשחתו שם כלל אלא כדי לינה אלמא דלי יום הר כיושבי העיר וקשיא בים ביר ייד חדש ל בילו אמיקבא מתא לא בעינו אלא לי יום תידון כמותם משום דתכתוב מיירי בלשון יושבי כדבתיב הכה חכה את יושבי העיר וגרי אבל למיקרייא מתבא מתא לא בעינו אלא לי יום תידון כמותם משום דתכתוב מיירי בלשון יושבי כדבתי ב"ב חדש הייד למיקרייא מתבא מתא לא ביע בייב חדש והא תניא נמי הבא לעיר ונשתהה שם לי יום חייב ליתן לתמחוי היינו כלי שבו נוחנין מאכל ומקבצין וגובין לא הייר עד בייב חודש היא מייד בייב חודש היא מייד בייב חודש היא מייד בייד משום במחני שלא יתן כלום בדבר עד ייב חודש הא מייד הבא לעיר ונשתהה שם לי יום חייב ליתן לתמחוי היינו כלי שבו נוחנין מאכל ומקבצין וגובין ובני העיר ליתו מנות ממאכלים בתמחוי להאכיל לעניי העולם העוברים עליהם ואם נשותה שם ג' חדשים יתו חלקו לקופה של צוקה שגובין מע"ש לעוב שבת לפרנס עניי אותה העיר ואם נשתהה ו' חדשים חייב ליתן ג) חלקו בני הכי ידי או המרוכטה. המרוכטה המרוכטה להמוק המרוכטה המרוכטה המרוכטה המרוכטה המרוכטה המרוכטה לפרשים המרוכטה לפרשים (כפי) (כריך שיצאו העיר שקורין שפשציא ותירות שעושין חוץ לחומה לחזוק העיר אלמא לכל מילי לא בעינן ייב חדש: חכל לפסי. מן הכל גובין לצורך תקון פסי העיר: בר מרון. איש א' היה עשיר גדול: אנא לאחשובינהו בעינא. שיהיו חשובין בכל דבר מצוה כמו אביהן: מרוכטה לעיין אם באן גייסות: לטורדינא. לצורך (כליץ זיין שנושאין אותן שומרי חומות העיר: בר מריון. איש א' היה עשיר גדול: אנא לאחשובינהו בעינא. שיהיו חשובין בכל דבר מצוה כמו אביהן:

רב הונא, ג) פ"א רבא, שוין לענין חומה וגודרים עלמן מלטמע בעובדי כוכבים: שאתה ישראל בידר והם) לשומרן: בדשון ארמי נאמר. יחנו תרגום של ישנו

כמו ושננתם ותנינון (דברים ו): אם תנו כולם. וכן רובן יהיו שונין ועוסקים בחורה כשיגלו בעמים: עתה אהבצם. בקרוב אקבלס: ויחדו מעם וגו'. ואף ראסן מועטין הן השונין בעמים י ממשא מלך ושרים יהיו בטלים מלשאת משא מלך ושרים. יחלו כמו לא יחל דברו (במדבר ל): מגדה בלו והלד. דריוש צוה את פחת עבר הנהר על אנשי כנסת הגדולה: מנת המדך. מגבת מסים שהן מטילין חמיד על בני המדינה: ארנונא. עישורי תכוחות ובהמות מדי שנה בשנה: כריא חדתא, יליחת כריים באר מים חיים לשתוח: דא מידויד. לא ימלאו בו מים והפסדתם חנם ויחמי לאו בני מחילה נינהו דליחלו: דאגדי גפא. לשערי חומות העיר להציב בהן דלתות. אגלי דלתות כמו טלוקו גלי (ברכוח דף כת.). גפא סחימה כמו מנא אחר הגפה באלו מציאות (כ"מ דף כה:): לבריא פתיא. ספירם בור לשתוח מים ועל שם הכלי המונח שם בבור תמיד לשתות בו עוברי דרכים קורהו פתיה: אפידו מרבנן. שהכל לריכין למים: דלא נפקי באכלווא. שאין הן עלמס יולאין בהכרזה לחפור אלא שוכרים פועלים: ככלב וכעורב. שחם הקב"ה עליהם (שבת תנה:) שנאמר יודע לדיק דין דלים (משלי כע) לפי שהכלב תזונותיו מועטין לפיכך שוהה אכילתו במעיו שלשת ימים וגבי עורב כתיב לבני עורב אשר יקראו (מהלים קמו) לפי שהעורב אכזרי על בניו והקב"ה מומין להן ימושין מתוך לוחתם וחוכלין: דמי כדידא. עטרה למלך קיסר: אתו. עמי הארץ לקמיה דרבי: דליוה לפלגא. מסל המלד דמי החלי וסילקה מעליהן: שדיוה אכובם. הטילוה פחחי המלד על הכובם: החמרת והגמלת. שיירא של סמרים ושל גמלים: הרי אדו בסקידה. כדין שאר יחידים: יתובי מתא. בשלשים יום וגבי עיר הנדחת כתיב יושבי העיר (דברים יג): ולכל מילי. ומקמי הכי לא יהיב מידי עם בני סעיר: שלשים יום לתמחוי. כיון ששהה שם שלשים יום גובין הימנו וגבחיו

ממחוי מאכל לעניים: דקופה. לצדקה:

לכסות. עניי העיר: לסבורה. לסכור

עניי העיר שהיא יציאה יתירא: דשורא.

לחיהוו החומה: לפרשא.פרש (ב) שהולד

סביבום העיר לשומר׳ ולידע מה היח

לריכה: דמרזינא. שומר כלי זיין של

ו) ושכת הלט. ע"ש יכמות מג. ע"ע], ח) [פי נגנב מר ערוך ערך כליל איז. ט) סנהדרין קיב ע"ש, ו מנהדריו שם מוספתה דפחה פ"דו. ל) פי קרשי ערך פס אי, מן ולעיל ו: כ: ובמענית כד:ז, ס) ל"ל

הנהות הכ"ח

מרש הרוכב סביבות: לבפי׳ המונטרם דרב יוםף

גליון חש"ם

מאנשי העיר. עיין כר"ן נדרים דף פג ע"כ ד"ה ר"ג למר: שם דרבנן ל"צ נפירותא.

תורה אור השלם א) אַנִי חוֹכָוה וְשָׁרֵי בעיניו כמוצאת שלום:

[דברים לג, ג]

ם גם כי יתנו כגוים עתה אקבצם מעם ממשא ולכם מהודעיו די כל

ליקומי רש"י

תחילת ליקוטי רש"י ששייך צג.) הורמיז בר לי sustain me."

Not recognizing his disciple, Rebbi set about to determine the supplicant's eligibility:

אָמֵר לוֹ בְּנִי קָרִיתְ – [Rebbi] said to him: "My son, do you read" (i.e. do you study Scripture)? אמר לו לאו – [R' Yonasan] said to him: "No." Rebbi inquired further: שנית – "Have you studied other sections of the Torah?" אמר ליה לאו – [R' Yonasan] said to him: "No." Remaining resolute, Rebbi then said: אם כן במה אפרנסף – "If it is so that you are totally unlearned, on what merit shall I sustain you? I do not give precious food to unlearned people!"

R' Yonasan declined to reveal himself, but instead pleaded with

אַמֵר לֵיהּ פַּרְנְסֵנִי בְּכֵלֶב וּבְעוֹרֵב – [R' Yonasan] said to [Rebbi]: "Sustain me as you would a dog or a raven. Even though I am unlearned, surely I deserve as much compassion as is shown an animal!"[33] ברנסיה – [Rebbi] relented and gave him food, and thereby sustained him.

Rebbi immediately regretted his decision:

בְּתַר דְּנָפַק – After [R' Yonasan] departed, בָּתַר דְּנָפַק - Rebbi was sitting and became distressed by what he had done, ואָמָר אוי לִי שַנְתָהִי פַּהִי לְעָם הַאָּרֵץ – and he said: "Woe is me, for I have given of my bread to an unlearned person."[34]

Rebbi's son, who suspected the truth, sought to comfort his

בר רבי שמעון בר רבי - R' Shimon bar Rebbi said before [Rebbi]: שַׁמָּא יוֹנַתָּן כֵּן עַמְרָם תַּלְמִידְרָ הוּא – "Perhaps [that unlearned man was actually Yonasan ben Amram, your disciple, שאינו רוצה ליהנות מכבוד תורה מימיו – who does not wish to benefit ever from the honor due the Torah and Torah scholars. Thus, he disguised himself as an unlearned person and begged for food." ברקו ואשכח – Subsequently, they investigated the matter and found that the supplicant was indeed R' Yonasan.

Realizing that other humble scholars might follow R' Yonasan's example, or might refuse to seek help altogether, Rebbi rescinded the restriction:

אמר רבי יבנסו הבל – Rebbi said: Let everyone enter the storehouses to receive food.

The Gemara explains that Rebbi's original decree was consistent with his own position:

- Once inside he said to [Rebbi]: "Master, [31] please ברנקני – Rebbi was going according to his own opinion on the matter when he excluded unlearned people. רַבִּי – for Rebbi said: דְאַמֵּר רָבִּי – איז פּוּרענוּת בּא לעוֹלם אלא בּשביל עמי האַרץ – Misortune comes to the world only because of unlearned people.[36]

The Gemara illustrates this truth:

אטבריא דשרו אטבריא – It is like [the case] of the tax to raise money for a crown that was imposed on the inhabitants of **Tiberias.**^[37] Rebbi exempted the Rabbis of the town from the tax. דרבי – [The unlearned townsfolk] came before Rebbi אַמרוּ לִיהּ לִיתְבוּ רַבְּנֵן בַּהַדֵּן – and said to him: "Let the Rabbis contribute along with us!" אַמֵּר לְהוּ לֹא – [Rebbi] said to them: "No! They will not help you pay the tax." Whereupon the townspeople threatened:

אמרו ליה ערוקינו – "We shall flee the city, for we cannot bear the tax burden ourselves."[38]

Rebbi did not oppose this idea:

ערקו פלגיהון – [Rebbi] said to them: "Flee!"[39] ערקו פּלגיהון – Subsequently, half of them fled. דָלִיוּהַ בַּלְנָא – When the king heard of this, he waived half of the expected tax revenue, but still demanded that the remaining inhabitants pay their share.

The townspeople again protested to Rebbi:

דרבי – אתו הנהו פלגא קמי דרבי – That remaining half of the populace came before Rebbi. אמרו ליה ליתבו רבנן בהדן – They said to him: "Let the Rabbis contribute along with us!"

Rebbi again rejected their demand:

אמר להו לא – [Rebbe] said to them: "No." Whereupon the townspeople threatened: ערוקינו – "We will also flee!" Rebbi replied:

ערוקו – "Flee!" ערקו כולהו – All the townspeople fled;[40] הוא כובס – however, a certain launderer remained in town. שריוה אבובט – Thereupon [the imperial governors] imposed [the entire remaining tax] on the launderer. עַרַק דובס – The launderer himself then fled, פקע בּלִילָא – and the tax for the crown was canceled, even though the Rabbis were still residing in Tiberias.

Rebbi drew the following conclusion from this episode:

אַביל עַמֵּי הָאָרץ – אַמַר רַבִּי רָאִיתָם שָאָין פּוּרְעַנוּת בָּא לְעוּלָם אַלָּא בְשָׁבִיל עַמֵּי הָאָרץ Rebbi said: From here you see that misfortune comes to the world only because of unlearned people.[41]

The Mishnah stated:

ובו' הָעִיר הָאַנְשֵׁי הָעִיר וּכּר – AND HOW LONG MUST ONE BE

NOTES

- 31. The word רבי in this address is not Rebbi's name, but the title
- 32. Here the word שָׁנִית does not refer specifically to the study of מָשֶׁנָה, Mishnah, but to general study — i.e. of Gemara, Baraisa or halachah (see Rashash: cf. Ivun Yaakov to Ein Yaakov).
- 33. R' Yonasan chose the example of a dog and a raven because God shows extra kindness to these creatures: Since a dog's meals are few and far between, it retains food in its system for three days; and since a mother raven does not feed its young, God provides the chicks with food from within their own excrement (Rashi, from Shabbos 155b, and see Tosafos; cf. Maharsha, Iyun Yaakov).
- 34. If R' Yonasan correctly demonstrated from the examples of the dog and raven that he was certainly deserving of Rebbi's compassion, why did Rebbi regret his action? Iyun Yaakov explains that it would have sufficed for Rebbi to provide the "unlearned" supplicant with food of inferior quality (for God sustains the dog and raven with food that is unsuitable for human consumption). Thus, Rebbe was troubled by the fact that he gave R' Yonasan פָּתִי, "my bread" — that is, bread of superior quality. See Ben Yehoyada for a different explanation.
- 35. R' Shimon knew R' Yonasan to be a humble man, and therefore suspected that he would attempt such a deception.

- 36. Only material entities can be diminished, which is the effect of misfortune. Unlearned, boorish folk are pure material entities, since they lack active intellects. Hence, misfortune comes to the world because of them, since they are susceptible to diminution and loss (Maharal, Chidushei Aggados).
- 37. The tax revenue would be used to purchase a crown for the Roman emperor (Rashi). [Aruch, cited by Masores Hashas, relates that the royal crown had been placed in Tiberias for safekeeping, but was stolen. The emperor placed the blame on the Jews of the city, and imposed on them a tax to replace it.]
- 38, Rabbeinu Gershom.
- 39. Rebbi did not compel the unlearned townsfolk to pay the tax; in fact, he approved of their plan to flee Tiberias. For their departure would trigger the cancellation of the tax [inasmuch as the town was originally visited with that misfortune only because of them] (Ramban).
- 40. The Rabbis, however, did not join them.
- 41. The governors could have shifted the tax burden to the Rabbis, as they had previously done to the launderer, but they did not do so. Rebbi demonstrated from this episode that the unlearned townsfolk were the root cause of the onerous tax. Once they left town, the tax was rescinded.

חשק שלפות על רבינו גרשום 6) נואה דויל ופסק שימנו היסומים סלק וכיי. ב) דייל הא למיקרייא מיסגא מוא וכיי. ב) דייל הא למיקרייא מיסגא מוא וכיי.

Π.

ור מצוה ח"ת הלכה י סמג עשין צ טוש"ע ח"מ סיי כ

עיו משפט

עשיו פב טוש"ע ח"מ סי מהלי מ"ת הלי י סמג שם וסי יב טוש"ע שם

נדרים הלי יו סמג

שם טוש"ע שם פעיף

סמג עשין קסב טוש"ע י"ד

י"ד סיי רנד סעיף ב: םמן רמיי שם הליי סמג רנב סעיף א:

רכינו גרשום אלו ח"ח שלומדיו זה מאספרם מחול ירבון דריש האי אגי חומה בכל דהתם לא היה שלום מלכות התם בלבד: כרגא. טעמא משום דהוו כמו קרבן ואמרינן מחבב אומות העולב. (מיר פב.) איש איש לרבות נכרים שישראל בגלות אעפ״כ מסוריו בידד: לרגלר. רגל ממש: יתנו בגוים. כלשוז ארמי כמו ושננתם להשקות ממנה שדות ע"י המים וומצאת מוציא להגן על החומה ועל שם

ממנו מים לשתוח ועל שם

שדולין בכלי חרם כמו

 ה) פססים פוג, ש) סיים אלו הלמידי הכמים. הלמח אין לריכין חומה: [וו] כנסת ישראל. כולם לא שליש למרמא עליהם. לפי שהיו עסוקים במלחכת שמים גו א מיי פייו מהלמת בבנין בית המחדש ה"ג אין להטיל מס על לומדי חורה: וה ארנונא. פיי בקונטרם עישור בהמות ותבוחה כוי ור"ת פיי ארוחת דורון לשלטון העובר ממקום למקום שנותן לו נה בגד מיי פ"ו מהלי

כל עיר ועיר ארוסה ופירושו מלשוו ויבא הלך לאיש העשיר (שמואל ב יב): יבנו יאן מרש ישעשי (עווחו בינ). קסג סעיף ד: מיי שם בריא. פירש ר"ח להסיר נמ הוז מיי שם נדשושים מכסוד פעיכ:

איפרא הורמיז. פר"ח דמשמעות

הלשון חן מאת המקום איפרא כמו אפריון נמטייה לר"ש (ב"מ פ ח טוט"ע ייד סיי מא דף קיע.) הורמין שם שכינה כי ההים מא ממיי פ"ד מהלי ע"ו דס"ם אחד דיני ממונות (פנהדרין דף לנו. פבי מיי פ"ע מהלי ושם ד"ה דהורמח) מפלגה דידך ולעיל דהורמיז בזיי"ן מפלגא ולתחת דהורמיו לאין רמב טוש"ע י"ד ס" בנו"ן כמו הורמין בר לילחא (לקמן פג ב מיי פיש מהלי דף עג.): (לעיל) בכלב וכשורב. כמו שפי׳ הקונטרס והיינו דכתיב נותן לבהמה לחמה לבני עורב וגו' בהמה פד ל מיי פין מה בגימטריא כלב: יתיב רב יוסף עשון פג מוש"ע ס"מ ס" וקא מעיין בה. וח"ת וכי לית ליה ביבש קלירה תשברנה וגו' (ישעיה מ) משום שלום מלכות כדעבד רבא לקמן פו גם ע מיי שם ופ"ו כדאמרי׳ בפירקין (דף י:) וי"ל דקבל׳ (שם) וכי היכי דפלגינהו רבת לעניי שם טוש"ע שם וטוש"ע י"ו עובדי כוכבים ה"ל פדה בהו רב יוסף מי רמג מעיף כ: מו פ צ מיי פייו מהלי שבויי עובדי כוכבים ומיהו לא לריכי להכי אלא כדפירש הקונט' (ג) מי דרבא ממג עשין קסג טוש"ע י"ד דקבלה משום שלום מלכות וכיון שאמר מח קמיי שם פ"ח הלי ט לו לימן למצוה רבה לא היה אפשר לחלחם לעניי עודדי כוכבים דחסור לגנוב דעת הבריות ואפי דעתו של עובד כוכבים (סוליו נד.) אבל מעות המתחלקים לעניים אין כאן גניבת דעת דאינהו נמי ידעי שישראל רגיליו לפרנסם כדאמר בהמקין (גיטין דף סא.) מפרנסים עניי עכו"ם עם עניי ישראל מפני דרכי שלום והא דקבל מההוא אמו: וריש לקיש דמפיק טייעא דנדב שרגא לבי כנישחא בפ״ק לערכין (דף ו: וסס ד"ה עד) אע"ג ישראל ולא בצדיקים

רב הונא, נ) פ"ל רבא, שוין לענין חומה וגודרים עלמן מלטמע בעובדי כוכבים: שאתה ד) מרים פני, ה) ב"מ מחבב עמים. שאתה מנהיב להם פניך להשליטו על בניך: בד הדושיו. של י) נשנת קלע. ע"ש יכמות ישראל בידך [הס] לשומרן: בדשון ארמי נאמר. יתנו תרגום של ישנו כמו ושננתס ותנינון (דברים ו): אם תנו

אלו ת"ח ור"ל סבר לה ° כדדרש רבא » אני חומה זו כנסת ישראל ושדי כמגדלות אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות ס רב (6) נחמו בר רב חסדא רמא כרגא ארבנן "א"ל רב נחמן בר יצחק עברת אדאורייתא ואדנביאי ואדכתובי אדאורייתא דכתיב יואף חובב עמים כל קרושיו בידך אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם אפילו בשעה שאתה מחבב עמים כל קרושיו יהיו בידד והם תכו לרגלד תני רב יוסף אלו תלמידי חכמים שמכתתים רגליהם מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה ישא מדברותיך לישא וליתן בדבורותיו של מקום אדנביאי דכתיב 🗈 גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם ויחלו מעט ממשא מלך ושרים אמר יי עולא פסוק זה כלשון ארמית נאמר אי תנו כולהו עתה אקבצם ואם מעט מהם יחלו ממשא מלד ושרים אדכתובי דכתיב סמנדה בלו והלך לא שלים למרמא עליהם י ואמר רב יהודה מנדה זו מנת המלך בלו זו כסף גולגלתא והלד זו ארנונא רב פפא ירמא כריא חדתא איתמי א"ל רב שישא בריה דרב אידי לרב פפא ודילמא לא מידויל א"ל מישהל שהילנא מנייהו אי מידויל מידויל ואי לא ימהדרנא לה ניהלייהו 🤊 אמר רב יהודה הכל לאגלי גפא אפילו מיתמי יהאבל רבנו לא צריכי נמירותא יהכל לכריא פתיא אפי מרבנז יולא אמרן אלא דלא נפקי באכלווא אבל נפקי באכלווא רבנן לאו בני מיפק באכלווא נינהו: רבי פתח אוצרות בשני בצורת אמר יכנסו בעלי מקרא בעלי משנה בעלי גמרא בעלי הלכה בעלי הגדה אבל עמי הארץ אל יכנסו דחק רבי יונתז בז עמרם ונכנם אמר לו רבי פרנסני אמר לו בני קרית אמר לו לאו שנית א"ל לאו אם כז במה אפרנסר [א"ל] פרנסני

השותפין פרק ראשון בבא בתרא

שנודרים נדרים ונדבות כישראל: ככלב וכעורב פרנסיה בתר דנפק חיתיב רבי והא מצמער ואמר אוי לי שנתתי פתי לעם הארץ אמר לפניו ר' שמעון בר רבי העוסקים בחודה יחיו שמא יונתו בו עמרם תלמידד הוא שאינו רוצה ליהנות מכבוד תורה מימיו בדקו ואשכח אמר רבי יכנסו הכל רבי למטמיה דאמר רבי "איז פורטנות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ כההוא דמי יי כלילא דשדו אמבריא אתו לקמיה דרבי ואמרו ליה ליתבו רבגן בהדן אמר להו לא אמרו ליה ערוקיגן שתה אקבצם מגלותם [א"ל] ערוקו ערקו פלגיהון דליוה פלגא אתו הנהו פלגא קמי דרבי א"ל ליתבו רבנן בהדן אמר להו לא ערוקינן ערוקו ערקו כולהו פש ההוא כובם כמו לא יחל דברו: מנח שדיוה אכובם ערק כובם פקע כלילא א"ר ראיתם שאין פורענות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ: וכמה יהא בעיר ויהא כאנשי העיר וכו': ורמינהי של קוקע: כרא חדתא. • "החמרת והגמלת העוברת ממקום למקום ולנה בתוכה והודחה עמהו הו בסקילה וממונז פלט ואם גשתהו שם שלשים יום הז בסייף וממונז אבד אמר רבא לא קשיא הא לבני מתא הא ליתובי מתא כדתניא י'המודר הנאה 6 ליתו ליתומין חלק מאנשי העיר כל שנשתהא שם שנים עשר חדש אסור ליהנות ממנו פחות

מכאו מותר מיושבי הטיר כל שנשתהא שם שלשים יום אסור ליהנות ממנו פחות מכאו מותר ליהנות ממנו ולכל מילי מי בעינו י״ב חדש והתניא ∘ שלשים יום לתמחוי שלשה חדשים לקופה ששה לכסות תשעה לקבורה שנים עשר 9 לפסי העיר אמר ר' אסי אמר ר' יוחנן לכי תנן נמי מתניתין שנים עשר חדש לפסי העיר תנן: וא"ר אסי אמר ר' יוחגן יהכל לפסי העיר ואפי מיתמי גאבל רבנן לא יי דרבנן לא צריכי נמירותא אמר רב פפא ילשורא ולפרשאה ולמרזינא אפילו מיתמי "אבל רבגן לא צריכי נמירותא כללא דמילתא כל מילתא ראית להו הנאה כן ליי אילי בפא לשון מיניה אפילו מיתמי רבה רמא צדקה איתמי דבי בר מריון א"ל אביי והתני רב שמואל בר יהודה פאין פוסקין לנעול שערם שעושן צדקה על היתומים אפילו לפדיון שבוים א"ל אנא צלאחשובינהו קא עבידנא פאופרא הורמיז אימיה דשבור מלכא שדרה ארנקא דדינרי לקמיה דרב יוסף אמרה ליהוי למצוה רבה יתיב רב יוסף וקא מעיין בה מאי מצוה פתא. שוופרין למלאות רבה א"ל אביי מדתני רב שמואל בר יהודה איז פוסקין צדקה על היתומים אפילו לפריון שבוים רשמע מינה כן קרי ליה כריא פתי

צניים: בעל הלכות. זה ששונה ברייתות אף על גב דברוכתא אחרינא אמריי בעלי הלכות אלו בעלי משנה הכא הואיל ותני בעלי משנה צריכין למימר דהלכות אלו ברייתות הן: ככלב וכעורב, דכתיב ורחמיו על כל מעשיו: רבי לטעמיה. שלא היה רוצה לפתס עם הארץ: דתהוא דמי כלילא. שהשליך המלך מס על יושבי טבריא כרי שיקנו לו כתר: אמר להו. לא תסייען (לכון רבק: ערקינן. דלא מצינן למיתן כולי דמי כלילא. שהשליך המלך מס על יושבי טבריא כרי שיקנו לו כתר: אמר להו בשביל עמי הארץ. דכיון דלא נשארו שם אלא רבנן לא גזרו עליהן ליתן דמי כתר שכל זמן שאחד מעמי להיא. על ההוא פלגא דאשתייר: פקע כלילא. בטל גזרת הכתר: הראיתם שאין פורעניות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ. דכיון דלא נשארו שם אלא רבנן לא גזרו עליהן ליתן דמי כתר שכל זמן שאחד מעמי הארץ היה שם גזרו ושוב לא גזרו: פיסקא ויהא כאנשי העיר. ליתו בכל מילי שנתניו בני העיר שנים עשר חדש: החמרת והגמלת. שיירא של חמריו וגמליו העוברים ממקום למקום ולנה בתור עיר הנדחת והודחה עמה מבני העיר ליתן מנות ממאכלים בתמחוי להאכיל לעניי העולם העוברים עליהם ואם נשתתה שם ג' חדשים יתן חלקו לקופח של צדקה שגובין מע"ש לערב שבת לפרנט עניי אותה העיר ואם נשתהה ו' חדשים חייב ליתן ג) חלקו העיר שקהרין שפיצ"א ותירות שעושין חרן לחומה לחזוק העיר אלמא לכל מילי לא בעינן י"ב חדש: הכל לפסי. מן הכל גובין לצורך תקון פסי העיר: לשורא. לחזוק החומה: לפרשא. שקונים סוסים לפרשים (כפי) [כרי] שיצאו חרץ לעיר לעיין אם ובארן גייסות: לטורדינא. לצורך וכלין זיין שנושאין אותן שומרי תומות העיר: בר מריון. איש א' היה עשיר גדול: אנא לאחשובינהו בעינא. שיהיו חשובין בכל דבר מצוה כמו אביהן:

כולם. וכן רובן יהיו שונין ועוסקים במורה כשיננו בעמים: עתה אהבצם. בקרוב אקבלס: ויחדו מעמ וגו'. ואף ואסן מועטין הן השונין בעמים יחלו ממשא מלך ושרים יהיו בטלים מלשאת משח מלך ושרים. יחלו כמו לח יחל לכרו (במדכר ל): מנדה בקו והקר. דריום לוה את פחת עבר הנהר על אנשי כנסת הגדולה: מנת המלד. מגבת מסים שהן מטילין חמיד על בני המדינה: ארנונא. עישורי תכוחות ובהמות מדי שנה בשנה: כריא חדתא. יליחת כריים בחר מים חיים לשחות: לא מידויד. לא ימלאו בו מים והפסדתם (כ) רש"י ד"ה לפרשה תנם ויתמי לחו בני מחילה נינהו דליחלו: דאגדי גפא. לשערי חומות העיר להציב בהן דלתות. אגלי דלתות קבלם הכח משום שלום. כמו טרוקו גלי (ברכום דף כח.). גפא סתימה כמו מנא אחר הגפה באלו מציאות (כ"מ דף כה:): דבריא פתיא. חפירת בור לשתות מים ועל שם הכלי המונח שם בבור חמיד לשמות בו עוברי דרכים הורהו פתיא: אפידו מרבגן. שהכל לריכין למים: דלא נפקי באכלווא. שחין הן יו בגן די גפירותא. עי רציע יונה פ"ל עלמס יולאין בהכרוה לחפור אלא דנרכות דף ד ע"ב ד"ה שוכרים פועלים: ככלב וכעורב. שחם החב"ה עליהם (שנת חוה:) שנאמר יודע לדיק דין דלים (משלי כט) לפי שהכלב מזונותיו מועטין לפיכך שוהה אכילתו במעיו שלשת ימים וגבי עורב כתיב לבני עורב אשר יקראו (מהלים קמו) שהעורב אכזרי על בניו והקב"ה מומין להן יתושין מתוך לוחתם וחוכלין: דמי כדידא. עטרה למלך קיסר: אתו. עמי הארץ לקמיה דרבי: דדיוה לפלגא. מחל המלך דמי החלי וסילקה מעליהן: שדיוה אכובם. הטילוה פחתי החלך על הכובם: החמרת והגמלת. שיירה של חמרים ושל גמלים: הרי אדו בפהידה. פָהַנַיָּא וְלַנֵיֵא וַפַּרַיָּא כדין טחר יחידים: יתובי מתא. בשלשים יום וגבי עיר הנדחת כחיב יושבי העיר (דברים יג): ולכל מילי. ומקמי הכי לא יהיב מידי עם בני העיר: שלשים יום לתמחוי. כיון ששהה שם שלשים יום גובין הימנו [גבאי] ממחוי מאכל לעניים: דקופה. לצדקה: לכבות. עניי העיר: להבורה. להכור עניי העיר שהיא יליאה יחירא: דשורא. לכאן ניפס בעמוד הקודם! לתיקון החומה: לפרשא. פרש (ב) שהולך הורפית. כמו (לקמן עב.) הורמיז כר ליליפה סביבות העיר לשומר׳ ולידע מה היה

לריכה: דמרזינא. שומר כלי זיין של

בני העיר ויושב בבית אלל השער:

כת. מושם ולמיל זיו מנ. מ"שו. מ) ופיי נגנב מל ערוד ערך כליל אין. יו ופנהדריו שם מופפתה דפאה פ"דו. לו פיי הרשי ערך פס א', מן ולעיל ו: כ: וכתענית כר:ז, ם) ל"ל

הנהות הכ"ח

דרב יוסף. רש"ח:

ול) גמ' רכ חנן כר רכ פרש הרוכב מביבות: כדפיי ההונטרם דרב יוסף כ"ב לקמן דף י"א ד"ה

גליון הש"ם

נמרא המודר הנאה העיר. עיין בר"ן נדרים דף פג ע"ב ד"ה ר"נ תמר: שם

תורה אור השלם א) אָנִי חוֹמָה וְשָׁדֵי כַּמְנִדָּלוֹת אַז הַיִּתִי ב) אף חבב עמים כל

לרגלד ישא מדברתיד: [דברים לג, ג]

ג) גם כי יתנו כגוים עתה אַקבּצִם ניחלוּ בָּילָדְ פועם מפושא רֶרָעֵיָא נְתִינַיָא וּפְּלְחֵי בלו והלף לא שלים למרמא עליהם:

ליקומי רש"י

תחילת ליקוטי רש״י ששייך

IN THE CITY TO BE treated LIKE ONE OF THE CITIZENS OF THE CITY ETC. [i.e. and so become subject to taxation]?

The Mishnah answered that after twelve months a new resident is considered a citizen, and must help bear all the municipal expenses. The Gemara challenges this ruling by citing a Baraisa:

- But pit [this Mishnah and a Baraisa] against one another, and see a contradiction! For a Baraisa states: הַּחַמֶּרֶת והגמלת העוברת ממקום למקום – IF A CARAVAN TRAVELING ON DONKEYS OR CAMELS THAT PASSES FROM PLACE TO PLACE – דמוכה – TOOK LODGING IN [A PARTICULAR CITY], הוֹדְּחָה עָמֶהֶן – AND [THE PEOPLE IN THE CARAVAN] WERE SEDUCED into committing idolatry along WITH [THE INHABITANTS OF THE CITY], [42] ם בסקילה – [THE TRAVELERS] are punished with death BY STON-ING, [43] – AND THEIR PROPERTY ESCAPES destruction. [44] Since the travelers are only transients, they are not punished as citizens of the ir hanidachas, but as individuals.

The Baraisa continues: יום שלשים יום – BUT IF [THE TRAVELERS] HAD STAYED THERE in the city for THIRTY DAYS before the populace was seduced into idol worship, הן בְּסֵיִיף וּמְמוֹנֵן אָבַר – [THE TRAVEL-ERSI are executed BY THE SWORD AND THEIR POSSESSIONS ARE LOST (i.e. burned) along with those of the inhabitants. From the fact that the travelers receive the same punishments that the longtime residents do, we see that a newcomer attains citizen status after only a thirty-day residency. The Baraisa thus contradicts the Mishnah, which states that citizenship is accorded after a twelve-month period. -? -

Rava resolves the contradiction:

אמר רבא לא קשיא – Rava said: There is no difficulty. הָא לְבְנֵי בתא – This ruling of the Mishnah refers to the citizens of the city. One does not acquire full citizenship, and with it tax liability, until he has dwelt in a city for twelve months. הא ליתובי מתא However, that ruling of the Baraisa refers to the residents of the city. To be subject to the law of the ir hanidachas, one need reside in the city only thirty days.[46]

Rava proves this distinction between a "resident of a city" and a "citizen" from the evidence of a Baraisa: בדתניא – This is similar to what was taught in a Baraisa: הַמוּדֶר הַנָאָה מָאַנְשֵי העיר – Regarding one who is forbidden through a vow to בל שנשתהא – DERIVE BENEFIT FROM THE "CITIZENS" OF A CITY שם שנים עשר חרש – ANYONE THAT HAS REMAINED THERE in the city for TWELVE MONTHS prior to the vow אסור ליהנות ממנו – THE VOWER IS FORBIDDEN TO DERIVE ANY BENEFIT FROM HIM, for such inhabitants are considered citizens of the city. פחות But the vower is PERMITTED to derive benefit from anyone who has lived in the city for LESS THAN [TWELVE MONTHS]. for such inhabitants are not considered citizens. מיושבי העיר - If, however, he vowed not to benefit from THE "RESIDENTS" OF THE CITY, בַּל שֵנְשִׁהָהַא שֵׁם שְׁלֹשִׁים יוֹם – then ANYONE WHO HAS

REMAINED THERE in the city for even THIRTY DAYS אַטוּר לַיהַנוֹת – וממנו – ITHE VOWERI IS FORBIDDEN TO DERIVE BENEFIT FROM HIM, for such inhabitants are considered residents of the citv. And anyone who has lived in the city for LESS THAN [THIRTY DAYS] prior to the vow מותר ליהנות ממנו – [THE VOWER] IS PERMITTED TO DERIVE BENEFIT FROM HIM, for such people are not considered residents. Thus, the Baraisa clearly states that to achieve "citizen" status one must reside in a city for twelve months, while thirty days of dwelling renders one a "resident."

The Mishnah stated that until one has resided in a city for twelve months he is not required to contribute toward the cost of communal projects. The Gemara questions this ruling:

רולבל מילי מי בעינו שנים עשר חדש – And for all things (i.e. all types of communal expenses) do we need to wait twelve months before collecting from a new resident? Is he not required to make any contributions before that time? והחניא – But it was taught in a Baraisa: שלשים יום לתמחוי – After a new resident has lived in a city for THIRTY DAYS, the charity collectors can require him to contribute TO THE communal "PLATTER":[47] שלשה חדשים לקופה - after he has resided there for THREE MONTHS, they can require him to contribute TO THE communal "charity BOX":[48] – after SIX months of residence, he must contribute FOR CLOTHING for the poor of the city; תשעה לקבורה – after NINE months of residence, he must contribute TOWARD THE BURIAL of the city's poor;[49] שְׁנִים עָשֶׂר לְפֵּפֵּי הַעִיר – and after TWELVE months he must contribute TOWARD the cost of BOARDS to fortify the gates of the city. We see, therefore, that a new resident must help bear various communal expenses even before his first twelve months have elapsed. -? -

The Gemara answers:

אמר רבי יוחנו – R' Assi said in the name of R' Yochanan: בי תְּנֵן נַמִּי מַתְנִיתִין שְׁנֵים עָשַר חֹדֵש – When our Mishnah also taught that a new comer is not required to contribute until after twelve months of residency, לְפַסִי הַעִיר תְּנֵן – it taught that ruling with regard to contributing toward the cost of boards to fortify the gates of the city, or other safeguards protecting the city, in agreement with the Baraisa on that point. The Mishnah does not, however, discuss other communal expenses, and would therefore concur with the schedule outlined in the Baraisa.

The Gemara cites a related ruling by R' Assi in R' Yochanan's

אמר רבי יוֹחנן – And R' Assi also said in the name of R' Yochanan: הַבּל לְפַפֵּי הַעִיר – All must contribute toward the cost of boards to fortify the gates of the city, יאַפּילוּ מֵיַחְמֵי – and the officials may collect even from orphans, for they also require protection. אבל רבנן לא – However, the Rabbis are not required to contribute, דְרַבֶּנוֹ לֹא צָרִיכֵי נָטִירוּתָא – for the Rabbis do not need human protection.

NOTES

- 42. This Baraisa discusses the law of the ir hanidachas, the city led astray to idol worship (see Deuteronomy 13:13-19). If at least a majority of the inhabitants of a city is seduced by proselytizers into committing idolatry, then those who committed idolatry are executed by beis din through the method of sword, and the city and all the property within it are burned. For a full discussion of this subject, see Mishnah Sanhedrin 10:4-6.
- 43. This is the method of capital punishment for individuals that commit idolatry (Rashi).
- 44. Their property escapes the fate of the citizens' possessions, which are publicly burned (see Deuteronomy 13:17).
- 45. Literally: sons of the city.

the city, as opposed to בֵנִי הַעִיר, literally men or sons of the city - both terms that connote the status of citizens (see Rashi). 47. The communal soup kitchen, People donated cooked food, which was distributed daily to the very poor (see below, 8b).

46. Regarding the punishment meted out to the inhabitants of an ir

hanidachas. Scripture states (Deuteronomy 13:16): הַבָּה אַת־ישָׁבֵּי

קעיר הַהוא לפִּי־חָרֵב, You shall surely smite the residents of that city with

the edge of the sword. The condemned are called ישבי העיר, residents of

- 48. The general charity fund, from which weekly allotments of money were distributed to the needy (ibid.).
- 49. This was a larger expense [and so the more recent arrivals were not required to contribute] (Rashi).

ושם שלמה על רבינו ברשום 6) נופה זכיל ופסק שימנו הימומים חלק וכי. 3) ציל הם למיקריים מיחגם וכי. ג) ציל חיב לימן סלקו בכסום: לפסך סעיר שקורין שפילם וכר:

צ טוש"ע ח"מ סרי קסג רמג סעיף כ: נה בגד מיי פ"ו מהלי שכנים מלי ו ז ממג עשין פב טוש"ע ה"מ סי

טיו משפט נר מצוה

מהלי ת"ת הלי י סמג שם וסי יב טוש"ע שם וטוש"ע י"ד פי׳ רמג פעיף מ ח טוש"ע י"ד פיי רנח נדרים הלי יו ממג לארן רמב טוש"ע י"ד סי ריז מעיף לב:

סמג עשיו הסב טוש"ע י"ד שכנים הלי ה סמג עשין פג טוש"ע ח"מ סי קסג סעיף כ: פה מימי עם הליו סמג שם טוש"ע שם סעיף

סמג עשיו הסב טוש"ע שם טוש"ע י"ד סי

רבינו גרשום אלו ת"ח. שלומדין זה מזה כתינוק יונק משדי אמו: וריש לקיש דמפיק מאספרם מחול ירבון דריש האי אני חומה בכל ישראל ולא בצדיקים בלבד: כרגא, כסף דהתם לא היה שלום מלכות התם גולגלתא: אע"פ שאתה מחכב אומות העולם. ישראל ממשלה בזמן שישראל בגלות אעפ״כ קרושיו של ישראל העוסקים כתורה יהיו מסורין בידך: לרגלך. משמע בשבילך ומשמע רגל ממש: יתנו בגוים. כלשנו ארמי כמו ושונחם שעוסקים בתורה כולהו עתה אקבצם מגלותם ירולו אותו מעט ויחלו כמו לא יחל דברו: מנת למלך מסים: ארנונא. מס של קרקע: כריא חדתא ליכנס שם מים הרבה המים ונמצאת מוציא מעות יתומים בכדי: לאגלי גפא. זהו שעושין לנעול שערים שעושין לפני פינת העיר משום

ממנו מים לשתות ועל שם

שלים למרמא עליהם. לפי שהיו עסוקים כמלחכת שמים נו א מיי פ"ז מהלמפ בבנין בית המקדש ה"נ אין להטיל מס על לומדי תורה: ו ארנונא. פיי בקונערם עישור בהמוח וחבוחה כו' ור"ח פשף ה וטושיע ייד סיי

פיי ארוחת דורון לשלטון העובר ממקום למקום שנותן לו כל עיר ועיר ארוחה ופירושו מלשון ויבא הלך לאיש העשיר (שמואל ב יב): כריא פתיא. פירש ר"ח להסיר נמ הוז מיי שם ופ"ו בשושים מרסוב העיר:

איפרא הורמיז. פר"ח דמשמעות הלשון תן מאת המקום איפרא כמו אפריון נמטייה לר"ש (ב"מ דף קיע.) הורמיז שם שכינה כי ההיא סא ממיי פ"ד מהלי ע"ז דס"פ אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לע. סב י מיי פ"ט מהלי ושם ד"ה דהורמיו) מפלגה דידר ולעיל דהורמיז בזיי"ן מפלגא ולחחת דהורמין בנו"ן כמו הורמין בר לילחא (לקמן פג ב מיי דף ענ.): (לעיל) בבקב וכעורב. כמו שפי׳ הקונטרס והיינו דכתיב נותן לבהמה לחמה לבני עורב וגו׳ בהמה בגימטריא כלב: יתיב רב יוסף וקא מעיין בה. וח"ת וכי לית ליה ביבש הלירה תשברנה וגו' (ישעיה מ) כדאמרי׳ בפירקין (דף י:) וי"ל דקבל׳ משום שלום מלכות כדעבד רבה לקמן מו נפ ע מיי שם ופ"ו (שם) וכי היכי דפלגינהו רבא לעניי שם טוש"ע שם וטוש"ע שי"ד (שם) זכי ליכי פלה בהו רב יוסף פיי רמג סשף ב: עובדי כוכבים ה"נ פלה בהו רב יוסף שבויי עובדי כוכבים ומיהו לא נריכי להכי אלא כדפירש הקונט' (ג) א דרבא ממג עשין קפב טוש"ע י"ד הקבלה משום שלום מלכות וכיון שאמר מח קמיי שם פים הלי מ לו ליתו למצוה רבה לא היה אפשר לחלקם לעניי עובדי כוכבים דאסור לגנוב דעת הבריות ואפי׳ דעתו של עובד כוכבים (חוליו זה) אבל מעות המתחלקים לעניים אין כאן גניבת דעת דאינהו נמי ידעי שישראל רגילין לפרנסם כדאמר בהמקין (גיטין דף סא.) מפרנסים עניי עכו"ם עם עניי ישראל מפני דרכי שלום והא דהבל מההוא טייעא דנדב שרגא לבי כנישתא בפ"ק

דערכין (דף ו: ושם ד"ה עד) אע"ג

טעמא משום דהוו כמו קרבן ואמרינן

(מיר מב.) אים אים לרבות נכרים

שנודרים נדרים ונדבות כישראל:

 לון פפסים פון, כן פים אלו תלמידי חבמים, אלמא אין לריכין חומה: וזון כנפת ישראל, כולם שוין לענין חומה וגודרים עלמן מלטמע בעובדי כוכבים: שאתה מחבב עמים. שאתה מנהיב להם פניך להשליטן על בניך: כד קרושיו. של ישראל בידך [הס] לשומרן: בדשון ארמי נאמר. יתנו תרגום של ישנו למו ושננתם ותנינון (דברים ו): אם תנו

אלו ת"ח ור"ל סבר לה ¢כדדרש רבא אני כולם. וכן רובן יהיו שונין ועוסקים חומה זו כנסת ישראל ושדי כמגדלות אלו במורה כשיננו דנומים: עתה אהבצם. בקרוב אקבלם: ויחלו מעמ וגו'. ואף בתי כנסיות ובתי מדרשות ? רב (6) נחמן בר רב [אם] מועטין הן השונין בעמים יחלו חסדא רמא כרגא ארבנו אא"ל רב נחמו בר ממשא מלך ושרים יהיו בטלים מלשאת יצחק עברת אדאורייתא ואדנביאי ואדכתובי משא מלך ושרים. יחלו כמו לא יחל אדאורייתא דכתיב ייאף חובב עמים כל לכרו (במדבר ל): מגדה בקו והקר. דריום קדושיו בידך אמר משה לפני הקב"ה רבונו לוה את פחת עבר הנהר על אנשי של עולם אפילו בשעה שאתה מחבב עמים כנסת הגדולה: מנת המדר. מגבת מסים שהו מטיליו המיד על בני המדינה: כל קדושיו יהיו בידך והם תכו לרגלך תני רב יוסף אלו תלמידי חכמים שמכתתים רגליהם ארנונא. עישורי תבוחות ובהמות מדי שנה בשנה: כריא חדתא. יליחת מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה כריים בחר מים חיים לשחוח: לא ישא מדברותיד לישא וליתו בדבורותיו של מידויף. לא ימלאו בו מים והפסדתם מקום אדנביאי דכתיב 0 גם כי יתנו בגוים חנם ויחמי לאו בני מחילה נינהו עתה אקבצם ויחלו מעט ממשא מלד ושרים לליחלו: דאגדי גפא. לשערי חומות אמר יי עולא פסוק זה בלשון ארמית נאמר אי העיר להציב בהן דלתות. אגלי דלתות תנו כולהו עתה אקבצם ואם מעט מהם יחלו כמו טרוקו גלי (ברכוח דף כח.). ממשא מלד ושרים אדכתובי דכתיב מנדה גפא סתימה כמו מלא אחר הגפה באלו מליאות (ב״מ דף כה:): דכריא בלו והלד לא שלים למרמא טליהם יי ואמר רב פתיא. מפירם בור לשמום חים ועל יהודה מנדה זו מנת המלד בלו זו כסף גולגלתא שם הכלי המונח שם בבור תמיד והלד זו ארנונא רב פפא ירמא כריא חדתא שלשתות בו עוברי דרכים קורהו איתמי א"ל רב שישא בריה דרב אידי לרב פתיח: אפידו מרבנן. שהכל לריכין פפא ודילמא לא מידויל א"ל מישקל שקילנא למים: דלא נפקי באכלווא. שאין הן מנייהו אי מידויל מידויל ואי לא ימהדרנא עלמס יולאין בהכחה לחפור אלא לה ניהלייהו 🌣 אמר רב יהודה דהכל לאגלי הקב"ה עליהם (שבת קנה:) שנאמר גפא אפילו מיתמי יהאבל רבנז לא צריכי יודע לדיק דין דלים (משלי כט) לפי נטירותא יהכל לכריא פתיא אפי' מרבנן יולא שהכלב מזונותיו מועטין לפיכך שוהה אמרן אלא דלא נפקי באכלווא אבל נפקי אכילתו במעיו שלשת ימים וגבי עורב באכלווא רבגן לאו בני מיפק באכלווא נינהו: כתיב לבני עורב אשר יחראו (מהלים המו) רבי פתח אוצרות בשני בצורת אמר יכנסו לפי שהעורב חכזרי על בניו בעלי מקרא בעלי משנה בעלי גמרא בעלי והקב"ה מומין להן יתושין מתוך לוחתם וחוכלין: דמי כדידא. עטרה הלכה בעלי הגדה אבל עמי הארץ אל יכנסו למלך קיסר: אתו. עמי הארץ לקמיה דחק רבי יונתן בן עמרם ונכנם אמר לו רבי דרבי: דדיוה דפדגא. מסל המלד פרנסני אמר לו בני קרית אמר לו לאו שנית דמי החלי וסילחה מעליהן: שדיוה א"ל לאו אם כן במה אפרנסך [א"ל] פרנסני אכובם. הטילוה פחתי המלך על ככלב וכעורב פרנסיה בתר דנפק חיתיב רבי הכובס: החמרת והגמלת. שייכה של חמרים ושל גמלים: הרי אדו בסקידה. כדיו שחר יחידים: יתובי מתא. בשלשים יום וגבי עיר הנדחת כתיב יושבי העיר (דברים יג): ולכל מילי. ומקמי הכי לא יהיב מידי עם בני סעיר: שלשים יום לתמחוי. כיון ששהה

וקא מצמער ואמר אוי לי שנתתי פתי לעם הארץ אמר לפניו ר' שמעון בר רבי שמא יונתו בו עמרם תלמידר הוא שאינו רוצה ליהנות מכבוד תורה מימיו בדקו ואשכח אמר רבי יכנסו הכל רבי למעמיה דאמר רבי "אין פורענות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ כההוא דמי י כלילא דשדו אמבריא אתו לקמיה דרבי ואמרו ליה ליתבו רבגן בהדן אמר להו לא אמרו ליה ערוקינן [א"ל] ערוקו ערקו פלגיהון דליוה פלגא אתו הנהו פלגא קמי דרבי א"ל ליתבו רבגן בהדן אמר להו לא ערוקינן ערוקו ערקו כולהו פש ההוא כובם שדיוה אכובם ערק כובם פקע כלילא א"ר ראיתם שאין פורענות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ: וכמה יהא בעיר ויהא כאנשי העיר וכו': ורמינהי יים החמרת והגמלת העוברת ממקום למקום ולנה בתוכה והודחה עמהן הן בסקילה וממונן פלט ואם נשתהו שם שלשים יום הן בסייף וממונן אבר אמר רבא לא קשיא הא לבני מתא הא ליתובי מתא כדתניא יו המודר הנאה מאנשי העיר כל שנשתהא שם שנים עשר חדש אסור ליהנות ממנו פחות

מכאן מותר מיושבי העיר כל שנשתהא שם שלשים יום אסור ליהנות ממנו פחות מכאן מותר ליהנות ממנו ולכל מילי מי בעיגו י"ב חדש והתניא סבשלשים יום לתמחוי שלשה חדשים לקופה ששה לכסות תשעה לקבורה שנים עשר ◊ לפסי העיר אמר ר׳ אסי אמר ר׳ יוחנן ⁺כי תנן נמי מתניתין שנים עשר חדש לפסי העיר תנן: וא״רׁ אסי אמר ר' יוחנן "הכל לפסי העיר ואפי' מיתמי לאבל רבנו לא • יי דרבנו לא צריכי נמירותא אמר רב פפא "לשורא ולפרשאה ולטרזינא אפילו מיתמי "אבל רבגן לא צריכי נשירותא כללא דמילתא כל מילתא ראית להו הנאה 🤊 פי אגיי גפא שון מיניה אפילו מיתמי רבה רמא צדקה איתמי דבי בר מריון א"ל אביי והתני רב שמואל בר יהודה פאין פוסקיו צדקה על היתומים אפילו לפריון שבוים א"ל אנא *לאחשובינהו קא עבידנא ?קאיפרא הורמיז אימיה דשבור מלכא שדרה ארנקא דדינרי לקמיה דרב יוסף אמרה ליהוי למצוה רבה יתיב רב יוסף וקא מעיין בה מאי מצוה פתיא. שחופין לפלאות רבה א"ל אביי מדתני רב שמואל בר יהודה אין פוסקין צדקה על היתומים אפילו לפריון שבוים ישמע מינה כך קרי ליה כריא פתיא שדולין בכלי חרס כמו

אוכמא: אפיי מרבנן. שהן שותין ממנו כאחרים: ואי קא נפקי באכלותא. כלומר שיוצאין חבורות בני העיר הן עצמן (ואינק) (ואינה) חופרין ואינן שוכרין רבנן לא עבדי הכי מפני כברו תורה: פתח אוצר בשני בעד. לפנס משטיו: רבי עניים: בעל הלכות. זה ששונה ברייתות. אף על גב דברוכתא אחרינא אמרי בעלי הלכות אלו בעלי משנה הכא הואיל חני בעלי משוה הכא הואיל חני בעלי משטיו: רבי לטעמית. שלא היה רוצה לפרנס עם הארץ: דהרוא דמי כלילא. שהשליך המלך מס על ינשבי טבריא כדי שיקנו לו כתר: אמר לחו. לא תמיען (לכון רבנן: עדקינן. דלא מצינן למיתן כולי דמי כלילא. שהשליך המלך מס על ינשבי טבריא כדי שיקנו לו כתר: אמר לחו. לא ממר לחו ערוקים: דליית לדמי כלילא. על ההוא פלגא דאשתייר: פקע כלילא. בטל גזירת הכתר: הראיתם שאין פורעניות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ. דכיון דלא נשארו שם אלא רבון לא גזרו עליהן ליתן דמי כתר שכל זמן שאחד מעמי הארץ היה שם גזרו ושוב לא גזרו: פיסקא ויהא כאנשי העיר. ליתן בכל מילי שנותנין בני העיר שנים עשר חרש: החמרת והגמלת. שיירא של חמרין וגמלין העוברים ממקום למקום ולנה בתוך עיר הנדחת והודחה עמה כדכתיב וידיהו את יושבי עירם הן בסייף וממונן אבד כאנשי עיר הנדחת כדכתיב הכה תכה את יושבי העיר וגו׳: הן נדוניז בסקילה וממונן פלט. הואיל ולא נשחתו שם כלל אלא כדי לינה אלמא דלי יום הוי כיושבי העיר וגו׳: הן נדוניז בסקילה וממונן פלט. הואיל ולא נשחתו שם כלל אלא כדי לינה אלמא דלי יום הוי כיושבי העיר ומשיא למתני יובר חדש כ) למיקריא מיתבא מתא לא בעינן אלא לי יום ונירון כמותם משום דהכתוב מיירי בלשון יושבי כוכחיב הכה חכה את יושבי העיר וגרי אבל למיקרייא מיתבא מתא לא בעינן אלא לי יום ונירון כמותם משום דהכתוב מיירי בלשון יושבי כוכחיב הכה אכיר ובי ולבל מילי. כלומר דמשמע במתני שלא יון כלום ברבר עד י"ב חודש והא תגיא נמי הבא לעיר ונשההה שם לי יום חייב ליתן לתמחזוי היינו כלי שבו נוחגין מאכל ומקבצין ונובין מבני העיר ליתן מנות ממאכלים בחמחוי להאכיל לעניי העולם העוברים עליהם ואם נשתהה שם ג' חדשים יתן חלפו להופה של צדקה שגוביו מע״ש לערב שכת לפרנט עניי אותה העיר ואם נשתהה ו' חדשים חייב ליתו נ) חלפו העיר שקורין שפיצ"א והירות שעושין חרן לחומה לחזוק העיר אלמא לכל מילי לא בעינן י"ב חרש: הכל לפסי. מן הכל גובין לצורך תקון פסי העיר: לשורא. לחזוק החומה: לפרשא. שקתנים סוסים לפרשים (כפי) [כרי] שיצאו העיר ברי מריון. איש א' היה עשיר גדול: אנא לאחשובינהו בעינא. שיהיו חשובין ככל דבר מצוה כסו אביהן: חוק לעיר לעיק אם [באו] גייסות: לטורוינא. לצורך [כלי] זיין שנושאין אותן שומרי חומות העיר: בר מריון. איש א' היה עשיר גדול: אנא לאחשובינהו בעינא. שיהיו חשובין ככל דבר מצוה כסו אביהן:

ום. חושם ולעיל זון.

וג, ע"שו, מ) ופיי נגנב נור פשעו היהודים בשמירת העיר ישלמו דמי הטר. ערוך ערך כליל אין, יפחה פ"ד], ו) פיי קושי עץ לחוק שערי העיר. ערוך ערך פס א', מן נלעיל ז: ש"כן, כ) עני פירש"י נדה

הנהות הב"ח

דרב יוסף. רש"ח:

עבר מר אדאורייתא: כ) רש"י ד"ה לפרטה פרש הרוכב סביבות: נ) תום' ד"ה ימיב וכו' דפי' הקונטרם דרב יוסף הבלם הכלו משום שלום. נ"ב לקמן דף י"א ד"ה

גליוז הש"ם

נמרא המודר הנאה בית שי העיד. עיין כר"ן נדרים דף פג ע"כ דברכות דף ד ע"ב ד"ה שוכרים פועלים: כבלב וכעורב. שחם

> תורה אור השלם ושרי אני חומה בְעֵינָיו כְּמוֹצְאֵת שָׁלוֹם: [שיר השירים מ. י]

כ) את חבב טמים כל קרשיו בְּיָדֶךְ וְהֵם חַכּוּ ַנְלֶדְ וָשֵּׁא מְדַבְּרְתִידְ:

ם גם כי יתנו בגוים עַתָּה אָקַבְּצֵם נַיַחַלּוּ שרים: והושנו ח. יו ולכם מהודעיו די כל בהניא ולווא זפוריא תרעיא נתיניא ופלחי

> למרמא עליהם: [עזרא ז, כר]

שם שלשים יום גוביו הימנו וגבאיז

ממסוי מאכל לעניים: דהופה. לנדחה:

לכסות. עניי העיר: דקבורה. לקבור

עניי העיר שהיא יציאה יחירא: דשורא

למיקון החומה: לפרשא.פרש (כ) שהולך

בני העיר ויושב בבית אלל השער:

ליקומי רש"י

נחילת ליקוטי רש״י ששיין זורמיז. כמו סביבות העיר לשומר׳ ולידע מה היא לריכה: דשרוינא, שומר כלי זייו של

אָמֵר רָב פַּפָּא לְשׁוּרָא וּלְפַרְשָׁאָה וּלְטַרְזֵינָא – Rav Pappa said: Funds for repairing the city wall, and for hiring a horseman^[50] and a

The Gemara discusses other communal expenses:

weapons guard, [51] אפילו מיתמי – may be collected even from orphans, for they also require protection. אבל רבנן לא צריבי נטירותא – However, the Rabbis do not require such protec-

tion, and so they are exempt from these taxes.

Ray Pappa offers a guideline: בללא דמילתא – The general rule of the matter [52] is: בַּל מִילָתא For any [project] from which [people] derive benefit a tax may be collected, אַפִּילוּ מִיָּחָמֵי – even from orphans, so long as they are beneficiaries.

The Gemara reports a related incident:

רָבָּה הָבִי בָּר מֵריוֹן – Rabbah levied a tax for charity on the orphans of the house of Bar Mervon. [53]

Abaye questioned this action:

אמר ליה אביי – Abaye said to [Rabbah]: וָהָתְנֵי רַב שְׁמוֹאֱל בַּר יהודה – But Ray Shmuel bar Yehudah taught אין פּוֹסְקִין צָדָקָה של הַיְתוֹמִים – that we do not impose charity payments on orphans, אַפִּילוּ לְפַרְיוֹן שְבוּים – even for the purpose of redeeming captives^[54] with the funds! Why, then, did you levy a charity tax on these orphans?

Rabbah replied:

אַמֶר לֵּיה – [Rabbah] said to [Abaye]: אַהְשׁוּבִינָהוּ derive from [this teaching]

קא עבידנא – I did this to make them prominent in every charitable cause, as their father had been. [55] Thus, since the tax actually benefited the orphans from the house of Bar Meryon, it complied with the guideline established by Rav Pappa above.

The Gemara relates an incident involving Rav Shmuel bar Yehudah's teaching:

איפָרא הוּרְמִיז אימיה דשבוּר מלבא – Ifra Hurmiz, [56] the mother of King Shapur.[57] שדרה ארנקא דרינרי – once sent a pouch of gold dinar coins[58] לקמיה דרב יוסף – before Rav Yosef. אָמְרָה – She said to him, רָבָּה – "Let [the money] be used for a great mitzvah," but she did not specify which mitzvah she had in mind.

Rav Yosef was perplexed:

בה מעיין בָּה – Rav Yosef was sitting and analyzing [the question of] מאי מִצְוָה רַבָּה - which act of charity is considered a great mitzvah.[59]

Abaye suggested an answer:

אַבּיִי – Abaye said to [Rav Yosef]: אָמַר לֶיהּ אַבּיִי – אַמר לֵיהּ אַבּיִי יהודה – Inasmuch as Rav Shmuel bar Yehudah taught בּוֹסְקִין צְרָקָה עַל הַוְתוֹמִים –that we do not impose charity payments on orphans, אפילו לפריון שבוים – even for the purpose of redeeming captives with the funds, שַמע מִינָה –

NOTES

- 50. He rode constantly around the city, to watch over it and to see what needed attention and repair (Rashi).
- 51. The word טרוינא derives from טור, watch, and זין, weapon. The guard lived in a house near the city gate [near where the inhabitants' weapons were kept] (Rashi).
- 52. I.e. the rule for determining when we would collect from orphans for communal needs.

[The Rishonim explain that this ruling excludes other communa needs from which orphans derive no benefit; e.g. building of synagogues or purchasing of Torah scrolls etc., which are not considered to be beneficial to minor orphans, since they are not obligated to fulfill Mitzvos (Ramban, Ran, Nimukei Yosef).]

53. Their father had been a very rich man (Rabbeinu Gershom; see also

- 54. Which is a very great mitzvah, as the Gemara explains below (8b).
- 55. Rabbeinu Gershom.
- 56. Ifra (איפרא) derives from אָפּריוֹן, and means grace. Hurmiz suggests the Divine Presence. Hence, this name means "Grace from God" (Tosafos). But Rashi to Taanis 24b and Niddah 20b understands Hurmiz as the name of a demon (see Gemara below, 73a). Hence, the name connotes that she had the bewitching beauty of a demon.
- 57. He was an emperor of the Sassanid dynasty, which ruled in Persia and Mesopotamia.
- 58. One gold dinar equaled 25 silver dinars.
- 59. Obviously, any act of charity is a great mitzvah, but Ifra Hurmiz indicated that she wished the funds to be used to perform the greatest act of charity possible.

such a great mitzvah:

this mitzvah surpasses all other acts of charity. Abaye therefore ad-

vised Rav Yosef to use Ifra Hurmiz's donation to redeem captives. [2]

The Gemara explains how we know that redeeming captives is

רבנן האמור רבנן – From where do we derive this point

that the Rabbis have said, namely, הַבָּה הִיא דָּבָּרִיון שְבוּיִם מִצְוָה רַבָּה הִיא

אמר ליה דכתיב – [Rabbah] said to [Rava]: For it is written:[3]

וָהָיָה בְּיִריֹאמְרוּ אֲלֵיךּ אַנָה נֵצֵא, – And it will be when they say to you,

"To where shall we depart?" אַמָרהָ אַלֵיהָם כּה אָמֵר ה — And you

shall say to them: "Thus said Hashem, אַשֶּׁר לַמְוַת לַמְוַת - Those

destined for death^[4] depart to death, וַאַשֶּר לְחֵרֵב – and those

destined for death by the sword לְחֵרֵב – depart to death by the

sword, ואַשֶּׁר לְרַעָב – and those destined for death from hunger

לרעב – depart to death from hunger, יאַשר לַשְׁבִי – and

those destined for captivity depart to captivity." Rabbah bar

Mari uses R' Yochanan's insight to explain the proof of the verse:

בירוֹ מַחֲבֵירוֹ – Each subsequent [calamity]

חבב קשה ממנת – Death by the sword (the calamity mentioned

second) is harsher than death from natural causes (the calamity

first mentioned). אִי בַּעִית אֵימָא קרא – If you wish, say that this

point is established by a Biblical verse, אימא סברא –

argument. אי בָּעִית אֵימָא סְבָרָא – If you wish, say that it can be

deduced through rational argument, as follows:[5] הַאִי קָא מִינַוּוּל

– This one put to death by sword is disfigured, [6] והאי לא קא

– and that one, who died naturally, is not disfigured.

קאי בעית אימא קרא – And if you wish, say that the point is

אַמֵר רָבִּי יוֹחָנָן – And R' Yochanan said regarding this verse:

in this verse is harsher than the one preceding it.

R' Yochanan establishes the truth of his insight:

- that redeeming captives is a great mitzvah?

Rabbah bar Mari provides a source:

בע"י לימלו. ז) נ"ל

נבאי צדקה ופרנסי

היטב בסירש"י גיטין נכ:

הנהות הב"ח

(a) גמ' רעל קשה מחרב חיבעים חימה

קא מלטעל: (ב) שם א"ל לאו הא האירנא

מליסר שניו דלח חזיח

לי: (ג) שם חין מונין מומן שמים שמים חלה:

אחור לשנותי הכא כנייל

מחחם: ומ) ד"ה חכפים

לרד יהודה דמי נערה:

כתוכה כלדה:

גליון הש"ם

תום' ד"ה כי כו'

כב ע"ב גיטין כב ע"ב גיטין

א) והיה כי יאטרו אַלֵיף

וַאָשֶׁר לַתֶרב לַתָרב

וַאַשָּר לֶרָעָב לֵרַעָב

מובים היו חללי חרב

מְדָקָרִים מִתְנוּבֹת שָּׁדִי:

ר) והם יקחו את הזהב

ליקוטי רש"י

אשר למות וגו׳. כל

ואיבעית אימא

ואודיביו

לטרות ולבקש את השלישי לחלה:

לעשות קופה תמחוי. לחלק לעניי

המדות. להגדיל סאת העיר או

להקטין: ועל השערים. שער חטין

והיין שלא ימכרנה שנה זו יותר מכך

מדת דין תוכה: הא הימוני מהימו.

יסיד להיות גובר: שני אחים. לגבי

המנותה כחד דמו: מאי שררותיה.

דקופה דקאמרת עלה לפי שאין עושין

שררה על הלבור כו': אפילו בע"ש.

שיש פתחוו פה לבעה"ב לומר טרוד אני:

ופקדתי וגר. אלמא אסור למשכן:

אמיד. עשיר י: גבאי צדקה. המשכילים

אל דל מהו לריך: מדמדי תינוהות.

מלדיקי רבים הן שמלמדין ומחנכין

מומן בדרך טובה: שבקתיה להמנותיך.

שהיית רגיל ללמדם באמונה וללמד

ולישב על גבס חמיד: דעתאי דהתם.

למינוקות: ורבנן מאי. תלמידי חכמים

העוסקים בחורה חמיד מאי כחיב

דהוי לפרוש זה מזה. מפני החשל שלם

יאמרו זה הגובה יחידי דעתו לגנוב:

אבל זה פורש לחנות וזה לשער. זה

לגבות מיושבי השער וזה לגבות

מיושבי החנות ובלבד שיראו שניהן

כאמד: דא יתנם דתור כיפו. שלא

יאמרו מעום של לדחה הוא גונב:

פורמין. פרוטות שגבו לוקחין דינרי

כסף לפי שהפרוטות של נחושת

יחשדום שפורטין כזול: אין מונין אותם

שנים שנים. פן יאמרו שנים הוא

מתלידות: ואין פורמין לעצמם. פן דף ג ע"כ סוסדרין דף מחלידות: ואין פורמין לעצמם. פן דף ג ע"כ סוסדרין דף משר מיל ע"כ:

עולם אם ירבו עליהן: דהתנות עד פרשת משא איתא ורבגן

וכך למים: להפיע על קיצתם. לקנוס מחם פ"דן, ז פסמים יג

את העובר על קילת דבריהם להסיעם ב"מ לח., כ) [מבואר

נר מצוה

רנו סעיף ג:

עא דהומיים מהלינו ממרה הלי מ סמג

ילא סעיף כז כח: עג חמי מיי פ"ט מהלי סמג עשין קסג טוש"ע י"ד מי רנו סעיף ג:

סי רמה סעיף ב:

בריוו ורשום הרג בחרב מיגויל. בשנים, משום דמתחלקת אחד ואחד צריך ליתן בעלמא דגוביז אותו גבאי ממונות מה דיני ממונות אף מחלקי צדקה מרבין מכל א' לפי מה שידו מי למעט משא"כ בקופה צניים הרבה וכן תמחוי לקופה כמו כן: להתנות למעטז מכמות שהיו: ועל פועלים בג' פשי' ביום משנים: שררות הוא כלומר דמשמע טעמר דשררות הוא דבעינו כ' עדות חלכך (הא) המוגי מהמני אפי בי קרובים נ) מאי שררות איכא בגבאי צדקה הואיל ברצון: ממשכנין. אם מעכב ליתו צדקה בקופה. הא דאמיד. אם אומדין כרחו: והא דלא אמיד (לוה) [ליה] ממשכנין עליו נאמר ופקדתי על

עשיו הסב טוש"ע י"ל סי

לשנותו

עו קמנמיי שם פ"ע

מוש"ע י"ל סי' לט סעיף עו מעמיי שם הלי ים טוש"ע שם סעיף ב: עח פ מיי שם הלי

יחילוקיו שוה. שגובין נערה שנתפתתה (כתונות דף נג.) ועוד חירך דהכא קבלו עליהם שיכופו אותן הגבאי ולר"י נראה דבלדהה כופין משום דאית בה לאו דכתיב לפי מה שרוצה ליתן כה לא תאמן את לבכך ולא תקפון ב) וקרוב נוחנין כילן בשוה: לעשות קופה תמחוי. שאם ניחותר מוחהרין על מלות עשה שמתן בקופה יותר על צורך עניי (ו) שכרן כלדה היינו דחין נענשין וכן משמע בירושלמי דהמוכר את הספינה וההיא דכל הבער (שם) דלא הוה מוחיר אבוה וכפתוחו ואמר להו שבקוהו ה"פ אינכם מוזהרין להכריתו עד שיעשה כשאר מלות שילך בזול: ועל שכר עשה דחם ח"ל עשה סוכה ולולב הפועלין. שאם נשכרין ואינו עושה מכין אותו עד שחלא רשאין להתנות שלא נפשו כדממר בהכותב (כמונות דף פו. ישכרום אלא בב': ושס) [וע"ע חוס' כחוכות מע: ד"ה תכפיה ולהסיע על קיצתן. לקנום על מי שעובר על ומוס׳ חולין קי: ד״ה כל]: דין אמת לאמתו. אמת לאפוקי דין מרומה אע"ג שהעדים מעידין אוחו יי [אין מחתכים אותון כיון שיודעים שמשקרים כדדרשינן (בסנסדרין דף ו.) [ל"ל בשבושות נ:] לחמתו שלח יטו חת הדין [וע"ע חוס׳ מגילה טו: ד"ה זה]

פדיון שבוים מצוה רבה. והא לאמר בפרק בני העיר (מגילה דף שבי כולהו איתנהו ביה. שהוא ביד העכומ"ו לעשות בו כל חפלו אם א [מרסת ד: וש"ע. ם.) אין מוכרין ס"ת אלא ללמוד חורה ולישא אשה ולא למוח [אם לחרב] אם לרעב: מפני שהוא כדיני ממונות. לעיין ולחת

קחני פדיון שבוים שמא מילחא דפשיטא היא ולא אינטריך למיחני: לכל אחד כפי טפלים החלויין בו: שגבויה וחדוקה שוה. בכל יום פיים מייב, זו נקדושין וכות חלקת בגי מפני שהיא כדיני ממונות. ול"ח מהאי טעמא מדי יום ביום כדקתני לקמיה לפיכך אין גבויו בשנים שלא ילטרכו שיא. ה) נמונות מעי. נמי מהא נגבית

בג׳ ופר"ת לפי שהיה ידוע סכום של רל אחד ואחד כמה יתו:

פדיוו שבוים מצוה רבה היא אמר ליה רכא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמור רבנז דפריון שבוים מצוה רבה היא א"ל דכתיב לכל מה שירצו. מוהיה כי יאמרו אליך אנה נצא ואמרת אליהם 🛪 נראה לר"ת דיכולים אף לדבר הרשות אע"ג כה אמר ה' אשר למות למות ואשר לחרב דאמרינן בערכין בפ"ק (דף ו: ושם) לחרב ואשר לרעב לרעב ואשר לשבי לשבי האי מאן דנדב שרגא לבי כנשתא ואמר רבי יוחנו כל המאוחר בפסוק זה קשה אסור לשנותה לדבר הרשות ואמר מחבירו חרב קשה ממות "אי בעית אימא נמי המם האומר פרוטה זו לנדקה קרא ואי בעית אימא סברא אי בעית אימא עד שלא באה ליד הגבאי מותר לשנותה סברא האי קא מינוול והאי לא קא מינוול משבאה ליד הגבאי אסור לשנוחה (ד) לדבר הרשות הכא שבני העיר ואבע"א קרא יקר בעיני ה' המותה לחסידיו משנים אותה שאני לפיכך מותר לשנותה רעב קשה מחרב איבעית אימא (6) סברא אפילו לדבר הרשות ואפילו באה ליד האי קא מצמער והאי לא קא מצמער איבעית הגבאי וכן היה ר"ת נוהג לחת מעות אימא קרא שמובים היו חללי חרב מחללי החופה לשומרי העיר לפי שעל דעת רעב שבי [קשה מכולם] דכולהו איתנהו ביה: בני העיר נותנים חותם: בי הא תנו רבנן סאקופה של צדקה נגבית בשנים דרבא אכפיה, לחל היה עמו לחיו ומתחלקת בשלשה נגבית בשנים יישאיז עושין שררה על הצבור פחות מב׳ עושים שררות על הצבור פחות משנים ולה חשיב ליה ° מפני כבודו של רבה: אכפיה זרב נתן. ומ״ם והם ומתחלקת בשלשה כדיני ממונות יתמחוי בפרק כל הבשר (חולין נגבית בשלשה ומתחלקת בשלשה שגבויה דף קי: ושם ד"ה כל) אמר כל מ"ע וחלוקה שוים דתמחוי בכל יום קופה מערב שמתן שכרה 6 [כתובה] בלדה חיו שבת לערב שבת התמחוי לעניי עולם קופה ב"ד של מטה מחהרים עליה וגבי לעניי העיר יורשאים בני העיר לעשות קופה לדקה כתיב כי פתוח תפתח את ידך תמחוי ותמחוי קופה ולשנותה לכל מה לו וכתיב כי בגלל הדבר הזה יברכך (דנרים טו) ואר"ת דהאי כפיה שירצו זורשאין בני העיר להתנות על המדות בדברים כמו כפייה (ה) ועל בפרק ועל השערים ועל שכר פועלים ולהסיע על קיצתן אמר מר אין עושין שררות על

נוטל ואינו מונה אלא אחד: אציפי מסייע ליה לרבי חנינא דאמר רבי חנינא דבי כנישתא. מסללות של בית הכנסת מעשה "ומינה רבי שני אחיז על הקופה מאי משום דמזבני להו ממעות הקופה: אָנָה נַצֵּא וְאָפַרְהַ ואמני אַלִּיהֶם פֹּה אָמֵר יִי שררותא דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לפי י"שממשכנין על הצדקה ואפילו בר שמואל בר שמואל בל לוחציו ואמר ר' יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב ואפי על גבאי צדקה לא קשיא יהא דאמיד הא דלא אמיד סכי הא דרבא אכפיה לרב נתן בר אמי ושקיל מיניה ארבע מאה זוזי לצדקה סכי הא דרבא יוהמשכילים יוהירו כזוהר הרקיע וגו' י (המשכילים יוהירו כזוהר הרקיע) זה יי בייי הייוה יוהירו כזוהר הרקיע וגו' יי דיין שדן דין אמת לאמתו זומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד אלו גבאי צדקה במתניתא תנא והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע זה דיין שדן דין אמת מַהְלֵּי רְעֵּב שֶׁהֶם יִוֹבּוּ לאמתו וגבאי צדקה ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד אלו מלמדי תינוקות כגון מאן אמר רב כגון רב שמואל בר שילת דרב אשכחיה לרב שמואל בר שילת דהוה קאי בגינתא א"ל שבקתיה להימנותך אמר ליה (כ) הא תליםר שנין דלא חזיא לי והשתא נמי דעתאי "עלויהו "ורבנז מאי אמר רבינא ואוהביו כצאת השמש בגבורתו ת"ר ™ גבאי צדקה אינו רשאין לפרוש זה כ י ואוהביו כצאת השמש בגבורתו תד שי גבאי בו איי מין. דיין ביים היי בְּנִיוֹ בְּפֶּרֶם מזה אבל פורש זה לשער וזה לחנות "מצא מעות בשוק לא יתנם בתוך כיסו היי היי בְּנִיוֹ בְּפֶּרֶם מזה אבל פורש זה לשער וזה לחנות "מצא מעות בשוק לא יתנם בתוך כיסו היים בשוח שנתו לְּבְּנִי הְּבֵּוֹן אלא נותנן לתוך ארנקי של צדקה ולכשיבא לביתו ימלם כיוצא בו יהיה נושה בחבירו מנה ופרעו בשוק לא יתננו לתוך כיסו אלא נותנן לתוך ארנקי של צדקה ולכשיבא לביתו יטלם יתנו רבנן ינבאי צדקה שאין להם עניים לחלק ה והפשפלים מהרו פורטין לאחרים ואיז פורטיז לעצמז "גבאי תמחוי שאיז להם עניים לחלה מובריו לאחרים ואיז מוכריז לעצמו למעות של צדקה אין מונין אותן שתים (ג) אלא אחת אחת אמר אביי מריש לא הוה יתיב מר אציפי דבי כנישתא הכן יאברו כל אויביד כיון דשמעה להא דתניא ולשנותה לכל מה שירצו הוה יתיב אמר אביי מריש הוה עביד מר תרי כיסי חד לעניי דעלמא וחד לעניי דמתא כיון

הצבור פחות משנים מנא הני מילי אמר רב

נהמן אמר קרא סוהם יקחו את הזהב וגו'

שררות הוא דלא עבדי "הא הימוני מהימן

ומצדיקי הרבים וגו' אלו מלמדי תינוקות. אומר ר"י דלריך לומר דרקיע מזהיר טפי מכוכבים דהא בס"פ אלו עוברין (פסחים מע: ושם ד"ה לא) משמע דגבאי לדקה עדיפי ממלמדי חינוקות דשמעה להא דאמר ליה שמואל לרב תחליפא בר אבדימי עביד חד כיסא

דאמר לא מצא בת חלמיד חכם ישא בת גבאי לדהה לא מלא כת גבאי לדקה ישא בת מלמדי חינוקות ואריב"א

כי מצא בפרקי דרבי אליעור דרחיע דהאי קרא דהמשכילים יוהירו כזוהר הרקיע היינו רקיע שעל ראשי החיום שמוהירין מכוכבים שאורו כאור החמה והאי דקאמר ורבטן מאר אמר רבינא ואוהביו כנאת השמש היינו שמש של עחיד לבא דהוא שבעתים כאור שבעת הימים ואור שבעת ימי בראשית

הוה אמיד שהיה עשיר

ומצדיקי הרבים אלו גבאי צדקה שמעשין בני אדם ליתן צדקה ומצדיקין אותן: שבקת לאומנותך. שהיה מלמד תינוקות לומר אם היית מלמד עדיין לא היית מבטל לעמוד בגינה: דעתי עלייהו. על התינוקות שלא הסחתי דעתי מהם שלא לזרזם ממקום זה שאני עומד: ורבנן מאי. כלומר כיון דלדיין נתת זוהר הרקיע לעתיד לבא [ולגבאי] צדקה נתת אור הכוכבים רבנן נצמן מאי לאיזה אור יוכו הן: כצאת השמש בגבורתו. דעדיף מכולהו: לפרוש זה מזה. בשוק משום חשרא שלא יחשדו ה שאי מהם יתו לתור כיםו ולא לכים של צדקה **אכל רשאי לפרוש זה לשער** לשאול הצדקה וזה **לחנות** משום דקרובין זה וה: פורטין לאחרים. שאם יש בכים של צדקה פרוטות ורוצה לחלפן בסלע כסף פורטין לאחרים חלפי לאחרים ולא לעצמן

יר ברה. אציפי אמתצלאות שפורמיז על בוחלי בית הכנסת והיו הנויות מצדקה: מתצלאות. ששוכביז עליהז עניים: עביד חד חשק שלבוה על רבינו ברשום א) נואה דל"ל וליכא רק שררומא נעלמא: 3) נואה דל"ל וע"פ הרוכ נומכין כולן כשוה או דל"ל וקרוכ מחמין כולן כשוה כצייל: ג) נראה דצייל והיינו כרי חמינא וכר:

שלא יחשדום שמרניחים בצדקה: אין מונין אותן שתים שתים כשפורטין לאחרים אלא מונה אחת אחת שלא יטעה: לא יתי

הוא בּנִים מִצְוָה רָבָּה הִיא – that redeeming captives is a great established by the following verse:[7] יַקר בָּעִינֵי ה׳ הַמַּוֹתָה mitzvah.[1] Since Rav Shmuel stressed that orphans' funds are ex-- לחסידיו – Honorable in the eyes of God is the (natural) death empt even from the mitzvah of redeeming captives, we see that of His pious ones.[8]

CHAPTER ONE

R' Yochanan now proves that death by sword is preferable to

בעב קשה מחרב – Death from hunger (mentioned third in the verse) is harsher than death by the sword (which is mentioned second). אִיבַעית אֵימֵא סְבַרָא – If you wish, say that this fact קאר לָיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מְרִי - Rava said to Rabbah bar Mari: can be deduced by rational argument, as follows: הַאִי קא מצטער - This person who starves to death suffers in the process, והַאי לא קא מִצְטַעֵר – and that one killed by the sword does not suffer, for he dies quickly. אִיבַעִית אַימָא קרא – And if you wish. say that the point is clearly established by the following Biblical verse: "טוֹבים הַיוֹ חַלְלֵי־חֶרֶב מֵחַלְלֵי רָעָב", – More fortunate were the victims of the sword than the victims of the famine. [9]

R' Yochanan now establishes that captivity is the harshest fate

שבי (קשה מבולם – Captivity (which is mentioned last in the verse) is harsher than all the previously enumerated calamities, דכולהו איתנהו ביה – for all of them are included in it.[10] Thus, since the captive faces such a high risk of dying, it is truly a great mitzvah to effect his release.

The Gemara now discusses the rules for administering two charities mentioned previously (8a) in passing:

קנוּ רַבְּנָן – The Rabbis taught in a Baraisa:[11] קּנוּ רַבְּנָן ר בענים בשנים – Contributions to the "Charity Box"[12] Are COLLECTED BY TWO [PEOPLE] ומְתְחֵלֶקת בִּשִׁלשָׁה – AND the funds are distributed to the poor by three [PEOPLE].

The Baraisa elucidates its ruling:

Contributions are COLLECTED BY a delegation of or if you wish, say that it can be deduced through rational at least TWO [PEOPLE], שַאָין עושִים שָּרָרוֹת עַל הַצְבּוּר פָּחוֹת מִשְׁנֵים - FOR with respect monetary matters WE DO NOT ESTABLISH AN AUTHORITY^[13] OVER THE PUBLIC consisting of LESS THAN TWO [PEOPLE].[14] ומְתְחַלֵּקֵת בְּשִׁלֹשָׁה – AND the funds ARE DISTRIBUTED BY a panel of THREE, בריני ממונות – for the distribution of charity funds is treated LIKE a case of MONETARY LAW.[15]

NOTES

naturally in one's bed — as opposed to dying by violence or from starvation — as an honorable demise for the pious (Maharsha).

9. Lamentations 4:9. The conclusion of the verse states explicitly that victims of famine suffer an agonizing death: for they pine away, stricken,

11. The Baraisa elaborates on the Mishnah in Pe'ah 8:7.

Aniyim 9:5).] The Gemara below will explain why this is considered a form of "authority."

number and circumstances of the dependents in his household, the administrators must exercise discernment and judgment in making these disbursements. Hence, they function in the manner of a beis din judiciously deciding a monetary dispute. Just as such a beis din must be comprised of three judges, so distribution of the charity's funds must be accomplished by a panel of three officials (see Rashi and Ritva;

1. Rambam (Hil. Matanos Aniyim 8:10) writes that there is no greater mitzvah than redeeming captives - that this duty takes priority over even feeding or clothing the poor. For a captive is regarded as one who is suffering from both hunger and thirst, and who is naked and in mortal danger. Thus, if one disregards this mitzvah, he violates several prohibitions and several positive commandments of the Torah.

2. Ordinarily, one should not afford an idolater the opportunity to achieve merit by allowing him to contribute to Jewish charitable causes (see Gemara below, 10b). Here, Rav Yosef was allowed to accept Ifra's donation, since rejecting it would antagonize King Shapur. Further, he was constrained to use the funds to redeem only Jewish captives because she expected him to do so, and Rav Yosef was not permitted to deceive her [and use the donation to redeem gentile captives, thereby limiting Ifra's merit] (Tosafos above, 8a ר״ה יחיב, as explained by Maharam; cf, Bais Yosef to Yoreh Deah 254:2, Kovetz Shiurim 55-56).

3. Jeremiah 15:2. God tells the prophet Jeremiah how to respond when asked by the people what the future exile holds in store for them.

4. The term "death" here refers to death from natural causes.

5. The Gemara first explains the option last quoted, since it is freshest in the student's mind (see Nedarim 3a).

6. In that his corpse becomes soiled with his blood (Rabbeinu Gershom). Hence, death by the sword is a harsher form of punishment than natural death, since the latter does not mar the outward appearance of the body. 7. Psalms 116:15

8. [In the simple meaning of the verse, יַקר is translated as "difficult" i.e. the death of His pious ones is difficult for God to bear. R' Yochanan's interpretation, however, renders יֵקֵר as "honorable."] God regards dying

lacking the fruits of the field.

10. The captive is totally at the mercy of his captor, who may slay the captive or starve him to death if he chooses. Although the captor cannot precipitate the captive's natural death, this first-mentioned calamity may nonetheless result from the circumstances of captivity itself, for some people cannot acclimate to foreign surroundings, and thus will die there of natural causes (Rashi, as explained by Maharsha).

12. The general charity fund, from which money was distributed weekly

13. [See Mishnah Shekalim 5:2; Rif, Rosh, Rambam (Hil. Matanos

14. The Gemara below will discuss the source of this rule.

15. Since the amount each beneficiary receives is determined by the cf. Rabbeinu Gershom). Collecting the charity funds, however, need

מרב קשה ממות מיתת חרב מנוולת ומיתה על מטחו אינה מנוולת וכן הוא אומר (תהלים קטו) יקר בעיני ה' המותה לחסידיו מוכ קשה מנוני מינו נול מוחד מינים על נעמו חיים מוחד של היו מה מה בין היו מה לפים קו כמים מה היים המנו מינים הר רעב קשה מחכיב שה מנטער זה אינו מנטער זכן הוא אותר טונים היו ולני היכר מנאיר עם ביי כולהו אימכהו בנוה קרימה טה. ב. יכך בעינו די, הדאני הקריה שדבר קשם וכנד הוא בעינו להמים את חסקייו. הסותה. המות כמי הכיחה החולה (בראשי לנ) נחואים קטה, טון. סובים היו חאדי הרב. טונים היו אילו חללי חרב היו מעושיו שה הס חללי רעב נישניה כב. כן. ינובית בשרים ומתחדקת בשדשה. והממלקים אומם מליהם לגדוק לפי הלרין לכל אחד ואחד ופעמים שקרובין דעתם לרחם על זה ולחלוק יותר מן הלורך שאומדין אומו בהרווחה ואומדין את חברו בלמלום נשבח קייתם. שבובשבנין עד יצדקה. נוטלי משכונות על לדקה שיפסקו עליו וחינו נותנה. ואפידו בערב שבת. שהחדם טרוד [קירושין עו:]. גבאי. גונס (מנהדרץ צה:). ממונה (בכורות לא.). דרבא אכפיה. על הלנקה (בתובות מט:). והמשכילים. שע יהיכו כווהל הלקיע (דניאל יב. ג). ואוהביו כצאת השמש בגבורתו. לעתיל לגל (שופטים ה. לא). פ וח מנות. והמשבילים, שעסמו נמורה וכמלות

נואה דייל וליכל רק שרחמת בעלמה: כ) נואה דייל ושים הרוב טמנין כלן בשוה או דייל וקרות ין כלן בשוה כדייל: 2) נואה דייל והייט כר חנים אובר: ין כלן בשוה כדייל: 2) נואה דייל והייט כר חנים אובר: אובר בשור בשורי. מאכל להם ומיני מאכל שגובין לחלק ופסחים שם ובעייה ביש שם. קערה גדולה היא וגובין כה גבאים מאכל מבעלי בחים ומחלקין לעניים שמי סעודות ליום מיום ליום ושבח קיה... ואיין בורברין לעצמן. שמא ימשרום שלקסום כוול ופסחים שם.

היה שבעתים מאור חמה של עכשיו כדמפרש תרגום של רני ושמחי (זכריה ב):

תמחוי ותמחוי קופה ולשנותה לכל מה

שירצו 'ורשאין בני העיר להתנות על המדות

ועל השערים ועל שכר פועלים ולהסיע על

סיצתו אמר מר איז עושיו שררות על

הצבור פחות משנים מנא הני מילי אמר רב

נחמו אמר קרא דוהם יקחו את הזהב וגו'

שררות הוא דלא עבדי הא הימוני מהימן

מסייע ליה לרבי חנינא דאמר רבי חנינא

מעשה "ומינה רבי שני אחין על הקופה מאי

שררותא דאמר רב נחמן אמר רבה בר

אבוה לפי ישממשכניו על הצדקה ואפילו

ג אבג מיי פ"ט מהלי

עשיו המב טוש"ע י"ל סי

לנו פעיף ג: עאר הומיי שם הליו

:טוש"ע שם פעיף ד

מתנות עמים הלי

מי רנו סעיף ג:

עד י מיי שם פ״ז הלי

סי רמח סעיף ב:

טוט"ע י"ל סי רנו סעיף

עו ם ע מיי שם הלי ית

רבינו נרשום

הרג כחרכ מינויל.

בשנים. משום דמתחלקת

לעניי העיר חבר קצוב זוא שיחדעין כמה כל

אחד ראחד צריר ליתו

בעלמא דגובין אותו גבאי

ממר**נות** מה דיני ממונוח

לאי וממעטין לאי לפי

מכל א' לפי מה שידו

משגת וכעין דין שמעיינין

מי למעט משא"כ בקופה

רשוה לעשות קופה

בקופה יותר על צורך עניי

עיר תחמעים בחמחרי

צניים הרבה וכן תמחוי

לקופה כמו כן: להתגות על המדות. להגדילן או

מעטז מכמות שהיו: ועל

, השער, שאם היה השער

ינאי שקצבו אנשי העיר:

ושנים: שררות הוא

דלא עבדי פחות משנים.

דשררות הוא דבעינו ב׳

ולא לשום דיו ולא לשום

מהמני אפיי בי קרוכים

למנות על הקופה והיינו

בגבאי צדקה הואיל

רדכר קצוב הוא ונותניז

מעכב ליתן צדקה בקופה.

הא דאמיד. אם אומדין

יתו שהרא עשיר וממאז

שאין לו מה ליותן אם

(לוה) [ליה] ממשכנין עליו נאמר ופקדתי על

טוש"ע שם סעיף ב: עדו פ מייי שם הלי

א טוש"ע שם פעיף א

The Baraisa continues:

הַמָּחוּי נִגְבֵּית בְּשָׁלשָׁה וּמִתְחַלֵּקֵת בְּשָׁלשָׁוּ – Food for THE communal PLATTER"[16] IS COLLECTED BY THREE [PEOPLE], AND IS DIS-RIBUTED BY THREE [PEOPLE]. שֵׁגְבּוּיָה וְחָלוּקָה שַׁוִים – FOR ITS OLLECTION AND ITS DISBURSEMENT ARE ON THE SAME DAY.[17]

The Baraisa now presents distinctive laws of the "charity box" nd of the "platter": [18]

Food from the communal "PLATTER" was disributed once EACH DAY to paupers who lacked provisions for he next day. קוּפָּה מֶעֵרֵב שַׁבָּת לְעֵרֵב שַׁבָּת – Money from the CHARITY BOX" was distributed once a week, FROM FRIDAY TO RIDAY. Paupers who had food for several days, but needed dditional money to feed their families for the rest of the week. rould receive supplemental funds from the "charity box." מַחַהָּי The communal "PLATTER" provides food to any poor ERSON,[19] קופָה לַעֵנְיֵי הָעִיר while THE "CHARITY BOX," which rovides larger sums for support, is accessible only to the poor of HE CITY. Paupers who were residents of the city, received weekly ash stipends to provide for their family for the entire week.

The Baraisa teaches that transferring money between the inds was permissible:

תמח – אוים בְּנֵי הַעִיר לַעֲשׁוֹת קוֹפָּה תָּמח – AND THE OFFICIALS OF THE ITY ARE AUTHORIZED TO RENDER THE "CHARITY BOX" A "PLAT-המחוי קופָה – AND A "PLATTER" A "CHARITY BOX" if ecessary.[20

The Baraisa adds a general rule:

ולשַנוֹתָה לְכָל מַה שֵׁיַרִי – AND they are authorized TO DIVERT XCESS CHARITY FUNDS] TO ANY [PURPOSE] THAT THEY DESIRE.[21] The Baraisa concludes by enumerating other powers of the mmunal leaders:

ורַשָּאִין בְּנֵי הָעֵיר לְהַתְּנוֹת עַל הַמְּרוֹ – AND THE CITY OFFICIALS RE AUTHORIZED TO STIPULATE REGARDING THE MEASURES. [22] ועַל השער – AND REGARDING THE PRICES[23] – ועל שַׁבֶר פּוֹעַלִּים ND REGARDING LABORERS' WAGES;[24] אוי קיצָתָן – וּלְהַפִּיעַ עַל קיצָתָן ND the officials are further authorized TO FINE THOSE WHO TRANSGRESS THEIR STIPULATIONS.[25]

The Gemara teaches the source of an earlier ruling:

אמר מר – The master stated previously: אין עושין שָּרָרוֹת עַל הַצְבוּר פָחוֹת מְשְׁנֵיִם — We do not establish an authority over the public consisting of less that two [people]. מנא הני מילי – From where do we derive [this principle]? אָמֵר רַב נַחְמָן אָמֵר - Rav Nachman said: The verse stated:[26] קרא – Rav Nachman said: The verse stated "אַר־הַּוָּהָב וגו" – And they shall take the gold etc. Scripture refers to the officials that collected donations from the public for the construction of the Tabernacle, and it stated "they," in the plural.[27] This teaches that with respect to money matters, we may not establish an authority over the public consisting of one

The Gemara infers from this ruling:

עַבְרֵית הוא דְּלֹא עַבְדֵי – It is an authority that we do not make of one individual; הא הימוני מהימן – but with regard to trusting an individual, he would be trusted to serve as the administrator of a charity fund. מסייע ליה לרבי חנינא – [This inference] supports R' Chanina, דְּאָמֵר רָבִּי חַנִינָא – for R' Chanina said: מעשה ומינה רָבִּי שׁנֵי אַחִין עַל הַקּוּבָּה – It once happened that Rebbi appointed two brothers to serve as administrators for the charity fund. Concerning matters of trust, two brothers are regarded as one individual, for one may not testify against the other; hence, it was as if Rebbi appointed one person to administer the charity fund.

The Gemara stated above that collecting for the "charity box" must be performed by at least two people because one individual may not be appointed an authority over the public. The Gemara

שַּרְרוּתָא – What element of authority does collecting donations for the charity fund entail?[29]

The Gemara replies:

דָאָמֵר רַב נַחְמָן אָמֵר רַבָּה בַּר אֲבוּהַ – There is, nevertheless, an

NOTES

t be accomplished by a group of three, since the amount that each ntributor gives is known in advance. Thus, the collectors do not need exercise their judgment to determine the size of each individual's ntribution (Tosafos; see Rabbeinu Gershom).

. The communal soup kitchen. People donated cooked food, which was stributed daily to the very poor.

Distribution of food to the poor was necessarily performed by a panel three, since they functioned in the manner of a beis din deciding a se of monetary law, judiciously determining the size of each allotment in the case of the "charity box" - see above, note 14). Although such determinations were required for the collections (cf. Rabbeinu rshom, Rif, Rosh and Ritva), still three people were appointed for at function as well. For since the food in the communal "platter" was tributed on a daily basis, the Sages wanted to eliminate the bother always having to obtain a third official to participate in the disburseent. Hence, they required three people to participate in the collection that three would be available later for a timely disbursement (Rashi:

Maharam says that according to Rashi's explanation (see previous te), the Baraisa now gives the reason why collection for the "platter" juires three, and for the "charity box" only two.

Literally: the poor of the world.

I.e. if a particular city receives an influx of paupers from the outside, is overburdening the resources of its "platter," it may provide for se poor with excess funds from the "charity box," even though this ney is normally reserved for the local poor. Similarly, the city may excess food in the "platter" to meet an extraordinary demand for nations from the "charity box" (Rashi, Rabbeinu Gershom),

Ri Migash, Ramah and other commentators understand the Gemara

to authorize the diversion of these charity assets only to projects that benefit paupers in other ways. Thus, for example, although money was donated to the "charity box" in order to provide the impoverished with food, those funds may be used to provide them with clothing or shelter as well. However, to divert that money to a general community project would constitute נֵול עָנִיִים, stealing from the poor. Rashi, Tosafos and Ramban disagree with this interpretation, and contend that the diverted funds may be used to meet any public need, since the donors initially intended to rely on the discretion of the charity administrators (Ritva). See Rabbeinu Yonah, Rashba and Ritva for important qualifications of this second opinion

22. I.e. to decree that a specific volume measure be made larger or smaller (Rashi, Rabbeinu Gershom).

23. I.e. to set a certain ceiling price for commodities such as wheat and wine in any given year (Rashi).

24. I.e. to decree that laborers be paid less than the prevailing rate (Rabbeinu Gershom).

25. Literally: to transport regarding their regulations.

Rashi explains that the unusual use of לְהַפִּיע, to transport, suggests that the city officials' stipulations transport the townspeople from normative Torah law through the imposition of fines for violations of those stipulations.

26. Exodus 28:5.

27. "They" implies a minimum of two people (Rabbeinu Gershom).

28. The Gemara below will explain in what sense the collection of taxes and other levies constitutes an authority.

29. Since every city resident was required to donate to the fund (see Gemara above, 8a), in what way did the collectors exercise

פדיון שבוים מצוח רבה. והם דמתר בפרק בני העיר (מגילה דף שבי כולהו איתנהו ביה. שהום ביד העכומ"ו לעשות בו כל תפלו מס 6 [נרכת ד: וש"ק. ם.) אין מוכרין ס"ח אלא ללמוד חורה ולישא אשה ולא למוח [אם לחרב] אם לרעב: מפני שהוא כדיני ממונות. לעיין ולחת ס (פסף המני פדיון שבוים שמא מילחא דפשיטא היא ולא אינטריך למיחני: לכל אחד כפי טפלים החלויין בו: שגבויה וחדוקה שוה. בכל יום פיה מייב, ה נקדושי ובאתחלקת בג' מפני שהיא כדיני מפונות. וא"ח מהאי טעמא מדי יום ביום כדקחני לקמיה לפיכך אין גבויו בשנים שלא ינטרכו שונה אם מונית משב

לטרוח ולבקש את השלישי לחלק: לעשות כופה תמחוי. לחלק לעניי להתם. עולם אם ירבו עליהן: דהתנות עד פרשת משא אימא ורבנן אמרו מאי דכתיב המדות. להגדיל סאת העיר או להקטין: ועל השערים, טער סטין השמש בגבורתו אלו והיין שלא ימכרנה שנה זו יותר מכך העירו, נון (מוספסל וכר דמים: להסיע על קיצתם. לקנום פחה פ"דן, י) פפחים יג. את העובר על קילת דבריהם להסיעם כ"מ לה, ס [מכואר מדת דין תורה: הא הימוני מהימן. יחיד להיות גובר: שני אחים. לגבי ל יעב"ץ, המנוחה כחד דמו: מאי שדרותיה.

דחופה דהאמרת עלה לפי שאיו עושיו

שרכה על הלבור כון: אפילו בע"ש.

שיש פתחון פה לבעה"ב לומר טרוד אני:

ופהדתי וגו׳. אלמא אסור למשכן:

אל דל מהו לריך: מדמדי תיגוקות.

מלדיהי רבים הן שמלמדין ומחנכין

אותן כדרך טוכה: שבקתיה להמנותיך.

שהיית רגיל ללמדם באמונה וללמד

לחינוקות: ורבגן מאי. חלמידי חכמים

העוסקים בתורה תמיד מאי כתיב

יאמרו זה הגובה יחידי דעתו לגנוב:

לגבות מיושבי השער וזה לגבות

מיושבי החנות ובלבד שיראו שניהו

כאמד: לא יתנם לתוד כיפו. שלמ

יאמרו מעום של לדקה הוא גונב:

יחשדום שפורטיו כזול: אין מונין אותם

שנים שנים. פן יאמרו שנים הוא נוטל ואינו מונה אלא אחד: אציפי

דבי כנישתא. מחצלות של בית הכנסת

משום דמובני להו ממעות הקופה:

אבל זה פורש לחנות וזה לשער. זה (ו) בא"ד שממן שכרה

תנהות הכ"ח איבעית אמיד. עשיר ס: גבאי צדהה. המשכילים קים מברה הב"ה סברה החי קא מלטער: (כ) שב א"ל לאו הא האידנא מליסר שנין דלא חויא לי: (ג) שם אין מונין ולישב על גבם ממיד: דעתאי להתם. (ד) תופ׳ ד״ה ולשנום׳ אסור לשנותי הכא כנ"ל ומיצות לדבר הרשות כהו: לפרוש זה מזה, מפני החשד שלח נמחק: (ה) ד"ה אכפיה וכוי כמו כפייה רב פפא

גליוו הש"ם

לב יהודה בפ' נערה:

פורפין. פרוטות שגבו לוקחין דינרי כסף לפי שהפרוטות של נחושת מחלידות: ואין פורטין לעצמם. פן דף ג ע"ב סנהדרין דף

תורה אור השלם א) והיה כי יאמרו אליד אַלֵיהָם כֹּה אַמַר למות אשר לַתָּרַב

ס כי הא דרבא אכפיה לרב נתן בר אמי ושקיל מיניה ארבע מאה זוזי לצדקה כי הא דרבא [ירמיה מו, ב] י והמשכילים יוהירו כזוהר הרקיע וגר י (המשכילים יוהירו כזוהר הרקיע) זה יין הקיע וגר יי ו) מובים היו חללי חרב צדקה במתניתא תנא והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע זה דייז שרן דין אמת מחלל רעב שהם יוובו לאמתו וגבאי צדקה ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד אלו מלמדי תינוקות כגוז מאז אמר רב כגוז רב שמואל בר שילת דרב אשכחיה לרב שמואל בר

ד) (הַם יָקָחוּ אַת הַוָּהָב ושמת כה. הו

מזה אבל פורש זה לשער וזה לחנות "מצא מעות בשוק לא יתנם בתוך כיםו ה וְהָיוּ בְּנֵיוּ פְּמֵרֶם

צדקה ולכשיבא לביתו ישלם יתנו רבנז לנבאי צדקה שאין להם עניים לחלק ה המשכלים מהרו אלא אחת אחת אמר אביי מריש לא הוה יתיב מר אציפי דבי כנישתא ה כן יאכדו כל אויניד כיון דשמעה להא דתניא ולשנותה לכל מה שירצו הוה יתיב אמר אביי יו ואקביי קצאת

ליקומי רש"י

דשמעה להא דאמר ליה שמואל לרב תחליפא בר אבדימי עביד חד כיסא דהאי קרא דהמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע היינו רקיע שעל ראשי החיום שמזהיריו מכוכנים שאורו כאור החמה והאי דקאמר ורבטן מאר המני האוהביו כנאת השמש היינו שמש של עתיד לבא דהוא שבעתים כאור שבעת הימים ואור שבעת ימי בראשים היה שבעתים מאור חמה של עכשיו כדמפרש תרגום של רני ושמחי (זכריה ב):

בע"ש איני והא כתיב 🔊 ופקדתי על כל לוחציו ואמר ר' יצחק בר שמואל בר

מרתא משמיה דרב ואפי' על גבאי צדקה לא קשיא יהא דאמיד הא דלא אמיד

דיין שדן דין אמת לאמתו סומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד אלו גבאי

שילת דהוה קאי בגינתא א"ל שבקתיה להימנותך אמר ליה (3) הא תליסר

שניו דלא חזיא לי והשתא נמי דעתאי "עלויהו "ורבנו מאי אמר רבינא

ם ואוהביו כצאת השמש בגבורתו ת"ר ⁰⁷גבאי צדקה אינו רשאיו לפרוש זה

אלא נותנו לתוד ארנהי של צדקה ולכשיבא לביתו יטלם כיוצא בו יהיה נושה

בחבירו מנה ופרעו כשוק לא יתנגו לתוך כיסו אלא נותגן לתוך ארנקי של

פורטין לאחרים ואין פורטין לעצמן "גבאי תמחוי שאין להם עניים לחלק

מוכרין לאחרים ואין מוכרין לעצמן למעות של צדקה אין מונין אותן שתים (ג)

מריש הוה עביד מר תרי כיםי חד לעניי דעלמא וחד לעניי דמתא כיון

חרב קשה ממוח מיחת חרב מנוולם ומיחה על מטתו אינה מנוולת וכן הוא אומר (מהלים קטו) יקר בעיני ה' ה רעב קשה מחרב שזה מלטער חה אינו מלטער וכן הוא אומר טובים היו חללי חרב מחללי רעב שבי כולהו אימנהו בגוה נירפיה טו. לרסם על זה ולפלוק יומר מן הצורך שמומדין חותו בהרווסה ואומדין אם חברו כלמלום ושבח קיחם. שממשבגין עד הצדקה, נוטלי מסכונות על לדקה שיפסקו עליו ואינו נותנה. ואפידו בערב שבת. שהאדם טרוד וקיירשין שים. גבאי. גונה (סנהררץ צח:). ממונה (בכורות לא.). דרבא אבפיה. על הלדקה (כתובות מט:). והמשכילים. שעסקו כתורה וכמלות

עב ז מיי פי"ד מהלי מכירה הלי ט סמג פדיוז שבוים מצוה רבה היא אמר ליה רבא בג' ופר"ת לפי שהיה ידוע סכום של לאוין קע טוש"ע ח"מ סיי רלא סעיף מ כח: עג ח ש מיי פ"ע מהלי לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמור רבנו כל אחד ואחד כמה יתן: לכל מה שירצו. ולשנות' דפריוז שבוים מצוה רבה היא א"ל דכתיב נראה לר"ת דיכולים והיה כי יאמרו אליך אנה נצא ואמרת אליהם לשנותו אף לדבר הרשות אע"ג כה אמר ה' אשר למות למות ואשר להרב דאמרינן בערכין בפ"ק (דף ו: ושם) לחרב ואשר לרעב לרעב ואשר לשבי לשבי האי מאן דנדב שרגא לבי כנשתא ואמר רבי יוחנן כל המאוחר בפסוק זה קשה עדה כ מיי שם כלי יוכלי

נמי מהא נגבית

אסור לשנותה לדבר הרשות ואמר מחבירו חרב קשה ממות יאי בעית אימא נמי המם האומר פרוטה זו לצדקה ש ל מ ג מיי שם פ"ע עד שלח בחה ליד הגבחי מותר לשנותה קרא ואי בעית אימא סברא אי בעית אימא סברא האי קא מינוול והאי לא קא מינוול משבאה ליד הגבאי אסור לשנותה (ד) לדבר הרשות הכא שבני העיר ואבע"א קרא 🌣 יקר בעיני ה' המותה לחסידיו משנים אותה שאני לפיכך מותר לשנותה רעב קשה מחרב איבעית אימא (6) סברא אפילו לדבר הרשות ואפילו באה ליד האי קא מצמער והאי לא קא מצמער איבעית הגבאי וכן היה ר"ת נוהג לתת מעות אימא קרא 0 טובים היו חללי חרב מחללי החופה לשומרי העיר לפי שעל דעת רעב שבי [קשה מכולם] דכולהו איתנהו ביה: בני העיר נותנים אותם: בי הא תנו רבנן סאקופה של צדקה נגבית בשנים דרבא אכפיה, לתר היה עמו דליו ומתחלקת בשלשה נגבית בשנים י שאין עושין שררה על הלבור פחות מב' ולא חשיב ליה ° מפני כבודו של רבא: עושים שררות על הצבור פחות משנים אכפיה לרב נתן. ול"ת והל ומתחלקת בשלשה כדיני ממונות יתמחוי בפרק כל הבשר (חולין נגבית בשלשה ומתחלקת בשלשה שגבויה דף קי: ושם ד"ה כל) אמר כל מ"ע וחלוקה שוים דתמחוי בכל יום קופה מערב שמתן שכרה ל [כתובה] בלדה אין שבת לערב שבת התמחוי לעניי עולם קופה ב"ד של מטה מחהרים עליה וגבי לעניי העיר יורשאים בני העיר לעשות קופה

לדקה כתיב כי פתוח תפתח את ידך ממרגות מה דיני משוחה נוטלין מזה ונותנין לוה לו וכתיב כי בגלל הדבר הזה יברכך (דברים טו) ואר"ת דהאי כפיה שיראו צרכי עניים: גיבויו בדברים כמו כפייה (ה) ועל בפרק זילוקיו שוה. שגובין נערה שנתפתתה (כמוכות דף נג.) ועוד מירץ דהכא קבלו עליהם שיכופו אותן הגבאי ולר"י נראה דבלדקה כופין משום דאית בה לאו דכתיב לפי מה שרוצה ליחן כה לא תאמן את לבכך ולא מקפון כ) וקרוב נותנין כולן וגו׳ ולרילב"א נראה דהא דאין ב"ד מחהרין על מצות עשה שמתן (ו) שכרן בלדה היינו דאין נענשין וכן משמע בירושלמי דהמוכר את הספינה וההיא דכל הבשר (שם) דלא הוה מוקיר אבוה וכפתוהו ואמר להו שבקוהו ה"פ אינכם מוזהרין להכריחו עד שיעשה כשחר מלוח שילך בזול: ועל שכר נושה דחם ח"ל נושה סוכה ולולב מין בותרין שאם ושפרין ולאינו עושה מכין אומו עד שמלא פועלים בגי פשי ביום ואינו עושה מכין אומו עד שמלא בפעי ביום בגי פשי ביום באמו כדאמר בהכומב (כמונות דף פו. רשאין להתנות שלא נפשו כדאמר בהכומב (כמונות דף פו. שברום אלא בב: להסיע על קיצחן. ועס) [וע"ע סוס' כסוכום מען: ד"ה חכפייה להסיע על קיצחן. לקנום על מי שעובר על וסוס׳ חולין קי: ד״ה כל]: דין אמת לאמתו. אמת לאפוקי דין מרומה אע"ג שהעדים מעידין אוחו " [אין מחתכים אותון כיון שיודעים שמשקרים כדדרשינן (בסנהדרין דף ו.) [ל"ל

[וע"ע סוס׳ מגילה טו: ד"ה זה]: ומצדיקי הרבים וגר אלו מדמדי תינוקות. אומר ר"י דלריך לומר דרקיע מזהיר טפי מכוכבים דהא בס"פ אלו עוברין (פסמים מע: ושם ד"ה לא) משמע דגבאי לדקה עדיפי ממלמדי תינוהות דאמר לא מלא בת תלמיד חכם ישא בת גבאי לדקה לא מלא בת גבאי לדקה ישה בת מלמדי שינוחות ואריב"א כי מלא בפרחי דרבי אליעזר דרחיע

בשטעות (:] לאתחו שלא יטו את הדין

מצדיקי הרבים אלו גבאי צדקה שמעשין בני אדם ליתן צדקה ומצדיקין אותן: שבקת לאומנותך. שהיה מלמד תינוקות נלומר אם הייח מלמד עדייו לא הייח מבטל לעמוד בנינה: דעתי עליידוו. על החינוקות שלא הסחחי דעחי מהם שלא לורום ממקום זה שאני עומד: ורבבן מאי. כלומר כיון דלודין נותו זוהר הרקיע לעתיד לבא נולגבאין צוקה נותו אור הכוכבים רבכן עצמן מאי לאיזה אור יזכו הן: כצאת השמש בגבורתו. דעדף מכולהו: לפרוש זה מזה. בשוק משום חשרא שלא יחשדו זה זה שאי מהם יתו לתור כיסו ולא לכים של צדקה אבל רשאי לפרוש זה לשער לשאול הצדקה וזה לחנות משום דקרוביו זה יות: פורטין לאחרים. שאם יש בכים של צדקה פרוטות ורדגו לחלפן בסלע כסף פורטין לאחרים חלפי לאחרים ולא לעצפון. שלא יחשרום שמרויחים בצדקה: אין מוגין אותן שתים שתים כשפורטין לאחרים אלא מוגה אחת אחת שלא יטעה: לא יתיב מר. רבה: אציפי, אמחצלאות שפורסיו על כוחלי בית הכנסת והיו הנויות מצדהה: מחצלאות. ששוכביז עליהו עניים: **עביד חד** חשק שלמה על רבינו ברשום 6) נרסה דנ"ל וליכל רק שררוסל בעלמה: כ) נרסה דל"ל וע"פ הרוב נוסמן כולן כשוה לו דל"ל וקרוב

אשר למות וגוי. כל

הנס (פהורין אחן) נמוסים (במורית) אין די הם הבירות להיקרית לכל לכל קישופים ה. לא), פורית לכל מחוק ישופים הוא מחוק ישופים הוא מחוק ישופים לה). תמורוי. מחלל לחם ומיני מחלל שגובין לחלק ופסחים שם ובעריי בים שם). קערים שקבונות ממעפשות ונספלות ובים לה). תמורוי. מחלל לחם ומיני מחלל שגובין לחלק ופסחים שם ובעריי בים שם). קערים

גדולה היא וגוכיו כה גבאים מאכל מכעלי במים וממלחין לעניים שמי סעודות ליום מיום ליים ושבת קית.). ואין מוכרין דעצמו. שמא יחשדום שלקחום כזול ופסחים שסן.

כה אמר ה' אשר למות למות ואשר לחרב

לחרב ואשר לרעב לרעב ואשר לשבי לשבי

ואמר רבי יוחנן כל המאוחר בפסוק זה קשה

מחבירו חרב קשה ממות "אי בעית אימא

קרא ואי בעית אימא סברא אי בעית אימא

סברא האי קא מינוול והאי לא קא מינוול

ואבע"א קרא 🌣 יקר בעיני ה' המותה לחסידיו

רעב קשה מחרב איבעית אימא (וּ) סברא

האי קא מצמער והאי לא קא מצמער איבעית

אימא קרא מטובים היו חללי חרב מחללי

רעב שבי [קשה מכולם] דכולהו איתנהו ביה:

תנו רבנן מאקופה של צדקה נגבית בשנים

ומתחלקת בשלשה נגבית בשנים ישאין

עושים שררות על הצבור פחות משנים

ומתחלקת בשלשה כדיני ממונות יתמחוי

נגבית בשלשה ומתחלקת בשלשה שגבויה

וחלוקה שוים דתמחוי בכל יום קופה מטרב

שבת לערב שבת התמחוי לעניי עולם קופה

לעניי העיר יורשאים בני העיר לעשות קופה

תמחוי ותמחוי קופה ולשנותה לכל מה

ש א ב ג מיי פ"ט מהלי

לנו סעיף ג: עא דהומייםם הלינו

עב ז מיי פי"ד מהלי מכירה הלי ע סמג

רלא סעיף כו כת:

מיי רנו סעיף ג: עד י מייי שם פייו ה

כיי רמח סעיף ב: עה כמיי שם הליי וי

סמג שם טוש"ע י"ל

יא טוש"ע שם סעיף א

טוש"ע י"ד סרי רכו סעיף

:טוש"ע שם סעיף כ

טוש"ע שם סעיף ח:

רבינו גרשום

. הרג בחרב **מינויל**.

רמתלכלך בדמו: נגבית

הוא שיחדעיז כמה כל

בקצוב ונוחנין בשוה וליכא f) אלא סידורי

בעלמא דגוכיו אוחו גראי

בג'. מפני שחיא כדיני

ממונות מה דיני ממוווח

וף מחלקי צדקה מרבין

חילוקיו שוה. שגובין

בדין על מי להרכות ועל

מי למעט משא״כ בקופה

לפי מה שרוצה ליתז

בקופה יותר על צורד עניי

עניי כל אדם שבאר!

רשאין להחנות שלא ישכרום אלא כב': ולחסיע על קיצתן.

והם יקחו. ואין הם פחות

משוים: שררוח הוא

רשרות הוא דבעינן ב׳

עדות הלכך (הא) המוני

נ) מאי שררות איכא

בגכאי צדקה הואיל

ברצון: ממשכנין. אם

מעכב ליתו צדמה במוחה

אינשי בתיקון מאכלם:

כרתו: והא דלא אמיד

(לוה) [ליה] ממשכניו

element of authority, for Rav Nachman said in the name of "וָהָפּוּשׁבָּלִים וַיָּהַרוּ בָּזֹהַר הָרָקִיעַ וּגוי", – Scripture states: [35] – And ment.[37] His virtues will cause him to shine.

The Gemara objects to Rav Nachman's statement:

and so two collectors must be assigned to the task.

[collectors] are authorized to seize a pledge for an unpaid

charity obligation – ואפילו בערב שבת and even on the

Sabbath eve^[30] – their function entails an exercise of authority.

איני – Is it so that collectors may seize pledges? יוָהא בַּתִיב: "ופקרתי על כל-לחציו" – But is it not written: And I will visit evil upon all of their oppressors?[31] וּאָמֵר רַבִּי יִצְחָק בַּר שִמוּאֵל בַּר ברב משמיה דרב – And R' Yitzchak the son of Shmuel bar Marsa said in Ray's name: ואפילו על גבאי צדקה – And God will visit evil even upon charity collectors! Since collecting that which the people are willing to give is not oppressive - indeed, it is a great service to the community - R' Yitzchak must mean that the collectors occasionally oppress the people by over-zealously seizing their property for collateral, and for that they will be punished. We see, then, that collectors are forbidden to seize pledges for unpaid charity obligations. -? -

The Gemara replies:

דא קשָּיָא – This is **not a difficulty.** הָא דָאָמִיד – **This** law of Rav Nachman applies when the contributor is wealthy.[32] and he has not contributed what he is capable of giving. הא דלא אמיד – That law of R' Yitzchak applies when the contributor is not wealthy. To seize from him more than he is capable of giving, is an oppressive act.

The Gemara relates an incident to illustrate that wealthy people are treated differently:

דרבא - We see that the rich may even be compelled to contribute, as in that case of Rava, אַכְפֵּיה לְרֵב נַתוֹ בַּר אַמִי who while collecting for charity^[33] coerced^[34] Rav Nassan bar Ami, a wealthy man, ושַׁקִיל מִינֵיה אַרְבַע מאָה זוֹוַי לְצָרָקה – and took from [Ray Nassan] four hundred zuzim for charity. Similarly, collectors are permitted to seize collateral from wealthy contributors.

The Gemara extols the virtues of charity collectors:

Rabbah bar Avuha: לפי שממשבנין על הצדקה – Because the wise will shine like the radiance of the firmament etc.[36] המשכלים יוהרו כוהר הרקיע) זה דיין שדן דין אמת לאמתו – This refers to a judge who renders an absolutely truthful judg-

The Gemara expounds upon the end of the verse:

"ומַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּבּוֹכָבִים לְעוּלָם וַעֵּדִי, — And those who make the many righteous (will shine) like the stars forever and ever. אַלוּ גַבְאֵי צְדָקָה – This refers to charity collectors, who in the merit of causing the many to be charitable will shine like the

The Gemara presents a different version of the above:

הַמְּשִׁבְּלִים וַזָּהְרוּ – It was taught in a Baraisa: וָהָמְשִׁבְּלִים וַזָּהָרוּ, וַהָּמְשִׁבְּלִים וַזָּהָרוּ בוהר הרקיע" – And the wise will shine like the radiance of the firmament - נה דַיִּין שַׁדָּן דִין אַמת לאַמתוֹ וגבאי צַדְקָה - this refers to a judge who renders an absolutely truthful judgment and to charity collectors; וּמַצְרִיקִי הָרַבִּים בַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם ,וּמַצְרִיקִי הָרַבִּים בַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם יַער" – and those who make the many righteous (will shine) like the stars forever and ever – אַלוּ מַלַמְּדֵי תִּינוֹקוֹת – these are teachers of children.[40]

The Gemara asks:

בגון מאן – Who, for example, fits this description of a teacher? אמר רב – Rav said: בגון רב שמואל בר שילת – A teacher such as Ray Shmuel bar Shilas, who was extremely dedicated to his

The Gemara relates an incident that illustrates Rav Shmuel's extraordinary dedication:

דָרַב אַשְׁבָּחֵיהּ לַרָב שׁמוּאַל בַּר שִׁילַת דָּהַוָה קאי בּגינתא – For Rav once found Rav Shmuel bar Shilas standing in a garden.[41] אַמֵּר קיה שבקתיה להימנותף – [Rav] said to him: "Have you abandoned your trust?"[42] אַמֵר לִיה – [Rav Shmuel] said to [Rav]: הָא ית חונא לי – "It has been thirteen years that I have not seen this garden, והשתא נמי דעתאי עלניהו – and even now my mind is on [the children]." A teacher who always thinks of his students is truly making the "many" (the future generation) righteous, and like the stars will shine forever.[43]

NOTES

30. When every Jew has the excuse that he is busy preparing for the Sabbath [and therefore cannot tender his contribution] (Rashi).

[Kovetz Shiurim asks: the source of the requirment for two collectors is the collection of donations for the Tabernacle, where it was totally voluntary and no one was forced to donate. How then can the Gemara state the reason for requiring two people is to allow collectors to seize donations? See there for his answer.l

- 31. Jeremiah 30:20. The prophet refers to the time of the final redemption, when God will punish all the nations that oppressed the Jewish people. 32. Literally: estimated. Rashi in Gittin (52b ד״ה ולא אמיד) explains that "estimated" connotes "wealthy" because people constantly estimate a rich man's worth; nobody, however, bothers to estimate the worth of a
- 33. Tosafos note that Rava was certainly accompanied by another collector, for authority to collect is not given to an individual. In deference to Rava, however, the companion's name is not mentioned.
- 34. There are various opinions as to the nature of the coercion mentioned here, since beis din is not authorized to use physical coercion to enforce a positive commandment (such as giving charity) whose reward for compliance is recorded in the Torah (see Chullin 110b). Rabbeinu Tam (cited in Tosafos ר"ה אכפיה) therefore explains that Rava employed verbal persuasion. Ri (ibid.) suggests that since the act of charity involves a negative precept as well (You shall not harden your heart, and you shall not shut your hand, from your needy brother — Deuteronomy 15:7), physical coercion may be used. See Tosafos for other explanations. 35. Daniel 12:3. The verse speaks of the luminosity that God will bestow upon the deserving after the final redemption.
- 36. רקיע, firmament, denotes the section of the heavens above the heads

- of the holy chayos, and it is exceedingly brilliant (Tosafos ד״ה ומצריקי, citing Pirkei D' Rabbi Eliezer 4).
- 37. He will reject unimpeached testimony if he suspects the witnesses are lying (Tosafos). Such a judge, because of his wisdom and integrity. perceives the truth through the camouflage of the witnesses' dissembling, and does not fall back on the principle אין לדיין אלא מה שעיניי חואות, a judge decides only on the basis of the testimony and evidence before him. He therefore merits to shine like the true radiance of the firmament, which, although distorted into many hues by the earth's atmosphere, is indeed the color of sapphire - the very color of God's Holy Throne (Maharsha).
- 38. Just as the stars exert their influence both day and night but illuminate only at night, so the charity collectors are solicitous of the needs of the poor both day and night but shine forth only at night - i.e. they distribute charity discreetly, so as not to embarrass the recipient
- 39. The word משכלים can be translated "those who know"; charity collectors discern the needs of the poor (Rashi).
- 40. They are among "those who make others righteous" because they teach the children and train them in the proper path (Rashi).
- 41. Rif's text reads "in his garden." According to this version, Rav Shmuel did not take time even to tend his own garden!
- 42. Ray Shmuel was so dedicated that he taught and supervised his students constantly. Ray was therefore amazed to see Ray Shmuel alone (Rashi). According to Rabbeinu Gershom, Ray questioned whether Ray Shmuel had quit his job.
- 43. Just as the stars exert their influence even when they are not visible, so the conscientious and dedicated teacher will not relinquish

שבי כולהו איתנהו ביה. שהוא ביד העכומ"ז לעשות כו כל חפלו אם 6) נכוסת ד: וש"כן, ס.) אין מוכרין ס"ח אלא ללמוד חורה ולישא אשה ולא למוח ואס לחרבן אם לרעב: מפני שהוא כדיני ממונות. לעיין ולחח ^{© ופאד} פ"ח סנהדרין יו:], ג) שקלים מדי יום ביום כדקתני לקמיה לפיכך אין גבויו בשנים שלא יצטרכו ו) וכילחוט ליתא וכו

להתם, מן נשמלמות אמרו מאי דכתיב ואוהביו גבאי צדקה ופרנסי סיטב בפירט"י גיטיו נב:

הגהות הכ"ח

לימאן, ז) נ״א

איבעית סברא אב"א סברא האי לי: (ג) שם פין מונין אותן שתים שתים אלא: וכו׳ משבח׳ ליד הגבחי ומיצות לדבר הרשוח כהו: לפרוש זה מזה, מפני המשד שלה יכו׳ כמו כפייה רב פפח יאמרו זה הגובה יחידי דעתו לגנוב: אבל זה פורש לחנות ווה לשער. זה (ו) בא"ד שמתן שכנה לגבות מיושבי השער חה לגבות

גליון חש"ם

רבא. וכעין דאיתא דף ג ע"ב סנהדרין דף :3"n fr

חורה אור השלח א) וַהַיָּה כִּי יֹאכְירוּ אֵלֶידְּ אָנָה נֵצֵא (אָמַרהָ אָלִיהָם כֹּה אָמֵר יִי ַלַבְּוֶת למות לַתָּרָב לַתָּרָב

[ידמיה מו, כ ב) יסר בעיני יי המותה מובים היו חללי חרב

הארגמו ואת תולעת השני ואת השש: [שמות כח, ה]

ו) וְהַפַּוּשְׂבָּלִים יַוְהַרוּ אלא אחת אחת אמר אביי מריש לא הוה יתיב מר אציפי דבי כנישתא ז) כו יאבדו כל אויביד כיון דשמעה להא דתניא ולשנותה לכל מה שירצו הוה יתיב אמר אביי

ליקוטי רש"י

אשר למות וגר. כל

לטרוח ולבקש את השלישי לחלק: פריון שבוים מצוה רבה היא אמר ליה רבא לעשות קופה תמחוי. לחלק לעניי עולם אם ירבו עליהן: דהתנות עד פרשת משא אימא ורבנן לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמור רבנז דפדיון שבוים מצוה רבה היא א"ל דכתיב א והיה כי יאמרו אליך אנה נצא ואמרת אליהם «

המדות. להגדיל סאת העיר או להקטין: ועל השערים. שער חטין והיין שלא ימכרנה שנה זו יותר מכך וכך דמים: להסיע על קיצתם. לקנוס פמס פידן, ין פססים יג את העובר על קילת דבריהם להסיעם ב"מ לת, ס [מכואר

מלם ליו סולה: הא הימוני מהימו. יחיד להיות גובר: שני אחים. לגבי לישב"ן, המנותה כחד דמו: מאי שררותיה. דהופה דהאמרת עלה לפי שאין עושין שררה על הלכור כו': אפידו בע"ש. שיש פתחון פה לבעה"ב לומר טרוד אמי: ופסדתי וגו׳. אלמא אסור למשכן: אמיד. עשיר י: גבאי צדקה, המשכילים אל דל מהו לריך: מדמדי תינוקות. מלדיקי רבים הן שמלמדין ומחנכין מותן כדרך טוכה: שבקתיה להמנותיד. שהיית רגיל ללמדם באמונה וללמד ולישב על גבס חמיד: דעתאי להתם. (ד) תופ' ד"ה ולשנומי לתינוקות: ורבנו מאי. חלמידי חכמים העוסקים בחורה חמיד מאי כתיב

> כאמד: דא יתנם דתור כיפו. שלא שירצו 'ורשאין בני העיר להתנות על המדות יאמרו מעום של לדהה הוא גונב: ועל השערים ועל שכר פועלים ולהסיע על פורמין. פרוטות שגבו לוקחין דינרי קיצתן אמר מר אין עושין שררות על כסף לפי שהפרוטות של נחושת הצבור פחות משנים מנא הני מילי אמר רב מחלידות: ואין פורמין דעצמם. פן יחשדום שפורטין כזול: אין מונין אותם

מיושבי החנות ובלבד שיראו שניהן

נחמז אמר קרא סוהם יקחו את הזהב וגו' שררות הוא דלא עבדי הא הימוני מהימו שנים שנים. פן יחמרו שנים הוח נוטל ואינו מונה אלא אחד: אציפי מסייע ליה לרבי חגינא דאמר רבי חגינא דבי כנישתא. מחללות של בית הכנסת מעשה "ומינה רבי שני אחין על הקופה מאי משום דמזכני להו ממעות החופה: שררותא דאמר רב נחמו אמר רבה בר אבוה לפי ? שממשכניו על הצדקה ואפילו

סכי הא דרבא אכפיה לרב נתן בר אמי ושקיל מיניה ארבע מאה זוזי לצדקה ◦ ס והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע וגר׳ ס (המשכילים יזהירו כזוהר הרקיע) זה דייו שדן דין אמת לאמתו מומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד אלו גבאי צדקה במתניתא תנא והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע זה דיין שדן דין אמת לאמתו וגבאי צדקה ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד אלו מלמדי תינוקות כגון מאן אמר רב כגון רב שמואל בר שילת דרב אשכחיה לרב שמואל בר שילת דהוה קאי בגינתא א"ל שבקתיה להימנותר אמר ליה (נ) הא תליסר שניז דלא חזיא לי והשתא נמי דעתאי "עלויהו "ורכנן מאי אמר רבינא סואוהביו כצאת השמש בגבורתו ת"ר ™לגבאי צדקה אינן רשאין לפרוש זה יואוהביו מזה אבל פורש זה לשער וזה לחנות "מצא מעות בשוק לא יתנם בתוך כיםו אלא נותגן לתוך ארנקי של צדקה ולכשיבא לביתו יטלם כיוצא בו יהיה נושה שנתיו בחבירו מנה ופרעו בשוק לא יתננו לתוך כיסו אלא נותנן לתוך ארנקי של צדקה ולכשיבא לביתו ימלם יתנו רבנז יגבאי צדקה שאין להם עניים לחלק פורטין לאחרים ואין פורטין לעצמן "גבאי תמחוי שאין להם עניים לחלק מוכרין לאחרים ואין מוכרין לעצמן למעות של צדקה אין מונין אותן שתים (ג)

מריש הוה עביד מר תרי כיםי חד לעניי דעלמא וחד לעניי דמתא כיון

דשמעה להא דאמר ליה שמואל לרב תחליפא בר אבדימי טביד חד כיסא

בר שמואל בר האיני והא כתיב הופקדתי על כל לוחציו ואמר ר' יצחק בר שמואל בר

מרתא משמיה דרב ואפי' על גבאי צדקה לא קשיא יהא דאמיד הא דלא אמיד

דהאי קרא דהמשכילים יזהירו לווהר הרקיע היינו רקיע שעל ראשי החיות שמוהירין מכוכבים שאורו כאור החמה והאי דקאמר ורבט מאי אמר רבינא ואוהביו כנאת השמש היינו שמש של עתיד לבא דהוא שבעתים כאור שבעת הימים ואור שבעת ימי בראשית היה שבעתים מאור חמה של עכשיו כדמפרש תרגום של רני ושמחי (זכרה ב):

המאוחר בפי השה מחבירו סרב קשה ממות מיתם חרב מנוולת ומיסה על מטתו אינה מנוולת וכו הוא אומר (תהלים הטז) יהר בעיני כ' המוחה לחסיביו רטב קשה מחום מותר של השומה מה מדינה לב משם היינה שהוחה בין שות חומת (משינים קטו) יקר בשיני היומנות המקידה רכב קשה מה מתפידה בין החומה של החומה בין החומה של החומה בין נגבית בשנים ומתחדקת בשדשה. והמחלקים חומה עליהם לבדוק לפי הצריך לכל חמד גברית בשצים והתחדקת בשרשה. והממנקים מומה עניסם נכדוק עני הגריך ננו ממד נומו ושענים מקרובן / עמט לנדסע לו הולעלין מות כן מילרן שלומרין לומו בהרוחה ולומרין את מכרו למילום (שבה קיים). שמכשבנין על " הצדקה. נוטלי משטומו על לדקה שיפסקו עליו ואיט נוסנה. ואפידו בערב שבת. שהאדם טודו נקירושין עום. בבאי. גונה (מהדרין צח:). ממונה (בכורות לא.). דרבא אכפיד. על הללקה (פחורות מני:). דהשיבילים. שמקון נמונה וכמונה חסיכו סופר הלקיע (דניאל יב. ג). ואודהביו כצאת השמש בגבורתו. לעמיד לגל (שופטים ה. לא). פורפין. פרוטוס על

נחשת שגבו לדקה ובשתשרין אותם מחלידות לרדך לפורטן נכסף ופחיים יגן. מחלימין סרוטות מחשת כפלעי כסף תפני שהפרוטות ממעפשות ונפסלות וביים לה). תכודורי, מחלל לחם ומיני מחלל שגובין לחלק ופחיים שם וכעיייו ביים ששן. קערה

ומצדיקי הרבים אלו גבאי צדקה שמעשין בני אדם ליתן צדקה ומצדיקין אותן: שבקת לאומנותך. שהיה מלמד תינוקות ם היית מלמד עדיין לא היית מבטל לעמוד בגינה: דעתי עלייהו. על התינוקות שלא הסחתי דעתי מהם שלא לורום ממקום זה שאני עומד: **ורבנן מאי.** כלומר כיון דלדיין נתת זוהר הרקיע לעתיד לבא [ולגבאי] צדקה נתת אור הכוכבים רבנ עצמן מאי לאיזוה אור יוכו הן: בצאת השמש בגבורתו. יעדין מכולהו: לפרוט זה מזה. בשוק משום השדא שלא יחשר זה לזה שאי מהם יתן לתוך כיסו ולא לכיס של צדקה אבל רשאי לפרוש זה לשער לשאול הצדקה וזה לחנות משום דקרובין זה "זה: פורטין לאחרים. שאם יש בכיס של צדקה פרוטות ורוצה לחלפו בסלע כסף פורטיו לאחרים חלפי לאחרים ולא לעצמ שלא יחשדום שמרויחים בצדקה: אין מונין אותן שתים שחים כשפורטין לאחרים אלא מונה אחת אחת שלא יטעה: לא יתינ מר. רבה: אציפי. אמחצלאות שפורסין על כותלי בית הכנסת והיו קנויות מצדקה: מחצלאות. ששוכבין עליהן עניים: עביד חד

גדולה היא וגופין בה גבאים מאכל מצעלי בחים ומחלקין לעניים שתי סעודות ליום מיום ליום נשבת קיתון. ואין מוכרין דעצמן. שמא יאשרום שלקמום כזול נפסחים שמן

פדיון שבוים מצוה רבה. והא דאמר בפרק בני העיר (מגילה דף חסני פדיוו שבוים שמא מילחא דפשיטא היא ולא אינטריך למיחני: לכל אחד כפי טפלים החלויין בו: שגבויה וחדוקה שוה. בכל יום ומתחלקת בג' מפני שהיא כדיני ממונות. ול"ם מהלי טעמל

נמי מהא נגבית בג' ופר"ת לפי שהיה ידוע סכום של

כל אחד ואחד כמה יתן: לנו דו מו חייי חיים חברי ולשנות' לכל מה שירצו. גראה לר"ח דיכולים סמג עשיו הסב טוש"ע י"ד

לשנותו אף לדבר הרשות אע"ג לחמרינן בערכין בפ"ק (דף ו: ושם) האי מאן דנדב שרגא לבי כנשחא אסור לשנותה לדבר הרשות ואמר נמי החם האומר פרוטה זו לנדחה שם פ"ט עד שלא באה ליד הגבאי מותר לשנותה משבאה ליד הגבאי אסור לשנותה (ד) לדבר הרשות הכא שבני העיר משנים אותה שאני לפיכך מותר לשנותה אפילו לדבר הרשות ואפילו באה ליד הגבאי וכו היה ר"ח נוהג לחת מעות הקופה לשומרי העיר לפי שעל דעת בני העיר נוסנים אומם: בי הא דרבא אכפיה. לחל היה עמו דחיו עושיו שרכה על הנבור פחוח מב׳ ולא חשיב ליה ° מפני כבודו של רבא: אכפיה לרב נתן. ול״מ והל בפרק כל הבשר (מולין דף קי: ושם ד"ה כל) אמר כל מ"ע

שמתו שכרה י וכתובהן בלדה איו ב"ד של מטה מחהרים עליה וגבי לדקה כחיב כי פתוח תפתח את ידך לו וכתיב כי בגלל הדבר הזה יברכך (דנרים עו) ואר"ת דהאי כפיה בדברים כמו כפייה (ה) ועל בפרק נערה שנתפתתה (כחובות דף נג.) ועוד מירד דהכא הבלו עליהם שיכופו אותן הגבאי ולר"י נראה דבלדקה כופין משום דאית בה לאו דכתיב בה לא מאמן אם לכבך ולא מקפון וגר' ולרילב"א נראה דהא דאין ב"ד תמחוי. שאם ניתוחר מוזהרין על מצוח עשה שמחו (ו) שכרן בלדה היינו דאין נענשין וכן משמע בירושלמי דהמוכר את הספינה וההיא דכל הבשר (שמ) דלא הוה מוקיר אבוה וכפתוהו ואמר להו שבקוהו ה"פ אינכם מחהרין להכריחו עד שיעשה כשאר מצות עשה דאם א"ל עשה סוכה ולולב ואינו עושה מכין אותו עד שתלא רשאין להחנות שלא נפשו כדחמר בהכותב (כתובות דף פו. ושם) [וע"ע חום׳ כחובות מט: ד"ה אכפייה ומוס׳ סולין קי: ד״ה כל]: דין אמת לאמתו. אמת לאפוקי דין מרומה אע"ג שהעדים מעידין אותו ^{מי} ואין מחתכים אותו] כיון שיודעים שמשקרים כדדרשינן (נסנהדרון דף ז.) [צ"ל בשבועות ל:] לאמתו שלא יעו את הדין

[וע"ע סוס׳ מגילה טו: ד"ה זה]: הרבים וגו' ומצדיקי מדמדי תינוקות. אומר ר"י דלריך לומר דרחיע מוהיר טפי מכוכבים דהם בם"ם אנו עובריו (פסמים מט: ושם ד"ה לא) משמע דגבאי לדקה עדיפי ממלמדי חינוקות דאמר לא מנא בת תלמיד חכם ישא

בת גבאי לדקה לא מלא בת גבאי לדקה ישא בת מלמדי תינוקות ואריב"א כי מלא בפרקי דרבי אליעזר דרקיע

. דהוה אמיד שהיה עשיו

חשק שלפה על רבינו גרשום א) נכאה דנ"ל וליכא רק שררותא בעלמא: ב) נכאה דנ"ל ופ"פ הרוב נוחמן כולן בשוה או דנ"ל וקרוב

CHAPTER ONE

פדיוו שבוים מצוה רבה היא אמר ליה רבא

לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמור רבנו

ומתחלקת בשלשה כדיני ממונות יתמחוי

וחלוקה שוים דתמחוי בכל יום קופה מערב

שבת לערב שבת התמחוי לעניי עולם קופה

לעניי העיר יורשאים בני העיר לעשות קופה

תמחוי ותמחוי קופה ולשנותה לכל מה

שירצו יורשאין בני העיר להתנות על המדות

ועל השערים ועל שכר פועלים ולהסיע על

קיצתן אמר מר אין עושין שררות על

הצבור פחות משנים מנא הני מילי אמר רב

נחמז אמר כרא סוהם יכחו את הזהב וגו'

שררות הוא דלא עבדי ההא הימוני מהימו

מסייע ליה לרבי חגינא דאמר רבי חגינא

מעשה "ומינה רבי שני אחין על הקופה מאי

שררותא דאמר רב נחמז אמר רבה בר

אבוה לפי "ישממשכנין על הצדקה ואפילו

בע"ש איני והא כתיב ₪ ופקדתי על כל לוחציו ואמר ר' יצחק בר שמואל בר

מרתא משמיה דרב ואפי' על גבאי צדקה לא קשיא יהא דאמיד הא דלא אמיד

סכי הא דרבא אכפיה לרב נתן בר אמי ושקיל מיניה ארבע מאה זווי לצדקה סכי הא דרבא אכפיה לרב נתן בר אמי

דיין שדן דין אמת לאמתו o ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד אלו גבאי

לאמתו וגבאי צדקה ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד אלו מלמדי תינוקות

כגון מאן אמר רב כגון רב שמואל בר שילת דרב אשכחיה לרב שמואל בר

שילת דהוה קאי בגינתא א"ל שבקתיה להימנותר אמר ליה (כ) הא תליםר

שנין דלא חזיא לי והשתא נמי דעתאי "עלויהו "ורבנן מאי אמר רבינא

יואוהביו כצאת השמש בגבורתו ת"ר ™ גבאי צדקה אינן רשאין לפרוש זה

מזה אבל פורש זה לשער וזה לחנות "מצא מעות בשוק לא יתנם בתוך כיםו

אלא נותנז לתוך ארנקי של צדקה ולכשיבא לביתו יפולם כיוצא בו יהיה נושה

בחבירו מנה ופרעו בשוק לא יתננו לתוך כיסו אלא נותנו לתוד ארנקי של

פורטין לאחרים ואין פורטין לעצמן "גבאי תמחוי שאין להם עניים לחלק

מוכרין לאחרים ואין מוכרין לעצמן ימעות של צדקה אין מונין אותן שתים (ב)

כיון דשמעה להא דתניא ולשנותה לכל מה שירצו הוה יתיב אמר אביי

מריש הוה עביד מר תרי כיסי חד לעניי דעלמא וחד לעניי דמתא כיון

דשמעה להא דאמר ליה שמואל לרב תחליפא בר אבדימי עביד חד כיסא

לנו פעיף ג: עא דהו מיי שם הליוו

לארן קע טוס"ע ח"מ

ממנות עמים הלי ה

סף רנו סעיף ג:

סי רמח סעיף ב:

לה ב מיי שם הלי יוהלי

מו ל מנחיים שם חיים

טוש"ע י"ר סי רנו סעיף

טוש"ע שם פעיף ב: עדו פ מיי שם הלי

רבינו נרשום

יהרג בחרב מינויל.

בשנים, משום דמתחלקת

חד ואחד צריך ליתן

כעלמא דגובין אותו גבאי

ממונות מה דיני ממונות

מכל א' לפי מה שידו

משגת וכעין דין שמעיינין בדין על מי להרבות ועל

מי למעט משא"כ בקופה

זאין גובין מכל אחד אלא

לפי מה שרוצה ליתן כ) וקרוב נותנין כולן

בקופה יותר על צורך עניי

צניים הרבה וכז תמחוי

השער. שאם היה השער

אלא על י

ואי שהצבו אנשי העיר:

ישררות הוא דבעינן ב׳

מהמני אפי ב' קרובים

למנות על הקופה ההיינו

בבאי צדקה הואיל

זא דאמיד. אם אומדיז

ותר שהרא עשיר וממאז

ישאין להתנות

עד י מיי שם פ״ו

After revealing the tremendous honors these worthy people will receive, the Gemara asks:

רַבְּנֵן מֵאי – And what is written about the Rabbis, who study Torah constantly?[44

The Gemara answers:

אַמֵּר רָבִינָא – Ravina said that the honor to be accorded the Rabbis is described in the following verse:[45] אואהביו בצאת. השמש בגברתו" – But they who love Him shall be as the sun going forth in its might.[46] The light that Torah scholars merit is the most brilliant light by far.

The Gemara discusses various laws designed to protect the reputations of charity collectors:

תַנוּ רַבְּנֵן – The Rabbis taught in a Baraisa: גַּבָאי צָרָקָה אֵינָן רשאין לפרוש זה מנה – CHARITY COLLECTORS ARE NOT PERMITTED TO SEPARATE FROM ONE ANOTHER while collecting, for one person collecting alone might be suspected of stealing. אַבָּל פּוֹרֶשׁ זָה HOWEVER, THIS one MAY SPLIT OFF TO THE GATE AND THIS other one may split off to the store. [47] So long as both are seen together, they will arouse no suspicions. [48]

A second ruling:

בשוק בשוק – IF [A CHARITY COLLECTOR] FOUND COINS IN THE MARKETPLACE while collecting, לא יתנם בתוך ביסו – HE MUST NOT PUT THEM INTO HIS POCKET, lest observers suspect that he is stealing money that belongs to charity. אַלָא נוֹתְנַן לְתוֹךְ אַרְנָקִי שֵׁל רְקָה – RATHER, HE SHOULD PUT [THE COINS] INTO THE CHARITY [FUND'S] PURSE, ולכשיבא לביתו יטלם – AND WHEN HE REACHES HIS HOUSE HE MAY TAKE THEM. ביוצא בו – SIMILARLY, היה – היה בשוק בשוק – ווֹשָה בַחבירוֹ מְנָה וֹפְּרָעוֹ בַשׁוּק – IF [A CHARITY COLLECTOR] WAS OWED A MANEH^[49] BY HIS FELLOW AND [THE DEBTOR] REPAID HIM IN THE MARKETPLACE, לא יתננו לתוך כיסו – HE MUST NOT PUT [THE MONEY] INTO HIS OWN POCKET. אַלָא נוֹתנוָן לְתוֹךְ אַרְנִקִי שֵׁל אָרָקָה – RATHER, HE SHOULD PUT [THE MONEY] INTO THE CHARITY [FUND'S] PURSE, ולכשובא לביתו יטלם – AND WHEN HE REACHES HIS HOUSE HE MAY TAKE [THE PAYMENT].

The Gemara quotes another Baraisa that further instructs how to protect the reputation of charity collectors:

תנו רַבְּנַן – The Rabbis taught in a Baraisa: נָבָאִי צָרָקָה שָאֵין אניים לחלק – ADMINISTRATORS OF A CHARITY [FUND] THAT HAVE NO POOR PEOPLE to whom TO DISTRIBUTE money, and thus are left holding a surplus of coins in the fund, פּוֹרָטִין לָאֵחֶרִים –

SHOULD EXCHANGE the copper coins FOR OTHER PEOPLE, [50] שורטין לעצמן – BUT MAY NOT EXCHANGE them FOR THEMSELVES. lest people suspect that the collectors are allowing themselves a favorable exchange rate and are thereby stealing from the charity fund. נַבָּאֵי הַמְחוּי שֵׁאֵין לָהֵם עַנִּיִּים לְחַלֵּק – Similarly, ADMINISTRA-TORS OF A communal "PLATTER" THAT HAVE NO POOR PEOPLE to whom TO DISTRIBUTE the food that was collected[51] מוברין SHOULD SELL the surplus food TO OTHERS, and hold the proceeds for purchasing other food as needed, נאיז מוכריו לעצמו - BUT MAY NOT SELL it TO THEMSELVES, for they may be suspected of paying a deflated price.

The Baraisa teaches a third law:

מעות של צרקה אין מונין אותן שתים [שַתַּים] - CHARITY FUNDS SHOULD NOT BE COUNTED TWO coins AT A TIME; [53] אלא אַחַת אַחָּת – RATHER, they should be counted one by one to avoid giving the appearance of a dishonest accounting.

Abaye relates certain practices of his teacher, Rabbah, that concerned communal charity matters:

אמר אביי מריש לא הוה יחיב מר אַצִּיפָי רְבֵי כְּנִישְׁתָּא – Abaye said: Originally, the master (Rabbah) would not sit upon the mats belonging to the city's synagogue. The mats had been purchased with money from the charity fund, and Rabbah did not wish to benefit from what he felt was a misuse of public monies. ביון רְשִׁמְעָהּ לְהָא דְתָנָיִא – However, once [Rabbah] heard that which was taught in the Baraisa mentioned above, וּלְשֵׁנוֹתָה לְכַל מַה אירעו – AND the city officials are authorized TO DIVERT [EXCESS CHARITY FUNDS] TO ANY [COMMUNAL PURPOSE] THAT THEY DE-SIRE. [54] הוה יתיב – he would sit upon the mats, for he realized that the allocation was valid.

Abaye relates a second practice of Rabbah's:

אמר אביי מרוש הוה עביד מר הַרֵּי בִּיסֵי – Abave said: Originally. the master (Rabbah) would make two purses for donations he collected – חַד לְעָנִי דְעַלְמֵא – one purse to hold money to be distributed to all paupers, וְחָר לְעֲנֵי דְמָהָא – and one purse to hold money to be distributed to the poor of the city. Rabbah originally kept separate accounts, since some contributions were designated specifically for the local poor. ביון דשמעה להא דאמר However, once he heard – ליה שמואל לרב החליפא בר אַבְדִּימי that which Shmuel said to Ray Tachalifa bar Avdimi^[55] -עביד חד כיסא – "Make one purse.

supervision of his students even when he is not with them (Maharsha). 44. Inasmuch as the truthful judges will receive the radiance of the firmament and the charity collectors will be rewarded with the light of the stars, what light remains for the Rabbis themselves to merit? (Rabbeinu Gershom),

45. Judges 5:31.

- 46. This is the sunlight that will be unsheathed in the messianic future. It will be seven times more brilliant than the light of the seven days of creation, which itself was 49 times brighter than today's sun (Tosafos ד״ה מצריקי and Rashi to Judges [ibid.]).
- 47. One to collect from the residents who live near the gate, and the other to collect from those living near the store (Rashi).
- 48. Rabbeinu Gershom interprets the Gemara differently. He writes that two charity collectors are forbidden to separate lest one suspect the other of stealing the donations.
- 49. A maneh equals one hundred zuzim.
- 50. Small copper coins (perutos) cannot be held for any great length of time, for they tend to become moldy. Hence, the administrators are authorized to exchange them for silver dinar coins belonging to

others (Rashi).

- 51. I.e. there was not a demand for all the food in the "platter," and what remains will eventually spoil.
- 52. Emendation follows Bach.
- 53. Lest observers suspect the collector of taking a donation of two coins but recording only one [and pocketing the other for himself] (Rashi). Rabbeinu Gershom, however, understands this ruling as a corollary of a previous one: When exchanging copper coins for silver dinars, the administrator must count the coins individually, so as to avoid
- 54. [This Gemara would seem to support the view of the Rishonim that charity funds may be diverted to other communal needs (see above, note 21). However, see Rif communal needs (see above, note 21). However, see Rif for a different version of the Gemara (see also Ramban, Rashba,
- 55. Like Rabbah, Rav Tachalifa kept two purses one for donations to the local poor and the other for the benefit of any pauper. Shmuel advised him that such duplication was unnecessary.

בדיון שבוים מצוח רבה. והם דממר בפרק בני העיר (מגילה דף שבי כולהו איתנהו ביה. שהוא ביד העכומ"ו לעשות כו כל תפלו אם 6 (ניכות ד: וש"ע). ם.) אין מוכריו ס"ם אלא ללמוד מורה ולישא אשה ולא למות ואם לחכבו אם לרעב: מפני שהוא בדיני ממונות. לעייו ולמת

לטרוח ולבקש את השלישי לחלה: לימלו, זו כ"ל לעשות קופה תמחוי. לחלק לעניי עולם אם ירבו עליהן: דהתנות עד פרשת חשא איתא ורבנו אמרו מאי דכתיב המדות. להגדיל סאם העיר או ואוהביו להקטין: ועל השערים. שער חטין גבאי צדקה ופרנסי והיין שלא ימכרנה שנה זו יותר מכך וכך דמים: להמיע על קיצתם. לקנום את העובר על קינת דבריהם להסיעם היטב בפירש"י גיטיו נב: מלם דיו סורם: הא הימוני מהימו. יסיד להיות גובר: שני אחים, לגבי ל) יעב"ץ, המנותא כחד דמו: מאי שררותיה.

דהופה דהאמרת עלה לפי שאיו עושיו שרכה על הלכור כו': אפידו בע"ש. הנהות הב"ח שיש פתחון פה לבעה"ב לומר טרוד אני: (6) גמ' רעב קשה ופקדתי וגו'. אלמא אקור למשכו: אמיד. עשיר ס: גבאי צדקה. המשכילים

לגבות מיושבי השער חה לגבות

מיושבי החנות ובלבד שיראו שניהו

כחמד: דא יתנם דתוך כימו. שלח

יאמרו מעום של לדקה הוא גונב:

פורמין. פרוטות שגבו לוקחין דינרי

כסף לפי שהפרוטות של נחושת

מסלידות: ואין פורמין דעצמם. פן

יחשדום שפורטין כזול: אין מונין אותם

שנים שנים. פן יאמרו שנים הוא

נוטל ואינו מונה אלא אחד: אציפי

דבי כנישתא. מחללות של בית הכנסת

משום דמזבני להו ממעות החופה:

סברת חב"ה סברת החי אל דל מהו נריך: מדמדי תינוקות. קם מלטער: (כ) שם ה"ל לחו הם החידנה מלדיקי רבים הן שמלמדין ומחנכין מליסר שניו דלא חזיא אומן כדרך טוכה: שבקתיה להמנותיך. שהיית רגיל ללמדם באמונה וללמד מותן שתים שתים מלמ: ולישב על גכם תמיד: דעתאי דהתם. וכר׳ משבח׳ ליד הגבחי לתינוקות: ורבנן מאי. תלמידי חכמים העוסהים בחורה חמיד מחי כחיב ומיכות לדבר הרשות בהו: לפרוש זה מזה. מפני החשד שלח וכו' כמו כפייה רב פפא יאמרו זה הנובה יחידי דעתו לגנוב: אכל זה פורש לחנות ווה לשער. זה

גליוו חש"ם

(ו) בא"ד שמתן שכרה

תום' ד"ה כי כו' .827

תורה אור השלם א) והיה כי יאמרו אליף אנה נצא (אָכֵּוְרַתָּ לַבְּנֶת ֹ לַחָרָב לַחָרָב

ב) יָקָר בְּעֵינֵי יִיָ הַפְּוְחָה י והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע וגו' י (המשכילים יזהירו כזוהר הרקיע) זה מ שובים היו חללי חרב צדקה במתניתא תנא והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע זה דיין שדן דין אמת

ד) והם יקחו את הנהב הארגמן ואת תולעת

צדקה ולכשיבא לביתו ימלם י תנו רבנן יגבאי צדקה שאין להם עניים לחלק י והפשפלים יוהרו אלא אחת אחת אמר אביי מריש לא הוה יתיב מר אציפי דבי כנישתא ין כן יאברו כל אויביד

ליקומי רש"י אשר למות וגוי. כל

מרב קשה ממות מיחת חרב מנוולת ומיחה על מטתו אינה מנוולת וכן הוא אומר (תהלים קטן) יקר בעיני ה' המוחה לחסידיו רעב קשה מחרב שזה מלטער וזה אינו מלטער וכן הוא אומר טובים היו חללי חרב מחללי רעב שבי - יקר בעיני היה כולתי סקציה שדכר קשה וכנד הוא בעיני להמית את מסידיו. הפותחה המות כמי הכיחה סמול ה ב). יקר בעיני ה. הראתי סקציה שדכר קשה וכנד הוא בעיני להמית את מסידיו. הפותחה המות כמי הכיחה סמול ה (כראשי לט) והחלים קטו, טו, פוברם דיו חדב. טובים היו אילו מלני מרכ היו מעכשיו שהם חללי רענ וישימית כב. בו. גגבית בשנים ומתחדקת בשדשה. והממלקים אומה עליהם לגדוק לפי הלרין לכל אחד ואחד ושמים שקרוכין דעתם לרחם על זה ולחלוק יותר מן הלורך שאומדין אותו נהרווחה ואומדין את מכרו כלמנום (שבח קיח:). שממשבנין עד הצדקה. נועלי משכונות על לדקה שיפסקו עליו וחינו נותנה. ואפידו בערב שבת. שהחדם נווד וקירושיו עוז. גבאי. גוכם (ממדרץ צחו). ממונה (בכורות לא.). דרבא אכפידו. על הלדקה (בתובות מטון. והמשכילים. שמפקו כמורה וכמלומ יזהירו כזוהר הלקיע (רגיאל יב. 2). ואוהביו כצאת השמש בגבורתו. לעמיד לכל (שומטים ה, לא). פורטין. פרוטות של נולה דיני נוימה דיני נוימה שנמה: ב) נולה דיני ועים הרוב טמנון כון בשה א דניי וקרוב ין כון כשה כנייל: ב) נולה דיני וכיים בר חנים אור: שהפרועות ממעששות ונספלות וביים לה). תמחורי. מאכל שגובין לחלק (פסחים שם ובעייו ביים שם). גדולה היא וגובין בה גבאים מאכל מבעלי בחים וממלקון לעניים שמי סעודות ליום מיום ליום (שבח קיה). ואין מובריץ לעצמן. שמא יושדום שלקחום כוול (פסחים שם).

קתני פדיון שבוים שמא מילמא דפשיטא היא ולא אינטריך למיתני: לכל אחד כפי טפלים החלויין בו: שגבויה וחדוקה שוה. בכל יום ובתחלקת בג' מפני שדוא כדיני ממונות. וח"ת מהחי טעמח מדי יום ביום כדקתני לקמיה לפיכך חין גבויו בשנים שלח ילטרכו

נמי מכח נגבים

טוש"ע שם סעיף ד: עב ז מיי פי"ד מהלי מכירה הלי ע סמג בג׳ ופר״ת לפי שהיה ידוע סכום של כל אחד ואחד כמה יתן: ענ ח מ מיי פ"ט מהלי

לכל מה שורצו דפריון שבוים מצוה רבה היא א"ל דכתיב נראה לר"ת דיכולים א והיה כי יאמרו אליר אנה נצא ואמרת אליהם לשנותו אף לדבר הרשות אע"ג כה אמר ה' אשר למות למות ואשר לחרב דאמרינן בערכין בפ"ק (דף ו: ושם) לחרב ואשר לרעב לרעב ואשר לשבי לשבי החי מחן דנדב שרגח לבי כנשחח ואמר רבי יוחגן כל המאוחר בפסוק זה קשה אמור לשנומה לדבר הרשות ואמר מחבירו חרב קשה ממות יי אי בעית אימא נמי המם האומר פרוטה זו לנדקה עד שלא באה ליד הגבאי מותר לשנותה קרא ואי בעית אימא סברא אי בעית אימא משבאה ליד הגבאי אסור לשנוחה סברא האי קא מינוול והאי לא קא מינוול (ד) לדבר הרשות הכא שבני העיר ואבע"א קרא 🌣 יקר בעיני ה' המותה לחסידיו משנים אותה שאני לפיכך מותר לשנותה רעב קשה מחרב איבעית אימא (6) סברא אפילו לדבר הרשות ואפילו באה ליד האי קא מצמער והאי לא קא מצמער איבעית הגבאי וכן היה ר"ת נוהג לתת מעות אימא קרא מובים היו חללי חרב מחללי החופה לשומרי העיר לפי שעל דעת רעב שבי [קשה מכולם] דכולהו איתנהו ביה: בני העיר נותנים אותם: בי הא תנו רבנן סאקופה של צדקה נגבית בשנים דרבא אכפיה, אמר היה עמו לאין עושיו שררה על הלבור פחוח מב׳ ומתחלקת בשלשה נגבית בשנים י שאיז ולא חשיב ליה ° מפני כבודו של רבא: עושים שררות על הצבור פחות משנים אכפיה לרב נתן. וא"מ והא בפרה כל הבשר (מוליו נגבית בשלשה ומתחלקת בשלשה שגבויה

דף קי: ושם ד"ה כל) אמר כל מ"ע שמתן שכרה ל וכתובהן בלדה אין ב"ד של מטה מוזהרים עליה וגבי לדקה כחיב כי פתוח תפחח את ידך מטלין מזה ונוחגין לזה לו וכסיב כי בגלל הדבר הזה יברכך פר מחלקי צדקה מרבין (דברים טו) ואר"ת דהאי כפיה שיראו צרכי עניים: גיבויו בדברים כמו כפייה (ה) ועל בפרק נערה שנתפתחה (כמובות דף נג) ועוד מירן דהכא קבלו עליהם שיכופו אותן הגבאי ולר"י נראה דבלדהה כופין משום דאית בה לאו דכתיב בה לא מאמד אם לבבר ולא מחפוד וגר׳ ולרילב״א נראה דהא דאין ב״ד מחהרין על מלות עשה שמתן (ו) שכרן בלדה היינו דאין נענשין וכן משמע בירושלמי דהמוכר הספינה וההיא דכל הבשר (שמ) דלא הוה מוקיר אבוה וכפתוהו ואמר למעטן מבמות שהיו: ועל להו שבקוהו ה"פ אינכם מוחהרין להכריחו עד שיעשה כשאר מלות ביוקר רשאין להחבות נהכריחו עד סיעסיה כסנונ נוטוע שילך בזול: ועל שכר עשה לאס א"ל עשה סוכה ולולב ואינו עושה מכין אותו עד שתלא שלא נפשו כדחמר בהכותב וכחובות דף פו. ושם) [וע"ע חוס' כחובות מט: ד"ה אכפייה ומוס׳ מולין קי: ד״ה כל]: דין אמת לאמתו. אמת לאפוקי דין מרומה משנים: שררות הוא מע"ג שהעדים מעידין מותו " [חין מחתכים אותוז כיון שיודעים שמשחרים כדדרשינן (בסנהדרון דף ז.) [צ"ל בשבועות ל:] לאמתו שלא יטו את הדיו [וע"ע חוס' מגילה טו: ד"ה זה]

הרבים וגו' אלו מלמדי תינוהות. חומר ר"י דלריך לומר דרקיע מוהיר טפי מכוכבים דהא בס"פ אלו עוברין (פסחים מע: ושם ד"ה לא) משמע דגבאי לדקה עדיפי ממלמדי סינוהות דאמר לא מנא בת תלמיד חכם ישא בת גבאי לדחה לא מלא בת גבאי לדהה ישא בת מלמדי תינוחות ואריב"א כי מצא בפרקי דרבי אליעור דרקיע

דהאי קרא להמשכילים יוהירו כווהר הרקיע היינו רקיע שעל ראשי החיות שמוהירין מכוכבים שאורו כאור החמה והאי דקאמר ורבט מאי אמר רבינא ואוהביו כנאת השמש היינו שמש של עתיד לבא דהוא שבעתים כאור שבעת הימים ואור שבעת ימי בראשית היה שבעתים מאור חמה של עכשיו כדמפרש תרגום של רני ושמחי (זכריה ב):

> מצדיקי הרבים אלו גבאי צדקה שמעשיו כני אדם ליתו צדקה ומצדיקיו אותו: שבקת לאומנותר, שהיה מלמד תינוקות לומר אם היית מלמר עדיין לא היית מבטל לעמרד בגינה: <mark>דעתי עליידר.</mark> על התינוקות שלא הסחתי דעתי מהם שלא לורום אמקום זה שאני עומד: **ורבנן מאי.** כלומר כיון דלדיין נחת זוהר הרקיע לעתיד לבא [תלגבאי] צדקה נתת אור הכוכבים רבנן צמז מאי לאיזה אור יזכו הז: כצאת השמש בגבורתו. דעדיף מכולהו: לפרוש זה מזה. בשוק משום חשרא שלא יחשדו זה זה שאי מהם יתן לתוך כיסו ולא לכיס של צדקה <mark>אבל רשאי לפרוש זה לשער לשאיל ה</mark>צדקה וזה לחנות משום וקרובין זה זה: **פורטין לאחרים.** שאם יש בכיס של צדקה פרוטות ורוצה לחלפן בסלע כסף פורטין לאחרים חלפי לאחרים ולא **לעצ**מן ולא יחשרום שמרויחים בצדקה: אין מונין אותן שתים שתים כשפורטין לאחרים אלא מונה אחת אחת שלא יטעה: לא יתיב

חשק שלמה על רבינו גרשום א) נואה דנ"ל וליכא רק שררומא כעלמא: ב) נואה דנ"ל וע"פ הרוב נומנין כולן בשוה או דנ"ל וקרוב

נותנין לו שתי סעודות די לו בסעודה

אמת ההיא סעודה דאיכא בהדיה

יאכל מיד וסעודה שנותנין לו עכשיו

יוליכנו עמו ונראה לר"י דאין מחלקין

נר מצוה

עין משפם

מתנות עניים הלי יא םיי כנו מעיף ב: סמג שם טוש"ע י"ל

סמג שם טוש"ע י"ד סיי רנ סעיף ד: פג ו מיי שם הלי ז טוש"ע שם פעיף ג: פד ז מיי שם הלי ה פמג מס טוש"ע י"ד סי רמט סעיף ב: פה חמיי שם פיי הלי ו

רבינו נרשום ואתני. אם יצטרכו לעניי ואם לאו שיותירו על עניי אדם: דכל דאתי למיתו אתיא. כל מי שנותן לי על דעת כן נותן לי שאני אתנן לכל עני שארצה משות דרב אשי היה אדם עושה: והנהו כי תרי א' מהן ישחוט ביומו: והלא רשאין לקנוס כל מי להחוות לחויו. אבל אי אחנו קמיה לאו תנאיהו דליכא אדם חשוב עביד אי איכא אדם חשוב נקיט ליה בדינא קמיה: אין מחשבין בצדקה עם גבאי צדקה זכר לדבר ממקרש שנא' (מ״ב כב) אך לא יחשב וגו' אבל וכי גוכריו של הקדש הוי בעה"ב בקשר וכחותם דהגזברין היו נאמנין אף על פי כן הגזברין עצמן היו צרין ומונין: בודקין מאי הוא שאין צריך אם ערום ואמר כסוני איז בודקין אחריו אלא נותנין (פרוש) [פרוס] לאלתר (פרוש) (פרוס] הלחם ותן

סיי רנו סעיף ד: פ ב מייי פ"ט מהלכות סמג עשין קסב טוש"ע י"ד ושם) משמע שהוא רגילות דאיכא פא גמיי שם פיין הלי ו

ממחוי בלילה לפי שאינו יכולין להבחין למי נתנו ולמי לא נתנו וכן משמע מדקאמר לן נותנים לו פרנסת לינה ומפרש דהיינו פוריה ובי סדיה חבל ככר אין נותנין לו ולכך נותנין לו ב׳ סעודות שיחכל חחת בלילה וחחת למחר (ה) דכי אזיל לאו בריקן אזיל וטעמא דבעינן שלא ילך ריקם דאינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שחין לו ולא יהא רעב כל כך אבל אין לפרש דהטעם שמא לא יגיע בין היהודים ויהא לו מה לאכול דאי

מישינן להכי היה לימן לו שלש גדול והיה יודע מה הוא סעודות כי גם בלילה לא יחנו אף כשיגיע בין היהודים שחין מחלקין ממחוי בלילה ואין לומר דלעולם מחלקין ולכך נותנין שתים דחיישינן לשלם. דמי העור שקרע: שמא לא יגיע בין היהודים שתי פעמים אי נמי לא חיישינן אלא לפעם אחת והשניה נותנין לו כדי מילי. דיכולין להתנות שיהא לו פת בסלו דאם כן היכי האמר המם דמלוינו ליה סעודה אחת בהדיה ואם יש לחוש שמא לא יגיע בין היהודים היה לו ליתן שתים לכך תנאה ואיכא דאמר היכא נרמה כדפרישית: שבת נותנין לו מזוז שלש פעודות. פירוש בשכת בלהרים (ו) אותן שתי סעודות שנתן לו אתמול בערב שבת אכל ליל שבת הגבאין. מה גבו ומה ושבת שחרית ושלש סעודות שנותנים לו בשבת יאכל אחת בשבת בסעודה שלישית ואחת למוצאי שבת ושלישית ישאר לו למחר בדרך שלא ילך ריקם ואין להאריך וקשה לרשב"א הא דתנן במסכת פחה (פ״ח מ״ו) ומייתי לה בפרק כל כתבי (שנת דף קיח. ושם) מי שים לו מזון שמי סעודות בביתו לא יטול מן הממחר ואמאי הא אחד יאכל מיד ואחד בלילה וא"כ כי אזיל ריקם אזיל ולריך לפרש דמזון שתי חנו לי מזונות בודקין סעודות דקאמר היינו בלא אותה שיש לו לאכול מיד וא"ת שבת אמאי נותנין לאו: לו שלש סעודות והא הך מתני' ר"ע היא דהמני רישא כל מי שיש לו מזון ייד סעודות לא יטול תן הקופה מיד:פרוש כתיב. כלומר ופריך בפרק כל כתבי הקדש (שם) מני אי רבנן חמיסר הויין אי רבי חדקא שיתפר הויין ומשני הא מני ר"ע היא דאמר עשה שבחך חול ונראה לכשב"א דבשביל סעודת שבת אין לו העובר ממקום למקום. להחחיל וליטול אבל בשכבר לריך עובר: ככר בפונדיון. ליטול נוטל גם כדי למעודת שבת: אזדקיק דיה. רב פפל גבלי

לו - לבשוראה לד. שהוא כשנותנין די סאין בסלע פונדיונות דסלע ד' דינר מונדיונות במלע וכיצד הני

-דסאה ו' קבים נמצא כ"ד קבין שהם מ"ח חצאי קבין בסלע שהוא מ"ח פונדיונות ושיערו חכמים דבהם אית ליה ב' טעודו לבאן ואי קורם שביני לישוב: פוריא ובי סדיא. כי רוכסה: אין בזקקין לחת לו. מכיס של צדקה. דהואיל (ומחסר) [ומחזר] על הפתח הכל נותנין לו וא"צ ליטול מכיס של צדקה: משליש שקל. בצדקה: לעבודת אלהינו. דהיינו צדקה: מצוח. הרבה ומע: ח) ועבודת [הצדקה]. מעשה הוא: עכשיו באין וכו'. ודאי יתן או לעובדי כוכבים או לצדקה. אם זכה הלא פרוש ברוב שותונהו לעניים אם לא זכה ליתנהו לעניים אעפ"כ יתן לעובדי כוכבים בשביל שהיה חייב לעניים. באים [עניים] מרודים כלומר עובדי כוכבים הרודים לביתו ונטלוהו בזרוע: ונוגשיך צדקה. מה שתתן לנוגשיך: עולא. עלם אחד כמו עול

חשק שלמה על רבינו גרשום 6) (רכינו מפרש הגדול המעשה נלמד מסיפה דקרה דכסינ וענדת הדקה וגרי ודלה כפירש"ק:

אן נכוסם ד: וס"ק, ואתני. מסנה עם הלצור למלקם לכל הצא: דכל דאתי. למת האין ראיה לדבר זכר לדבר. ראיה גמורה אינה דשאני עם א מיי פ"ד מאני מחלה וא מיי המם שהיו לדיקים גמורים: אין פוחתין לעגי העובר

משתתפין (עירובין דף פב:) וקשה לר"י דבפרק כל כתבי (שבח דף קיח. סעודה בהדיה דקאמר המס דכי אזיל מלווינא ליה סעודה בהדיה דכי אזיל לאו בריקן אזיל וא"כ למה

ואתני טלה איהו נמי עבד חד כיסא ואתני עלה רב אשי אמר אנא אתנויי נמי לא צריכנא דכל דקא אתי אדעתא דידי אתי ולמאן דבעינא יהיבנא ליה הנהו (6) בי תרי מבחי דטבדי עניינא בהדי הדדי דכל מאן דעביד ביומא דחבריה נקרעוה למשכיה אזל חד מנייהו עבד ביומא דחבריה קרעו למשכיה אתו לסמיה דרבא חייבינהו רבא לשלומי איתיביה רב יימר בר שלמיא לרבא ולהסיע על קיצתם לא אהדר ליה רבא אמר רב פפא שפיר טבד דלא אהדר ליה מידי "ה"מ היכא דליכא אדם חשוב אבל היכא דאיכא אדם חשוב לאו כל כמינייהו דמתנו ת"ר באין מחשבין בצדקה עם גבאי צדקה ולא בהקדש עם הגזברין ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר » ולא יחשבו את האנשים אשר יתנו את הכסף על ידם לתת לעושי המלאכה כי באמונה הם עושים א"ר אלעזר אט"פ שיש לו לאדם גזבר נאמז בתוך ביתו יצור וימנה שנאמר יי ויצורו וימנו אמר רב הונא בודקין למזונות ואין בודקין לכסות אי בעית אימא קרא ואי בעית אימא סברא 🌣 אב"א סברא האי הא מכזי והאי לא הא מבזי אי בטית אימא קרא יהלא יפרוש לרעב לחמד בשי"ו כתיב פרוש והדר הב ליה והתם בתיב ¢ כי תראה ערום וכסיתו כי תראה לאלתר ורב יהודה אמר יבודקין לכסות ואין בודקין למזונות אי בעית אימא סברא ואי בעית אימא קרא אי בעית אימא סברא האי סמצערא ליה והאי לא קמצערא ליה אי בעית אימא קרא הכא כתיב הלא פרום לרעב לחמך פרום לאלתר וכדקרינו והתם כתיב כי תראה ערום וכסיתו כשיראה לך תניא כוותיה דרב יהודה אמר כסוני בודקיו אחריו פרנסוני אין בודקין ⁹תנן התם ^דאין פוחתיו

לעני העובר ממקום למקום מככר בפונדיון מארבע סאין בסלע לז גותניז לו פרנסת לינה מאי פרנסת לינה אמר רב פפא הפוריא ובי סדיא שבת נותניו לו מזון שלש מעודות תנא יאם היה מחזיר על הפתחים אין נזקקין לו ההוא עניא דהוה מחזיר על הפתחים דאתא לקמיה דרב פפא לא מודקיק ליה א"ל רב סמא בריה דרב ייבא לרב פפא אי מר לא מזרקיק ליה אינש אחרינא לא מזדקיק ליה לימות (כ) ליה והא תניא אם היה עני המחזיר על הפתחים אין נוקקין לו א"ל יאין נוקקין לו למתנה מרובה אבל נוקקין לו למתנה מועמת אמר רב אםי ילעולם אל ימנע אדם עצמו [מלתת] שלישית השקל בשנה שנא' ה והעמדנו עלינו מצות לתת עלינו שלישית השקל בשנה לעבודת בית אלהינו ואמר רב אםי שקולה צדקה כנגד כל המצות שנאמר והעמדנו עלינו מצות ונו' מצוה אין כתיב כאן אלא מצות (סימו גדול מקדש משה) א״ר אלעזר חגדול המעשה יותר מן העושה שנאמר חוהיה מעשה הצדקה שלום ועבודת הצדקה השקט ובמח עד עולם זכה הלא פרוש לרעב לחמר לא זכה ועניים מרודים תביא בית אמר להו רבא לבני מחוזא בממותא מנייכו עושו בהדי הדדי כי היכי דליהוי לכו שלמא במלכותא וא"ר אלעזר בזמן שבהמ"ק קיים אדם שוקל שקלו ומתכפר לו עכשיו שאין בהמ"ק קיים אם עושין צדקה מוטב ואם לאו באין עובדי כוכבים ונוטלין בזרוע יי ואעפ"כ

נחשב להן לצדקה שנא' מונוגשיך צדקה אמר רבא האי מילתא אישתעי לי עולא היה ולא נתן לו מן הקופה כדחניא אין טחנין לו מן הקופה כיון שמחזר על הפתחים וא"ל רב סמא אי מר לא אזדקיק ליה כיצד בטלע הם מ"ח לחם לו מן הקופה (ו) היינו כדי סעודה כ"ש שגם אחרים לא יחנו לו ומסיק הא דחניא אין נוקקין לו מן הקופה היינו כדי סעודה אבל דבר מועט יתנו לו: שנאבור והעמדנו עלינו מצות. ואע"ג דהאי קרא גבי בית אלהינו כתיב דהיינו בדק הבית כ"ש לדקה: פומיונות נמצא מ"ח

ם [נכל הספרים מדויקים מעות לקופה: עניינא. חנאי: דמשכיה. עור הבהמה: דאו כד ממיג פרום ונמחרה היח פליאה וצרימן לישב ע"ם במינייהו דמתבו. אלא בפניו: אין מחשבין. לומר היכן נתמם מעות ממקום למקום מככר בפונדיון כו'. הככר עולה ששה בינים ללא כל משף כז שוש"ע י"ד מיש מוסי שבת נס: ד"ה שגביתם: שאין ראיה לדבר. דלה בגבאי נדקה כתיב אלה בגיוברי מהן מחלה לחנווני והוא מזון שתי סעודות כדתניא בפרק כילד ההדש הנותנים (ג) לבם לעושי

המלאכה שהפועלים מרובין למלאכות הרבה לגודרין ולחולבי החבן לכתפים ולחמרים ולקנות עלים ואבני מחלב וא״א לעמוד על החשבון כדאמרינן בעלמה (שבועות דף מה.) בעל הבית טרוד בפועליו הוא ואינשי: יצור וימנה. הכסף שהוא מוסר בידו ואע"פ שאינו בא עמו לחשבון לאחר מכאן יצור וימנה שנאמר ויצורו וימנו וגו׳ והדר ונתנו את הכסף המתוכן המנוי על ידי עושי המלחכה וגו': בודקין למזונות. אם בא עני ואמר פרנסוני בודקין שלא יהיה רמאי: ואין בודקין לכפות. בא ערום ואמר כסוני לוהחין כסות מיד: פרוש. דרוש ומקור מחלה: לכשיראה לד. שאינו רמאי: מככר בפונדיון. ככר הלקוח בפונדיון כשלוקחין ארבע סאין חטין בסלע ומגיע לפונדיון חלי קב שהסלע מ"ח פונדיונין וארבע סאין מ"ח חצאי קבין והחנוני שהוא טוחן ואופה ומוכר בשוק משתכר מחלה שנם אחרים כל"ל ומיבות הרי שנותן ככר של רובע הקב דן. כלילה: פרנסת דינה. לרכי לינה: בי סדיא. כר לתת מראשותיו: אין נזקקין דו. לתת מעות מן הקופה אתרי שלמד לחור על הפתחים דיו בכך: ולא הַבֶּסֶף עֵל יָדֶם לָתַת אודקיק דיה, אפי יי לפרנקה: מעשה הצדקה. טורת המעשים את חבריהם מדלא כתיב והיתה הנדקה שלום: זכה. למזל טוב: עניים מרודים. זו ממשלם כומי שלועהם תמיד הבו הבו שאנו לריכין: מרודים. קונפליינ"ט בלע"ו כמו אריד בשיחי (מהלים עולא משגש ארחתיה :(અ

דאימיה. לרב ששת חרו ליה הכי

עולל המשגש דרכי אמו שגרם (ד)

להטומה מדרך שאר נשים כדלקמן:

מעבירים כחיב ועיין במהרש"א בח"א שעמד על

מליאה זו ונכנס לשנות

בדומה בשינוי הגירסא הלמ

שלה במחומו ד"ה הלח

פרוש בשי"ן כתיבן, ג) פאה

פ"ח מ"ז שכח קיח., ד) [חוספ' פאה פ"ד],

כר, ו) מ"א לפרומה.

הגהות הכ"ח

וא) במי הנהו נובחי כנ"ל

ים שם לימום אמר ליה

(ג) רש"ר ד"ה שחין

ראיה וכו׳ הנוחנים לעושי

נמחק: (ד) ד"ה עולא

נשים להתבוות כדלהמו:

יי אומו: מו ד"ה לא וכרי

היינו כדי סעודה נמחק:

תורה אור השלם

א) וְלֹא יָחַשְׁבוּ אָת

בַאַמַנָה הַם עשׁים:

ומלכים כ יכ. מו

ב) וַיָּהִי פַּרְאוֹתָם כִּי רַב

יצרו וימנו את הכסף

הנמצא בית יי:

[מלכים ב יכ, יא]

הלוא פרס לרעב (

'חָבֶּף וַעֲנִיִּים כִּרוּדִים

תביא בית כי תראה

ערם וכסיתו ומכשרף

לא תתעלם: [ישעיה נח, ז]

ד) והעמדנו מצות לתת שַּלְשִׁית הַשַּׁקַל בַּשָּׁנָה והיה מעשה הצרכה (ה שלום ועברת הצרקה השקם ובטח עד) תחת הנחשת אביא זהב ותחת הברול אביא כסף לעזי רש"י מונפליינ"מו. לרמס) (רש"י ישעיה

ליקומי רש"י

ממלחכה לפי שלח היו חשודים בעיניהם כי בחמונה הם עושים (מלכים ב, יב, טון. אין פוחתין לעני העובר ממקום ישקום. שאינו לן כלילה אללם. מכבר. הלקום לפונדיון כשהשער ארצע סאין נפלע והפונדיון אחד משנים עשר בדינר דהוא וחד מארצעים ושמונה בפלע ושיערו לו חכמים ככר זו לשמי סעודום היום והלילה. דן נותגין דו פרגפת דיגה. לקמן מפרש ואי היא שהרי סעודה של לילה בכלל כיכר היא וככר זו משערינן בעירובין (סב:) למזון שחי סעודות לעירובי תחומין. מאי מלה הוא שהכי פעודה של נינה בכנל כיכר הים וככר זו משערין נשיניבן עשה, אינון שה שהייה. פרופת דינה, הא קכל ליה סעודה הלילה. בי סדיא, לבדין פולטר"א להנים חסם מראשומין ושבה קייה. לביין שקורין פרופת דינה, השל הפתוי אימוס חירי או הירא ושה מניה: שבת, אללם בשכת ושם קייה), ועניים סרודים. לאמים ולטר"ם ועשויין לקפלן החחיו במקום הכר או הכסח נשם קמוין. שבת. אולם בשבת נשם קיחון. ועניים מרודי נקים על לרחם כגון עניי ומרודי (איכה ג) אריד בשיחי (חהלים נה) וישעיה נח, ז].

יאָתְנֵי עֵלָה – and stipulate with the community regarding it"[1] איהוּ נַמִּי עַבַר חַד כִּיסָא וְאַתְנֵי עֵלָה — [Rabbah] also made one purse and stipulated regarding it.

Rav Ashi was able to simplify the procedure: רַכ אַשִּׁי אָמֵר אֲנָא אַתְנוּיֵי נַמִּי לֹא צְרִיכָנָא — Rav Ashi said: I need not even stipulate, דְּבֶל דְּקָא אָתֵי – for anyone that comes to donate money to the city's charity fund (which Rav Ashi administered) אַדַעתָא דִּירָי אַתִי – comes to donate with the understanding that I shall distribute the funds at my discretion;[2] ולמאן דבעינא יַהִיבנא ליה – and so I may give to whomever I wish without stipulating beforehand.

The Gemara relates an incident involving the law, quoted previously (8b), that authorizes penalizing those who violate communal edicts.

יעַבְהֵי - There were those two butchers who stipulated between themselves: דַכַל מַאן דְעָבִיר בִּוֹמָא דְחַבְרֵיה – If anyone slaughters an animal^[4] on a day reserved for his colleague, [5] נקרעוה למשׁבֵּיה - we [the other butchers] will penalize him and rend [the animal's] hide to prevent him from profiting from his wrong-

One of the butchers acted wrongfully:

doing.

אוַל חַר מִינַיִיהוּ עָבַר בִּיוֹמָא דְּחַבְרֵיה – One of [the butchers] went and slaughtered an animal on a day reserved for his colleague. – קרעו למשביה – [The other butchers,] as per the stipulation, rent [the animal's] hide.

The offending butcher sought damages for the ruined hide, maintaining that the agreement was not binding.

אָתוּ לְקְמֵיה דְּרָבָא – [The litigants] came before Rava for a judgment. הַיִּיבִינְהוּ רָבָא לשַׁלוֹמֵי – Rava obligated [the other butchers] to pay for the hide, for he concurred that the butchers had no authority to make such an agreement.

Rav Yeimar challenged Rava's ruling from the Baraisa quoted above (8b):

Rav Yeimar bar Shlamya אַיתִיבֵיהּ רַב יַיִּמֶר בָּר שׁלֵמִיִא לֹרְבָא retorted to Rava: ולהַסִיעַ עַל קיצַתִם – But the Baraisa stated: AND the officials are further authorized to fine those who

TRANSGRESS THEIR STIPULATIONS! We see that the community is empowered to enforce its edicts. Why, then, were the city's butchers not entitled to damage the offending butcher's hides, as per their stipulation?[6]

לא אַהְדֵּר לֵּיה רָבָא – Rava did not reply to [Rav Yeimar], but let his own ruling stand.

The Gemara explains the reason for Rava's silence:

אַהָּדֵר לֵיהּ מִידִי - Rav Pappa said: אַמֵּר רַב פָּפָא שַׁפִּיר עַבַד דְּלֹא אַהְדֵּר לֵיהּ [Rava] did well not to offer [Rav Yeimar] any reply, קני מילי היכא דָּלֵיכָּא אַרַם חָשׁוּב – for these words of the Baraisa apply where there is no distinguished person[7] in the city. אָרָם חָשוּב – However, where there is a distinguished person in the city, באו בָּל בִּמִינַיִיהוּ דְמַתְנוּ – [the community officials] are not empowered to stipulate without his participation. [8] Certainly, Rava qualified as a "distinguished person." Thus, since the butchers of his city acted without consulting him, their stipulation was invalid, and for that reason Rava declared them liable for the damaged hides. It was due to his humility that Rava withheld this reasoning from Rav

The Gemara discusses another law pertaining to charity

תנו רַבְּנַן – The Rabbis taught in a Baraisa: אָין מְחַשָּׁבִין בָּצָרָקָה עם גַּבְאֵי צְּדָקָה – WE DO NOT RECKON the disbursements of CHARITY FUNDS WITH THE CHARITY COLLECTORS, ולא בהקדש עם – AND, similarly, we do not reckon the expenditures of TEMPLE FUNDS WITH THE Temple TREASURERS. וַאַף עַל פִּי שָׁאֵין ר האָיָה לַדְּבֶּר – AND EVEN THOUGH THERE IS NO PROOF FOR THE PRACTICE.[9] ובר לדבר שנאמר – there is AN ALLUSION TO THE PRACTICE in the verse that exempts Temple treasurers from giving an accounting of their expenditures, FOR IT IS STATED:[10] ולא יַחַשְׁבוּ אַת־הָאַנַשִׁים, - AND THEY WOULD NOT RECKON WITH THE MEN (the treasurers) אַשֶּר יִתְּנוּ אֵת־הַבֶּסֵף עַל־יַדָם לָתֵת לִעשִׁי הַמְּלְאכָה – INTO WHOSE HAND THEY DELIVERED THE MONEY TO GIVE TO THOSE WHO PERFORMED THE WORK (of repairing the Temple), כי באמנה הם עשים" – FOR THEY (the treasurers) DEALT FAITHFULLY^[11]

NOTES

1. I.e. have them approve beforehand of your distributing money from the unified charity fund to any needy applicant (Rashi).

2. Since Rav Ashi was a great man and knew what he was doing, the people contributed with the understanding that Rav Ashi would disburse the funds to whomever he wished. Hence, Rav Ashi did not need to stipulate with the community beforehand (Rabbeinu Gershom).

[See Yad Ramah, Rivta, who explain why Rabbah was unable to use this procedure l

- 3. Whether individual members of a profession or guild may stipulate amongst themselves, or whether these business agreements are not binding unless all the members make themselves parties thereto, is an issue debated by Rishonim (see Ramban and Rashba). The text of our Gemara implies that two individual artisans may enter into a binding agreement. Bach, however, deletes בִי חְרֵי, two, either because the narrative below clearly indicates that at least three butchers were involved in the incident, or because he holds that all members of the guild must ratify any such agreement. [Rif and other Rishonim, also delete these words]
- 4. Literally: performed.
- 5. In Amoraic times it was unprofitable for butchers to operate competing businesses, since meat unsold by day's end would quickly spoil. To alleviate this problem, each butcher was assigned his own day to slaughter animals and sell all the meat. The agreement mentioned in the Gemara was designed to strengthen compliance with this practice by penalizing violations.
- 6. Although the Baraisa grants the power of enforcement only to בָּנֵי הָעִיר the city officials, Rav Yeimar regarded each guild as an independent community, which would thus be empowered to regulate and punish its

own members (Ramban and Ritva).

[We may infer from this that the stipulation would only be valid if agreed upon all members of that group (see above, note 3), for only then would it have the stars of בְנֵי הָעִיר (Rambam, Ran, Nimukei Yosef).]

- 7. I.e. a Torah scholar who is also a community leader (Ri Migash, cited by Ritva, Ran and Meiri; see also Rashba and Tur Choshen Mishpat 231:30). 8. For two reasons: (a) It would be disrespectful to exclude him; and (b) he would protect city residents from injudicious expenditures of public funds and (in the case of the guilds) consumers from "price-fixing" and other unfair business practices (Ramban, Ritva and Ran). [According to the second reason, if the stipulation could not possibly result in any loss to the public, there would be no need to consult him (Ramban, Ran).]
- 9. I.e. of exempting charity collectors from giving an accounting of their disbursements, for the verse soon to be quoted concerns only the Temple treasurers (Rashi; cf. Tosafos with Maharsha and Maharam).

10. II Kings 12:16.

11. A great many artisans and laborers were employed to perform a multitude of tasks necessary to repair the Holy Temple. Hence, it was impossible to keep an accurate accounting of monies expended for payroll and supplies, for the treasurers were kept continually busy and could not remember every expenditure (Rashi and Nimukei Yosef). [Thus, reliance was placed instead on the honesty and integrity of the treasurers.]

Although charity collectors are not distracted to the extent that the Temple treasurers were - and so proof of their exemption from giving an accounting cannot be drawn from this verse - still the Baraisa finds in the verse a slight intimation that they, too, should be exempted (Nimukei Yosef).

 $9a^2$

סמג שם טוש"ע י"ד אויל מלווינא ליה סעודה בהדיה פב דה מיי שם הלי מ סמג שם טוש"ע י"ד

פד זמיי שם הלי ה סמג רמע סעיף כ: פה חמיי שם פ"י הלי ו סמג עשין קסב טוש"ע

ומפרש דהיינו פוריא ובי סדיא אבל רבינו גרשום ככר אין נותנין לו ולכך נותנין לו ב׳ סעודות שיאכל אחת בלילה ואחת העיר שיהיו לעניי העיר למחר (ה) דכי אזיל לאו בריקן אזיל וטעמא דבעינן שלא ילך ריקס דאינו העיר שיהיו לעניי כל אדם: דכל דאתי למיתן צדקה אדעתא דידי דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאיו לו ולא יהא רעב כל כך אבל אין אתיא. כל מי שנותן לי על דעת כן גותן לי שאני לפרש דהטעם שמא לא יגיע בין אתנז לכל עני שארצה היהודים ויהא לו מה לאכול דאי סיישינן להכי היה ליתן לו שלש גדול והיה יודע מה הוא עושה: [הנהו בי תרי **טבחי].** התנו ביניהן שכל א' מהן ישחוט ביומו: קרעוה אד לא יחשב וגר׳ אבל גבי גזברין של הקדש הוי

ושם) משמע שהוא רגילות דאיכה פא גמיי שם פיז הלי ו סעודה בהדיה דקאמר המס דכי

דכי אויל לאו בריקן אזיל וא"כ למה נותניו לו שתי סעודות די לו בסעודה פג ומיישם הליושושיע אחת ההיא פעודה דאיכא בהדיה יאכל מיד וסעודה שנותנין לו עכשיו יוליכנו עמו ונראה לר"י דאין מחלקין ממחוי בלילה לפי שאינו יכוליו להבחיו למי נחנו ולמי לא נחנו וכן משמע מדקחמר לן נותנים לו פרנסת לינה

סעודות כי גם בלילה לא יתנו אף כשיגיע בין היהודים שאין מחלחין ממחוי בלילה ואין לומר דלעולם מחלקין ולכך נותנין שתים דחיישינן שמח לח יגיע בין היהודים שתי פעמים אי נמי לא חיישינן אלא להתחיל וליטול אבל בשכבר לריך

ראיה גמורה: יצור. וימנה דכתיב ויצורו דהגזברין היו נאמנין אף למזונות. שאם אמר עני אחריו קודם שיתנו לו אם לכסות. שאם בא עני בודקיו אחריו אלא נותניו צריך אתה לידע בפירוש אם צויך ואם לאו: (פרוש) [פרוס] לאלתר צריך כשתבדוק אחריו: שאיו לו אלא דרד עברה עובר: ככר בפונדיון. ככר שקונין בפונדיו ליטול נוטל גם כדי לסעודת שבת: כשנותניו די סאיז בסלע ודינר שש מעות ומעה ב׳ חצי כב בפונדיוו דחצי כב

. דסאה ו' קבים נמצא כ"ד קביו שהם מ"ח חצאי קבין בסלע שהוא מ"ח פונדיונות ושיערו חכמים דבהם אית ליה ב' סעודות א' לכאן ואי קודם שיגיע לישוב: פוריא ובי סדיא. כר וכסת: אין נזקקין לתת לו. מכים של צדקה. דהואיל (ומחסר) [ומחזר] על הפתח הכל נותניו לו וא"צ ליטול מכיס של צדקה: משליש שקל. בצדקה: לעבודת אלהינו. דהיינו צדקה: מצות. הרבה משמע: h) ועבורת [הצדקה]. מעשה הוא: עכשיו באין וכו'. וראי יתן או לעובדי כוכבים או לצדקה. אם זכה הלא פרוש לרעב שיתנהו לעניים אם לא זכה ליתנהו לעניים אעפ"כ יתן לעוברי כוכבים בשביל שהיה חייב לעניים. באים ועניים? מרודים כלומר עובדי כוכבים הרודים לביתו ונטלוהו בזרוע: וגוגשיך צדקה. מה שתתן לנוגשיך: עולא. עלם אחד כמו עול וימים] לא היה שמו עולא אלא (אחד בלי) [אחדבוי]: חשק שלמח על רבינן גרשום 6) (רכינו מפרש דגדול המעשה נלמד מסיפה דקרה דכמיב ועכודה הנדקה וגר' ודלה כפירש"ן:

ה) נמסת ד: וש"ם, ואתני. מסנה עם הלבור לחלקם לכל הבא: דכף דאתי. לחת ראט"ב שאין ראיה דרבר זכר דרבר. ראיה גמורה אינה דעאני עם א מיי פי"ד מהלי המם שהיו לדיקים גמורים: אין פוחתין לעני העובר כמינייהו דמתנו. אלא בפניו: איז מחשביו, לומר היכן נמתם מעות ממקום למקום מכבר בפוגדיון בר. הככל עולה ששה בילים דלא היא פפיף מו מומיש יהי

מ"ש פוסי שכם נה: ד"ה שגביחס: שאין ראיה לדבר. דלא בגבאי לדקה כחיב אלא בגיוברי מהן מחלה לחטוני והוא מזון שחי סעודות כדחנים בפרק כילד משתתפין (עירובין דף פב:) וקשה לר"י

ואתני עלה איהו נמי עבד חד כיסא ואתני עלה רב אשי אמר אנא אתנויי נמי לא צריכנא דכל דקא אתי אדעתא דידי אתי ולמאן דבעינא יהיבגא ליה הנהו (6) בי תרי מבחי דעבדי עניינא בהדי הדדי דכל מאז דעביד ביומא דחבריה נקרעוה למשכיה אזל חד מנייהו עבד ביומא דחבריה קרעו למשכיה אתו לקמיה דרבא חייבינהו רבא לשלומי איתיביה רב יימר בר שלמיא לרבא ולהסיע על היצתם לא אהדר ליה רבא אמר רב פפא שפיר עבד דלא אהדר ליה מידי "ה"מ היכא דליכא אדם חשוב אבל היכא דאיכא אדם חשוב לאו כל כמינייהו דמתנו ת"ר יאין מחשבין בצדקה עם גבאי צדקה ולא בהקדש עם הגזברין ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר דבר שנאמר ∞ולא יחשבו את האנשים אשר יתנו את הכסף על ידם לתת לעושי המלאכה כי באמונה הם עושים א"ר אלעזר אע"פ שיש לו לאדם גזבר נאמן בתוך ביתו יצור וימנה שנאמר יוצורו וימנו אמר רב הונא בודקין למזונות ואין בודקין לכסות אי בעית אימא קרא ואי בעית אימא סברא 🌣 אב"א סברא האי קא מבזי והאי לא קא מבזי אי בעית אימא קרא 🌣 הלא יי פרוש לרעב לחמר בשי"ו כתיב פרוש והדר הב ליה והתם כתיב 0 כי תראה ערום וכסיתו כי תראה לאלתר ורב יהודה אמר יבודקין לכסות ואין בודקיז למזונות אי בעית אימא סברא ואי בעית אימא קרא אי בעית אימא סברא האי קמצערא ליה והאי לא קמצערא ליה אי בעית אימא קרא הכא כתיב הלא פרום לרעב לחמד פרום לאלתר וכדקרינו והתם כתיב כי תראה ערום וכסיתו כשיראה לד תניא כוותיה דרב יהודה אמר כסוני בודקיז אחריו פרנסוני אין בודקין יתנן התם דאין פוחתין

השותפין פרק ראשון בבא בתרא

לעני העובר ממקום למקום מככר בפונדיון מארבע סאין בסלע לן נותנין לו פרנסת לינה מאי פרנסת לינה אמר רב פפא הפוריא ובי סדיא שבת נותניז לו מזון שלש סעודות תנא יאם היה מחזיר על הפתחים אין נזקקין לו ההוא עניא דהוה מחזיר על הפתחים דאתא לקמיה דרב פפא לא מזדקיק ליה א"ל רב סמא בריה דרב ייבא לרב פפא אי מר לא מזדקיק ליה אינש אחרינא לא מזדקיק ליה לימות (כ) ליה והא תניא אם היה עני המחזיר על הפתחים אין נוקקין לו א"ל יאין נוקקין לו למתנה מרובה אבל נוקקין לו למתנה מועטת אמר רב אםי ילעולם אל ימנע אדם עצמו [מלתת] שלישית השקל בשנה שנא' ה והעמרנו עלינו מצות לתת עלינו שלישית השקל בשנה לעבודת בית אלהינו ואמר רב אסי שקולה צדקה כנגד כל המצות שנאמר והעמדנו עלינו מצות וגו' מצוה אין כתיב כאן אלא מצות (סימן גדול מקדש משה) א"ר אלעזר "גדול המעשה יותר מן העושה שנאמר " והיה מעשה הצדקה שלום ועבודת הצדקה השקט ובטח עד עולם זכה הלא פרוש לרעב לחמך לא זכה ועניים מרודים תביא בית אמר להו רבא לבני מהוזא בממותא מנייכו עושו בהדי הדדי כי היכי דליהוי לכו שלמא במלכותא וא"ר אלעזר בזמן שבהמ"ק קיים אדם שוקל שקלו ומתכפר לו עכשיו שאיז בהמ"ק קיים אם עושין צדקה מומב ואם לאו באין עובדי כוכבים ונוטלין בזרוע יי ואעפ"כ

אודקיק דיה. רב פפל גבלי היה ולא נמן לו מן הקופה כדמניא אין נומנין לו מן הקופה כיון שמחזר על הפתחים וא"ל רב סמא אי מר לא אזדקיק ליה כיצד בסלע הם מ"ח לחת לו מן הקופה (ו) היינו כדי סעודה כ"ש שגם אחרים לא יחנו לו ומסיק הא דחניא אין מקקין לו מן הקופה היינו כדי סעודה אבל האמרכלו באין למשבון עם דבר מועט ימנו לו: שבארבור והעמדעו עדינו מצות. ואט"ג דהאי קרא גבי בים אלהיט כחיב דהיינו בדק הבית כ"ש לדקה: פוגדיונות נמצא מיח

מעות לקופה: עניינא. תנאי: למשכיה. עור הבהמה: לאו כל

מפורת הש"ם

פליאה וצריכיו ליישב ע"ם

פליחה זו ונכנם לשנות

פרוש בשריו כמיכז. ג) פאה

דו ומוספ׳ פחה פ״דן,

כו', ו) פ"א לפרופה.

הגהות הכ"ח

א) במי הנהו נונחי כצ"ל

והא מניא אם היה:

ראיה וכני הנוחנים לנוושי

וכוי שגרם לה להטות וכוי

כשילד דכי אויל לאו:

(ו) ד"ה שבת וכו׳ בלהרים

כי אומן: (ו) ד"ה לא וכו׳

למת לו מו ההופה כ"ש

היינו כדי סעודה נמחק:

תורה אור השלם

א) ולא יַחַשְׁבוּ אַת

האנשים אשר יתנו את

וּכַּסֶף עַל יַדַם לַתַת

'עשי הפלאכה כי

באמנה הם עשים:

ב) וַיָּהִי כָּרָאוֹתֵם כִּי רֲב

זכסף בארון ויעל ספר

הַבְּּלֶדְ וְהַכּּהֵן הַנְּרוֹל

הַלוֹא פָּרֹם לַרַעַב (

חַבֶּר וַעַנְיִים מְרוּדִים

וא תתעלם: (ישעיה נח, ז)

ומ) תומ' ל"כ

המלאכה כצ"ל וחיבת לבם

מעבירים כמינ ועיין הקדש הנותנים (ג) לבם לעושי במהרש"א במ"א שעמד על המלאכה שהפועלים מרוביו למלאכות בדוחק בשיטי הגירסה קנת הרבה לגודרין ולחולבי החבן לכתפים ולחמרים ולקנות עלים ואבני מחלב וא"א לעמוד על החשבון כדאמרינן בעלמה (שבועות דף מה.) בעל הבית טרוד בפועליו הוא ואינשי: יצור וימנה. הכסף שהוא מוסר בידו ואע"פ שחינו בא עמו לחשבון לאחר מכאן יצור וימנה שנאמר ויצורו וימנו וגו׳ והדר ונתנו את הכסף המתוכן המנוי על ידי עושי המלחכה וגו': בודהיו למזונות. אם בא עני ואמר פרנסוני בודקין שלא יהיה רמאי: ואין בודהין לכסות. בא ערום ואמר לוקחין כסות מיד: פרוש. דרוש ומקור מחלה: דכשיראה דר. שאינו רמאי: מככר בפוגדיון. ככר הלקוח בפונדיון כשלוקחין ארבע סאין חטין בסלע ומגיע לפונדיון חלי קב שהסלע מ"ח פונדיונין וארבע סאין מ"ח מלאי קבין והחנוני שהוא טוחן ואופה ומוכר בשוק משמכר מחלה הרי שנותן ככר של רובע הקב דו. בלילה: פרנסת :בפונדיון דינה. לרכי לינה: בי סדיא. כר למת מרחשותיו: אין נזקקין לתת מעות מן הקופה אחרי שלמד לחור על הפתחים דיו בכך: ולא אודקיק דיה. אפיי יי לפרנסה: מעשה הצדהה. טוכם המעשים את סבריהם מדלא כתיב והיתה הנדקה שלום: וכה. למול טוב: עניים מרודים. זו ממשלת רומי שלועקת תמיד הבו הבו שאנו לריכין: מרודים. הונפליינ"ט בלע"ז כמו אריד בשיחי ומהלים מ): עולא משגש ארחתיה דאימיה. לרב ששת קרו ליה הכי

עולל המשגש דרכי אמו שגרם (ד)

להטומה מדרך שאר נשים כדלקמן:

ד) (הַעֲמֶרְנוּ עֲלֵינוּ לעברת בית אלהינו: והיה מעשה הצדקה) תחת הנחשת אביא אָבִיא כֶּסֶף האבנים ברול ושמתי פקדתה שלום ונגשיה צדקה: (ישעיה ס, יו) לעזי רש"י הונפליינ"מ. פירונ לרחם) (רש"י ישעיה נח, נחשב להן לצדקה שנא' ונוגשיך צדקה אמר רבא האי מילתא אישתעי לי עולא

ליכומי רש"י

יחשבו אלי

שלמות לכן לחפר למערים של את על ידכ לחפר לעודים על ידכ לחפר לעודים לעודים על ידכ לחפר לעודים בעיניהם כי גאמונה הם עושים (פלכים ב, יב, טון. אין פוחתין לעני העובר ממקום למקום. שאינו לן גלילה אולם. מככר. הלקום נפודיון כשהשער ארכע פאין בפלע והפועדיון אחד משנים ששר דדינר דהוא למקום. וחד מארבעים ושמונה בקלע ושיערו לו חכמים ככר זו לשמי סעודות היום והלילה. דן גותגין דו פרגסת דינה. לקמן מפרש מאי היא שהרי סעודה של לילה בכלל כיכר היא וככר זו משערינן בעירובין (פב:) למזון שמי סעודות לעירובי תחומין. מאי ממי הים שהיה סערה של נינה כנונ פינה בינו שינה בין השפה אן בשייהן השם או המחלים ושבה קיית). לגדין שקורין בבוסת דינה. הא קבל ליה סעודת הלילה. בי סריא. לגדין פולטר"א להנית חמת מראשותיו ושבה קיית). לגדין שקורין סלער"ם ועשויין לקפלן תחתיו במקום הכר או הכסת נשם קמו:]. שבת. אללם בשבת נשם קיח.]. ועגיים מרודי מנקים על לרחם כגון עניי ומרודי (איכה ג) אריד בשיחי (חהלים נה) נישעיה נח, זן.

R' Elazar recommends a procedure used in the Temple:

אמר רבי אַלעזר אַף עַל פִּי שׁיֵשׁ לוֹ לְאַדָם גִּוֹבֶּר נַאֲמָן בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ $-\mathbf{R}'$ Elazar said: Even though a person has a trusted treasurer in his household, יצור וימנה – he should bind and count his money before giving it to the treasurer,[12] שנאמר: ,,וַיַּצְרוּ וַיִּמְנוּ" – for it is stated: And they bound up and counted the money. [13]

The Gemara now discusses which applicants for assistance must be investigated:

אמר כב הונא בודקין למוונות – Rav Huna said: We investigate the eligibility of a pauper that asks for food. ואיז בורקין לכסות – but we do not investigate the eligibility of an inadequately dressed pauper that asks for clothing. Rather, we fulfill his request immediately.

Rav Huna offers two sources for his ruling:

אים אַימָא קרא – **If you wish, say** that my ruling is established by a Biblical verse, ואי בעית אימא סברא – or if you wish, say that it can be deduced by rational argument. אי בעית אימא שברא – If you wish, say that it can be deduced by rational argument, as follows: האי קא מבני – This inadequately clothed applicant debases himself by appearing before the charity administrators in his woeful attire. If he were not truly in need, he would not do so. Thus, there is no reason to investigate whether he owns proper clothing. יהַאי לא קא מְבְּיֵי – And this other applicant **does not debase himself** by merely *claiming* that he is hungry. Thus, the administrators must investigate whether he is telling the truth.

אי בעית אימא קרא – If you wish, say that the ruling is established by the following verse:[14] "הַלוֹא פָרוֹשׁ לִרְעֵב לַחְמֶרָּ״ – Will you not break your bread for the hungry? בשי"ן בחיב - The word break, פרוש, is written with the letter sin (ש) and not samech (ס), [15] so that it can be read as פרוש, clarify. [16] Thus, the verse instructs us פרוש – first to investigate and clarify whether the supplicant is truly hungry, הַב לִיה – and then give him food if he is deserving. ההתם בחים – But there, with regard to those who lack adequate clothing, it is written:[17] "בי־תראה ערם וכסיתו", – When you see the naked, you shall

cover him. בי תראה לאלתר – The verse implies that clothing

should be provided "when you see" him - that is, immediately

upon being apprised of his need, without first investigating

Ray Huna now advances his Scriptural source:

whether it is authentic.

CHAPTER ONE

claim

Interpreting the two verses differently, Rav Yehudah reverses Ray Huna's ruling:

יוֵרב יְהוּדָה אָמֵר בּוֹדְקִין לְבְסוּת – And Rav Yehudah said: We investigate the eligibility of an inadequately dressed pauper that asks for clothing, ואין בודקין למוונות – but we do not investigate the eligibility of a pauper that asks for food.

Rav Yehudah also offers two sources for his ruling: אי בעית אימא סברא – If you wish, say that my ruling can be deduced by rational argument, אי בעית אימא קרא – and if vou wish, say that it is established by a Biblical verse. אי בעית אַימָא סְבָרָא – If you wish, say that it can be deduced by rational argument, as follows: הַאי קמצַערָא לֵיה – This one who asks for food is possibly suffering the pangs of hunger, and we should not prolong his suffering while we verify his claim. והַאי לא קמִצְעֵרָא – But this one who requests clothing does not suffer physically.[18] Hence, he must wait while we authenticate his

Ray Yehudah now advances his Scriptural source:

אים קרא בעית אימא קרא – If you wish, say that the ruling is established by a Biblical verse: הָבָא בָּחִיב – Here, regarding one who requests food, it is written: "הַלוֹא פַרוֹס לַרָעֶב לַחְמֵךְ" – Will you not break [19] your bread for the hungry? The verse implies that one must בַּרוֹט לְאַלְתֵּר – break the bread for him immediately; וְבַּדְקָרִינֵן – just as we read the word פָרוֹשׁ - just as we read the word The administrators may not delay feeding the supplicant in order to investigate him. התם בחים – But there, regarding those who lack adequate clothing, it is written: בּי־תִרְאֵה עָרֹם, ובסיתו" – When you see the naked, you shall cover him, which implies that only בשוראה לד – when it is apparent to you^[21] that the supplicant is not deceiving (i.e. after you have investigated the matter) may you provide him with the garments he

The Gemara offers corroborations of Rav Yehudah's position: הודה דָרַב יְהוּדָה – It was taught in a Baraisa like the opinion of Rav Yehudah: אַמֵר כַּסוּנִי – IF [A PAUPER] SAID. "CLOTHE ME," בוֹדְקִין אַחֵריו -WE INVESTIGATE HIM to determine if he is truly needy. פַרְנָסוּנִי – If, however, he said, "PROVIDE ME WITH SUSTENANCE," אין בּוֹדְקִין — WE DO NOT INVESTIGATE.

NOTES

- 12. Even though he has no intention of demanding an accounting after-
- 13. II Kings 12:11. When the Temple treasury chest was filled, the king's scribe and the Kohen Gadol would count the money and bind it into packages. Verse 12 reports that they then gave the counted money to the treasurers, who were in charge of the workers. Verse 16, cited by the Gemara above, states that the treasurers were not required to provide an accounting of how they disbursed the funds. Nevertheless, the king's scribe and the Kohen Gadol deemed it prudent to count and package the entrusted money beforehand [so as to preclude any unwarranted suspicions (Meiri: see Maharsha for a novel explanation of this practice)]. R' Elazar bethought this a wise practice for everyone (see Rashi).
- 14 Isaiah 58.7
- 15. Mesoras HaShas notes that in all exact texts of the Book of Isaiah the word break indeed appears as פָּרֹט – with a samech (ס). Citing Tosafos (Shabbos 55b ב״ה מעבירם) for support, Mesoras HaShas suggests that our Gemara, in fact, disputes the version contained in those texts. Cf. Maharsha, who emends our Gemara to resolve this problem. See also Yad Ramah and Ritva.
- 16. The Hebrew word for "breaking bread" is normally written with a samech, as פָּרט. The replacement of the samech with the homophonous sin (w) indicates that a halachic interpretation of the word is in order. Rav Huna therefore explicates the word as פרוש (with a shin),

- since for exegetic purposes the sin(v) and shin(v) are interchangeable.
- 17. Isaiah 58:7. This is the conclusion of the verse mentioned above.
- 18 The Gemara speaks of a case where the supplicant appears in clothing that is sufficient to protect him from the cold, for if not, he, too, qualifies as one who suffers from his poverty and the administrators would be required to provide him with warm clothing immediately. Rather, this supplicant is merely embarrassed and debased by the inappropriateness of his attire (Ritva).
- 19. Here, the Gemara records פָרוֹם in its quotation of the verse, whereas before it established that the word is written with the letter sin(w) — מרוש (see above, note 15). Perhaps the Gemara means to underscore that Rav Yehudah rejects the interpretation of Rav Huna, who explains פרוש as if it were written with a shin – פרוש, clarify. Rather, because Rav Yehudah interprets the word the way it is read (פָרוֹש, with a sin), as being synonymous with the homophonous פרוס (break bread), the Gemara records the word as פַרוֹס.
- In Rosh's text, however, the Gemara indeed records שוים with a sinand not a samech — in its quotation of the verse.
- 20. I.e. with the letter sin (ש) at the end of the word. Hence, פרוש is synonymous with equiv or arrow break bread.
- 21. Rav Yehudah interprets חראה as if it were written in the passive form – תראה, when it is seen (i.e. apparent) to you.

נרמה כדפרישית: שבת נותנין דו מזון שלש מעודות. פירוש בשבת בלהרים (ו) אותן שתי סעודות שנתן לו אתמול בערב שבת אכל ליל שבת ושבת שחרית ושלש סעודות שנותנים לו בשבת יאכל אחת בשבת בסעודה שלישית ואחת למוצאי שבת ושלישית ישאר לו למחר בדרך שלא ילך ריקם ואין להאריך וקשה לרשב"א הא דתנן במסכת פאה (פ"ח מ"ו) ומייתי לה בפרק כל כתבי (שבת דף קית. ושם) מי שיש לו מוון שתי סעודות בביתו לא יטול מן התמחוי ואמאי הא אחד על פי כן הגוברין עצמן יאכל מיד ואחד בלילה וא"כ כי אזיל ריקם אויל וצריך לפרש דמוון שמי סעודות דקאמר היינו בלא אותה שיש לו לאכול מיד וא"ת שבת אמאי נותנין לו שלש סעודות והא הך מתני ר"ע היא דהתני רישא כל מי שיש לו מזון י"ד סעודות לא יטול מו החופה ופריך בפרק כל כתבי הקדש (שם) מני אי רבנו חמיסר הויין אי רבי חדקא שיתסר הויין ומשני הא מני ר"ע היא דאמר עשה שבתך חול לרשב"ה דבשביל סעודת שבת חיו לו

לפעם אחת והשניה נותנין לו כדי שיהה לו פת בסלו דהס כן היכי דליבא אדם חשוב. קאמר המם דמלויט ליה סעודה אחת בהדיה ואם יש לחוש שמא לא יגיע בין היהודים היה לו ליתן שתים לכך תנאה ואיכא דאמר היכא

יוחא: וחייביה רבא לשלם. דמי העור שקרע: ולהסיע על קיצתן. להסיע על קיצתן: היכא איכא אדם חשוב. ולא אינש דינא לנפשיה אבל אי איכא אדם חשוב נקיט מחשביו בצדקה עם נתנו דאיז צריד לחשרז: גכאי צדקה זכר לדבר ממקדש שנא' (מ"ב כב)

עין משפם נר מצוה

רלה מעיף כח וטוש"ע י"ד ם ב מיי כ"ט מהלכות תשתנושין (עירונין דף פג:) וקשה לר"י מחנות עניים הלי יח דבפרק כל כתבי (שבת דף קיח. סמג עשין קפר טוש"ע ייד סמג שם טוש"ע י"ד סיי רנא מעיף י: פב ד ה מייי שם הלי ח סמג שם טוש"ע י"ל סי רנ סעיף ד: פג ומיי שם הליז טוש"ע שם סעיף ג: פַּד ז מיי שם הלי ה סמג שם טוש"ע י"ל סי רמט סעיף ב: פה חמיי שם פ״י הלי ו

שם פעיף ה: רבינו גרשום ואתני. אם יצטרכו לעניי העיר שיהיו לעניי העיר אם לאו שיותירו על עניי אדם: **דכל דאתי** למיתן צדקה אדעתא דידי אתיא. כל מי שנותו לי אתנן לכל עני שארצה משום דרב אשי היה אדם גדול והיה יודע מה הוא עושה: והנהו כי תרי א' מהו ישחוט ביומו: זיותא: וחייביה רבא לשלם. דמי העור שקרע: ולהסיע על קיצתן. והלא רשאין לקנוס כל מי שעבר על תנאן: הגי מילי. דיכוליו להתנות דליכא אדם חשוב. להחנות לפניו: אבל אי איכא אדם חשוב. ולא אחור מחיה לאו חואיהו תנאה ואיכא דאמר היכא דליכא אדם חשוב עביד מחשבין בצדקה עם הבבאיל. מה גבו ומה אע"פ שאיז ראיה ממקדש שנא' (מ״ב כב) אך לא יחשב וגו' אבל בי גוברין של הקדש הוי ראיה גמורה: יצור. בעה"ב בקשר וכחותם יימנו כלומר אע"ג על פי כן הגזברין עצמן היו צרין ומונין: בודקין רמאי הוא שאין צריך אם לכסות. שאם כא עני צרום ואמר כסוני אין בודקיו אחריו אלא נותניו צריך אתה לידע בפירוש אם צריד ואס לאו: (פרוש) (פרוש) הלחם ותן וו: לכשיראה לד. שהוא צריך כשתכדוק אחריו: העובר ממקום למקום. עובר: ככר בפונדיוו. כשנותנין ד' סאין בסלע דהוי רבר של חצי קב כיצד בסלע הם מ״ח פונדיונות דמלע ד' דינר פונדיונות נמצא מ״ח

חצי קב בפונדיוו דחצי קב

עם א מיי פי"ד מהלי מכירה הלכה יא סמג לארן קע טוש"ע ח"מ סי ושם) משמע שהוא רגילות דאיכא פא גמיי שם פייו הלי ו סמג עשין קסב טוש"ע

ממחר בלילה לפי שאינן יכולין להבחין למי נחנו ולמי לא נתנו וכן משמע מדקאמר לן נותנים לו פרנסת לינה ומפרש דהיינו פורית ובי סדית חבל ככר אין נותנין לו ולכך נותנין לו ב׳ סעודות שיאכל אחת בלילה ואחת למחר (ה) דכי אזיל לאו בריהו אזיל וטעמה דבעינן שלה ילך ריקם דחינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שחין לו ולא יהא רעב כל כך אבל אין לפרש דהטעם שמא לא יגיע בין היהודים ויהא לו מה לאכול דאי חיישינן להכי היה ליתן לו שלש סעודות כי גם בלילה לא יתנו אף כשיגיע בין היהודים שחין מחלקין ממחוי בלילה ואין לומר דלעולם מחלקין ולכך נותנין שתים דחיישינן שמה לה יגיע בין היהודים שתי פעמים אי נמי לא חיישינן אלא לפעם אחת והשניה נותניו לו כדי שיהא לו פת בסלו דאם כן היכי האמר המם דמלוינו ליה סעודה אחת בהדיה ואם יש לחוש שמא לא יגיע בין היהודים היה לו ליתן שתים לכך נרמה כדפרישית: שבת נותנין לו מזון שלש מעודות. פירום בשבת אי איכא אדם חשוב נקיט בלהרים (ו) אותן שתי סעודות שנתן לו אחחול דעורב שבח אכל ליל שבת ושבת שחרית ושלש סעודות שנותנים נחנו דאין צריך לחשדן: לו בשבת יאכל אחת בשבת בסעודה שלישית ואחת למולאי שבת ושלישית גבאי צדקה זכר לדבר ישאר לו למחר בדרד שלא ילד ריהם ואין להאריך וקשה לרשב"א הא דמנן במסכת פחה (פ״ח מ״ו) ומייתי לה בפרק כל כתבי (שנת דף קית. ושם) מי שים לו מזון שתי סעודות בכיתו לא יטול מן הממחוי ואמאי הא אחד יאכל מיד ואחד בלילה וא"כ כי אזיל ריקם אזיל ולריך לפרש דמזון שמי חנו לי מזונות בודקין סעודות דקאמר היינו בלא אותה שיש אחריו קודם שיתנו לו לו לאכול מיד וא"ת שבת אמאי נותניו לו שלש סעודות והא הך מתני ר"ע היא דהמני רישא כל מי שיש לו מזון י"ד סעודות לא יטול תן הקופה מיד: פרוש כתיב. כלומר ופריך בפרק כל כתבי ההדש (שם) מני אי רבנן חמיסר הויין אי רבי חדקא שיחסר הויין ומשני הא מני ר"ע היא דאמר עשה שבתך חול ונראה לרשב"א דבשביל סעודת שבת איו לו להתחיל וליטול אבל בשכבר לריך ליטול נוטל גם כדי לסעודת שבת:

אן נרכות ד: וש"ט, ואתני. מתנה עם הלבור לחלקם לכל הבא: דכף דאתי. למת האין ראיה לדבר וכר לדבר. ראיה המורה אינה דשלני המם שהיו לדיקים גמורים: אין פוחתין לעני העובר ממינ פרום וניסורים הים במינייהו דמתנו. אלא בפניו: אין מחשבין, לומר היכן נחתם מעות ממקום למקום מכבר בפונדיון בר. הככל עולה ששה בינים לא

סעודה בהדיה דקאמר התם דכי

אויל מלווינא ליה סעודה בהדיה

דכי אזיל לאו בריקן אזיל וא"כ למה

נותנין לו שתי סעודות די לו בסעודה

אחת הסיא פעודה דאיכא בהדיה

יארל חיד וחטודה שנוחניו לו עכשיו

יוליכנו עמו ונראה לר"י דאין מחלחין

ואתני טלה איהו נמי עבד חד כיסא ואתני עלה רב אשי אמר אנא אתנויי נמי לא צריכנא דכל דקא אתי אדעתא דידי אתי ולמאז דבעינא יהיבנא ליה הנהו (6) בי תרי מבחי דטבדי עניינא בהדי הדדי דכל מאן דעביד ביומא דחבריה נקרעוה למשכיה אזל חד מנייהו עבד ביומא דחבריה קרעו למשכיה אתו לסמיה דרבא חייבינהו רבא לשלומי איתיביה רב יימר בר שלמיא לרבא ולהסיע טל היצתם לא אהדר ליה רבא אמר רב פפא שפיר עבד דלא אהדר ליה מידי אה"מ היכא דליכא אדם חשוב אבל היכא דאיכא אדם חשוב לאו כל כמינייהו דמתנו ת"ר יאין מחשביז בצדקה עם גבאי צדקה ולא בהקדש טם הגובריו ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר אולא יחשבו את האנשים אשר יתנו את הכסף על ידם לתת לעושי המלאכה כי באמונה הם עושים א"ר אלעזר אע"פ שיש לו לאדם גזבר נאמן בתוך ביתו יצור וימנה שנאמר יוצורו וימנו אמר רב הונא בודקין למזונות ואין בודקין לכסות אי בעית אימא קרא ואי בעית אימא סברא 🌣 אב"א סברא האי קא מבזי והאי לא קא מבזי אי בעית אימא קרא י הלא י פרוש לרעב לחמר בשי"ז כתיב פרוש והדר הב ליה והתם כתיב 0כי תראה ערום וכסיתו כי תראה לאלתר ורב יהודה אמר יבודקיז לכסות ואין בודקין למזונות אי בעית אימא סברא ואי בעית אימא קרא אי בעית אימא סברא האי סמצערא ליה והאי לא קמצערא ליה אי בעית אימא קרא הכא כתיב הלא פרום לרעב לחמד פרום לאלתר וכדקרינו והתם כתיב כי תראה ערום וכסיתו כשיראה לד תגיא כוותיה דרב יהודה אמר כסוני בודקיז אחריו

לעני העובר ממקום למקום מככר בפונדיון מארבע סאין בסלע לן נותנין לו פרנסת לינה מאי פרנסת לינה אמר רב פפא הפוריא ובי סדיא שבת נותגיו לו מזוו שלש סעודות תנא מאם היה מחזיר על הפתחים אין נזקקין לו ההוא עניא דהוה מחזיר על הפתחים דאתא לקמיה דרב פפא לא מודקיק ליה א"ל רב סמא בריה דרב ייבא לרב פפא אי מר לא מזרקיק ליה אינש אחרינא לא מזדקיק ליה לימות (כ) ליה והא תניא אם היה עני המחזיר על הפתחים אין נזקקין לו א"ל יאין נזקקין לו למתנה מרובה אבל נזקקין לו למתנה מועמת אמר רב אםי ילעולם אל ימנע אדם עצמו [מלתת] שלישית השקל בשנה שנא' ה והעמדנו עלינו מצות לתת עלינו שלישית השקל בשנה לעבודת בית אלהינו ואמר רב אסי שקולה צדקה כנגד כל המצות שנאמר והעמדנו עלינו מצות וגו' מצוה אין כתיב כאן אלא מצות (סימן גדול מקדש משה) א"ר אלעזר "גדול המעשה יותר מן העושה שנאמר "והיה מעשה הצדקה שלום ועבודת הצדקה השקט ובטח עד עולם זכה הלא פרוש לרעב לחמך לא זכה ועניים מרודים תביא בית אמר להו רבא לבני מחוזא בממותא מנייכו עושו בהדי הדדי כי היכי דליהוי לכו שלמא במלכותא וא"ר אלעזר בזמן שבהמ"ק קיים אדם שוקל שקלו ומתכפר לו עכשיו שאין בהמ"ק קיים

אודקיק ליה. רב פפל גבלי היה ולא נמן לו מן הקופה כדתניא אין נותנין לו מן הקופה כיון שמחזר על הפחחים וא"ל רב סמא אי מר לא אזדקיק ליה למת לו מן הקופה (ו) היינו כדי סעודה כ"ש שגם אחרים לא יחנו לו ומסיק הא דחניא אין מקקין לו מן הקופה היינו כדי סעודה אבל דבר מועט יתנו לו: שובאכור והעמדנו עלינו מצות. ואע"ג דהאי קרא גבי בית אלהיט כחיב דהיינו בדק הבית כ"ש לדקה:

דסאה ו' קבים נמצא כ"ד קבין שהם מ"ח חצאי קבין בסלע שהוא מ"ח פונדיונות ושיערו חכמים דבהם אית ליה ב' סעודות א' משמע: 6) ועבודת [הצדקה]. מעשה הוא: עכשיו באין וכו'. ודאי יתן או לעובדי כוכבים או לצדקה. אם זכה הלא פרוש לרעב שיתנהו לעניים אם לא זכה ליתנהו לעניים אעפ"ב יתן לעובדי כוכבים בשביל שהיה חייב לעניים. באים [עניים] מרודים כלומר עוברי כוכבים הרודים לביתו ונטלוהו בזרוע: ונוגשיך צדקה. מה שתתן לנוגשיך: עולא. עלם אחד כמו עול

חשק שלמה על רבינו גרשום 6) [רפינו מפרט דגדול המעשה נלמד מסיפה דקרה דכמיל ועצודם הלדקה וגר' ודלה כסירש"ק:

כ) נכל הספרים מדוקים מעות לקופה: עניינא. תנאי: למשכיה. עור הבהמה: לאו כל מ"ש סוסי שבת נה: ד"ה שגביתם: שאין ראיה דרבר. דלה בגבאי לדקה כתיב אלה בגיזברי מהן מחלה לחטוני והוא מזון שחי סעודות כדתניא בפרק כילד

החדש הנותנים (ג) לבם לעושי המלאכה שהפועלים מרובין למלאכות פליאה זו ונכנס לשנות הרבה לגודרין ולחולבי האבן לכתפים ולחמרים ולקנות עלים ואבני מחלב וא"א לעמוד על החשבון כדאמרינן פ"ח מ"ז שכח קיח., בעלמא (שבועות דף מה.) בעל הבית טרוד בפועליו הוא ואינשי: יצור וימנה. הכסף שהוא מוסר בידו ואע"פ שאינו בא עמו לחשבוו לאחר מכאן יצור וימנה שנאמר ויצורו וימנו וגו' והדר ונתנו את הכסף המתוכן המנוי על ידי עושי המלחכה וגר: בודקין ומיבת כי תרי נמחק: וכ) שם לימות אמר ליה למזונות. אם בא עני ואמר פרנסוני בודקין שלא יהיה רמאי: ואין בודקין לכסות. בא ערום ואמר כסוני לוקחין כסות מיד: פרוש. דרוש וסקול מסלה: לכשיראה לד. שמינו רמאי: מככר בפונדיון. ככר הלקוח נשים להחבוות כדלחתו: חין בפונדיון כשלוחחין ארבע סחין חטיו בסלע ומגיע לפונדיון חלי קב שהסלע ים ד"ה שבת וכוי בנהרים מ"ח פונדיונין וארבע סאיו מ"ח חצאי קבין והחנוני שהוא טוחן ני אומו: ווו ד"ח לא וכוי ואופה ומוכר בשוק משתכר מחלה שנם מסרים כצ"ל ומיבום הרי שנותן ככר של רובע הקב היינו כדי סעודה נמחק: בפונדיון: דן. בלילה: פרנסת דינה. לרכי לינה: בי פדיא. כר למת מראשותיו: אין נזקקין לו. א) ולא יחשבו את לחת מעות מן הקופה אחרי שלמד לחזר על הפתחים דיו בכך: ולא הַבֶּסֶף עַל יָרָם לָתֵת אזדקיק דיה. אפי יי לפרנקה: מעשה הצדקה. טורת המעשים את חבריהם מדלא כתיב והיתה הצדקה שלום: כ) ויהי פראותם פי רב זכה. למזל טוכ: עניים מרודים. זו ממשלת רומי שלועחת תמיד הבו המלה והכהו הגרול הכו שאנו לריכין: מרודים. קונפליינ"ט יצרו וימנו את הכסף בלע"ו כמו אריד בשיחי (מהלים עולא משגש ארחתיה :(7) ג) הַלוֹא פָּרֹם לֶרְעַב דאימיה. לרב ששת קרו ליה הכי

מעבירים כחיב ועיין במהרש"א בח"א שעמד על

שלא במחומו ד"ה הלא

פרוש בשי"ן כחיבן, ג) פאה

ו נ"ח אמר מר עוקבא

כוי. ו) ס"א לפרוסה.

הנהות הב"ח

וא) גמי הנהו טבחי כל"ל

וו רש"ר ד"ם שחיו

מלאכה כצ"ל ומיבח לבם

כוי שנרם לה להטום וכו׳

נוסמיו וכו׳ ואסת למסכ

חורה אור השלם

באמנה הם עשים:

[מלכים ב יכ, מו]

הנמצא בית יי:

[מלכים ב יב, יא]

לחמד ועניים מרודים

ערם וכפיתו ומבשרף

לא תתעלם: ושעיהנה.ו)

ה) והיה מעשה הצדקה

שלום ועכרת הצדקה

הַשְׁקַמ וָבָמַח

זהב ותחת

העצים נחשת

הָאַבָנִים בַּרְזָל וְשַׁמְתִּי

לעזי רש"י

הונסליינ"ט. פירום

ד) והעמרנו

מְצָוֹת לֻתָּת

שלשית השקל

טלינוּ

הַבִּיא בַּוֹת בִּי תַרְאָה עולל המשגש דרכי אמו שגרס (ד)

להטותה מדרך שאר נשים כדלקמן: פרנסוני אין בודקין יתנן התם ראין פוחתין ו) תחת הנחשת אכיא פָקרָתַדְ שָׁלוֹם וְנֹגְשַׁיִדְ אם עושין צדקה מומב ואם לאו באין עובדי כוכבים ונומלין בזרוע יי ואעפ"כ לרמס) (רש"י ישעיה נח, נחשב להן לצדקה שנא׳ מונוגשיך צדקה אמר רבא האי מילתא אישתעי לי עולא

ליקוטי רש"י

האחררליני באינו לחשבוני נות החמרכלין חת הכסף חמיד

המנחכה לפי שלח היו חשודים בעימהם כי בחמונה הם עושים נמלכים ב, יב, טון. אין פוחתין לעני העובר ממקום דמחום. שאינו לו בלילח אצלם. מכבר, הלחום בפונדיון כשהשער ארבע סאין בקלע והפונדיון אחד משנים עשר בדינר דהוא מסד מחרבעים ושמונה בסלע ושיערו לו חכמים ככר זו לשחי סעודות היום והלילה. דן גותגין דו פרגסת דיגדה. לקמן מסרש מאי היא שהרי סעודה של לילה בכלל כיכר היא וככר זו משערינן בעירובין (פב:) למזון שמי סעודות לעירובי תחומין. מאי פרנסת דינה. הא קכל ליה סעודת הלילה. בי סדיא. לכדין פולטר"א להניח תחת מראשותיו ושבת קיח.). לכדין שקורין סלמר"ם ועשויין לקפלן חחתיו במקום הכר או הכסח נשם קמו:]. שבת. אללם נשבת נשם קיח.]. ועניים מרו נקים על נרתם כגון עניי ומרודי (איכה ג) אריד בשיחי (חהלים נה) נישעיה נח, ח.

A Mishnah establishes the criteria for determining eligibility for different forms of public assistance:

תנן התם – We learned there in a Mishnah: עני – אין פוחתין לעני שלובר מְמֵקוֹם לְמֵקוֹם – WE DO NOT GIVE A POOR MAN WHO TRAVELS FROM PLACE TO PLACE[23] LESS מככר בפונדיון מארבע סאין בסלע - THAN A LOAF of bread THAT COSTS A PUNDYON WHEN FOUR SE'AHS of flour COST A SELA. [24] - If HE STAYS OVERNIGHT, ענה לינה – WE GIVE HIM PROVISIONS FOR NIGHT LODGING.

The Gemara asks:

מאי פרנסת לינה – What are provisions for night-lodging? The Gemara answers:

אמר רב פפא – Rav Pappa said: פוריא ובי סדיא – A bed, and a pillow for his head.

The Gemara again quotes the Mishnah:

שבת – If the poor person spends THE SABBATH in the city, נותנין שלש סעודות – WE GIVE HIM FOOD FOR THREE MEALS, for on the Sabbath one must eat a third meal. [25]

The Gemara qualifies the above rulings:

תנא – It was taught in a Baraisa: אם היה מחזיר על הפתחים – IF [THE POOR PERSON] HAD BEEN COLLECTING DOOR-TO-DOOR. אין נוקקין לו – WE ARE NOT BOUND TO assist HIM with a donation of money from the public charity fund. Once he has learned to collect on his own, he will be able to support himself. [26]

The Gemara relates an incident in which this Baraisa is invoked and reinterpreted:

הפתחים – There was a certain pauper, who had been collecting door-to-door, דאָתָא לקמִיה דרב פַּפָּא - who came before Rav Pappa to request assistance from the public charity fund. לא מוד קיק ליה – [Rav Pappa] did not bother with him, even to give him money from the charity fund for a slice of bread.[28] in accordance with the Baraisa.

Rav Pappa was subsequently challenged:

אמר ליה רב סמא בריה דרב ייבא לרב פפא – Rav Samma the son of Rav Yeiva said to Rav Pappa: אִי מֵר לֹא מִוְדַקֵּיק לֵיה — If the master (Ray Pappa) will not bother with [this pauper], to assist him, אינש אַחַרינָא לא מודקיק ליה – no other person will bother with him, for they will assume that he is dishonest! - לימות Should he therefore die from hunger?[29]

Ray Pappa attempted to justify his decision:

אַמָר) – [Rav Pappa said] to [Rav Samma]:[30] But it was taught in a Baraisa: אָם הַנָּה עָנִי הַמְּחֵזִיר עַל הַפְּתַחִים – IF HE WAS A POOR PERSON WHO COLLECTS DOOR-TO-DOOR, אין שבקין לו – WE ARE NOT BOUND TO assist HIM with a donation from the charity fund. Hence, your concern that others will be deterred from contributing their private funds to such a pauper

Rav Samma challenged Rav Pappa's interpretation of the Baraisa: אמר ליה – [Rav Samma] said to [Rav Pappa]: אַין נוָקָקין לוֹ שתובה מרובה – When the Baraisa says that we are not bound to assist him, it means with a large donation. [31] This is not necessary, since the pauper can support himself by collecting door-to-door. אבל נוקקין לו למתנה מועטת – However, we are bound to assist him with a small donation, in order to signal to the residents of the city that he is truly a needy person.

The Gemara establishes the minimum annual charity contribu-

אמר רב אסי – Rav Assi said: מלתתן מלעולם אל ימנע אדם עצמו (מלתת) ה הַשְּׁבֵּל בַּשְׁנַה – A person should never restrain himself from donating to charity at least one-third of a shekel each year.[32] שַּנְאַמֵר: ,וְהַעֲמַדְנוּ עַלָינוּ מִצְוֹת לתת עלינוּ שׁלישׁית השׁקל ינה לעברת בית אלהינו״ – for it is stated:[33] And we took upon ourselves commandments[34] to give ourselves one-third of a shekel each year for the work of the House of our God. Rav Assi draws an analogy between donations to charity and donations for

NOTES

22. Pe'ah 8:7.

23. I.e. a pauper who will leave the city before nightfall.

24. If a poor person who is traveling from place to place passes through a community, that community's official charity organization must see to it that he has enough food for the day -i.e. two meals' worth (the norm in those days). Thus, he must receive at the very minimum the amount of bread that a pundyon will buy when a sela buys four se'ahs of wheat. When wheat is at this rice, a pundyon will buy a loaf of bread containing a quarter-kav [or the volume of six eggs] of flour, and it is a loaf of bread this size that a poor person must be provided with daily (Rav, Rash and Rosh to Mishnah; see also Rashi here). A loaf this size is sufficient for two meals (Rashi to Shabbos 118a).

That a loaf costing a pundyon contains a quarter-kav of flour is ascertained in the following way: A se'ah is a unit of volume equal to six kavs, so that four se'ahs are equal to 24 kavs. A sela is a coin equal in value to 24 silver ma'os; a ma'ah (singular of ma'os) is equal to two pundyons, so that there are 48 pundyons in a sela. Thus, when four se'ahs [24 kavs] of wheat sell for a sela [48 pundyons], two pundyons will buy a kav of wheat, and one pundyon will buy a half-kav. A finished loaf of bread, however, costs twice as much as the wheat content, since the loaf's price reflects the additional cost of the baker's labor. Therefore, when a pundyon buys a half-kav of wheat, it will buy a loaf of bread containing a quarter-kav of flour (Rav, Rash and Rosh to Mishnah; see

See, however, Rabbeinu Gershom, who writes that the loaf that can be acquired for a pundyon contains a half-kav of flour [he does not subtract the baker's chargel, and it is a loaf this size that is sufficient for two meals. Yad Ramah indeed sets the size of the loaf at a quarter-kav, but considers this enough for only one meal.

25. Shabbos 118a. Hence, of the two meals' worth of food he was given on Friday, the pauper eats half for his Sabbath (Friday) night meal and the other half for his Sabbath morning meal. [His Friday morning (or

afternoon) meal consisted of food he brought with him from the place of the previous night's lodging.] Of the three meals' worth of food he is given on the Sabbath, the pauper eats one-third for his third (afternoon) Sabbath meal and one-third on Saturday night. He takes the final third with him when he resumes his journey on Sunday morning, so that he does not travel empty-handed (Tosafos).

26. The public charity fund was intended mainly for the assistance of those who were unable to collect door-to-door, either because of physical limitations or pride. See Ritva, who writes that we still provide him with sleeping provisions.

27. Rav Pappa was the administrator of the charity fund (Tosafos ה"ה

28. See Rashi and Tosafos.

29. Rav Samma argued that other people will not realize that Rav Pappa refrained only from giving from the charity fund, but will think that Rav Pappa declined to donate his own money because the supplicant was unworthy. Consequently, the public will withhold their own funds, and the pauper's welfare would then be seriously jeopardized. Rav Samma therefore suggested that Rav Pappa give the pauper a small contribution from the charity fund, so that others will be encouraged to donate privately (Maharsha, explaining Tosafos).

30. The word אמר, said, is missing from the text; it is inserted by Bach.

31. I.e. the equivalent of a full meal (Tosafos).

32. Rambam (Hil. Matanos Aniyim 7:5) writes that although the norm is to donate one-tenth of one's income to charity, the absolute annual minimum is the amount mentioned here. Donating less than one-third of a shekel does not constitute a fulfillment of the mitzvah.

34. The reason for using the plural "commandments" [when only the one commandment of charity is involved] is discussed by the Gemara

HASHUTAFIN

ור מצוה לארן קע טוש"ע ח"מ סר רלה סעיף כה וטוש"ע י"ד

סי רנו סעיף ב: פא ג מיי שם פ"ו הלי ו סמנ שם טוש"ע י"ל

פב דה מיי שם הלי ח סמג שם טוש"ע י"ד סי רנ סעיף ד: פנ ומיי שם הליו טוש"ע שם פעיף ג:

בד זמיי שם הלי ה סמג שם טוש"ע י"ל סי רמנו סעים ב: סמג עשיו הסב טוש"ע

רכינו גרשום העיר שיהיו לעניי העיר ואם לאו שיותירו על עניי העיר שיהיו לעניי כל ארם: דכל דאתי למיתן צדקה אדעתא דידי אחיא. כל מי שנותו ל על דעת כן נותן לי שאני אתנו לכל עני שארצה גדול והיה יודע מה הוא טבחין. התנו ביניהן שכל קרעוה זיותא: וחייביה רבא לשלם. רמי העור שקרע: ולהסיע על קיצתו. שעבר על תנאז: הני ולהסיע על קיצתן: **היכא** איכא אדם חשוב. ולא אתנו קמיה לאו תנאיהו אינש דינא לנפשיה אבל אי איכא אדם חשוב נקיט ליה בדינא קמיה: אין לדבר זכר לדבר. גבי ממקדש שנא' (מ"ב כבן אד לא יחשב וגו׳ אבל נבי גוברין של הקדש הוי ראיה נמורה: לצור בעה"ב כקשר ובחותנ דהגזברין היו נאמנין אף למזונות. שאם אמר ענ תנו לי מזונות בודקי אחריו קודם שיתנו לו או רמאי הוא שאין צריך א ערום ואמר כסוני א בודקין אחריו אלא נוחני מיד: פרוש כתיב. כלומו צריר אתה לידע בפירוי ופרוש) ופרוסו לאלת

פונדיונות כסלע וכיצד ה

מי' רנו סעיף ד: פ ב מיי' פ"ע מהלכות

המס שהיו לדיקים גמורים: אין פוחתין לעני העובר משתתפין (עירובין דף פב:) וקשה דבפרק כל כתבי (שנה דף קית. סמג עשין קסב טוש"ע י"ד ואתני עלה איהו נמי עבד חד כיסא ואתני

ושם) משמע שהוא רגילות דאיכא סעודה בהדיה דקאמר המס דמי אזיל מלווינא ליה סעודה בהדיה דכי אזיל לאו בריקן אזיל וא"כ למה נותנין לו שתי סעודות די לו בסעודה אמת ההיא שעודה דאיכא בהדיה יאכל מיד וסעודה שנותנין לו עכשיו יוליכנו עמו ונראה לר"י דאין מחלקין תמחוי בלילה לפי שאינן יכולין להבחין למי נחנו ולמי לא נתנו וכן משמע מדקאמר לן נותנים לו פרנסת לינה ומפרש דהיינו פוריא ובי סדיא אבל דליכא אדם חשוב אבל היכא דאיכא אדם ככר אין נותנין לו ולכך נותנין לו ב׳ חשוב לאו כל כמינייהו דמתנו ת"ר יאין סעודות שיאכל אחת בלילה ואחת מחשבין בצדקה עם גבאי צדקה ולא בהקדש למחר (ה) דכי אזיל לאו בריקן אזיל וטעמא דבעינו שלא ילד ריקס דאינו עם הגזברין ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין קרבר שנאמר אולא יחשבו את האנשים לו ולא יהא רעב כל כך אבל אין אשר יתנו את הכסף על ידם לתת לעושי לפרש דהטעם שמא לא יגיע ביו המלאכה כי באמונה הם עושים א"ר אלעזר סיסודים ויהא לו מה לאכול דאי אע"פ שיש לו לאדם גזבר נאמן בתוך ביתו חיישינן להכי היה ליתן לו שלש יצור וימנה שנאמר יי ויצורו וימנו אמר רב סעודות כי גם בלילה לא יתנו אף הונא בודקין למזונות ואין בודקין לכסות כשיגיע בין היהודים שאין מחלקין תמחוי בלילה ואין לומר דלעולם אי בעית אימא קרא ואי בעית אימא סברא 🌣 מחלקין ולכך נותנין שתים דחיישינן אב"א סברא האי קא מכזי והאי לא קא מבזי שמח לח יגיע בין היהודים שחי אי בעית אימא קרא י הלא יפרוש לרעב פעמים אי נמי לא חיישינו אלא לחמר בשי"ן כתיב פרוש והדר הב ליה והתם כתיב סכי תראה ערום וכסיתו כי תראה לאלתר ורב יהודה אמר יבודקין לכסות ואין בודקין למזונות אי בעית אימא סברא ואי בעית אימא קרא אי בעית אימא סברא האי קמצערא ליה והאי לא קמצערא ליה אי בעית אימא קרא הכא כתיב הלא פרום לרעב לחמך פרום לאלתר וכדקריגן והתם כתיב כי תראה ערום וכסיתו כשיראה לך תגיא

בין היהודים היה לו ליתן שתים לכך תנאה ואיכא דאמר היכא שלישית ואחת למולאי שכת ושלישית גבאי צדקה זכר לדבו בפרק כל כתבי (שבת דף קית. ושם) וימנה דכתיב ויצורו יאכל מיד ואחד בלילה וא"כ כי אזיל היו צרין ומונין: בודקין אי רבנן חמיסר הויין אי רבי חדקא (פרוש) [פרוס] הלחם וח לו: לכשיראה לך. שהוו שיתסר הויין ומשני הא מני ר"ע היא דאמר עשה שבתך חול ונראה העובר ממקום למקום לרשב"ה דבשביל סעודת שבת חין לו להתחיל וליטול אבל בשכבר לריך

עובר: ככר בפונדיוו ככר שקונין בפוגדיו ליטול נוטל גם כדי לסעודת שבת: לא אודקיק ליה. רב פפא גבאי דהרי ככר של חצי ק פונדיונות דסלע ד' דינ -כור שוש משוח ומשה פונדיונות נמצא מ"

אחר ממ"ח בד" וסאי דסאה ו' קבים נמצא כ"ד קבין שהם מ"ח חצאי קבין בסלע שהוא מ"ח פונדיונות ושיערו חכמים דבהם אית ליה ב' סעודות יקרים בינה איניע לישוב: פוריא ובי סריא. כר וכסת: אין נזקקין לחת לו. מכיס של צדקה. דהואיל (ומחסר) [ומחזר] ע הפתח הכל נוחנין לו וא״צ ליטול מכיס של צדקה: משליש שקל. בצדקה: לעבודת אלהינו. דהינו צדקה: מצות. הרב משמע: 6) ועבודת [הצדקת]. מעשה הוא: עבשיו באין וכוי. ודאי יתן או לעוברי כוכבים או לצדקה. אם זכה הלא פרוי לרעב שיתנהו לעניים אם לא זכה ליתנהו לעניים אעפ״כ יתן לעוברי כוכבים בשביל שהיה חייב לעניים. באים [ענייב מרודים כלומר עובדי כוכבים הרודים לביתו ונטלוהו בורוע: ונוגשיך צדקה. מה שתתן לנוגשיך: עולא. עלם אחד כמו ע

ימים] לא היה שמו עולא אלא (אחד בלי) (אחדברי]: השם שלמה על רבינו גרשום 6) נרטע מסכם דגדול המעשה לומד מסופה דקום דכוני ועבודת הלדקה וגרי ודלה כסירש"ץ:

אן נכסם ד: מ"ק, ואתני. ממנה עם הלבור לחלקם לכל הבא: דכל דאתי. למת האין ראיה לדבר זכר לדבר. ראיה גמורה אינה שאין האיה לדבר זכר לדבר. ראיה גמורה אינה ממיה הלכה א ממיה הלכה א ממיה הלכה א ממיה

ב) נכל הספרים מדויקים מעות לקופה: עניינא. חנאי: למשכיה. עור הבהמה: לאו כל מינ פרום ולמורה היא במינייהו דמתנו. אלא בפניו: אין מחשבין. לומר היכן נחמס מעות ממקום דמקום מככר בפונדיון כר. הככל עולה ששה בינים דנא מיש שנת נס: ד"ה שגביתם: שאין ראיה לדבר. דלה בגבאי לדקה כתיב אלה בגיוברי מהן מחלה לחטוני והוא מזון שתי סעודות כדתניה בפרק כילד

יעבירים כחיב ועיין הקדש הנותנים (ג) לבם לעושי המלאכה שהפועלים מרובין למלאכות הרבה לגודרין ולחולבי האבן לכתפים מצאי קבין והמנוני שהוא טומן ואופה ומוכר בשוק משמכר מחלה הרי שנותן ככר של רובע הקב בפונדיון: דן. בלילה: פרנסת דינה. לרכי לינה: בי סדיא. כר למת מכלשותיו: איז נוקקין לתת מעות מן הקופה אחרי שלמד הַבֶּסֶף עֵל וָרָם לְחֵת לחור על הפתחים דיו בכך: ולא אזדקיק דיה. אפיי יי לפרנקה: מעשה הצדמה, טורת המעשים את תבריהם מדלא כתיב והיתה הלדקה שלום: זכה. למול טוב: עניים מרודים. זו ממשלת רומי שלועהת תמיד הבו הבו שאנו לריכין: מרודים. קונפליינ"ט בלע"ז כמו אריד בשיחי (מהלים מ): עולא משגש ארחתיה דאימיה. לרב ששת קרו ליה הכי

כוותיה דרב יהודה אמר כסוני בודקין אחריו להטותה מדרך שאר נשים כדלקמן: פרנסוני איז בודקין ייתנן התם דאין פוחתין לעני העובר ממקום למקום מככר בפונדיון מארבע סאין בסלע לן נותנין לו פרנסת לינה מאי פרנסת לינה אמר רב פפא הפוריא ובי סדיא שבת נותנין לו מזון שלש מעודות תנא יאם היה מחזיר על הפתחים אין נזקקין לו ההוא עניא דהוה מחזיר על הפתחים דאתא לקמיה דרב פפא לא מודקיק ליה א"ל רב סמא בריה דרב ייבא לרב פפא אי מר לא מזדקיק ליה אינש אחרינא לא מזדקיק ליה לימות (כ) ליה והא תניא אם היה עני המחזיר על הפתחים אין נוקקין לו א"ל יאין נוקקין לו למתנה מרובה אבל נוקקין לו למתנה מועמת אמר רב אםי ילעולם אל ימנע אדם עצמו [מלתת] שלישית השקל בשנה שנא' ה והעמדנו עלינו מצות לתת עלינו שלישית השקל בשנה לעבודת בית אלהינו ואמר רב אםי שהולה צדקה כנגד כל המצות שנאמר והעמרנו עלינו מצות ונו' מצוה אין כתיב כאן אלא מצות (סימן גדול מקדש משה) א"ר אלעזר הגדול המעשה יותר מן העושה שנאמר הוהיה מעשה הצדקה שלום ועבודת הצדקה השקט ובטח עד עולם זכה הלא פרוש לרעב לחמך לא זכה ועניים מרודים תביא בית אמר להו רבא לבני מהוזא בממותא מנייכו עושו בהדי הדדי כי היכי דליהוי לכו שלמא במלכותא וא"ר אלעזר בזמן שבהמ"ק קיים אדם שוקל שקלו ומתכפר לו עכשיו שאין בהמ"ק קיים אם עושין צדקה מומב ואם לאו באיז עובדי כוכבים ונומליז בזרוע יי ואעפ"כ נחשב להן לצדקה שנא׳ מונוגשיך צדקה אמר רבא האי מילתא אישתעי לי עולא

היה ולא נתן לו מן הקופה כדתניא אין נותנין לו מן הקופה כיון שמחזר על הפתחים וא"ל רב במח אי מר לא אזדקיק ליה לחם לו מן הקופה (ו) היינו כדי סעודה כ"ש שגם אחרים לא ימנו לו ומסיק הא דמניא אין מקקין לו מן הקופה היינו כדי סעודה אבל דבר מועט יתנו לו: שבאבור והעמרנו עדינו מצות. ואע"ג דהאי קרא גבי בית אלהינו כחיב דהיינו בדק הבית כ"ש לדקה:

> המנחכה לפי שלח היו חשודים בעיניהם כי בחמונה הם עושים נמלכים ב, יב, טון. אין פוחתין לעני העובר ממקום לפקום. שאיי לן צילים אצלם. מכבר. הלקום בפודריון כשהשער ארכע שאין בפלע והפודריון אחד משנים עשר בדינר דהוא אחד מארבעים ושמונה בפלע ושיערו לי חכמים ככר זו לשחי סעודום היום והלילה. דן גותגין דו פרגבת דיגה. לקמן מפרש מחלים להתרבעים ושמודה בפנם ושיפרו עו שבמים ככר זו נפשר ששורות הייניני. או בייני בייני בייניים מייניים מחלים ב מאי היא שהכי שעודה של ליה בכלל כיכר היא לרכנו וו משרבעין בעירובין (פרב) למוון שמי שעודות לעירובי חמותין. באי פרבסת דינה. הא קבל ליה סעודת הלילה. בי סדיא. לבדין פולטריא להניח מתאשוחיו ושה בייניים הייניים קרוביים ואומים פלער"ש ועשומין לקפלן תחתיו במקום הכר חו הכסת ושם קמו:]. שבת. חללם בשכת ושם קיח.]. ועניים מרוד מנקים על לרחם כגון עניי ומרודי (איכה ג) אריד בשיחי (חהלים נה) וישעיה נח, ח.

the upkeep of the Temple, which is the subject of this verse. [35] Ray Assi now interprets the verse homiletically: יאמר רב אסי – And Rav Assi also said: שָׁקוּלָה צָרָקָה בָּנגֶד כָּל במהרש"א בח"א שעמד על

ממורת הש"ם

ליאה זו ונכנס לשנות

מרוש בשי"ו כחיבו. גו פאה

מ כ"ל אמר מר עוקבא

כר׳, ח ס״ל לפרוסה.

:לייל:

הנהות הכ"ח

(ח) גמי הנהו טכחי כל"ל

כרי שנרם לה להטום וכו׳

(ג) רש"ר ל"כ

זלא במהומו ד"ה

המצוח – The commandment of giving charity is equivalent to all the other commandments combined, שנאמר – for it is stated in the previously mentioned verse: והעמדנו עלינו מצות, רגרייי – And we took upon ourselves commandments etc. מצוָה אין בחיב כאן – "Commandment" in the singular form is not written here: אלא מצוח – rather, the plural "commandments" is written, to teach that the mitzvah of charity is equivalent to all the other mitzvos.[37]

> The Gemara prefaces three homiletic statements by R' Elazar with a mnemonic device:

> (סִימֶן גַּרוֹל מִקְרַשׁ משָה) – (A mnemonic – Greater, Sanctuary, Moses) Each of the above is a key word in one of the three statements.

The first of R' Elazar's statements:

אַמַר מָן הָעוֹשֵה יוֹתֵר מָן הָעוֹשֵה - R' Elazar said: The one who causes the performance of charitable deeds is greater than the one who actually performs the deed, since often much effort must be expended to convince others to assist in charitable

R' Elazar adduces support for his statement:

שֶׁנֶּאֱמֵר: "וָהָיָה מַעֲשֵׂה הַצִּדָקָה שָׁלוֹם וַעֲבֹרַת הַצְּדָקָה הַשְׁקֵט וְבַטח עד־עולם" – For it is stated:[38] And it will be that the act of charity (will bring) peace; and the work of charity (will cause) everlasting tranquility and security. [39]

R' Elazar adds a warning to those who do not give charity: – If [a person] merits good fortune, he will give money that Heaven decrees he must lose to needy people, as Scripture says: [40] "הַלוֹא פָרוֹשׁ לְרָעֵב לַחְמֵּךְ, – You will break your bread for the hungry. לא וַכָּה – If he does not merit good fortune, וְעֲנִיִּים, "מְרוּדִים תָּבִיא בִיִת – then wailing poor will come to his house.[41] The Roman government, which constantly cries out that it is in

need of funds, will come and confiscate that money, which could have been given as charity, so that its owner will derive no benefit

Rava, who was the Rabbi of Mechuza, urged his community to be mindful of this warning:

- Rava said to the inhabitants of Mechuza:[42] במטותא מינייבו – I beg of you, עושו בהדי הדדי – do charitable acts amongst yourselves, בי היכי דליהוי לכו שלמא - so that you will have peaceful relations with the gentile government, i.e. so that the authorities will not confiscate your money.

The Gemara presents R' Elazar's second statement regarding

ואַמֵּר רַבּי אַלעוַר – And R' Elazar also said: נְאַמֵּר רַבּי אַלעוַר – בּוֹמֵו שַׁבֵּית הַמִּקְדַשׁ קַיִּים - At the time the Holy Temple stood, אָרָם שוֹקֵל שָׁקָלוֹ וּמִתְבַּפֵּר יל – a person would donate his shekel (43) for the daily sacrifices. which were offered on behalf of the entire Jewish nation, and would gain atonement. עַכְשִׁיוֹ שֵׁאֵין בֵּית הַמְּקְדֵשׁ קַיִּים – However, now that the Holy Temple is no longer standing, אם עושין בְּרָקָה מוּטָב – if [people] perform acts of charity all will be well, for these selfless deeds will atone for their sins.[44] אום לאו – But if they do not perform charitable deeds, בָּאִין עוֹבְדֵי בּוֹכָבִים וְנוֹטִלִּין – the idolaters will come and take by force funds that should have been donated to charity; וְאַף עַל פִּי כֵן נֶחְשָׁב לְהֶן לִצְדָקָה - and even so, [these confiscated assets] will be regarded for their [sakes] as contributions to charity,[45] שַּנָאַמַר: ,,וּנגָשַׁוּרָ "ברקה" – as it says: [46] And I shall make your taskmasters charity. God promises that after the Final Redemption He will regard all Jewish property confiscated by their gentile taskmasters as donations to charity.

Rava relates another homily on the subject of charity: עולא אישתעי לי עולא – Rava said: This matter was mentioned to me by the child[47]

NOTES

35. Although there is a Biblical commandment to contribute a half-shekel annually toward the purchase of animals for the sacrificial services, Rav Assi regarded donations to charity as being more analogous to the one-third shekel contribution to bedek habayis, the Temple maintenance fund - inasmuch as the sanctity of bedek habavis. which could be removed by an act of פריון, redemption, was less than the sanctity of the animal sacrifices, which were intrinsically and irrevocably holy. Hence, Rav Assi set the minimum yearly charity requirement at one-third, rather than one-half, of a shekel (Maharsha).

However, see Ritva, who writes that the verse indeed refers to the Biblical half-shekel, which in the time of Nehemiah was valued at one-third of a shekel.

- 36. Tosafos note that this verse does not concern donations for the poor, but for the upkeep of the Temple, as the end of the verse explicitly states. Nevertheless, since supporting the needy is more commendable than donating to the Temple [which itself is equated to all the mitzvosl, then certainly giving charity is equivalent to performing all the mitzyos
- 37. The commentators offer various explanations of this teaching. Ben Yehoyada writes that with a gift of charity one can revive a starving or critically ill pauper, and thereby share in the merit of all the many and tremendous mitzyos of the Torah that the pauper will perform during the remaining years of his life, which the donor made possible. See Maharsha and Maharal for other interpretations.
- 39. The word מַעשה (act of) is superfluous, since Scripture could have stated simply: "... and charity (הַצְּרָקָה) will bring peace." R' Elazar therefore expounds homiletically that the verse refers to מַעשה הַאָּרָקָה –

those who effectuate the performance of charity (Rashi). Thus, since genuine peace is a greater blessing than tranquility or security (Ritva, Maharsha), R' Elazar derives from here that one who motivates another to perform an act of charity is the greater of the two. Cf. Rabbeinu Gershom, Malbim.

- 40. Isaiah 58:7.
- 41. This is a continuation of the verse just mentioned. The simple translation of עַנִיִים מְרוּדִים is suffering poor (as in יָבָר־עָנְיִי וּמְרוּדִי, Eichah 3:19). However, R' Elazar translates מרורים as wailing, and understands that the verse refers to the Roman government (see *Rashi*).
- 42. Mechuza was a wealthy city (see Bava Kamma 119a). Hence, Rava worried that its residents would be lax in performing the mitzvah of charity, and not give as much as they should.
- 43. Although under Biblical law the required annual donation to the Temple was only a half-shekel, in the currency used for sacred (Temple) purposes the coins were doubled in size (see below, 90b). Thus, a half-shekel in Temple currency equaled one shekel in common currency. Alternatively, the term shekel was used when referring to the coin that was contributed, even when it was actually only a half-shekel (see Ramban, Exodus 30:13)
- 44. Just as the consumption of animal sacrifices on the Altar effected atonement for the people during the Temple era, so afterward the consumption of food by the poor (i.e. their deriving benefit from charity) will effect atonement for the donors (Maharsha).
- 45. Since the idolaters collect taxes from the rich and then do not bother to collect from the poor (Maharsha). This, also, is a form of charity. (cf. Meiri) 46. Isaiah 60:17.
- עולא derives from עולא, child (Rashi).

לפעם אחת והשניה נותנין לו כדי שיהא לו פת בסלו דאם כן היכי האמר המם דמלוינו ליה סעודה אחת בהדיה ואם יש לחוש שמא לא יגיע נרמה כדפרישית: שבת נותנין דן מזון שלש סעודות. פירוש נשכת בצהרים (ו) אותן שתי סעודות שנתן לו אתמול בערב שבת אכל ליל שבת ושבת שחרית ושלש סעודות שנותנים לו בשבת יאכל אחת בשבת בסעודה ישאר לו למחר בדרד שלא ילד ריקם ואין להאריך וקשה לרשב"א הא דמנן במסכת פתה (פ"ח מ"ו) ומייתי לה מי שיש לו מזון שמי סעודות בכיתו לא יטול מן התמחוי ואמאי הא אחד ריקם אזיל ולריך לפרש דמזון שתי סעודות דהאמר היינו בלא אותה שיש לו לאכול מיד וא"ת שבת אמאי נותנין לו שלש סעודות והא הך מתני ר"ע היא דקתני רישא כל מי שיש לו מזון י"ד סעודות לא יטול מן הקופה ופריך בפרק כל כתבי הקדש (שם) מני

עלה רב אשי אמר אנא אתנויי נמי לא בדוחה בשינוי הגירסא הלת צריכנא דכל דקא אתי אדעתא דידי אתי ולחמרים ולקנות עלים ואבני מחלב וא״א לעמוד על החשבון כדאמרינן ולמאז דבעינא יהיבנא ליה הנהו (6) בי תרי פ"ח מ"ז שכת קיח., בעלמה (שבועות דף מה.) בעל הבית מבחי דעבדי עניינא בהדי הדדי דכל מאו טרוד בפועליו הוא ואינשי: יצור דעביד ביומא דחבריה נקרעוה למשכיה אול וימנה. הכסף שהוא מוסר בידו ואע"פ חד מנייהו עבד ביומא דחבריה קרעו למשכיה שאינו בא עמו לחשבון לאחר מכאו אתו לקמיה דרבא חייבינהו רבא לשלומי יצור וימנה שנאמר ויצורו וימנו וגו' איתיביה רב יימר בר שלמיא לרבא ולהסיע והדר ונתנו את הכסף המתוכן המנוי טל קיצתם לא אהדר ליה רבא אמר רב פפא מל ידי מושי המלאכה ונוי: בודהיו למזוגות. אם בא עני ואמר פרנסוני שפיר טבד דלא אהדר ליה מידי "ה"מ היכא

בודקין שלא יהיה רמאי: ואין בודקיו לכסות. בא ערום ואמר כסוני לוקחין כסות מיד: פרוש. דרוש המלאכה כצ"ל ותיבת לבם ומקול ממלה: לכשיראה לד. שמינו רמאי: מכבר בפונדיון. ככר הלהוח נשים להחבוות כדלקתן: בפונדיון כשלוקחין ארבע סאין חטין בסלע ומגיע לפונדיון חלי קב שהסלע בשילך דכי אזיל לאו: מ"ח פונדיונין וארבע סאין מ"ח וו) ד"ה שבת וכוי בנהרים למת לו מו החופה כ"ם

> חורה אור השלם א) וְלֹא יְחַשְׁבוּ אָת האַנשים אַשר יַתְנוּ אַת לטשי המלאכה כי בַאַמֻנָה הַם עשִׁים: [מלכים ב יב, מו]

שנם מחרים כל"ל וחיבות

ב) ניהי פראותם פי רב הכסף בארון ויעל ספו המלד והכהו הגדול ויצרו וימנו את הבסף [מלכים ב יב, יא]

ם הלוא פרם לרעב לַתְּמֶדְ וַעַנְיִים מְרוֹרִים קביא בית בי תראה עולל המשגש דרכי אמו שגרם (ד) ד) והעמדנו

> ה) וָהָיָה מַּצֵשֵׂר הַצְּרָקָה ם מַחַת הַנָּחשַת אַבִּיא מָ זַהַבּ וַתַּחַת העצים נחשת

> > לעזי רש"י

הונפליינ"מ. פירוט לרמס) (רש"י ישעיה נח,

ליקומי רש"י

האמרכלין באיו לחשבוו עם

האמרכליו את הכסף חמיד

פו ב מיי פ"ד מהלי אבות

פה ג מיי שם פ״ה הלכה

רכינו גרשום

משגש, מכוה ארחתיה

כבגד עדים. אלו אותו

עדיאתו: בימי ספורו.

וישב מחרץ לאהלו שבעת

חלוטו והואתו: אמר ליה

הואיל ומטמא בגדים. בימי ספורו דכתיב והיה

ביום השביעי יגלח שערו

מטמא בגדים דטעונין

טומאה בחבוריו שני

וימא לד אם ינע כרגדיה

זיכי דלא מטמא בגדים

מטמא אדם תדע דהנה

ושכחו דמטמא כגדית

היסט נבלה. אדם

בגדים דכתים והנושא את

נבלתה יכבס בנדיו וטמא

טמאים הן ואינו ומטמא

מטמא אדם: הימט ככלל

וקרינן נושא (חולין קכר:): אמר ליה רב ששח.

ולטעמיך דקא אמרת

אלא שרץ דמטמא אדם

דכתיב וכל אשר יפול

מכל כלי עץ או בגד או

כחבורק גינהו: אמר ליה

רכ אחרכוי. שרץ דמטמא

אשר יגע בכל שרץ אלא

ראמרת טומאה בחבורק

שני שכבת זרע דמטמא

אדם מנלן משום

דהואיל ומטמא בגדים

תצא ממנו שכבת זרע

וכתיב וכל בגד וכל עור

זרע וכבם במים וטמא עד

ה"נ גבי מצורע: אמר

ליה רב אחרבוי. שכבת

רמטמא כל אדם הנוגע

תצא ממנו וגו' או ל"ל

מגיו למצורע שמטמא

מהדר ליה בבדיחותא.

בלומר שמח היה רר

שו – What is the meaning of that which is written: אולים – What is the meaning of that which is written: אולים – שלים donned charity like a coat of mail? Why is charity compared coat of mail? לומר לך – To tell you: מה שריון זה כל קליפה וקליפָה מצטרפת לשריון ו – Just as in the manufacture of this il each and every scale combines with all the others to form arge coat of mail.[3] אף צדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת אָחָשְבּוּן בּ - so with respect to giving charity each and every utah [4] one donates combines with all the others to comprise ırge sum.^[5]

Chanina adduces a different source:

רבי חנינא אמר מו – R' Chanina says: This principle can be ived from here:[6] וכבגר ערים כּל־צִדקתִינוי, – And all our מה בגר זה כל "of charity are like a repulsive garment. מה בגר זה כל ימא ונימא מצטרפת לבגד – Just as in the weaving of this ment each and every thread combines with all the others to n a large garment,[8] אף צדקה כַּל פַּרוֹטָה ופָרוּטָה מצָטַרֶפָּת אָחָשְבּוֹן אַ – so with respect to giving charity each and every *utah* one donates **combines** with all the others **to** comprise **a** ge sum.[9]

he Gemara inquires about Ray Sheishess' unusual title: אַמאי קרו ליה עולא משגש אַרחַתיה דּאִי – Why did [Rava] call w Sheishess] "the child that debased the ways of his

he Gemara relates the incident that gave rise to this designa-

דבעא מיניה רב אחדבוי בר אמי מרב ש- Because it once pened that Ray Achadvoi bar Ami inquired of Ray

אַרְחָתֵיה דְּאִימֵיה מִשְּׁמֵיה דְּרָבִי אֶל – that debased the ways where do we derive the law that a *metzora*^[10] during the nis mother,[1] in R' Elazar's name: מַאי דְּכְחִיב: ,וַיִּלְבַּשׁ צִּדְקָה days of his counting[11] renders a person whom he touches $tamei?^{[12]}$

Ray Sheishess replied:

אמר לו – [Rav Sheishess] said to [Rav Achadvoil: הואיל - ומטמא בגדים – Since [a metzora] ritually defiles the clothes he wears during the seven days of counting.[13] מטמא אדם – it follows that he also ritually defiles another person. [14]

Ray Achadyoi challenged this explanation:

אמר ליה – [Rav Achadvoi] said to [Rav Sheishess]: דִּילִמָא שאני – Perhaps the tumah of [objects] directly connected to the metzora is different. Clothing worn by the metzora becomes tamei because it is accorded his status; however, clothing - or people - that the metzora merely touches do not

Rav Achadvoi offers support for this distinction:

דהא הסיט נבילה דמטמא בגדים - For one who becomes tamei from having moved the carcass of an animal ritually defiles the clothes he wears,[15] אדם – but does not defile a person or clothing he touches! Hence, one who defiles the clothing he wears is not necessarily an av hatumah, with the capability of rendering other people tamei through touching. -? -

Rav Sheishess advances another source:

אמר ליה – [Rav Sheishess] said to [Rav Achadvoi]: ואלא שרץ דמטמא אדם מנלן – But from where do we [derive] that the carcass of a crawling animal[16] ritually defiles a person who touches it? לאו משום דמטמא בגדים – Is it not because it **defiles clothing.** [17] from which we derive that it defiles people as well? Similarly, let us infer that a metzora defiles people he חנין למצורע בימי ספורו שמטמא אדם - From touches from the fact that he defiles his clothing.

NOTES

le caused her to deviate from the normal behavior of women (Rashi a above ד"ה עולא) and thereby debase herself (see Bach there). The dent is described by the Gemara below. Rashi (ibid.) identifies this ld" as Rav Sheishess; but see below, note 26, for Tosafos' view.

fail is flexible armor made either of interlinked rings or of small ective scales or plates.

small copper coin worth 1/192 of a zuz.

iving charity is unlike performing other mitzvos. When, for example removes challah from several batches of dough, he performs a mensurate number of mitzvos, since each batch of dough requires own challah separation. However, each perutah given for charity is stinguishable; hence, every donation combines with all the others to n one large gift of charity, which reflects more favorably upon the or than do many small gifts (Maharal).

aiah 64:5. The prophet is decrying the spiritual state of the Jewish

e. all of Israel's righteous and charitable deeds have been polluted by r evil natures; their deeds are like a repulsive garment that one must ove (the word ערים actually means removed) [Rashi].

ven though the verse speaks of the charitable deeds of the wicked creates the metaphor of a repulsive garment, the Gemara etheless derives from there an analogy between the charitable deeds ie righteous and a worthy garment (Rashi).

degarding the additional insight R' Chanina's analogy offers, see iarsha and Ben Yehoyada.

A metzora is a person who has contracted tzaraas, an affliction itioned in Leviticus (ch. 13,14). Tzaraas manifests itself (on people) white or light-colored spots on the body. A Kohen (priest) must nine any such spots to determine if they are indeed tzaraas: if he ares them as such, the *metzora* is called muchlat — confirmed — and endered tamei, or ritually impure.

he purification of a *metzora* whose spots have receded (certain lelines exist — see *Leviticus* 13) consists of several steps. First, the

Kohen performs an act of purification with two birds (Leviticus 14:1-8). This ritual is known as taharas hatzipporim, and is followed by a seven-day waiting period, during which the metzora is still encumbered by certain restrictions. This is the period called "days of counting" to which the Gemara refers. After these days pass, a second act of purification, involving various rituals and sacrifices (see Leviticus 14:10-32), is performed, following which the status of metzora is completely removed.

- 11. The Gemara asks only about a metzora during the days of his counting, for there is a Biblical source equating a "confirmed" metzora with a corpse, teaching us that a "confirmed" metzora defiles objects that are under the same אהל, roof, as he (under certain conditions), as a corpse does (Rashi; see Mishnah Keilim 1:4 and Negaim 13:7).
- 12. Tamei means contaminated by tumah, a state of ritual impurity that carries certain laws and restrictions.
- 13. For it says in the Torah: On the seventh day...he shall wash his clothing (Leviticus 14:9) [i.e., they must undergo ritual purification in a mikveh which implies that during the seven days of his counting he defiled them! (Rashi).
- 14. Rav Sheishess derived from the fact that a metzora defiles clothing that he has the status of an av hatumah, a primary source of tumah, which can render persons or utensils tamei (see glossary).
- 15. As Leviticus 11:40 states: And one who carries its carcass must wash his clothing (Rashi). [Rashi makes a distinction between clothing that the person wears and clothing that he touches. Tosafos and other Rishonim, however, quote sources that one who carries the carcass of an animal would indeed ritually defile clothing that he touches. See there for an alternate explanation, making a distinction between touching clothing and touching another person.]
- 16. Leviticus (11:29-30) enumerates eight types of crawling creatures (שָׁרְצִים, sheratzim) whose carcasses transmit tumah.
- $17.\,\mathrm{As}$ is stated in Leviticus 11:32:And when they (i.e. crawling animals) are dead, anything upon which part of them falls becomes defiled. whether it is a wooden utensil, a garment... (Rabbeinu Gershom).

ג) כ"ק נוו: [ועם איחא בי אולי ל"ל איורה.

סלדיקים לבגד הגון: בימי ספורו.

בשבעת ימים שבין טהרת הלפרים

להבאת קרבנותיו בשלמא בימי חלוטו

איתקש למת לטמא אף באהל:

השביעי כתיב וכבם בגדיו: מומאה

בחבורין. כגון בגדי לבושו הרי הן

כמוהו אבל שאר בגדים הנוגע בהן

וכן אם יגע באדם לא מטמא חדע

והנושא את נכלתה יכבס בגדיו (הקרא

יא) ולא אשכחן דלהרי אב הטומאה

זרע מממא בגדים. וכל בגד וכל עור

מצי למיפרך דהא טומאת בגדים

בגדים דהכה לחו בגדי לבוש שרץ

הן וטומאת מגע הוא אלא דעדיפא

הגוגע. דהכי תניא במסכת נדה

רב אחדבוי לרב ששת בבדיחותה

לפי שהיה רב ששת נכשל בתשובותיו:

אשתתק רב אחדבוי. נעשה אלם:

עלה. ואחרי שבא לידינו שאלה זו

טהרת הלפרים כשיולא מטומאת

מן החוטחים: אע"פ ששוחד בחיק.

שהוא עושה לדקה בסתר: חימה

עוה. עדיין היא בתוחפה ורבי אלעור

סבר דהאי שוחד בחיק ארישא קאי

ושוחד בחיק יכפה חימה עזה: ותפק

לרעב נפשך. הוא פיום דברי נחומים:

ימצא צדקה. משמע יכא לידי עניות

וימלא בני אדם שיעשו לו לדקה:

ויהיו מוכשלים לפניד. את אנשי

ענתות היה מקלל שהיו מבקשין נפשו:

הגהות הב"ח וא) במי כי הראה וורוח וגו' וכתיב או יבקע כשחר אורך וארוכתך הואיל ומפמא בגדים. לסמ כיום ככוד ה׳ יחספך וכסיב חו מקרא וה' יענה משוע בדברים: (כ) שם והשביע וכן מם יגע נחדם נח מסמח חדע וחיכת וגוי נמחק: שהרי המסיט נבילה כחיב ביה (ג) שם עליהם שכר פצ"ל ולום ו' נמסק: וד) שם סוויו כצ"ל וחיבת זוכה לטמת חדם ושחר בגדים: שכבת ימחק: (ה) תום' ד"ה מנין וכו' אבות הטומאות השרץ ושכנת זרע וטמח אשר יהיה עליו שכבת זרע וגר': מת כצ"ל ותיכת וכבלה בהדיא כתיב ביה כו'. ס"ה נמי דהוה נמחק: (ו) ד"ה דה מדם מ"ט למו משום: לא דמיא לבגדים דבימי ספורו דהא (ו) בא"ד פרסם ויהי ביום השמיני מוכח דלה כל"ל ומיבת במיבורים מיניה קל מותיב ליה: או לרבות נמסק: (ח) בא"ד ונכלה למצ"ח דלה נכה ודלחה טומאה בחיבורים שאני (דף מג:) מנין לרבות הנוגע בשכבת אלא הכי: (ע) ד"ה חמה זרע מ"ל או אים: הוה קמהדר ליה. וכי משם הרגו. נ"ב ועי

גליון חש"ם

אתיא אימיה. דרכ ששת: צווחה תופ' ד"ה חמה כו' דחמה משה הרנו. ווי קמיה. שיתפלל עליו: דהני חדיי. הדדים הללו. חדיי תרגום של חזה: : 95p דמצית מינייהו. שינקת מהן: ודאתאן

לעזי רש"י

לקובעה בגמ' מנלן דמטמא אדם: מייל"א. פירוש חליפה. נאמר כיבום בגדים בימי מפורו. השמשת ותרגום יל, ט ועיין כש"י ש"ל יו, והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו ה וערוך ערך קלף אי). וגו׳ ונאמר כיבוס בגדים למעלה ביום

החלט וכבס המטחר את בגדיו: את וחימה. שני לגיונות קשים הם ליפרע כשריון. שריון קשקשים. השריון וס"א השריון] קשקשת לכל נקב שמואל א, יו, הן. מתן בפתר. לדמה. ישוחד ותפק לרעב

תורה אור השלם א) וַיִּלְבַּשׁ צְרָקָה בַּשִּׁרָיָן זלבשת ויעם בַּמְעִיל קנאה: (ישעיה גם, יו) (3) וגו' ובנו ממך חרבות עולם מוסדי דור ודור תקומם וגו' ואמר רבי יצחק ב נוְּדִי בַּפְּמֵא כֻּלְיִנּ פלנו ועוננו פרוח נו או איש אשר יגט אפך עשה בהם אמר ירמיה לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם ישפא לו לכל פספחו:

חכמה בעלי עושר בעלי אגדה בעלי חכמה דכתיב בַּּקְרַשִׁים לא יאבר עו מָמָא נָפָש או איש

אַתְבֶם לְהַשְׁמִיד אַתְבָּם הַצְּעָ מָצָא מָפֶּנּנּ שִׁכְבַת זָרַע: (ויקרא נב. ד) ה) כִּי יָגֹרְתִּי מָפְּנֵי הָאַף וְהַחְכָּוֹה אֲשֶׁר קַצֵּף יִי עַלְיכָם לְהַשְׁמִיד אַתְבֵם וַ מַתְּן בַּמַּקר אָף וְשׁתַּד בַּחַק תְּקוֹא: [דברים מ. ש] וֹ מַתְּן בַּמַּחָר יִכְבָּּה אָף וְשׁתַד בַּחַק תְּקוֹה עֵזָּה: [משלי כא, יין ה הַלוֹא פָרם לָרָעֵב לַחְמֶּךְ וַעַנִּיִים מְרוּדִים הָבִיא בָיִת כִּי תִרְאָת עָרם וְכְפִיתוֹ וִמִבְּשֶׂרְךְ לֹא תִּתְעַלֶּם: וַשְּעֵיה נה, וֹ ה) וְחָפֵּק לֶרָעֵב נַפְּשָׁד וָנָפָשׁ נַעַנָה תַּשְּׁבִּיע וְזָרַח כַּחשָׁדְּ אוֹרֶךְ וַאֲפַלָּחָדְ כַּצַּהֶרָיִם: וְנָחַדְּ יְיָ חָמִיד וְהִשְּׂבִּיע בְצַרְצָחוֹת נַפְשֶׁדְ וְעַצְמֹתָיךְ יַהַלִּיץ וְהָיִתְ בְּנֵן רָוָה וּכְמוֹצָא מֵים אֲשֶׁר לֹא יְכַוְבוֹ מֵימָיו: וֹכְנוּ מִפְּךְ חָרְבוֹת עוֹלֶם מוֹסְבֵי דוֹר וָדוֹר הְּקוֹמֵם וְלָרָא דְּדְּ גֹּדֶר פָּרֶץ מְשׁבֵב נְהִיבוֹת לְשָׁבָת: (שעיה נה, ייב) מ) רֹדֵף צָדָקָה וְחָסֵד יִמְצֵא חַיים צָּדֶקָה וְכָבוֹר: (משני כא, כא) ין וְאַהָּה וְיָ יִדְעָהָ אָת כָּל עֲצָהָם עָדַיּ לַפְּנֶת אֵל הְבַבֵּר עַל עַוֹנָם וְחַפְּאחָם

למצורע בימי ספורו שמשמא אדם. פשיטא לן דמטמא כדמנן משגש. לשון מהומה ושגעון: קליפה. מייל"א בלע"ו: וכבגד עדים אוש"ל. בי נייל פרום, בריש מס' כלים (פ״ה מ״ה) אבות הטומאות השרץ ושכבת בד צדקותינו. כלומר אף כל נדקותינו נמאסו מחמת רשעינו כבגד זרע (ה) וובלה וטמא מת ומלורע בימי ספורו כו' הרי אלו מטמאין מאום שהאדם מסירו מעליו: עדים. כדמתרגמיט ויסר ואעדי וכן

השותפין פרק ראשון בבא בתרא

יוחי אומר נאמר כבום בגדים בימי ספורו

וגאמר כבום בגדים בימי חלומו מה להלז

מממא אדם אף כאן משמא אדם אמר

רבי אלעזר גדול העושה צדקה בסתר יותר

ממשה רבינו דאילו במשה רבינו כתיב חכי

יגורתי מפני האף והחמה ואילו בעושה צדקה

כתיב סמתן בסתר יכפה אף יושחד בחיק

חמה עזה ופליגא דרבי יצחק דאמר ר' יצחק

אף כופה חמה אינו כופה שנא' ושחד בחיק

חמה עזה אע"פ ששוחד בחיק חמה עזה

איכא דאמרי א"ר יצחק כל דיין שנומל שחד

מביא חמה עזה לעולם [שנאמר ושחד בחיה

וגו'] ואמר רבי יצחק כל הנותן פרומה לעני

מתכרך בשש ברכות והמפייםו בדברים

מתברך בי"א ברכות הנותן פרומה לעני

מתברך בשש ברכות דכתיב ∘ הלא ∘ פרוש

וגו' ועניים מרודים תביא בית וגו' כי תראה ערום וגו' (6) דוהמפייםו בדברים

מתברך באחת עשרה ברכות שנאמר הותפק לרעב נפשך ונפש נענה תשביע

וזרח בחשך אורך ואפלתך כצהרים ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך

מאי דכתיב ₪ רורף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד משום דרורף צדקה

ימצא צדקה אלא לומר לך כל הרודף אחר צדקה הקדוש ברוך הוא ממציא לו

מעות ועושה בהן צדקה רב נחמן בר יצחק אמר הקדוש ברוד הוא ממציא לו

בני אדם המהוגנים לעשות להן צדקה כדי לקבל עליהם (ג) שכרו לאפוקי מאי

לאפוקי מדדרש רבה ידרש רבה מאי דכתיב יויהיו מוכשלים לפניך בעת

[אפילו] בשעה שכופיז את יצרו ומבקשיו לעשות צדקה לפניך הכשילם

עליהן שכר רבי יהושע בן לוי אמר כל הרגיל

דבאותה טבילה נטהר: דהא הפים נכלה מפמא בגדים ואינו מפמא מאי דכתיב א וילבש צדקה כשריון לומר פך אדם. (ו) לאו משום דטומאה בחבוריו מה שריון זה כל קליפה וקליפה מצמרפת שאני. פ"ה דאינו מטמא אלא בגדים לשריון גדול אף צדקה כל פרומה ופרומה שהוא לבוש וקשה לריב"ם דבתורת מצטרפת לחשבון גדול רבי חנינא אמר כהנים פ' ויהי ביום השמיני (ו) מרבה מהכא 🌣 וכבגד עדים כל צדקותינו מה בגד שמטמא אפילו כלים די (בחבורים) זה כל נימא ונימא מצמרפת לבגד גדול אף אע"ג דלא שייך בהו לבישה ואינו ממעט מבגדיו אלא אדם וכלי חרם צדקה כל פרומה ופרומה מצמרפת לחשבוו שנוגע בהן אלא ודאי מטמא בגדים גדול אמאי קרו ליה עולא משגש ארחתיה בשעה שמסיט אפילו אין לבוש בהן דאימיה דבעא מיניה רב אחדבוי בר אמי וכן משמע מדקאמר אלא מעתה שרך מרב ששת "מנין למצורע בימי ספורו דמטמא אדם מנלן לאו משום דמטמא שמשמא אדם אמר לו הואיל ומשמא בגדים בגדים מטמא אדם נמי כו׳ ואי קרי מטמא אדם א"ל דילמא טומאה בחבורים חבורים בגדים שהוא לבוש מאי פריך שאני רהא הסיט נבילה דמטמא בגדים ואינו משרן דלא שייך ביה לבישה המם מממא אדם אמר ליה ואלא שרץ ידמממא ודאי ילפינן אדם מבגדים ונראה לריב"ם דלה גרם (מ) בחבורים אלה אדם מגלן לאו משום דמטמא בגדים א"ל הכי גרם ודילמא טומאת בגדים שרץ בהדיא כתיב ביה יאו איש אשר יגע שאני מדע דהא מסיט נבלה דמטמא בכל שרץ אלא ישכבת זרע דמטמא אדם בגדים ואינו מטמא אדם ולא גרסינן מגלן לאו משום דהואיל ומממא בגדים מ"ט לאו משום דטומאה בחבורים מממא אדם א"ל שכבת זרע נמי בהדיא שאני דלא מהדר אלא שיש חילוק בין כתיב ביה ה או איש לרבות את הנוגע אהדר טומאת בגדים לטומאת אדם וכן משמע דאיהו גופיה לא קא מיבעיא ליה בבדיחותא חלש דעתיה דרב ששת ליה אם מטמא בגדים וכלים במגע אישתיק רב אחדבוי בר אמי ואתיקר אלא אאדם בעי: תלמודיה אתיא אימיה וקא בכיא קמיה צווחה צווחה ולא אשנח בה אמרה ליה פר"ח דהיינו אימיה דרב חזי להני חדיי דמצית מינייהו בעא רחמי עליה ואיתסי ודאתאן עלה מנא לן כדתניא ר"ש בן

אתיא אימיה וקא בכיא קמיה. אחדבוי ולדידיה קרי עולה משגש אוכסא דאימיה שגכם לאמו להחבווה לפני רב ששת והיא היתה מניקתו של רב ששת לכך ים אמר חזי הני חדיי דמלית מינייהו: מה כיבום בגדים האמור בימי חלומו כוי. בכמה דברים חמור ימי חלוטו מימי ספורו ולא גמר מהיקשא והיינו טעמא משום דלגמרי לא מלי למגמר דהא כתב וטהר דמשמע דנטהר מכמו שהיה מתחלה אלא דוקא להך מילחא מנא לן לאו משום מתחנה חנת דוקת נהך מינתת הואיל דמטמא בגדים גמרי לפי שהו שויו דאיו אדם וכלים מקבלין טומאה אלא מאב הטומאה: גדול העושה צדקה בסתר יותר ממשה רבינו. פירוש יותר

משכך חמה ממשה רבינו בתפלחו ואע"ג דמשה נמי עשה לדקה בסתר שמא אומה שעה כבר פסק אומו זכות: המה אינו כופה. מימה דבפרק ארבעה נדרים (דף לב)

והמפייםן בדברים מתברך והנותן פרוטה לעני והמפייסו משום דמשמע להו דקראי איירי בנותן לדקה דכתיב ותפק לרעב נפשך ונפש נענה תשביע ולחו מילחה היה דנפש נענע

בבני אדם שאינן מהוגנין הוייז לו לעשות צדקה (ד) זוכה

בכיא קמיה דרב ששת שהיתה מינקת שלו בשביל בנה דלימחל ליה ובעי רחמי עליה דרב אחדבוי ולא אשגח בה עד רמפקי דדית לפניו כלומר עשה בשביל אלו דרין שינקת מהן ולהכי שהצריכה לכך קרי ליה עולא משגש ארחתיה דאימיה: ודאתאן עלה מיהא. הואיל ובאת לידעו שאלה זו דרב אחרוני ונסוק בה: מנקל, דמצורע מטמא אדם בימי ספרונ: כבוס בגדים בימי חלוטו. דכתיב וכבס המטהר את בגדיו דניטמו בימי חלוטו: מה להלן בימי חלוטו מטמא אדם. דכתיב כל ימי אשר הנגע בו יטמא וגוי: מתן בסתר [יכפת] אף ושוחד בחיק. כלומר מי שנותן בחיק של עני בצעה כופה ומי חימה עזה: אע"ם ששוחד בחיק. של עני אעפ"כ חימה עזה שאינה נכפית בשביל השוחר בחיק: ותמפיסו בדברים. שמנחמו ומדבר על לבו דברי נחומין: דכתיב ותפק לרעב נפשך וגר'. כלומר משתוציא מנפשך דברים טובים לנחם הרעב ונפש נענה תשביע ברברים טובים או תזכה לדברים הללו: משום דרודף צדקה. שעושה צדקה משלו בא לידי צדקה שיצטרך לבריות

מִלְפָנִיף אַל הָמְחִי וְיִהְיוֹ מֻכְשָׁלִּים לְפָנִיף בְּעֵת אַפְּדְּ עֲשֵׂה בָהָם: וִיוֹמִיה יח, כֹּנֹ חשק שלמה על רבינו גרשום 6) (לכחורה משמע דטון למרגום חוקלום על וחהר ועדילת חלל זיע דמשם זה לח שיין לקרוחם עדים וליע): ב) (עיי בחום כחן ד"ה חמית מה שכתב בשם ר"יתן:

אדם וכלים במגע וכלי חרם באויר ולכך בעי מולן דמטמא דהא מעדה בגד ביום קרה (משלי כה) מ"מ מקים לדקה לבגד לדקת כתיב ורחך במים וטהר משמע משגש ארחתיה דאימיה משמיה דר' אלעזר

אמרינן ° דחמה משה הרגו (ט): בי"א. יש מגיהין

תשביע היינו תשביע בדברים שתפייסנו בדברים וע"כ לא גרסי ליה דלההיא גיר' הוה ליה למימר מתברך בי"ן הנד שש דלעיל והני אחת עשרה:

כדי

שלא יקבלו

בנים בעלי

פו א מיי פייח מהלי

מו ב חייי מ"ד מהלי לובות

פח גמיי שם פ״ה הלכה

ס: פומד מיי פ"י מסלי

ה סמג עשין קסב טוש"ע

י"ד סי רמט סעיף ג וסעיף

רבינו נרשום

משמש מרזה ארחחיה

להתכזות במה שדרכה

כשהוא נולד ולפיכך נקראו עדים 6) כמו

ועדיאתו: בימי ספורו.

וישב מחרץ לאהלו שבעת

חלוטו והזאתו: אמר ליה

הואול ומטמא בגדים

דמטמא בגדים דטעוניו

טומאה בחבוריו שני

אימא לד אם יגע בבגדים

היכי דלא מטמא בגדים

מטמא אדם תדע דהנה

אשכחן רמטמא בגרים

היסט נבלה. אדם

בגדים דכתיב והנושא את

נכלתה יככם בגדיו וטמא

ממאים הז לאינו למטמא

הערב הוא טמא ואינו

מטמא אדם: היסט בכלל

וקרינן נושא (חולין קכד:): אמר ליה רב ששת.

ולטעמיך דקא אמרת

אלא שרץ דמטמא אדם

הואיל דמטמא בגדים

דכתיב וכל אשר יפול עליו מהם במותם יטמא

מכל כלי עץ או בגד או

שני שכבת זרע דמטמא

תצא ממנו שכבת זרע

וכתיב וכל בגד וכל עור

ושר יהיה עליו שכבת

זרע וכבס במים וטמא עד

ה"נ גבי מצורע: אמר

ירה רר אחדרוי שרכח

רע בהדיא כתיב ביה

דמטמא כל אדם הנוגע

דמצי למכתב איש אשו

חצא ממנו ונו׳ או ל״ל

מניו למצורע שמטמא

מהדר ליה בכדיחותא.

כלומר שמח היה רכ

זמנות נוניים הלכה ד

Rav Achadvoi rejects this source also:

אַמֵּר לֵי – [Rav Achadvoi] said to [Rav Sheishess]: שׁרע בּהַרִיָּא בְּתִיב בֵּי – Regarding a crawling creature, it is xplicitly written:נוא אַבֶּל־שֶׁרֵץ״ בְּכָל־שֶׁרֵץ״, – Or a man ho touches any creeping thing (will become tamei). Since we o not deduce that a sheretz defiles people from the fact that it efiles clothing (for Scripture expressly teaches that law!), there no precedent for similarly deducing that a metzora defiles eople because he defiles his clothing.[19] -?-

Rav Sheishess proposes a third source:

אַלָּא שִׁכְבַת וַרֵע דִמְטַמֵּא אָדָם מְנָי – But from where do we lerivel that semen ritually defiles a person who touches it? ומטמא בגדי – Is it not because of the folwing deduction: Since [semen] defiles clothing it touches, [20] ה מְטַמֵּא אַז – it has the status of an av hatumah and therefore efiles a person as well? Similarly, let us infer that a metzora efiles people he touches from the fact that he defiles his othing.

Rav Achadvoi rejects this source as well:

אמר ל – [Rav Achadvoi] said to [Rav Sheishess]: שָׁבָבַת זָרֵע ב בהדיא בחיב ב - Regarding semen, it is also explicitly ritten: אוֹ־אִישׁ״, – Or a man, לְרַבּוֹת אֶת הַנוֹגֵעְ – which mes to include one who touches semen among the tamei.[21] nce we do not deduce this law from the law that semen defiles othing (for Scripture expressly[22] teaches it!), there is no ecedent for similarly deducing that a metzora defiles people cause he defiles his clothing. -?-

With each of Rav Sheishess' failures to provide a source, Rav hadvoi made a fateful mistake:

ר בְּבִּדִיחוּו – [Rav Achadvoi] responded to [Rav eishess] each time in a humorous manner, חַלַשׁ דַּעָתֵּיהּ דָרַב שלי - and as a result Rav Sheishess became distressed. אישתיק רב אחדבוי בּר אַ – Thereupon, Rav Achadvoi bar Ami as struck dumb אָתוַקֵּר הַלְמוּדֵיה – and forgot his learng^[23] in Heavenly retribution for vexing Rav Sheishess.

Achadvoi's recovery:

אַתְיַא אִימֵיה וָקָא בָּכִיִא קַמֵּיה – [Rav Sheishess'] mother came and cried before [Rav Sheishess], pleading with him to intercede on Rav Achadvoi's behalf. בְּוֹיחָה נְלֹא אֲשְׁנֵח בָּה She cried out and cried out, but he paid no attention to her.

Rav Sheishess' mother then took more drastic action:

חזי להני חדיי דמצית – She said to [Rav Sheishess], אמרה ליה - "See these breasts of mine that you suckled from as a child!^[26] Repay that kindness by acceding to my request." בעא רחמי עליה – Moved by his mother's desperate plea, [Rav Sheishess] prayed that God have mercy on [Rav Achadvoi], and he was healed. Thus, because his initial reluctance to pray for Rav Achadvoi caused his mother to expose herself before him, Rav Sheishess became known as "the child that debased the ways of his mother."

The Gemara now answers the question posed by Rav Achadvoi: עלה – And now that we have come upon [this question] in the course of our discussing the origin of Rav Sheishess' unusual designation, מנא לן – from where, indeed, do we [derive] that a metzora defiles people he touches during the "days of his counting"?

The Gemara answers:

בּדְתַנִיא – The source is as was taught in a Baraisa: רָבִי שָׁמְעוֹן אומֵר בּבוּט בַּגַרים - R' SHIMON BEN YOCHAI SAYS: נאַמַר בָבוּט בַּגַרים בימי ספורו – A requirement of IMMERSING CLOTHING $^{[27]}$ IS STATED WITH RESPECT TO garments the metzora wore during THE DAYS OF HIS COUNTING, וְנֵאֲמֵר כָבוּט בָּגָרִים בִּימֵי חַלוּטוֹ – AND a similar requirement of IMMERSING CLOTHING[28] IS STATED WITH RESPECT TO garments he wore during THE DAYS OF HIS CONFIRMATION as a metzora. Since the two stages of the tzaraas affliction are exegetically connected^[29] by the common requirement of immersion, the law of defilement may be extrapolated from one stage to the other, as follows:

שַה אַדָם – Just as there [A confirmed metzora] Rav Sheishess' mother entreated her son to pray for Rav RITUALLY DEFILES PEOPLE by touching them, מף בַאן מטמא

NOTES

Leviticus 22:5

Rav Achadvoi could have refuted Rav Sheishess with the distinction drew previously, arguing: Since a sheretz defiles a garment merely by ching it, it is an av hatumah, a primary source of tumah that defiles in people. A metzora, on the other hand, defiles only those garments t he actually wears; hence, we could not conclude that he defiles ple through touching. Rav Achadvoi chose, however, an even more vincing rebuttal (see *Rashi* ר״ה בהריא כתיב ביה).

Other Rishonim offer an alterate interpretation, based on their lanation above (see note 15).]

As is stated in Leviticus 15:17: Any garment or leather article upon ich there shall be semen shall be washed in water (Rashi).

In Leviticus 22:4 it is written: Or a man from whom a seminal charge issues. The following verse records: Or a man who touches creeping thing (sheretz). The Gemara (Niddah 43b) interprets: Just sheretz defiles a person through mere contact, so semen defiles a son through mere contact (Rashi).

Scripture does not actually state the law, as it did in the case of retz (ibid. v. 5). The law is, however, derived from Scripture getically; it is not merely deduced from another law.

Literally: his learning became heavy. These were Heavenly signs to Achadvoi that he had misused his mouth and his scholarship listress Rav Sheishess. [Clearly, Rav Achadvoi never intended to rade Rav Sheishess, and was just expressing satisfaction with his vincing Torah arguments. Rav Sheishess, however, misunderstood reaction, and Rav Achadvoi was punished for not preventing this understanding (see Rabbeinu Gershom).

This follows Rashi; but see note 26 below.

her son (Rav Sheishess) from falling into the category of "one whose fellow was punished on account of him," for such people do not reach lofty levels of spirituality in the World to Come (see Shabbos 149b; also Tosafos below, 22a ד"ה אנא).

[See Chasam Sofer, who explains that Rav Sheishness paid no need to his mother's pleas because he felt that if was a matter of defending the honor of Torah.l

26. The woman's statement is the basis for Rashi's interpreting that the "child" Rava quoted was Rav Sheishess, for who else but her child would the woman nurse? Rabbeinu Chananel (cited by Tosafos) and Rabbeinu Gershom explain, however, that the "child" was actually Rav Achadvoi who, by his vexing remark, ultimately caused his mother to debase herself before Rav Sheishess. These Rishonim further explain that Rav Achadvoi's mother had been Rav Sheishess' wet nurse; hence, she was able to say to Rav Sheishess, "See these breasts from which you

27. On the seventh day of his days of counting (see note 10 above) the metzora must shave off all his hair, and immerse the clothing he wore during the "days of counting" and immerse himself in a mikveh; see Leviticus 14:9 (Rashi). This is the final stage of the purification

28. During the ritual of taharas hatzipporim, which is performed when the metzora leaves the state of being a confirmed metzora (see note 10 above), the metzora must shave off all his hair, and immerse the garments he wore while he was a "confirmed" metzora and immerse himself in a mikveh; see Leviticus 14:8 (Rashi).

29. See Tosafos ה"ח.

30. Rashi above (ר"ה בימי פפורו) equated a "confirmed" metzora to a Her motive for doing this is unclear. Perhaps she wished to prevent corpse. Hence, just as a corpse defiles people through physical contact,

בורץ למצורע בימי ספורו שמממא אדם. פשיטא לן דמטמא כדמנן משגש. לשון מהומה ושגעון: קליפה. מייל"א כלע"ו: וכבגד עדים 🧑 ושיל. 🤉 וייל פרום). בריש מס' כלים (פ״א מ״א) אבות הטומאות השרץ ושכבת בל צדקותיגו. כלומר אף כל לדקותינו נמאסו מחמת רשעינו כבגד

רב אחדבוי לרב ששת בבדיחותא

לפי שהיה רב ששת נכשל בתשובותיו:

אשתתק רב אחדבוי. נעשה חלם:

קמיה. שיתפלל עליו: דהגי חריי.

הדדים הללו. חדיי תרגום של חוה:

דמצית מינייהו. שינקת מהן: ודאתאן

עדה. ואחרי שבא לידינו שאלה זו

לקובעה בגמ' מנלן דמטמא אדם:

נאמר כיבום בגדים בימי ספורו.

והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו

טהרת הלפרים כשיולה מטומחת

החלט וכבס המטהר את בגדיו: אף

מן החוטחים: אע״פ ששוחד בחיק.

שהוא עושה לדקה בסתר: חימה

עזה. עדיין היא בתוקפה ורבי אלעזר

סבר דהאי שוחד בחיק ארישא קאי

ושוחד בחיק יכפה חימה עזה: ותפק

לרעב נפשך. הוא פיום דברי נחומים:

ימצא צדקה. משמע יכל לידי עניות

וימנא בני אדם שיעשו לו נדהה:

הלדיקים לבגד הגון: בימי ספורו. הנהות הב"ח בשבעת ימים שבין טהרת הלפרים להבחת הרבנותיו בשלמת בימי חלוטו בר׳ וכחיב או יבקע כשחר איתקש למת לטמא אף באהל: אורך וארוכתך מהרה מלמח והלך לפניך לדקך כבוד ה' יאספך וכחיב או הואיל ומטמא בגדים. לכל ביום השביעי כתיב וככם בגדיו: פומאה בחבוריו. כגוו בגדי לבושו הכי הו ויחמר הנני והמפייםו כמוהו אבל שאר בגדים הנוגע בהן בלחלחות נפשר ובנו כל"ל וכו אם יגע באדם לא מטמא חדע שהרי המסיט נבילה כחיב ביה (ג) שם עליהם שכר פל"ל ולות ו' נמסק: (ד) שם והנושא את נבלחה יכבס בגדיו (ויקרא כל הרגיל לעשות [לדקה] א) ולא אשכחן דלהר אב הטומאה לטמח חדם ושחר בגדים: שכבת מחק: (ה) תום' ד"ה מניו וכו׳ חבום הטומחות זרע מממא בגדים. וכל בגד וכל עור אשר יהיה עליו שכבת זרע וגו': מת כפ"ל וחיבת ונכלה בהדיא כתיב ביה כו'. ה"ה נמי דהוה נמסק: (ו) ד"ה דהם מצי למיפרך דהא טומאת בגדים לא דמיא לבגדים דבימי ספורו דהא יו בא"ד פרשם ויסי בגדים דהכא לאו בגדי לבוש שרן שמנותה המני כלים הנו"ג הן וטומאת מגע הוא אלא דעדיפא ילא כל"ל ומיכת בחיבורים מיניה קא מומיב ליה: או לרבות ממק: מ) בא"ד ונראם מיניה קא מומיב ליה: הגוגע. דהכי תנים במסכת נדה צומאה בחיבורים שאני (דף מג:) מנין לרבות הנוגע בשכבת אלא הכי: (ט) ד"ה חמה זרע מ"ל או אים: הוה כמהדר ליה. וכוי משה הרגו. נ"ב ועי בע"ו רים דף ד' בתום':

גליון הש"ם אתיא אימיה, דרב ששת: צווחה תומי ד"ה חמה כוי

שבת דף נה ע"ל תד"ה

לעזי רש"י

מייד"א. פירוש קליפה, ת נונינו כש"ל ש"ח ים ה וערוך ערך קלף ח"). וגו' ונאמר כיבוס בגדים למעלה ביום

ליקומי רש"י וחימה. שני לגיונות קשים הם ליפרע בשריון. שריון קשקשים. כמין קשקשות דגים עשוין מברול נופלים על גב השריון [ס"ח נקבי השריון] קשקשת לכל נקב א, יו, הן. מתו בחיה. אף זו נדחה יכפה אף חמה עוה נמשלי כא, ירן. ותפק לרעב

תורה אור השלם א) וַיִּלְבַּשׁ צְרָקָה בַּשִּׁרְיָן וכובע ישועה בראשו

ישאנו: וישעיה מד, הן

רו איש איש מזרע אשר ישהר והנגע בכל

שמטמא אדם אמר לו הואיל ומטמא בגדים משמא אדם א"ל דילמא שומאה בחבורים שאני דהא הסים נבילה דמממא בגדים ואינו משמא אדם אמר ליה ואלא שרץ ידמשמא אדם מגלו לאו משום דמטמא בגדים א"ל שרץ בהדיא כתיב ביה סאו איש אשר יגע בכל שרץ אלא ישכבת זרע דמממא אדם מגלז לאו משום דהואיל ומטמא בגדים מממא אדם א"ל שכבת זרע גמי בהדיא כתיב ביה ה או איש לרבות את הנוגע אהדר ליה בבדיחותא חלש דעתיה דרב ששת אישתיק רב אחדבוי בר אמי ואתיקר תלמודיה אתיא אימיה וקא בכיא קמיה צווחה צווחה ולא אשגח בה אמרה ליה חזי להני חדיי דמצית מינייהו בעא רחמי עליה ואיתםי ודאתאן עלה מנא לן כדתניא ר"ש בן יוחי אומר נאמר כבום בגדים בימי ספורו ונאמר כבום בגדים בימי חלומו מה להלז מטמא אדם אף כאן מטמא אדם אמר רבי אלעזר גדול העושה צדקה בסתר יותר ממשה רבינו דאילו במשה רבינו כתיב ₪כי יגורתי מפני האף והחמה ואילו בעושה צדקה כתיב סמתו במתר יכפה אף ס[ושחד בחיק חמה עזה] ופליגא דרבי יצחק דאמר ר' יצחק אף כופה חמה אינו כופה שנא' ושחד בחיק חמה עוה אע"פ ששוחד בחיק חמה עוה איכא דאמרי א"ר יצחק כל דייו שנוטל שחד מביא חמה עזה לעולם [שנאמר ושחר בחיק

וגו"ן ואמר רבי יצחה כל הנותז פרומה לעני

מתברד בשש ברכות והמפייםו בדברים

השותפין פרק ראשון בבא בתרא

משגש ארחתיה דאימיה משמיה דר' אלעזר

מאי דכתיב » וילבש צדקה כשריון לומר לך

מה שריון זה כל קליפה וקליפה מצמרפת

לשריון גדול אף צדקה כל פרומה ופרומה

מצמרפת לחשבון גדול רבי חגינא אמר

מהכא ם וכבנד עדים כל צדקותינו מה בגד

זה כל נימא ונימא מצמרפת לבגד גדול אף

צדקה כל פרומה ופרומה מצמרפת לחשבוו

גרול אמאי קרו ליה עולא משגש ארחתיה

דאימיה דבעא מיניה רב אחדבוי בר אמי

מרב ששת "מנין למצורע בימי ספורו

ויהיו מוכשלים לפניך. את אנשי מתברד בי"א ברכות הנותן פרומה לעני ענתות היה מהלל שהיו מבחשיו נפשו: מתברך בשש ברכות דכתיב י הלא י פרוש וגו' ועניים מרודים תביא בית וגו' כי תראה ערום וגו' (6) דוהמפייםו בדברים מתברך באחת עשרה ברכות שנאמר ₪ותפק לרעב נפשך ונפש נענה תשביע וזרח בחשך אורך ואפלתך כצהרים ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשר (3) וגו' ובנו ממך הרבות עולם מוסדי דור ודור תקומם וגו' ואמר רבי יצחק ב ונדי בשמא פּלְנוּ מאי דכתיב ₪ רוֹדף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד משום דרודף צדקה ימצא צדקה אלא לומר לך כל הרודף אחר צדקה הקדוש ברוך הוא ממציא לו מעות ועושה בהן צדקה רב נחמן בר יצחק אמר הקדוש ברוך הוא ממציא לו בני אדם המהוגנים לעשות להן צדקה כדי לקבל עליהם (ג) שכרו לאפוקי מאי בי איש אשר וגע לאפוקי מדדרש רבה 9 דדרש רבה מאי דכתיב 9 ויהיו מוכשלים לפניד בעת אפך עשה בהם אמר ירמיה לפני הקרוש ברוך הוא רבונו של עולם ישמא לו לְכֹּל שְמְאַחֹו: [אפילו] בשעה שכופין את יצרן ומבקשין לעשות צדקה לפניך הכשילם שלא יקבלו עליהן שכר רבי יהושע בן לוי אמר כל הרגיל כדי לעשות צדקה (ז) זוכה הויין לו בנים בעלי חכמה בעלי עושר בעלי אגרה בעלי חכמה דכתיב בפרשים לא יאבל ער

אָשֶׁר הַצֵּא מִמֶּנוּ שָׁבָבַת זָרַע: וייכרא כב, דו ה) כִּי יָלְרְהִי מִפְּנֵי הָאַף וְהַחַמָּה אֲשֶׁר קַצֵף יְיְ עֻרֵיכֶם לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם ישמע יו אלי גם בפעם ההוא: (דברים פ, יש) ו) מתן בפתר יכפה אף (שחד בחק חמה ענה: (משלי כא, ידן ז) הלוא פרס לרעב לחמד ועניים מרודים חביא בית פי תראה ערם וכפיתו ומבשרד לא תתעלם: וישניה נת זו ח) ותפק לרעב נפשף ונפש נענה משביע וורח בחשר אורד ואפלתד בצהרים: ונחד יי חמיד וחשביע בְּצַחְצָחוֹת נַבְּשֶׁדְּ וְעַצְמֹתִידְ יַחֲלִּיץ וְהָיִיתָ בְּגַן רָוֶה וּכְמוֹצָא מִיִם אֲשֶׁר לֹא יְבַוְבוֹ מֵימִיו: וּבָנוּ מִמְּדְּ חָרְבוֹת עוֹלֶם מוֹסְבֵי דוֹר וָדוֹר הָקוֹמֵם וְלַרָא לְּדְּ גֹבֵר פֶּרֶץ מְשׁבֵב נְחִיבוֹת לָשָׁבֶת: וְשׁעיה נה. י-בּן מ) רֹבַף צְדָּקָת וְחָסֶד וִמְצָא

זרע (ה) וובלה וטמח מת ומצורע בימי ספורו כו' הרי אלו מטמחין מחום שהחדם מסירו מעליו: עדים. כדמחרגמיט ויסר וחעדי וכן אדם וכלים במגע וכלי חרס באויר ולכך בעי מולן דמטמא דהא מעדה בגד ביום קרה (משלי כה) מ"מ מקים לדקה לבגד לדקם

כתיב ורחץ במים וטהר משמע דבאומה טבילה נטהר: דהא הסים נבלה משמא בגדים ואינו משמא אדם. (ו) לאו משום דטומאה בחבורין שאני. פ"ה דאינו מטמא אלא בגדים שהוא לבוש והשה לריב"ם דבתורת כהנים פ' ויהי ביום השמיני (ז) מרבה שמטמא אפילו כלים ה (בחבורים) אע"ג דלא שייך כהו לבישה ואינו ממעט מבגדיו אלא אדם וכלי חרם בשבילו כדאמר לקמן: שנוגע בהן אלא ודאי מטמא בגדים בשעה שמסיט אפילו אין לבוש בהן שמשימין שם החינוק וכן משמע מדקאמר אלא מעתה שרך דמטמא אדם מכלן לאו משום דמטמא בגדים מטמא אדם נמי כו' ואי הרי חבורים בגדים שהוא לבוש מאי פריך משרך דלה שייך ביה לבישה התם ודאי ילפינו אדם מבגדים ונראה לריב"ם דלא גרם (מ) בחבורים אלא ביום השביעי יגלח שערו הכי גרם ודילמה טומחת בגדים שאני מדע דהא מסיט נבלה דמטמא כבוס הכי גמי מטמא בגדים ואינו מטומא אדם ולא גרסינן אדם: אמר ליה דלמא מ"ט לאו משום דטומאה בחבורים שאני דלא מהדר אלא שיש חילוק בין שלובש בהן אבל לעולם טומאת בגדים לטומאת אדם וכן משמע דאיהו גופיה לא הא מיבעיא ליה אם מטמא בגדים וכלים במגע אלא אאדם בעי: אתיא אימיה וקא בכיא קמיה. פר"ח דהיינו אימיה דרב אחדבוי ולדידיה קרי עולא משגש

אורחא דאימיה שגרם לאמו להתבוות לפני רב ששת והיא היתה מניקתו של רב ששת לכך יי אמר חזי הני חדיי דמלית מינייהו: מה כיבום בגדים האמור בימי חלומו כו'. בכמה דברים חמור ימי חלוטו מימי ספורו ולא גמר מהיקשא והיינו טעמא משום דלגמרי לא מצי למגמר דהא כתב וטהר דמשמע דנטהר מכמו שהיה מתחלה אלא דוקא להך מילחא גמרי לפי שהן שרין דאין אדם וכלים מקבלין טומאה אלא מאב הטומאה: גדול העושה צדקה בסתר יותר ממשה רבינו. פירום יותר

בחבורין נינהו: אמר ליה אשר יגע בכל שרץ אלא דאמרת טומאה בחבורק

והמפייםו בדברים מתברך בי"א. יש מניהיו והנותן פרוטה לעני והמפייסו משום

מהוגנין בבני אדם שאינן

ברא קמיה דרב ששת שתיחה מינקת שלו כשביל כנה דלימחל ליה ובעי רחמי עליה דרב אחדבוי ולא אשבח בה עד דיה לפניו כלומר עשה בשביל אלו דרין שינקת מהן ולהכי שהצריכה לכך קרי ליה עולא משגש ארחתיה דאימיה: ודאתאך עלה מיהא. הואיל ובאת לידינו שאילה וו דרב אחדבוי נעסוק בה: מגלן. דמצורע מטמא אדם בימי ספורו: כבוס בגדים בימי הלוטו. דכתיב וכבס המטהר את בגדיו דניטמו בימי חלוטו: מה להלן בימי חלוטו מטמא אדם. דכתיב כל ימי אשר הנגע בו יטמא וגו': מתו בסתר (יכפה) אף ושוחד בחיק. כלומר מי שנותו בחיק של עני בצנעה כופה נמי חימה עזה: אע"פ ששוחד בחיק. של עני אעפ"כ חימה עוה שאינה נכפית בשביל השוחד בחיק: והמפייסו בדברים. שמנחמו ומדבר צל לבו דברי נחומין: דכחים ותפק לרעב נפשך וגו". כלומר משתוציא מגפשך דברים טובים לנחם הרעב ונפש נענה חַיִּים צְרָקָה וְכָבוֹר: (משלי כא, כא) י) וְאַהָּה וְיָ יָדַעָהָּ אָת כָּל עֲצָהָם עָדַי לַמֶּנֶת אַל הְכַבֵּר עַל עֲוֹנֶם וְחַפְּאֹהָם תשביע בדברים טובים אז תזכה לדברים הללו: משום דרודף צדקה. שעושה צדקה משלו בא לידי צדקה שיצטרד לבריות

מִלְפָנֶיךּ אַל מָמְתִי וְיִהְיוֹ מִבְשָׁלִים לְפָנֶיךּ בְּעֵת אַבְּךּ עֵשֵׁת בָּהָם: וִיִּמִיה יה, כגן חשק שלמה על רבינו גרשום אן (נפארה משתע דפון למרגום אותלום על וחהר ועדיאת אכל ליש דמשם זה לא שייך לקרומם עדים ולייען: בן עני דמוםי כאן דייה אמיא מה שכתב כשם רייתן:

משכך חמה ממשה רבינו בתפלחו ואע"ג דמשה נמי עשה לדחה בסתר שמא אומה שעה כבר פסק אומו זכות: חמה דנפרק מימה דנפרק ארבעה נדרים (דף לב) אמרינו ° דחמה משה הרגו (ט): דהואיל ומטמא בגדים

דמשמע להו דהראי איירי בנותו לדהה דכתיב ותפק לרעב נפשך ונפש נענה חשביע ולאו מילחא היא דנפש נענע תשביע היינו תשביע בדברים שתפייסנו בדברים וע"כ לא גרסי ליה דלההיא גיר' הוה ליה למימר מתברך בי"ז הנך שש דלעיל והני אחת עשרה:

CHAPTER ONE

מסורת הש"מ

ה אולי ל"ל אמרה:

הנהות הכ"ח

וא) במי כי תראה טרוח

'גו' וכחיב או יבקע כשחר

מקרא וה' יענה חשוע

בדברים: ובי שם והשבינו

ואות ו' נמחק: (ד) שם

נמסק: (ה) תום' ד"ה

השרד ושכבת זרע וטמה

נמחק: (י) ד"ה דהם

לדם מ"ט לאו משום:

ח) בא"ד פרשם ויסי

דלה רפ״ל ומנדם במנדורות

נמחק: (מ) בא"ד ונרמה

טומלה בסיבורים שלמי

וכו' משה הרגו. נ"ב ועי

בע"ו רים דף ד' כתומ':

סווין כל"ל ומיבת

ומיכת ונו'

HERE, TOO, IA METZORA DURING THE DAYS OF HIS fects of charity, but the terrible consequences of accepting bribes. COUNTING DEFILES PEOPLE by touching them.

The Gemara now resumes discussing the merits of giving charity, and quotes the third statement made by R' Elazar: אַמֵּר רַבִּי אַלעַזַר - R' Elazar said: גָּדוֹל הָעוֹשֶׂה צְּדָקָה בְּסֵתֶר יוֹתֵר קמשה רבינו – One who performs charitable acts in secret is greater than Moses, our teacher,[31] בְּאֵילוּ בִמֹשֶה רַבֵּינוּ בָתִיב – דָאִילוּ בִמֹשֶה רַבִּינוּ for while regarding Moses, our teacher, it is written:[32] בּני "בּנְרְתִּי מְפְנֵי הַאַף וְהַחַמְמִה – For I was in dread of the anger and the wrath;[33] וְאִילוּ בְעוֹשֵה צְּדָקָה כְּתִיב – and regarding one who performs charitable acts in secret it is written:[34] מָתָן, "בַּפֶתֵר יִכְפָּה־אָף וְשֹׁחַד בָּחֶק חָמֵה עַזָּה — A gift in secret pacifies anger, and a present[36] in the bosom (pacifies) strong wrath. Thus, one who performs charitable deeds in secret can triumph over the very anger and wrath that Moses himself feared, and in this sense he is greater than Moses.

R' Yitzchak interprets the latter part of the verse differently: ופָלִיגָא דָרַבִּי יִצְחָק – And this interpretation by R' Elazar differs with that of R' Yitzchak. דָאָמַר רַבִּי יִצְחָק אַף כּוֹפֶה – For R' Yitzchak said: [Charity performed secretly] will pacify anger, שנאמר: "וְשׁחַר בַּחַק – but will not pacify wrath, שַּנָאמָר: "וְשׁחַר בַּחַק "חמה – for it is stated in the verse: And a present in the bosom, strong wrath. אָף עַל פִּי שֵשׁוֹחֵר בַּחִיק – This implies that although a present is in the bosom (i.e. even though charity was given in secret), הֵמָה עַוָּה – the Divine **wrath** remains **strong.** Thus, according to R' Yitzchak, an anonymous act of charity has the power to turn aside only the Divine anger,[37] while according to R' Elazar it can vanquish the Divine wrath as well. [38]

Another version of R' Yitzchak's statement:

איבא דאמרי אַמר רבי וצחק – There are those who say that R' Yitzchak said a different interpretation of the verse: בַּל דָיִין שנוטל שחַר מִבִּיא חָמָה עַזָּה לְעוֹלְם – Any judge that takes a bribe brings strong wrath to the world, [" [שנאמר: ,,ןשחַר בַּחָק וגו' [- as it is stated: And a bribe [39] in the bosom etc. According to this version, the latter part of the verse does not concern the ef-

Having mentioned R' Yitzchak, the Gemara records other statements by him on the subject of charity:

וָאָמֵר רַבִּי יִצְחָק כָּל הַנּוֹתֵן פְּרוּטָה לְעָנִי – And R' Yitzchak also said: Anyone who gives even a perutah [a small copper coin] to a pauper מְתְבֵּרֶךְ בְּשֵׁשׁ בְּרְכוֹת – is blessed with six Heavenly blessings. וְהַמְפַיִּיטוֹ בּרְבַרִים - And one who comforts [a pauper] with words מְתַבַּרֶךְ בָּאַחַת עֵשִׂרֵה בְּרָכוֹת – is blessed with eleven Heavenly blessings.[40]

The Gemara enumerates the blessings that a donor receives: בּרַכּוֹת דְּכַתִּיב One who gives a הַנוֹתוֹ פָּרוֹטָה לְעַנִי מִתְבָּרֵךְ בְּשֵׁשׁ בְּרַכוֹת דְּכַתִּיב perutah to a pauper is blessed with six Heavenly blessings, as it is written: מרודים תַּבִיא בַיָּת וגו׳ ועניים מרודים תַּביא בַיָּת וגו׳ בי־תראה ערם וגוי – Will you not break etc. [your bread for the hungry] and the wailing poor bring to your house etc.; when you see the naked [you shall cover him].[41]

The Gemara now enumerates the blessings that a comforter

הַנְמְפַּיִיסוֹ בִּדְבָרִים מְתִבָּרֵךְ בָּאַחַת עֶשְׂרֵה בִּרְכוֹת — And one who comforts [a pauper] with words is blessed with eleven Heavenly blessings. שַּנאמר: ,,ותפָּק לְרֶעב נַפְשַׁךּ וְנֵפֵשׁ נַעֲנָה תַּשִּׁבִּיעַ - For it is stated: [42] And if you draw out (from) your soul to the hungry and satisfy the afflicted spirit,[43] אורָה בּחשֶׁרְ אורָך "ואַפּלִתְרְ בַּצְהַרְיִם - then your light will shine through the darkness, and your gloom will be like the noonday.

The next verse continues to shower blessings on the comforter: יי וֹנְחֵךּ ה׳ תַּמִיד וְהִשְׁבִּיעַ בְּצַחְצָחוֹת נַבְּשֵׁךְ וגוי ,, — And God will guide you continually, and satisfy your soul (even) in (times of)

The next verse offers more blessings:

יי יוֹבְנוּ מִמָּךְ חַרְבוֹת עוֹלֶם מוֹסְדֵי דוֹר־וָדוֹר תִּקוֹמֵם וגוי יי, – And through you (i.e. your good deeds) the ancient ruins will be rebuilt; you will raise up the foundations of many generations etc. All these blessings^[44] will come to one who comforts the poor with words of kindness and compassion.

30 does a confirmed metzora. See Rambam Comm. to Mishnah Keilim 1:1, and Mishnah Acharonah there, and Rabbeinu Gershom here.

31. I.e. in the sense that his anonymous deeds more effectively appeare he Divine wrath than did Moses' prayer (Tosafos). Anonymous charity s praisworthy for two reasons: (1) the poor person is not embarrassed; 2) the giver receives no honor for his act, and it is thus performed purely or the sake of heaven (Rabbeinu Yonah to Mishlei 21:14).

32. Deuteronomy 9:19. Moses was describing his efforts to persuade God o spare the Jews after the sin of the Golden Calf.

3. Despite having interceded with God on behalf of the Jews, Moses still eared an awful retribution by the "anger" and the "wrath," those "two earsh legions (of angels) that punish sinners" (in the words of Rashi).

4. Proverbs 21:14.

5. Literally: inverts.

6. Literally: bribe. A gift to the poor resembles a bribe that one gives to hod to obtain His favor. "In the bosom" connotes "in secret," since the osom is a concealed part of the body (Maharsha).

7. It would be possible to interpret the Gemara to mean that R' itzchak, while disagreeing with R' Elazar on whether one who gives ecret charity conquers "wrath," concurs that such a benefactor is reater than Moses. For Moses feared both "anger" and "wrath." while ccording to R' Yitzchak secret charity does conquer "anger." Maharha, however, understands the Gemara to mean that R' Yitzchak isputes R' Elazar's very statement (that one who performs charity in ecret is greater than Moses). He explains that R' Yitzchak's rebuttal is ctually predicated on the fact that Moses indeed slew "wrath" (see edarim 32a), something which R' Yitzchak here establishes that secret rarity is unable to do. Thus, it is impossible to declare the practitioner secret charity superior to Moses, for even though the former is superior to Moses vis-a-vis "anger," Moses is superior vis-a-vis "wrath." Hence, they are equal (see also Tosafos מיה מחה and Maharsha).

38. R' Elazar understands a present in the bosom as belonging at the beginning of the verse, as the subject (along with a gift in secret) of the verb pacify [so that the second part of the verse means: "A present in the bosom pacifies strong anger" (Rashi).

39. In this version R' Yitzchak interprets the word שחַר literally: bribe.

40. R' Yitzchak speaks of one who has no money to give, for otherwise one cannot fulfill his obligation to assist the poor merely with comforting words. Nevertheless, the comforter is more richly blessed than the donor, for the comforter gives of himself (a greater act of charity), while the donor merely parts with his money (Maharsha).

However, one who succors the poor both financially and emotionally will receive all seventeen blessings (Tosafos).

41. Isaiah 58:7. The six blessings, enumerated and inserted by Bach, are found in the following two verses (ibid. v. 8 and 9). They are: (1) יבקע ָנַאֶרַכְּתָךְ מִהֶּרָה (2) your light shall break forth like the morning. תצמח, and your healing shall spring forth speedily. (3) וָהָלַךְ לְפָנֵיךְ צִרְקָךָ, and your righteousness shall go before you. (4) בָּבוֹד ה׳ יַאַסְבֶּך, the glory of God shall be your reward. (5) אָז תִקרָא וַה' יַצְנָה, Then you shall call, and God will answer. (6) השנע ויאמר, you shall cry, and He will say, "Here am." [See Rashi and Metzudas David there.]

43. I.e. if you offer to the poor heartfelt words of comfort and kindness, you will merit the blessings that the prophet now pronounces (RabbeinuGershom; cf. Radak and Metzudos David there).

44. Actually, the Gemara has only partially recounted the eleven blessings. The full list, which appears in verses 10-12 of Isaiah 58, is as follows: (1) וְזָרַח בַּחשֶׁךְ אוֹרֶךְ, your light will shine through the darkness. (2)

בורן למצורע בימי ספורו שמממא אדם. פשיטא לן דמטמא כדמנן משגש. לשון מהומה ושגעון: קליפה. מייל"א בלע"ון: וכבגד עדים 🤌 משיג 🤉 וייל פרופן, בריש מס' כלים (פייא מיא) אבות הטומאות השרץ ושכבת בל צדהותיגו. כלומר אף כל נדהוחינו נמאסו מחמת רשעינו כבגד ג) ב"ק טו: [ועם איחא זרע (ה) וגבלה וטמא מח ומלורע בימי ספורו כו׳ הרי אלו מטמאין מאוס שהאדם מסירו מעליו: עדים. כדמתרגמינן ויסר ואעדי וכן אדם וכלים במגע וכלי חרם באויר ולכך בעי מגלן דמטמא דהא מעדה בגד ביום קרה (משלי כה) מ"מ מקיש לדקה לבגד לדקת

הלדיקים לבגד הגון: בימי ספורו. בשבעת ימים שבין טהרת הלפרים להבחת קרבנותיו בשלמח בימי חלוטו אימקש למת לטמא אף באהל: הואיל ומממא בגדים. לכל כיום השביעי כתיב וככם בגדיו: מומאה בחבורין. כגון בגדי לבושו הרי הן כמוהו אבל שאר בגדים הנוגע בהן וכן אם יגע באדם לא מטמא חדע שהרי המסיט נבילה כתיב ביה וו שם עליסם שכר מ"ל והנושא את נבלתה יכבס בגדיו (ויקרא יא) ולא אשכתן דלהר אב הטומאה לטמה חדם ושחר בנדים: שבבת זרע מממא בגדים. וכל כגד וכל עור אשר יהיה עליו שכבת זרע וגר'י בהדיא כתיב ביה כוי. ה"ה נמי דהוה מצי למיפרד דהא טומאת בגדים לא דמיא לבגדים דבימי ספורו דהא בגדים דהכא לאו בגדי לבוש שרן הן וטומאת מגע הוא אלא דעדיפא מיניה חל מותיב ליה: או דרבות הגוגע. דהכי תניא במסכת נדה (דף מג:) מנין לרבות הנוגע בשכבת זרע מ"ל או איש: הוה קמהדר דיה. רב אחדבוי לרב ששת בבדיחותא לפי שהיה רב ששת נכשל בתשובותיו: אשתתק רב אחדבוי. נעשה חלם: אתיא אימיה. דרכ ששת: צווחה קמיה. שיתפלל עליו: דהגי חדיי.

סדדים סללו. חדיי מרגום של חום:

דמצית מינייהו. שינקת מהן: ודאתאו

עלה. ואחרי שבא לידינו שאלה זו

לקובעה בגת' מכלן דמטמה אדם:

נאמר כיבום בגדים בימי מפורו.

והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו

וגו' ונאמר כיבום בגדים למטלה דיום

טהרת הלפרים כשיולה מטומחת

החלט וכבם המטהר אם בנדעי אה

רמלא בני אדם שיעשו לו לדקה:

ויהיו מוכשלים לפניד. את אנשי

גליון הש"ם

תום' ד"ה חמה כו' שבת דף נה ע"ל תד"ה

לעזי רש"י

מייד"א. פירום קליפה, קשקשת (מרגום יח, ע ועיין רש"י ש"ח יו, ה וערוך ערך קלף אי).

ליכומי דש"י

כשריון. שריון קשקשים. השריון וס"א שמואל א, יו, הן. מתן בפתר, לדמה, ושוחו ימצא צדהה. משמע יכה לידי עניות טובים נישעיה נח, ין.

תורה אור השלם א) וַיִּלְבַּשׁ צְּדָקָה בַּשְׁרָיַן וְכוֹבֵע וְשׁוֹעָת בָּרֹאשׁוֹ תלבשת ויעם במעיל כנאה: וישטיה נמ. יו פלנו ועונגו פרוח ם או איש אשר יגע בְּכָל שָרץ אֲשֶׁר יִמְכָּא לו או בָאָדָם אֲשֶׁר

ד) איש איש מורט אַשר יִמְהָר וְהַנֹּגַעַ בְּכָּל

וחימה. שני לגיונות השים הם ליפרע מו הקוטלים: אע"פ ששוחד בחיה. שהוא עושה לדקה בסתר: חימה עזה. עדיין היא בתוקפה ורבי אלעור סבר דהאי שוחד בחיק ארישא קאי ושוחד בחיה יכפה חימה עזה: ותפה דרעב נפשך. הוא פיום דברי נחומים:

ענתות היה מקלל שהיו מבקשין נפשו: מתברך בשש ברכות דכתיב י הלא י פרוש וגו' ועניים מרודים תביא בית וגו' כי תראה ערום וגו' (6) דוהמפייםו בדברים מתברך באחת עשרה ברכות שנאמר ₪ותפק לרעב נפשד ונפש נענה תשביע וזרח בחשך אורך ואפלתד כצהרים ונחד ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשר ני) וגו' ובנו ממך חרבות עולם מוסדי דור ודור תקומם וגו' ואמר רבי יצחק ב בַּּבְּמָא בַּלְנוּ מאי דכתיב 🌣 רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד משום דרודף צדקה ימצא צדקה אלא לומר לך כל הרודף אחר צדקה הקדוש ברוך הוא ממציא לו מעות ועושה בהן צדקה רב נחמן בר יצחק אמר הקדוש ברוך הוא ממציא לו בני אדם המהוגנים לעשות להן צדקה כדי לקבל עליהם (נ) שכרו לאפוקי מאי לאפוקי מדדרש רבה 9 דדרש רבה מאי דכתיב 9 ויהיו מוכשלים לפניך בעת

אפר עשה בהם אמר ירמיה לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם יִמְמָא לּוֹ לְכֹּלֹ טְמְאָהוֹי [אפילו] בשעה שכופין את יצרן ומבקשין לעשות צדקה לפניך הכשילם כדי שלא יקבלו עליהן שכר רבי יהושע בן לוי אמר כל הרגיל לו בנים בעלי חכמה בעלי עושר בעלי אגדה בעלי חכמה דכתיב

משמא אדם אף כאן משמא אדם אמר

רבי אלעזר גדול העושה צדקה בסתר יותר

ממשה רבינו דאילו במשה רבינו כתיב ∞כי

יגורתי מפני האף והחמה ואילו בעושה צדקה

כתיב סמתו בסתר יכפה אף שושחד בחים

חמה עזה] ופליגא דרבי יצחק דאמר ר' יצחק

אף כופה חמה אינו כופה שנא' ושחד בחיק

חמה עזה אע"פ ששוחר בחיק חמה עזה

איכא דאמרי א"ר יצחק כל דיין שנוטל שחר

מביא חמה עזה לעולם [שנאמר ושחד בחיק

וגו"] ואמר רבי יצחק כל הנותן פרומה לעני

מתברך בשש ברכות והמפייםו בדברים

מתברך בי"א ברכות הנותן פרומה לעני

אַאָר הַצָּא מָפֶּנוּ שִׁכְבַת זָרַע: ויפרא כב, דו הו בִּי יָגֹרְהִי מָפָנֵי הָאַף וְהַחַמֶּה אֲשֶׁר קַצַף יִי עַלַיכֶם לְהַשְׁמִיד אַתְבֶם וַיִּשְׁמֵע יָיָ אַלֵּי גַּם בַּפַּעָם הַהָוֹא: (דברים מ, ים) מַתְּן בַּפַּתָר יִכְבָּה אָף וְשֹׁחֵד בַּחַק חַמָּה עַנָּה: (משלי כא, יד)) הַלוֹא פָּרִם לֶרָעֵב זַּחְמֶךּ וַעַנִיִּים מְרוּדִים הָבִיא בָיִת בִּי תַּרְאָה עָרִם וְכִפִּיתוּ וּמִבְּשֶּׁרְדְּ ח) וְתָפַּק לֶרָעֵב נַפְּשֶׁד וְנָפָשׁ נַעַנָה תַּשְׂבִּיע וְזָרַח בַּחשָׁדְ אוֹרָךּ וַאֲפַלֶּחְדּ בַּצְהַרָיִם: וְנָחַדְּ יִי חָּמִיד וְהִשְּׂבִּיע פַּצַחְצָחוֹת נַפָּשֶׁךְ וַעַצְמֹתֶידְ יַחָלֶּיץ וְהַוִיתַ כָּגַן רְוָה וּכְמוֹצֵא מֵים אַשֶׁר לֹא יְכוֹבוּ מימיו: ובנו ממד חרבות עולם מוֹסְרֵי דוֹר וָדוֹר הָקוֹמֵם וְלַרָא לָדְ גֹּרֵר פֶּרֶץ מְשׁבֵּב נְתִיבוֹת לָשָׁבֶּח: וִשעה נה, ייכו ט) רֹדֵף צְּדָקָה וָחָסֶּד יְמְצָא חִיים צָרָקָה וְכָבוֹד: (פשלי בא. בא) י וְאַהָּה יְיִ יְדְעָהָ אָת כָּלְ עַצְּתָם עָדֵּי לַפְּעָת אַל הְּכַבֵּר עַלּ עֻוֹנָם וְחַפְּאתְם

כחיב ורחך במים וטהר משמע משגש ארחתיה דאימיה משמיה דר' אלטזר דבחותה טבילה נטהר: דהא הפים מאי דכתיב » וילבש צדקה כשריוז לומר לד נכלה מממא כגדים ואינו מממא אדם. (ו) לאו משום דטומאה בחבורין מה שריון זה כל קליפה וקליפה מצמרפת שאני. פ"ה דאינו מטמא אלא בגדים לשריוו גדול אף צדקה כל פרומה ופרומה שהוא לבוש וקשה לריב"ם דבתורת מצמרפת לחשבוז גדול רבי חנינא אמר כהנים פ' ויהי ביום השמיני (ו) מרבה מהכא 🌣 וכבגד עדים כל צדקותינו מה בגד שמטמא אפילו כלים ה (בחבורים) זה כל נימא ונימא מצטרפת לבגד גדול אף אע"ג דלה שייד בהו לבישה ואינו צדקה כל פרומה ופרומה מצמרפת לחשבוו ממעט מבגדיו אלא אדם וכלי חרם שנוגע בהן אלא ודאי מטמא בגדים גדול אמאי קרו ליה עולא משגש ארחתיה בשעה שמסיט אפילו אין לבוש בהן דאימיה דבעא מיניה רב אחדבוי בר אמי וכן משמע מדקאמר אלא מעתה שרד מרב ששת "מנין למצורע בימי ספורו דמטמא אדם מנלו לאו משום דמטמא שמשמא אדם אמר לו הואיל ומשמא בגדים בגדים מטמא אדם נמי כו' ואי קרי מטמא אדם א"ל דילמא טומאה בחבורים חבורים בגדים שהוא לבוש מאי פריך שאני דהא הסיט נבילה דמטמא בגדים ואינו משרן דלח שייך ביה לבישה החם מטמא אדם אמר ליה ואלא שרץ ידמטמא ודאי ילפינו אדם מבגדים ונראה לריב"ם דלה גרם (ח) בחבורים הלה אדם מגלו לאו משום דמטמא בגדים א"ל הכי גרם ודילמה טומהת בגדים שרץ בהדיא כתיב ביה יאו איש אשר יגט שאני חדע דהא מסיט נבלה דמטמא בכל שרץ אלא ישכבת זרע דמטמא אדם בגדים ואינו מטמא אדם ולא גרסינן מגלו לאו משום דהואיל ומטמא בגדים מ"ט לאו משום דטומאה בחבורים מממא אדם א"ל שכבת זרע נמי בהדיא שאני דלא מהדר אלא שיש חילוה ביו כתיב ביה האו איש לרבות את הנוגע אהדר טומאת בגדים לטומאת אדם וכן ליה בבדיחותא חלש דעתיה דרב ששת משמע דאיהו גופיה לא הא מיבעיא אישתיק רב אחדבוי בר אמי ואתיקר ליה אם מטמא בגדים וכלים במגע אלא אאדם בעי: תלמודיה אתיא אימיה וקא בכיא קמיה צווחה צווחה ולא אשגח בה אמרה ליה פר"ח דהיינו אימיה דרב חזי להגי חדיי דמצית מינייהו בעא רחמי עליה ואיתסי ודאתאן עלה מנא לן כדתניא ר"ש בן יוחי אומר נאמר כבום בגדים בימי ספורו וגאמר כבום בגדים בימי חלומו מה להלז

אתיא אימיה וקא בכיא קמיה. אחדבוי ולדידיה קרי עולא משגש אורחא דאימיה שגרם ואמו להתבוות לפני כב ששת והיה היתה מניהחו של רב ששת לכך ים אמר חזי הני חדיי דמלית מינייהו: מה כיבום בגדים האמור בימי חלומו כו'. בכמה דברים חמור ימי חלוטו מימי ספורו ולא גמר מהיהשה והיינו טעמה משום דלגמרי לא מצי למגמר דהא כתב וטהר דמשמע דנטהר מכמו שהיה מחחלה אלא דוקא להך מילחא גמרי לפי שהן שרין דחין חדם וכלים מהבליו טומאה אלא מאב הטומאה: גדול העושה צדקה בסתר יותר ממשה רבינו. פירוש יותר משכך חמה ממשה רבינו בתפלחו

ואע"ג דמשה נמי עשה לדהה בסתר שמא אותה שעה כבר פסק אותו זכות: חבה אינו כופה. מימה דבפרק ארבעה נדרים (דף לב) אמרינו ° דחמה משה הרגו (ע):

והמפייםן בדברים מתברך בר"א. יש מגיסין והנותו פרוטה לעני והמפייסו משום דמשמע להו דקראי איירי בנותן לדקה דכחיב ותפה לרעב נפשך ונפש נענה תשביע ולאו מילתא היא דנפש נענע משביע היינו משביע בדברים שחפייסנו בדברים וע"כ לא גרסיי ליה דלההיא גיר׳ הוה ליה למימר מתברך בי"ז הנך שם דלעיל והני אחת עשרה:

בבני אדם שאינן מהוגנין לעשות צדקה (ז) זוכה הויין

ברא קמיה דרב ששת שהיתה מינקת שלו בשביל בנה דלימחל ליה ובעי רחמי עליה דרב אחדברי ולא אשגת בה עד רמפקי דריה לפגיו כלומר עשה בשביל אלו דרין שינקת מהן ולהכי שהצריכה לכך קרי ליה עולא משגש ארחתיה ראימיה: "דאתאן עלה מיהא. הואיל ובאת לידינו שאילה זו דרב אחדברי נעסוק בה: מנלן. דמצורע מטמא אדם בימי ספורו: כבנס בגדים בימי חלוטו. דכתיב וכבס המטהר את בגדיו דניטמו בימי חלוטו: מה להלן בימי חלוטו מטמא אדם. דכתיב כל ימ ישר הנגע בו יטמא וגו': מתן בסתר [יכפה] אף ושוחד בחיק. כלומר מי שנותן כחיק של עני בצנעה כופה נמי חימה עוה: אע"פ ששוחד בחיק. של עני אעפ"כ חימה עזה שאינה נכפית בשביל השוחד בחיק: והמפייסו בדברים. שמנחמו ומדבר על לבו דברי נחומין: דכתיב ותפק לרעב נפשך וגו׳. כלומר משתוציא מנפשך דברים טובים לנחם הרעב ונפש נענה ושביע בדברים טובים אז תזכה לדברים הללו: משום דרודף צדקה. שעושה צדקה משלו בא לידי צדקה שיצטרד לבריות

שו א מוי פי"ל מהלי פו ב מיי פ"ד מהלי חצום בה ג מיי שם פ"ה הלכה 柳青

מחנות עניים הלכה ד יד פי׳ רמט פעיף ג ופעיף

להצניע שגלתה דריה

כבגד עדים. אלו אותן רודות כלוות ווחתכות כשהוא נולד עדיאתו: בימי ספורו. ישב מחוץ לאחלו שבעת ימים דכבר עברו לימי חלוטו והואתו: אמר ליה הואיל ומטמא בגדים. ביום השביעי יגלח שערו וגר׳ וככם בגדיו והואיל אדם אמר ליה דלמא טומאה בחבורין שני רהני בגדים מחובריו עליו אימא לך אם יגע כבגדים מעלמא אימא נמי דלא אשכחן דמטמא בגדים בחבורין ולא מטמא אדם: היסט נכלה. אדם שהסיט נכלה ומטמא בלתה יכבס בגדיו וטמא צד הערר אלמא דרנדים ומאים הז ראינו למטמא אדם] כדכתים וטמא עד מטמא אדם: היסט בכלל ושא. כדכתיב נישא 'קרינן נושא (חולין קכד:): אמר ליה רב ששת. לטעמיך דקא אמרת יטומאה בחבוריו שאני אלא שרץ דמטמא אדם מנא לן לאו משום הואיל דמטמא בגדים דכתיב וכל אשר יפול מכל כלי עץ או בגר או עור או שק והני לאו ב אחדברי. שרץ דמטמא אדם בהדיא כתיב או איש אשר יגע בכל שרץ אלא פריך הכי ולטעמיך ראמרת טומאה בחבורין שני שככת זרע דמטמא אדם מנלן משום דהואיל ומטמא בגדים דכתיב ואיש (אשר) [כי] תצא ממנו שכבת זרע וכתיב וכל בגד וכל עור משר יהיה עליו שכבת רע וכבס במים וטמא עד הערב ה"ג מטמא אדמ ליה וכ אחדבוי. שכבת מטמא כל אדם הנוגע בו דכתים או דמייתר רמצי למכתב איש אשר תצא ממנו וגו׳ או ל״ל לרבות את הנוגע ואכתי מנין למצורע שמטמא בימי ספורו: הוה קא בלומר שמח היה רב אחרבוי שנצחו לרכ ששת שלא היה לו להשיב:

מישתתק. נאלם: אתיא

מְלְפָנֶיךּ אֵל חָמְחִי וְיִהִיוֹ מֻכְשָׁיִים לְפָנֶיךְ בְּעֵת אַפְּךְ עֲשֵה בָהָם: וִירְטיה יה, כג חשק שלמה על רבינו גרשום או (לכארה משמע דטון להרגום אונקלום על וחהר ועדיאת אכל נייע דמשם זה לא שיין לקרוחם עדים ונייען: בי (עיי גמוסי כאן ד"ה אמיא מה שכתב בשם ר"קן: pic of charity:

ne to exclude?

The Gemara records another statement by R' Yitzchak on the

ואַמֵּר רַבִּי יִצִּו – And R' Yitzchak also said: מאי דָכָתיב – What

the meaning of that which is written:[45] רדָף צָּדָקָה וָחַסֵר,

ימצא חַיִּים צְדָקָה וְכָבוֹ – He who pursues (opportunities to

rform acts of) charity and kindness will find life, charity

על honor (from God)? משום דרודף צָדָקָה יִמְצָא צָדָקָה –

cause one pursues charity he will find charity?! Scripture

The Gemara presents another interpretation of the verse:

א יצחק א – Rav Nachman bar Yitzchak said:

הַקּרוֹשׁ בָּרוּךְ הוֹא מַמְצִיא לוֹ בְנֵי אַדַם הַמְהוּגָּנִי Concerning one

10 pursues opportunities to do charity, the Holy One.

essed is He, provides him with worthy people לַעשות לָהֶן

בְּרֵי לְקַבֵּל עֲלֵיהָם – for whom to perform acts of charity, בָּדִי לְקַבֵּל עֲלֵיהָם

ישי – in order for [the donor] to receive $a^{[47]}$ reward for [his

לאַפּוּקי נ – What situation does Rav Nachman's interpretation

The Gemara wonders when charity is not rewarded:

The Gemara answers:

CHAPTER ONE

לתיב ורחד במים וטהר משמע

בר מצוה טומאת לרעת הל' ב:

פח ג מיי שם פ"ה הלכה פש ד מיי מ״י מחלי ה סמג עשין קסב טוש"ע

רבינו גרשום

משגש. מכוה ארחתיה שהצריכה להתבוות במה שדרכה בגדים בלוים ונסחבים נקראו עדים ה) כמו היינו אותו ימים דכתיב חלוטו והזאחוי אמר ליה בימי ספורו דכתיב והיה דמטמא בגדים דטעוניז אדם: אמר ליה דלמא מ"ע לאו משום דטומאה בחבורים שאני דלא מהדר אלא שיש חילוק בין הני בגדים מחוברין עליו שלובש בהז אכל לעולת טומאת בגדים לטומאת אדם משמע דאיהו גופיה לא קא מיבעיא אחרים אינו מטמאן וכי מעלמא אימא נמי דלא מטמא אדם חדע דהוה משכחן דמטמא בגדים בחבורק ולא מטמא אדם:

בגדים דכתיב והנושא אח

ער הערב אלמא דבגדים

ממאים הן ואינו [מטמא

אדם) כדכתיב וטמא ער

זערב הוא טמא ואינו

נושא. כדכתיב נישא

וקרינן גושא (חולין קכד:): אמר ליה רב ששת.

מש"ה אין מטמא אדם

מנא לן לאו משום

צליו מהם במותם יטמא

מכל כלי עץ או בגד או

בחבורק נינהו: אמר ליה

ב אחרבוי. שרץ דמטמא

אדם בהדיא כחיב או איש

י אמרת טומאה בחבורי

אדם מנלו משום

דהואיל ומטמא בגדים

כתיב ואיש (אשר) וכין

ושר יהיה עליו שכבת

זרע וכבס כמים וטמא עד

הערב ה"ג מטמא אדם

מינ ברי מצורט אמר

זרע בהדיא כתיב ביה

מטמא כל אדם הנוגע

הואיל דמטמא בגדים

ולטעמיך דקא אמרת

אחדבוי ולדידיה קרי עולא משגש אורחא דאימיה שגרם לאמו להתבוות לפני רב ששת והיא היתה מניחתו של רב ששת לכך "אמר חזי הני חדיי דמלית מינייהו: מה כיבום בגדים האמור בימי חלופו כוי. בכמה דברים חמור ימי חלוטו מימי ספורו ולא גמר מהיקשה והיינו טעמה משום דלגמרי לא מצי למגמר דהא כמב וטהר למשמע דנטהר מכמו שהיה ממחלה אלא דוקא להך מילחא גמרי לפי שהן שרין דחין חדם וכלים מקבלין טומאה אלא מאב הטומאה: גדול העושה צדקה בסתר יותר

ארבעה נדרים (דף לב.)

והמפייםן בדברים מתברך בר"א. ים מגיהיו והנותן פרוטה לעני והמפייסו משום דמשמע להו דקראי איירי בנותן לדקה דכתיב ותפה לרעב נפשר ונפש נענה משביע ולאו מילתא היא דנפש נענע תשביע היינו תשביע בדברים שתפייסנו בדברים וע"כ לא גרסיי ליה דלההיא גיר' הוה ליה למימר מתברך בי"ז הנך

שם דלעיל והני אחת עשרה:

לעשות צדקה (ד) זוכה הויין לו

מצי למכחב איש אשר לרכות את הנוגע ואכתי בבני אדם שאינן מהוגניו

בימי ספורו: הוה קא מהדר ליה בבדיתותא.

אחדבוי שנצחו לרב ששת

אימא. כ) דרב אחדבוי

בכיא קמיה דרב ששת שהיתה מינקת שלו בשביל בנה דלימחל ליה ובעי רחמי עליה דרב אחדברי ולא אשגח בה עד דמפקי דדיה לפניו כלומר עשה בשביל אלו דרין שינקת מהן ולהכי שהצריכה לכך קרי ליה עולא משגש ארותיה האימיה! ודאתאן עלה מידא. הואיל ובאת לידינו שאילה זו דרב אחדברי נעסוק בה: מגלן. דמצורע מטמא אדם בימי ספורו: כבוס בגדים בימי חלוטו. דכתיב וכבס המטהר את בגדיו דניטמו בימי חלוטו: מה לחלן בימי חלוטו מטמא אדם. דכתיב כל אשר הנגע בו יטמא וגר: מתן בסתר [יכפה] אף רשוחד בחיק. כלומר מי שנותן בחיק של עני בצנעה כופה גמי חימה עזה: אע"פ ששוחד בחיק. של עני אעפ"כ חימה עזה שאינה נכפית כשכיל השוחר בחיק: והמפייסו בדברים. שמנחמו ומדבר על לבו דברי נחומין: דכתיב ותפק לרעב נפשך וגר'. כלומר משחוציא מנפשך דברים טובים לנחם הרעב ונפש נענה תשביע ברברים טובים או תזכה לדברים הללו: משום דרודף צדקה. שעושה צדקה משלו בא לידי צדקה שיצטרך לבריות

למצורע בימי ספורו שמממא אדם. פשיטא לן דמטמא כדמנן משגש. לשון מסומה ושגעון: קליפה. מייל"א בלע"ז: וכבגד עדים אומ"ל. בו נייל פרום,

בריש מס' כלים (פ"א מ"א) אבות הטומאות השרץ ושכבת בד צדקותינו. כלומר אף כל לדקוחינו נמאסו מחמת רשעינו כבגד זרע (ה) ונבלה וטמא מת ומצורע בימי ספורו כו׳ הרי אלו מטמאין מאום שהאדם מסירו מעליו: עדים. כדמתרגמיט ויסר ואעדי וכן אדם וכלים במגע וכלי חרם באויר ולכך בעי מגלן דמטמא דהא מעדה בגד ביום קרה (משלי כה) מ"מ מקיש לדקה לבגד לדקח

הלדיקים לבגד הגון: בימי ספורו. הגהות הכ"ח (מ) גמ' כי מרמה ערום בר' וכחיב או יבקע כשחר אורך וארוכתך מהרה סלמח והלך לפניך לדקך כבוד ה' יאספר וכחיב או מקרא וה' יענה חשוע ויאמר הנני והמפייסו בנחנחות נפשר ובנו כנ"ל כל הרגיל לעשום [לדקה] הווין כנ"ל ומיכת זוכה נמסק: (ה) תום' ד"ה מנין וכו' חבום הטומחות סשרך ושכנת זרע וטמא מת כל"ל ותיכת ונכלה הסיט כו' ואינו מטמא שמטמא אפי׳ כלים אנ״ג דלא כל"ל וחיבת בחיבורים טומאה בחיבורים שאני אלא המי: (ט) ד"ה חמה

גליון חש"ם

בע"ו רים דף ד' בתוק':

תום' ד"ה חמה כוי שבת דף נה ע"ל תד"ה : 950

לעזי רש"י מייד"א. פירום הליפה. יל. ע ועיין רש"י ש"ל יו.

ה וערוך ערך קלף אי).

ליכובי דעש"י

מברול נופלים על גב השריון] קשקשם לכל נהב בחיק. אף זו לדקה יכפה ותפק לרעב

תורה אור השלם

(ויסרא כב, ה)

ד) איש איש מזרט אהרו והוא צרוע או זב בנים בעלי חכמה בעלי עושר בעלי אגרה בעלי חכמה דכתיב בפרשים לא אבל עד אשר ישהר והנגע בכל

אַקבָם אָקיבָם לְחַשְּׁמִיר אָתְכָם הָאַר הַצֵּא מְמָּבוּ שִׁכְבַת זָרַע: (ויפרא כב, ד) ה) כִּי יְגָרהִי מְפְּנֵי הָאַף וְהַחַמָּה אֲשֶׁר קַצֵּף יִי עֻלִיכָם לְחַשְּׁמִיר אֶתְבֶם וַישְׁמֵע יִי אַלִּי גַּם בַּפָּעָם הַהָּוֹא: (דברים פ. ש) וֹ מַהָּן בַּפַּתָר יִכְבָּה אָף וְשׁחַד בַּחַק חַמָּה עַזָּה: (משלי בא, יד) ם הַלוֹא פָּרֹם לָרָעֵב לַּחְמֶךְ וַעַנִיִּים מְרוּדִים הָבִיא בָיִת כִּי תִרְאָה עָרֹם וְבִפִּיתוֹ וֹמְבְּשֶׁרְךְּ לֹא תִתְעַלָּם: [שעיה נח, ו] ח) וְתָפַּק לֶרִעב נַפְשֶׁך וְנָפָשׁ נַעָנָה תַּשְּׁבִּיע וְזָרַח בַּחשֶׁךְ אוֹרֶךְ וַאַפַּלְתַּדְּ בַּצָּהַרִים: וְנַחַדְּ יִי הַמִּיד וְהַשְּׁבִּיע בְּצַחָצָחוֹת נַפְשָׁדּ וַעַצְמֹתִידּ יַחָלִיץ וְהָיִיהָ בְּנֵן רָנָה וּכְמוֹצָא מֵיִם אֲשֶׁר לֹא יְכַוְבוֹ מֵימֵיו: וֹבַנוֹ מִמְּדְּ חַרְבוֹת עוֹלֶם

מוסבי דור נרור הִקוֹמֵם וְקרא קַּדּ גֹבֵר פָּרֶץ מְשׁבֵב נְתִיבוֹת לָשֶׁבֶת: וִישׁעיה נה, ייבן עו רֹבַף צְּדָקָה וְחָסֶד יִמְצָא חַנִים צְּרָקָה וְכָבוֹר: וִמשרי מא. מא יו וְאַתָּה וְיִ יִדְעָהָ אָת כָּל עַצְּהָם עָדַי לַפְּנֶת אַל הְּכַבַּר עַל עוֹנָם וְחַפָּאתִם

pounded: מאי דְּכְתִיב – What is the meaning of that which is written: מָבְשָׁלִים לְפָנֵיךּ בְעֵת אַפִּךְ עֲשֵׂה בָהֵם". – And let them be made to stumble before You; deal with them at the time of Your anger.[49] אמר יַרְמִיָה לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בָּרוֹךְ הוֹא – Jeremiah said before the Holy One, Blessed is He: רבונו של

רבה בוקי מדדרש רבה – It comes to exclude the situation that

Rabbah expounded upon, דְּדַרֶשׁ רָבָּה – for Rabbah ex-

plies that he will become poor and find people to give him עוֹלָם [אַפִּילוּ] עוֹלָם Master of the Universe! arity, which is hardly a just reward! אַלָא לומַר לָךְ – Rather, [Even] at a time when [the inhabitants of Anasos] subdue e verse comes to tell you that בָּל הָרוֹדֵף אַחַר צִדָקה – their evil inclinations ומבַקשין לַעשות צַדְקָה לפְנֵיף – and seek ncerning anyone who pursues opportunities to perform acts of to perform acts of charity before You, [50] הבשולם בָּבְנֵי אַרָם שֵׁאִינַן arity, הַקּרוֹשׁ בַּרוֹךְ הוֹא מַמְצִיא לוֹ מֵעוֹת – the Holy One, – make them stumble by providing them with people essed is He, provides him with funds אָרָקה – and that are not worthy of receiving charity, בדו שלא יַבְבָּלוּ עֵלֵיהָן uses them for charity. Thus, the reward for pursuing charity is - so that they will not receive a reward for [their deeds]. [51] Jeremiah's prayer thus clarifies Rav Nachman's interpretation:

> the inhabitants of Anasos - he will be fully rewarded for his deeds. The Gemara mentions another reward for giving charity: בל הַרְגִיל - R' Yehoshua ben Levi said: בל הַרְגִיל

One who pursues opportunities to perform charity ensures that

God will provide him with deserving recipients, so that - unlike

לעשות צרקה – Anyone who habitually performs acts of charity יווכה) – will have[52] אַנְּיָה בַּעֲלֵי חַבְמָה בַּעֲלֵי עוֹשֵׁר בַּעֵלֵי אַנְּדָה – will have sons who possess wisdom, wealth and knowledge of the Aggadah.[53]

R' Yehoshua provides Scriptural support for his dictum: דכתיב – They will possess wisdom, as it is written:

NOTES

וָאָפַלָּתְךְ כַּצְוּ, and your gloom will be like the noonday. (3) נוַחָךָ ה' תַּמִיד, God will guide you continually. (4) הְשְׁבִּיעַ בְּצַחְצָחוֹת נַפְּשֶׁךְ, and satisfy י soul in drought. (5) ועצמתיד יַחַליץ, and make strong your bones. (6) וָהָיִיתַ כְּגַן, and you shall be like a watered garden. (7) וּהָיִיתַ כְּגַּן לא־יַכוְבוּ כָ, and like a spring of water, whose waters fail not. (8) ובנו ממך חרבות, And through you the ancient ruins will be rebuilt. (9) מוסרי דור־ודור תי, you will raise up the foundations of many erations. (10) קלָרָא לִּךְּ גֹּדֵר פֶּרֵץ, and you shall be called "the repairer of breach." (11) משובב נתיבות לְשָבֵת, "the restorer of paths to dwell in."

Rashi, Radak, and Metzudas David there.]

I.e. he will always have money to donate to charity. Maharsha ains differently: One who cannot afford to give charity, but pursues rs to persuade them to give, will become prosperous and thus able to

Our translation follows Bach, who deletes the letter 1 (vav) from

Teremiah 18:23, wherein the prophet curses the men of Anasos, who ed to kill him (Rashi).

49. So that the punishment meted out be especially severe (Metzudos

50. [See Tosafos, Shitah Mekubetzes and Maharsha to Bava Kamma 16b, who explain how we may infer that this verse is speaking of acts

51. [It should be noted that only wicked people receive no reward at all. However, if a righteous person gives charity to an unworthy person inadvertantly, he receives some measure of reward for his act, since it was done for the sake of Heaven (see Nimukei Yosef to Bava Kamma 16b, see also Pnei Shlomo).]

52. Emendation and translation follows Bach, who deletes זוֹבֶה, merit.

53. He will be rewarded measure for measure (מְדָה בָּנֵגֶר מִדָּה), as follows: Because with his gift of charity he revived the poor, his sons will achieve wisdom, for it is written: Wisdom will revive its possessors (Ecclesiastes 7:12). Because he depleted his financial resources to give charity, he will have wealthy sons. And because his donations allowed the poor to live respectably in the eyes of society, his sons [will become masters of homiletic discourse and] will be honored by all the people (Ben Yehoyada; $\sec Rashi$ below. 10a ד״ה בעלי אגרה).

משגש ארחתיה דאימיה משמיה דר' אלעזר דבאותה טבילה נטהר: דהא הסים נבלה משמא בגדים ואינו משמא מאי דכתיב » וילבש צדקה כשריון לומר קד מה שריון זה כל קליפה וקליפה מצמרפת

מממא אדם א"ל שכבת זרע גמי בהדיא

כתיב ביה האו איש לרבות את הנוגע אהדר

ליה בבדיחותא חלש דעתיה דרב ששת

אישתיק רב אחדבוי בר אמי ואתיקר

תלמודיה אתיא אימיה וקא בכיא קמיה

יוחי אומר נאמר כבום בגדים בימי ספורו

יגורתי מפני האף והחמה ואילו בעושה צדקה

מתברד בשש ברכות והמפייםו בדברים

מתברד בי"א ברכות הנותן פרומה לעני

מתברד בשש ברכות דכתיב י הלא י פרוש

מאי דכתיב 🌣 רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד משום דרודף צדקה

ימצא צדקה אלא לומר לך כל הרודף אחר צדקה הקדוש ברוך הוא ממציא לו

מעות ועושה בהן צדקה רב נחמן בר יצחק אמר הקדוש ברוך הוא ממציא לו

בני אדם המהוגנים לעשות להן צדקה כדי לקבל עליהם (ג) שכרו לאפוקי מאי

שלא יקבלו עליהן שכר רבי יהושע בן לוי אמר כל הרגיל

בשבעת ימים שביו טהרת הלפרים להבאת קרבנותיו בשלמא בימי חלוטו איתקש למת לטמא אף באהל: הואיל ומממא בגדים. דכל ביום לשריון גדול אף צדקה כל פרומה ופרומה השביעי כתיב וכבם בגדיו: מומאה מצטרפת לחשבוז גדול רבי חנינא אמר בחבורין. כגון בגדי לכושו הרי הן מהכא ם וכבגד עדים כל צדקותינו מה בגד כמוהו אבל שאר בגדים הנוגע בהן זה כל נימא ונימא מצמרפת לבגד גדול אף וכן אם יגע באדם לא מטמא חדע שהרי המסיט נבילה כתיב ביה (ג) שם עליהם שכר פנ"ל צדקה כל פרומה ופרומה מצמרפת לחשבון גדול אמאי קרו ליה עולא משגש ארחתיה והנושא את נבלתה יכבס בגדיו (ויקרא דאימיה דבעא מיניה רב אחדבוי בר אמי יא) ולא אשכתו דלהוי אב הטומאה לטמא אדם ושאר בגדים: שכבת מרב ששת "מנין למצורע בימי ספורו זרע מממא בגדים. וכל בגד וכל עור שמטמא אדם אמר לו הואיל ומטמא בגדים אשר יהיה עליו שכבת זרע וגו': מטמא אדם א"ל דילמא מומאה בחבורים בהדיא כתיב ביה כו'. ס"ה נמי דהוה שאני דהא הסיט נבילה דמטמא בגדים ואינו מני למיפרך דהא טומאת בגדים

לא דמיא לבגדים דבימי ספורו דהא (ו) בא"ד פרשם ויהי בגדים דהכא לאו בגדי לבוש שרך הן וטומאת מגע הוא אלא דעדיפא מיניה קל מומיב ליה: או לרבות נמסק: (מ) בא"ד ונכלה הגוגע. דהכי תניא במסכת נדה (דף מג:) מנין לרבות הנוגע בשכבת זרע מ"ל או איש: הוה קמהדר דיה. רב אחדבוי לרב ששת בבדיחותא לפי שהיה רב ששת נכשל בתשובותיו: אשתתק רב אחדבוי. נעשה אלם:

אתיא אימיה. דרב ששת: צווחה קמיה. שיתפלל עליו: דהני חדיי. הדדים הללו. חדיי תרגום של חוה: דמצית מינייהו. שינהת מהו: ודאתאו עלה. ואחרי שבא לידינו שאלה זו

להובעה בגמ' מנלו דמטמא אדם: נאמר כיכום בגדים בימי ספורו. והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו וגו' ונאמר כיבוס בגדים למעלה ביום טהרת הלפרים כשיולה מטומחת החלט וכבם המטהר את בגדיו: את וחימה. שני לגיונות קשים הם ליפרע בשריון. שניון השמשים.

מן החוטחים: אע"פ ששוחד בחיק. שהוא עושה לדקה בסתר: חימה עוה. עדיין היא בתוקפה ורבי אלעזר סבר דהחי שוחד בחיק ארישא האי ושוחד בחיק יכפה חימה עזה: ותפה לרעב נפשך. הוא פיום דברי נחומים: ימצא צדקה, משמע יכל לידי עניות נפשר. נמנחותי דברים וימלא בני אדם שיעשו לו לדקה:

ויהיו מוכשלים לפניך. את אנשי

ענתות היה מקלל שהיו מבקשין נפשו:

א) וַיִּלְבַּשׁ צְרָקָה בַּשִּׁרְיָן יכובע ישועה בראשו וַיִּלְבֵּשׁ בְּגָדֵי

ב) וַנְּהִי כַטָּמֵא כַּלֵנוּ וּכְבַנֵר ב) או איש אשר יגע לאפוקי מדדרש רבה © דדרש רבה מאי דכתיב הויהיו מוכשלים לפניך בעת לי או באדם אשר ישנא אשר ישנא אשר ישנא אשר האוב אשר הוא רבונו של עולם ישנא לו לכל שמאחו: אפך עשה בהם אמר ירמיה לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם ישנא לו לכל שמאחו:

מִלְפָנֶיןדּ אַל מָמָחִי וְיִהִיוּ מַבְשָׁלִּים לְפָנֶיְדּ בָעַת אַפָּדְּ עֲשָׂה בָהַם: (ירמה יח, בג)

חשק שלמה על רבינו גרשום א) [למורה משמע דמון למרטם אותלום על וההר ועדיאת אכל צייע רמשם זה לא שיך לקרומם עדים וציען: צי עי במוסי כאן ד"ה אתיא מה שכתב כשם ר"חן:

ארם. (ו) לאו משום דטומאה בחבורין שאני. פ״ה דאינו מטמא אלא בגדים שהות לבוש וקשה לריב"ם דבתורת כהנים פ' ויהי ביום השמיני (ז) מרבה שמטמא אפילו כלים יי (בחבורים) אע"ג דלא שייך בהו לבישה ואינו ממעט מבגדיו אלא אדם וכלי חרם בשבילו כדאמר לקמן: שנוגע בהן אלא ודאי מטמא בגדים בשעה שמסיט אפילו אין לבוש בהן וכן משמע מדקאמר אלא מעתה שרד דמטמח אדם מנלן לחו משום דמטמח בגדים מטמא אדם נמי כו' ואי קרי חבורים בגדים שהוא לבוש מאי פריך משרץ דלא שייך ביה לבישה החם מטמא אדם אמר ליה ואלא שרץ במטמא ודאי ילפינן אדם מבגדים ונראה לריב"ם דלא גרס (ח) בחבורים אלא אדם מגלו לאו משום דמטמא בגדים א"ל הכי גרם ודילמה טומחת בגדים שרץ בהדיא כתיב ביה או איש אשר יגט שאני מדע דהא מסיט נבלה דמטמא בכל שרץ אלא ישכבת זרע דמטמא אדם בגדים ואינו מטמא אדם ולא גרסינו מנלו לאו משום דהואיל ומטמא בגדים

ליה אם מטמא בגדים וכלים במגע אלא אאדם בעי: אתיא אימיה וקא בכיא קמיה. צווחה צווחה ולא אשגח כה אמרה ליה פר"ם דהיינו אימיה דרב חזי להגי חדיי דמצית מינייהו בעא רחמי עליה ואיתסי ודאתאן עלה מנא לן כדתניא ר"ש בן ונאמר כבום בגדים בימי חלומו מה להלן מממא אדם אף כאן מממא אדם אמר רבי אלעזר גדול העושה צדקה בסתר יותר ממשה רבינו דאילו במשה רבינו כתיב ∞כי כתיב • מתן בסתר יכפה אף • [ושחד בחיק חמה עזה] ופליגא דרבי יצחק ראמר ר' יצחק אף כופה חמה אינו כופה שנא' ושחר בחיק חמה עזה אע"פ ששוחד בחיק חמה עזה איכא דאמרי א"ר יצחק כל דיין שנוטל שחד ממשה רבינו. פירוש יותר מביא חמה עזה לעולם [שנאמר ושחד בחיק וגו'] ואמר רבי יצחק כל הנותן פרומה לעני

משכך חמה ממשה רבינו בתפלחו ואע"ג דמשה נמי עשה לדקה בסתר שמה אוחה שעה כבר פסק אוחו זכות: המה אינו כופה. חימה דבפרק

וגו' ועניים מרודים תביא בית וגו' כי תראה ערום וגו' (a) דוהמפייסו בדברים אמרינן ° דחמה משה הרגו (ט): מתברך באחת עשרה ברכות שנאמר ₪ותפק לרעב נפשך ונפש נענה תשביע וזרח בחשך אורך ואפלתך כצהרים ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך (3) וגו' ובנו ממך הרבות עולם מוסדי דור ודור תקומם וגו' ואמר רבי יצחק

[אפילו] בשעה שכופין את יצרן ומבקשין לעשות צרקה לפניך הכשילם

כדי

עין משפמ

מתנות עניים הל' ג סמג

ימו סעיף א: וטוש"ע א"ח סי׳ לב סער ין וטוס"ע י"ד סר רמט סעי' יד:

רכינו גרשום

צדקה. זו עושר שיהיו לו נכסים ועושר כבוד. זו אגדה בשביל שיודע לדרוש באגדות מכבדין אותו: יש לו ולהטעותר להשיבר אתם עושין רצונו של אי אחם יכולים להיים כל התורה: עניים מרודים. שנרדים מכני אדם ששללום: איכי השתא פלי. הייתי נידוו בסקילה כדאמר בית הסקילה היה גבוה ב' קומות וסנהדריו מה.) וכעובדי עבודת כוכבים דכתיב (דברי' יז) יסקלתם באבניי ומתו: ופרקליטין. מלמדי סניגוריאה: כי אספתי

שאינם עושים לא חסד

ולא רחמים. הא עושין יהיה להם שלום גרול:

בצדק. שאעשה צדקה

בתפלה:

ליכומי רש"י ועניים מרודים. ו ממשלם רומי שלועקת סמיד הכו הבו שאנו לרימן. מדוו ב. הונפליינ"ע בלע"ו כמו קונפניינ"ט בנע"ז כמו אריד בשיחי (חהלים נה) ולעיל ט.ן. נאנחים ונאנחים על לרחם כגון אריד בשימי (מכלים נה) [ישעיה נח, ז]. דרגא. סולם ושבת קנה.ן. סולם של עלייה וע״פ גיטין נט.ן. פרקדים. מלין טוב שמה בספרי בפרשת בית פעור כאימי חזרו לעשוח להם מרזיחין אבל רבוחינו פירשו מכום מכל. תנוד. תקוק. כי אספתי את אברחם אביהם עושה נדקה ומשפט נחחי לורעו ו מת אני שוכשי ומשפש אלי את חסדי ואת רחמי אחחת אנואי"ם דלעי

מרפחי (בראשית

חוגן דל. חרי נים מלוי

את המחום מי שחונן אנ

ביום הדין משמעי בנכואנ

לפניה ולקמן בעמי בין

שנידוניו עובדי כוכבינ

ימצא חיים. וכחיב גבי חכמה כי מולאי מלא חיים: בעלי אגדה. מחוך שהן דרשנין ומושכין את הלב הכל מכבדין אוחם: לבעל הדין. רשע צא מיימוני פיי מהלי כמוכוס ספה כי [פוס' אן עובד כוכבים: דהנצד אנו בהן כוי. שהלדקה מללת מגיהנס כדאמרי לקמן בשמעמין: שמוונותיו של אדם. שכר שיתפרנס ממנו: חסרונותיו. הפסד שעמיד להפסיד: זכה. למזל טוב יתן אותו חסרון לעניים: חוא [דהו] בחדמא. במולאי (ו) יה"כ: דבעו מחסר שבע מאה דינרין. באותה שנה: שקיף צדקה מינייהו. כל השנה היה כופן בדברים וגובה מהן לדקה: פש גבייהו. ערב ראש השנה שינסר דינרי שלא נתנו ללדחה משבע מאה

השותפין פרק ראשון בבא בתרא

ואיזן שמצלת ממיתה משונה נותנה ואינו יודע למי נותנה. ול"ת אדרבה זאת שהיא מלוה רבה היה לה להציל מדינה של גיהנס שהוא רע ביותר ואומר ר"י דרוב דברים אין עומדין לאדם בעולם הזה אלא לאחר מיתה ובעולם הזה אין עומדין לאדם אלא מצות גדולות כדתנו (קדושין דף לני) אלו דברים שאדם אוכל מפירותיו בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא לכך קאמר דאפילו ממיתה משונה דהוי בעולם הזה מללת:

ימצא חיים בעלי עושר דכתיב צדקה בעלי אגדה דכתיב וכבוד כתיב הכא וכבוד וכתיב התם » כבוד חכמים ינחלו תניא היה רבי מאיר אומר יש לו לכעל הדיו להשיבר ולומר לך אם אלהיכם אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסז אמור לו כדי שניצול אנו בהז מדינה של גיהנם וזו שאלה שאל מורנוסרופום הרשע את ר"ע אם אלהיכם אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסם א"ל כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם א"ל [אררבה] זו שמחייבתו לגיהנם אמשול לד משל למה הדבר דומה למלד בשר ודם

שכעם על עבדו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו כששמע המלך לא כועם עליו ואתם קרוין עבדים שנאמר יוכי לי בני ישראל עבדים אמר לו ר"ע אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שכעם על בנו וחבשו בבית האסוריו וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו והלד אדם אחד והאכילו והשקהו כששמע המלך לא דורון משגר לו ואנז קרויז בנים דכתיב י בנים אתם לה' אלהיכם אמר לו אתם קרוים בנים וקרויז עבדים בזמז שאתם עושיז רצונו של מקום אתם קרוין בנים ובזמן שאיז אתם עושיו רצונו של מקום אתם קרויו עבדים ועכשיו אין אתם עושין רצונו של מקום אמר לו הרי הוא אומר ההלא פרום לרעב לחמד ועניים מרודים תביא בית אימתי עניים מרודים תביא בית האידנא וקאמר הלא פרום לרעב לחמך: דרש ר"י ברבי שלום כשם שמזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה כך חסרונותיו של אדם קצוביז

לו מראש השנה זכה הלא פרום לרעב לחמך לא זכה ועניים מרודים תביא בית ° כי הא דבני אחתיה דרבן יוחנן בן זכאי חזא להו בחילמא דבעו למיחסר שבע מאה דינרי עשינהו שהל מינייהו לצדהה (6) פוש גבייהו שיבסר דינרי כי ממא מעלי יומא דכיפורי שדור דבי קיסר נקטינהו אמר להו רבן יוחנו בן זכאי לא תדחלון שיבסר דינרי גבייכו שקלינהו מינייכו אמרי ליה מנא ידעת אמר להו חלמא חזאי לכו א"ל ואמאי לא אמרת לן [דניתבינהו] אמר להו אמינא כי היכי דתעבדו מצוה לשמה רב פפא הוה סליק בדרגא אישתמים כרעיה בעי למיפל (3) אמר השתא כן איחייב מאן דסני לן כמחללי שבתות וכעובדי עבודת כוכבים א"ל חייא בר רב מדפתי לרב פפא שמא עני בא לידך ולא פרנסתו 6 דתניא רבי יהושע בן קרחה אומר המעלים עיניו מן הצדקה כאילו עובד עבודת כוכבים כתיב הכא השמר לך פן יהיה דבר עם לבבר בליטק וכתיב התם סיצאו אנשים בני בליעל מה להלן עבודת כוכבים אף כאן עבודת כוכבים תניא יא״ר אלעזר בר׳ יוםי כל צדקה וחסד שישראל עושין בעולם הזה שלום גדול ופרקליטין גדולין בין ישראל פ אחזה פגיך אשבעה בהקיץ תמונתך רבי אלעזר ביהיב פרומה לעני והדר מצלי אמר (ה) דכתיב אני בצדק אחזה פניך מאי אשבעה בהקיץ תמונתך אמר רב נחמן בר יצחק אלו תלמידי חכמים שמנדדין שינה מעיניהם בעולם הזה והקב״ה משביעו מזיו השכינה לעולם הבא א״ר יוחנו מאי דכתיב ∘ מלוה ה' חונו דל אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו כביכול 6 עבד לוה לאיש מלוה א"ר חייא בר אבא רבי יוחגן 9 (רמי) כתיב 6 לא שברה היום ההוא יועיל הון ביום עברה וצדקה תציל ממות וכתיב ∞לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות שתי צדקות הללו למה אחת שמצילתו ממיתה משונה ואחת שמצילתו מדינה של גיהנם ואי זו היא שמצילתו ^{מיוס הדין מסמעי} מדינה של גיהנם ההוא דכתיב ביה עברה דכתיב a יום עברה היום ההוא ואי זו היא שמצילתו ממיתה משונה

א) [מוספ׳ פאה פ״ד]

הגהות הב"ח

דינרי: דא תדחדו. למיפסד יותר:

יושר ושל מלחכי השרתז: כי אספתי

את שלומי מאת העם הזה. ומהו

השלום את המסד ואת הרחמים שהיו

רגיליו לעשות: מפעפעו. מרככו:

הגוף סובדו. וכל הגוף] מלא רוח:

ואני בצדק. במחלה ואח"כ אחוה

תמונמך: מלוה ה' חונן דל. הסונן

דלים נעשה מלוה להקב"ה וכתיב

ועבד לוה לאיש מלוה (משלי כב):

תמונתך. בשכר הקיצה

בתפלה: אשבעה בהקיץ

אמאי לא אמרת לן. מתחלה שכך (מ) גמרא פק גנייהו חלמת והיינו נותנין כולן: השתא כן. במסק: ומום ו' נמסק: אס נפלתי: איחייב מאן דמני דעתיה אמר השמא: דן. כאדם שתולה קללתו בחבירו: מ) שם כחל השה מש מחללי שכת ועובדי עבודת כוכבים. בסקילה ואמר מר (כחובות דף ל:) מי וחרולתו מו"מ וכ"ב מ"ח שנחחייב סקילה או נופל מן הגג משינה: (ה) שם והדל מצלי אמר כסיב כנייל או חיה דורסתו דדמי לסהילה דתנו (מנהדרון דף מה.) בית הסקילה היה ואות ד׳ נמתה: נו) דש"ר גבוה שתי קומות וכו׳: פרקדישיו. מליצי מוצאי ראש כמ"ל:

נליוו הש"ם

מרא כי הא דבני אחתיה, וכעיו זה מיממ מדרש רבה ויקרא פרשה לד בבני מסמיה דרשב"י:

פניך

חורה אור השלם א) כַּבוֹד חַכַמִים יְנְחַלוּ וכסילים מרים קלון:

ואיזו היא צדקה המצלת מדינה של [משלי ג. לה] גיהגם. כלומר איזה מן המקראות ב) כי לי בני ישראל עברים עברי הם אשר הללו מדבר מדין של גיהנס אותו זוצאתי אותם מאַרץ שכתוב לא יועיל הון ביום עברה: מצרים אני יי אלחיכנ [ויקרא כה, נה]

> נ) בנים אתם אלהיכם לא תתנדדו לא תשימו קרחה בין

עיניכם למת:

[דברים יד. א] הלוא פרסי חמד ועניים מרון ה) השַּׁמֶר לְדְּ פֶּן יִהְנֶה לאמר קרבה שנת הַשָּׁבַע שָׁנַת הַשְּׁמִפָּה באחיד ורַעָה עינָדּ בד חמא: ודברים מו, מו ון יַצָאוּ אַנָשִׁים בְּנֵי (יַצָאוּ בליעל מקרבד וידיחו ז) כַּי כֹה אַמַר יִי אַל תבוא בית מרוח תַּלֵךְ לִסְפוֹר וְאַל תָּנִר להם כי אספתי את שלומי מאת העם הזה נָאָם יִי אֶת הַחֶּסֶד וָאֶת ח כה אמר יי שמרו משפט נעשוי צדקה כִּי קְרוֹבָה יְשׁוּעָתִי לֻבוֹא וְצִרְקָתִי לְהִנֶּלוֹת:

מ) לא יוטילו אוצרות

שע וּצְרַקַה תַּצִּיל

מפזרתן רוח קשה גוף סובלו גוף קשה פחד שוברו פחד קשה יין מפיגו יין קשה שינה מפכחתו ומיתה קשה אלהיד לד ונו׳ ודברים ז׳ (ז) מכולם [וצדקה מצלת מן המיתה] דכתיב ₪ וצדקה תציל ממות דרש רבי דוםתאי ברבי ינאי בוא וראה הם הפכו ללענה משפנ

לאביהן שבשמים שנאמר ז כה אמר ה' אל תבא בית מרזח ואל תלך לספוד ואל תנוד להם כי אספתי את שלומי מאת העם הזה (וגו' את) החסר ואת הרחמים חסר זו גמילות חסרים רחמים זו צדקה תניא ר"י אומר גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה שנאמר חכה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבא וצדקתי להגלות הוא היה אומר עשרה דברים קשים נבראו בעולם הר קשה ברול מחתכו ברול קשה (ג) אור מפעפעו אור קשה מים מכבין אותו מים קשים עבים סובלים אותן עבים קשים רוח שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם אדם מביא דורוז גדול למלך ספק מקבליז אותו הימנו ספק אין מקבלין אותו הימנו [ואם תמצא לומר מקבלים אותו ממנו] ספק רואה פני המלך ספק אינו רואה פני המלך והקדוש ברוך הוא אינו כן אדם נותן פרומה לעני זוכה ומקבל פני שכינה שנאמר י אני בצדק

ימצא חוים – He (who pursues charity) will find life,[1] which refers to wisdom;[2] בעלי עושר דכתיב: "צַרְקָה״ – further. his sons will possess wealth, for it is written that the pursuer of charity will also find charity:[3] אַנְרָה דְּכָתִיב: ,,וכבור" – בַּעַלִי אַנְּדָה דְּכָתִיב: and, finally, his sons will possess knowledge of Aggadah, for it is also written there: and honor.[4]

The Gemara proves that the honor mentioned here is accorded specifically for Torah knowledge:

"וְכְבוֹרְ", בְּרִיב הָּכָא: "וְכָבוֹרְ" – It is written here in the verse just quoted: and honor; ינְחַלוּיי הַנְּמִים הָתָם: "בָּבוֹד הַכְמִים יְנְחַלוּיי – and it says there: [5] The wise men shall inherit honor. The second verse teaches that the honor promised to the sons of one who pursues charity will be accorded for their knowledge of Torah.

The Gemara continues to discuss the merits of giving charity: דניא היה רבי מאיר אומר – It was taught in a Baraisa: R' MEIR WAS WONT TO SAY: ישׁ לוֹ לְבַעֵל הַדִּין לַהַשִּׁיבְרָּ וְלוֹמֵר לְךְּ - THE $\boldsymbol{\text{LITIGANT}^{[6]}}$ has an argument to answer you and tell you, and it is the following: אָם אַלהַיכֶם אוֹהָב עָנִיִּים הוא – IF YOUR GOD IS truly A LOVER OF THE POOR, מְפָנֵי מָה אֵינוֹ מְפַרְנְסֵן – FOR WHAT REASON[7] DOES HE NOT SUSTAIN THEM? Since God does not provide for them, they must have fallen into His disfavor; hence. you Jews certainly should not assist them with gifts of charity!

R' Meir provides us with the correct reply to this argument: אמור לו – However, you should SAY TO HIM: אָמוֹר לו God does not cause the poor to suffer because they are wicked; rather, He impoverishes people SO THAT WE MAY BE SAVED, THROUGH giving THEM charity, FROM THE JUDGMENT OF GEHINNOM. [8] Thus, the poor may even be righteous individuals; they suffer poverty for our benefit!

The Gemara relates that this argument was, in fact, once advanced by a Roman general:

יוו שָאַלָה שָאַל טוּרְגוּסְרוּפּוּס הָרָשָׁע אָת רַבִּּי עֲקִיבָא — And this very question the wicked Turanus Rufus^[9] asked of R' Akiva: אם אוהב עניים הוא – If your God is a lover of the poor, הפני מה אינו מפרנסם – for what reason does He not sustain them?

R' Akiva offered the reply previously mentioned: אַמַר לוֹ בָּדֵי שֵׁנִיצוֹל אַנוּ בָהָן מִדִּינָה שֵׁל נֵיהְנִם – [R' Akiva] said to [Turanus Rufus]: God makes people needy in order that, through our giving them charity, we may be saved from the

judgment of Gehinnom.

Turanus Rufus took issue with this response:

אמר לו אדרבה – [Turanus Rufus] said to [R' Akiva]: On the contrary! זו שמחניבתן לגיהנם – This giving of charity is what actually condemns you to be punished in Gehinnom!

Turanus Rufus explained himself allegorically:

אמשול לך משל – I shall illustrate this concept for you with a parable. למה הדבר דומה – To what is this matter similar? עבדו – למלך בשר ודם שבעס על עבדו – It is analogous to the case of a human^[10] king who was angry at his servant וַחַבְשׁוֹ בָּבֵית - and confined [the servant] in prison וְצְוָה עַלִיו שֵׁלֹא and ordered that no one feed him or – להַאַבִילוֹ וְשֵׁלֹא להַשְׁקוֹתוֹ give him drink. וָהָלַךְ אָרָם אָחָר וְהָאֵבִילוֹ וְהַשׁקְהוּ – And one man subsequently went and fed [the servant] and gave him drink in defiance of the king's order. בְּשֵׁשְׁמֵע הַמֵּלֶר לֹא כוֹעָס עַלִיוּ – When the king hears about this man's actions, is he not angry at [the man]? ואַתֵּם קרוּיִן עַבָּרִים – And you Jews are called servants of God, שַּנֵאַמֵר: "בִּי־לִּי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל עַבְּדִים" – as it says:[11] For unto Me the children of Israel are servants![12] Hence, by giving charity you actually violate the edict of God, your King, and so incur the judgment of Gehinnom.

R' Akiva countered with a parable of his own:

אַמֵר לוֹ רַבִּי עַקִיבָא אַמשׁוּל לַּדְּ משׁל – R' Akiva said to [Turanus Rufus: I shall illustrate the situation for you with a different parable. לְמָה הַדְּבַר דּוֹמֶה – To what is this matter of giving charity similar? לְמֵלֵרְ בָּשַׂר וָרָם שֶׁבָּעַס עַל בְּנוֹ וַחֲבָשוֹ בְּבֵית הַאָּסוּרְיוַ It is analogous to the case of a human king who was angry at his son and confined [the son] in prison וְצְנָה עָלָיו שֵׁלֹא י וְשֵׁלֹא לְהַשְׁקוֹתוֹ — and ordered that no one feed him or give him drink. והָלָרְ אַדָם אֶחָד והַאֵבילוֹ וְהָשְׁקָהוּ – And one man subsequently went and fed [the son] and gave him drink, thereby saving his life. בְּשֵׁשְׁמֵע הַמֵּלֶךְ לֹא דורון מְשַגֵּר לוֹ – When the king hears about this man's actions, does he not send [the man] a gift?[13] אַנו קרוין בַנים – And we Jews are called sons of God, דָּכְתִיב: "בַּנִים אַתָּם לָה׳ אֱלֹהֵיכָם" – as it is written:[14] Sons you are to HASHEM, your God. Thus, although imprisoned in exile, the Jewish people are still God's children,[15] and one who sustains the poor among them with gifts of charity earns God's gratitude and is thus absolved from the judgment of Gehinnom.

Turanus Rufus objected to this explanation: אַמֵּר לוֹ אָתֵּם קרוּיִם בַנִים וקרוּיָן עֲבַרִים – [Turanus Rufus] said to

NOTES

- 1. R'Yehoshua's source for all three rewards is the verse cited previously (9b): He who pursues charity and kindness will find life, charity and honor (Proverbs 21:21).
- 2. For Scripture states (Proverbs 8:35): פִּי מצָאִי מַצֵא חָיִים, For one who finds me [Wisdom narrates this verse] has found life (Rashi; cf. Ma-
- 3. I.e. they will be blessed by God with prosperity and thus have the wherewithal to give charity, as R' Yitzchak explained above (9b).
- 4. I.e. they will be honored by all because, as masters of the Aggadah, they will inspire the public with their homiletic discourses (Rashi).
- 6. I.e. a wicked Jew or an idolater [who is attempting to dissuade Jews from giving charity] (Rashi; cf. Rabbeinu Gershom). He is called a "litigant" because he has a vested interest in preventing charitable gifts, for charity properly given saves the Jewish people from being subjugated by gentile regimes (Ben Yehoyada).
- 7. The expression מִפְנֵי מָה, for what reason, implies that the questioner understood that two (or more) reasons are possible, and he therefore asks which one is applicable. Here, too, the idolater understood that God does not sustain the poor for one of two reasons: 1) He wishes to afford the Jews an opportunity to be saved from the judgment of Gehinnom; or (2) to be saved from subjugation under gentile regimes. R' Meir cunningly replied that the first reason is correct, for he feared

- that had he indicated the second reason the Roman idolaters would legally ban the giving of charity in order to retain their stranglehold over the subjugated Jewish people (Ben Yehoyada; see previous
- 8. A metaphysical realm where souls are punished.
- 9. He plowed under the ruins of the Heichal after the destruction of the Second Temple - see Taanis 29a.
- 10. Literally: flesh and blood.
- 11. Leviticus 25:55.
- 12. It would appear that the wicked Turanus Rufus conceded that when the Jews occupy their own land, they are obligated to give charity and are thereby saved from the judgment of Gehinnom. However, when the Jews are cast into exile, they are like the imprisoned servant in the parable, to whom the king forbade offering any food or drink. Similarly, argued Turanus Rufus, God has cast His servant nation into the prison of exile and subjugation, and has forbidden everyone to alleviate their suffering with gifts of charity (Maharsha).
- 13. Although the king imprisoned his son, we know that he did not want the son to die, for no father ever desires to kill his child (see Sanhedrin 72a,b). Thus, although the king may have been compelled to imprison his son, he would undoubtedly reward anyone who sustained the child.
- 14. Deuteronomy 14:1.
- 15. See Maharsha.

ימֶנָת: [משרי, ב] ין אָנִ בְצֶדֶק אֶחֶנֶה בָנֶדֶל אֶחֶנֶה בָנֶדֶל אֶחֶנֶה בָנֶדֶל אֶחֶנֶה בָנֶדֶל אֶחֶנֶה בָנֶדֶל הַמִּנְחֶך: [מהלס א, מו] כ) מַלְנַה יָ חוֹנֵן דֶל וּנְמֵלוֹ וְשַׁלֶּם לוֹ: [משרי מ. א] י) אַנִי בְּצֶדֶּל אֶחֶנֶה בָנֶדֶל אֶחֶנֶה בָנֶדֶל הָשׁבְּינִה וּעָכְהַוֹ קציל מפות: (משלי א, ד) נ) יום עברה היום ההוא יום צרה ומצוקה יום שאה ומשואה יום חשף ואפלה יום ענן וערפל: (צפנה א, מו

עין משפמ נר מצוה

צ א מיימוני פ"י מהלי עשין קסב טוש"ע י"ד סי צא ב מיי שם הלי טו וטוס"ע א"ח סי׳ לכ

רבינו נרשום

צרכה. זו עושר שיהיו ינויעשה מהם צדקה: שיידע לדרוש באגדות מכבדין אותר: יש לו לבעל הדיז. יצר הרע להשיבך ולומר לד: ועכשיו אי אתם עושין רצונו של מקום. לפי שאתם בגלות ואי אתם יכולים לקיים כל שנרדים מבני אדם פלי. הייתי נידון בסקילה נכוה ב׳ קומות (סנהדרין כוכבים דכתיב (דברי' יו) ופרקליטין.

אח שלומי. בשביל

שאינם עושים לא חסד

ילא רחמים, הא עושיו

ממטמער. עושהו רד: אנל

בתפלה: ליקומי רש"י יעניים מרודים. זו ממשלח רומי שלועקת תמיד הכו הכו שאנו קונפליינ"ט בלע"ז כמו אריד בשיחי (מהלים נה) ומרודי (איכה ג) אריד בשיחי (מהלים נה) סולם נשבת קנה.]. סולם של עלייה נע"פ גיטין נט.]. פרהדים. מליך טוב משתה בספרי בפרשת בית להם מרזיחיו אבל רבוחינו מקונן. כי אספתי את אדרהת אביהם עושה נדקה ומשפט נחתי לזרעו חל ורחמים ושמל ה' אלהיך לך וגרי (דברים ז' ונתן לך רחמים (שם יג) הם הפכו ללענה משפט מרפמי (בראשים

ין וטוס"ע י"ל סר רמט סעי׳ יל:

ואיזן שמצלת ממיתה משונה נותנה ואינו יודע למי נותנה. ול"מ אדרבה זאת שהיא מלוה רבה היה לה להציל מדינה של גיהנם שהוא רע ביותר ואומר ר"י דרוב דברים אין עומדין לאדם בעולם הזה אלא לאחר מיתה ובעולם הזה אין עומדין לאדם אלא מצות גדולות כדתנן (קדושין דף לט:) אלו דברים שאדם אוכל מפירותיו בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא לכך האמר דאפילו ממיחה משונה

דהוי בעולם הוה מללת:

א"ל כדי שניצול אנו בהז מדינה של גיהנם א"ל [אדרבה] זו שמחייבתז לגיהנם אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שבעם על עבדו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו כששמע המלך לא כועם עליו ואתם קרוין עבדים שנאמר בו לי בני ישראל עבדים אמר לו ר"ע אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שכעם על בנו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו כששמע המלך לא דורון משגר לו ואנן קרוין בנים דכתיב a בנים אתם לה' אלהיכם אמר לו אתם קרוים בנים וקרוין עבדים בזמן שאתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין בנים ובזמן שאין אתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין עבדים ועכשיו אין אתם עושין רצונו של מקום אמר לו הרי הוא אומר חהלא פרום לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית אימתי עניים מרודים תביא בית האידנא וקאמר הלא פרום לרעב לחמך: דרש ר"י ברבי שלום כשם שמזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה כך חסרונותיו של אדם קצובין

שכתוב לא יועיל הון ביום עברה: לו מראש השנה זכה הלא פרום לרעב לחמך לא זכה ועניים מרודים תביא בית • כי הא דבני אחתיה דרבן יוחנן בן זכאי חזא להו בחילמא דבעו למיחסר שבע מאה דינרי עשינהו שקל מינייהו לצדקה (6) פוש גבייהו שיבסר דינרי כי ממא מעלי יומא דכיפורי שדור דבי קיסר נקמינהו אמר להו רבן יוחגן בן זכאי לא תדחלון שיבסר דינרי גבייכו שקלינהו מינייכו אמרי ליה מנא ידעת אמר להו חלמא חזאי לכו א"ל ואמאי לא אמרת לן [דניתבינהו] אמר להו אמינא כי היכי דתעבדו מצוה לשמה רב פפא הוה סליק בדרגא אישתמים כרעיה בעי למיפל (כ) אמר השתא כן איחייב מאן דסני לן כמחללי שבתות וכעובדי עבודת כוכבים א"ל הייא בר רב מדפתי לרב פפא שמא עני בא לידך ולא פרנסתו "דתניא רבי יהושע בן קרחה אומר המעלים עיניו מן הצדקה כאילו עובד עבודת כוכבים כתיב הכא חהשמר לך פֿן יהיה דבר עם לבבך בליעל וכתיב התם יצאו אנשים בני בליעל מה להלן עבודת כוכבים אף כאן עבודת כוכבים תניא ישראל עושין בעולם הזה שלום גדול ופרקליטין גדולין בין ישראל ישראל א"ר אלעזר בר' יוםי כל צדקה וחסד שישראל עושין בעולם הזה שלום גדול ופרקליטין גדולין בין ישראל לאביהן שבשמים שנאמר זכה אמר ה' אל תבא בית מרוח ואל תלך לספוד ואל תנוד להם כי אספתי את שלומי מאת העם הזה [וגו' את] החסר ואת הרחמים חסר זו גמילות חסרים רחמים זו צדקה תניא ר"י אומר גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה שנאמר חכה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבא וצדקתי להגלות הוא היה אומר עשרה דברים קשים נבראו בעולם הר קשה ברזל מחתכו ברול קשה (י) אור מפעפעו אור קשה מים מכבין אותו מים קשים עבים סובלים אותן עבים קשים רוח מפזרתן רוח קשה גוף סובלו גוף קשה פחד שוברו פחד קשה יין מפיגו יין קשה שינה מפכחתו ומיתה קשה מכולם [וצדקה מצלת מן המיתה] דכתיב יוצדקה תציל ממות דרש רבי דוסתאי ברבי ינאי בוא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם אדם מביא דורון גדול למלך ספק מקבלין אותו הימנו ספק אין מקבלין אותו הימנו [ואם תמצא לומר מקבלים אותו ממנו] ספק רואה פני המלך ספק אינו רואה פני המלך והקדוש ברוך הוא אינו כן אדם נותן פרומה לעני זוכה ומקבל פני שכינה שנאמר י אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך רבי אלעזר ביהיב פרומה לעני והדר מצלי אמר (ס) דכתיב אני בצדק אחזה פניך מאי אשבעה בהקיץ תמונתך אמר רב נחמן בר יצחק אלו תלמידי חכמים שמנדדין שינה מעיניהם בעולם הזה והקב״ה משביען מזיו השכינה לעולם הבא א״ר יוחנן מאי דכתיב ⊙ מלוה ה' חונן דל אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו כביכול 🕫 עבד לוה לאיש מלוה א״ר הייא בר אבא רבי יותגן י (רמי) כתיב ים לא יועיל הון ביום עברה וצדקה תציל ממות וכתיב 🌣 לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות שתי צדקות הללו למה אחת שמצילתו ממיתה משונה ואחת שמצילתו מדינה של גיהנם ואי זו היא שמצילתו מדינה של גיהנם ההוא דכתיב ביה עברה דכתיב a יום עברה היום ההוא ואי זו היא שמצילתו ממיתה משונה

השותפין פרק ראשון בבא בתרא

ימצא חיים בעלי עושר דכתיב צדקה בעלי

אגדה דכתיב וכבוד כתיב הכא וכבוד וכתיב

התם » כבוד חכמים ינחלו תניא היה רבי

מאיר אומר יש לו לבעל הדיז להשיבר

ולומר לך אם אלהיכם אוהב עניים הוא

מפני מה אינו מפרנסז אמור לו כדי שניצול

אנו בהז מדינה של גיהנם וזו שאלה שאל

מורנוסרופום הרשע את ר"ע אם אלהיכם

אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסם

do פחום פידן ימצא חיים. וכחיב גבי חכמה כי מולאי מלא חיים: בעדי אגדה. מחוך שהן דרשנין ומושכין את הלב הכל מכבדין אותם: דבעד הדין. רשע כמוכות פת. כן [פוס' או עובד כוכנים: להנצל אנו בהן כוי, שהלדקה מללת מגיהנם כדאמרי לקמן בשמעתין: שמזונותיו של אדם. שכר שיתפרנס ממנו: חפרונותיו. הפסד שעתיד להפסיד: זכה. למזל טוב יתן אותו חסרון לעניים: הוא [דהו] בחדמא. במולאי (ו) יה"כ: דבעו מחסר שבע מאה דינרין. כאותה שנה: שקיל צדקה מינייהו. כל השנה היה כופן בדברים וגובה מהן לדקה: פש גבייהו. ערב ראש השנה שיבסר דינרי שלא נחנו ללדהה משבע מאה

> הנהות הכ"ח (6) גמרא פט גנייהו

דינכי: דא תדחדו. למיפסד יותר:

יושר ושל מלחכי השרחז: כי אספתי

את שלומי מאת העם הזה. ומסו

השלום את החסד ואת הרחמים שהיו

רגילין לעשות: מפעפעו. מרככו:

הגוף סובדו. [כל הגוף] מלא רוח:

ואני בצדק. בתחלה ואח"כ אחזה

ממונתך: מלוה ה' חונן דל. הסונן

דלים נעשה מלוה להקב"ה וכחיב

ועבד לוה לאיש מלוה (משלי כב):

ואיזו היא צדקה המצלת מדינה של

תמונתך. בשכר הקיצה

בתפלה: אשבעה בהקיץ

אשבע

אמאי לא אמרת לו. מתחלה שכר מלמת והיינו נותנין כולן: השתא כן. אס נפלחי: איחייב מאן דפני (כ) שם בעי למיפל חלם דן. כאדם שתולה קללתו בחבירו: נו שם נכול קשה חם מחללי שבת ועובדי עבודת כוכבים. ותנותנו אם השה מים: בסקילה ואמר מר (כתובות דף ל:) מי שנתחייב סקילה או נופל מן הגג (מכולם) מו"מ ונ"ב ס"ם משיים: וכן שם וכלל מצלי אחר כסיב כנ"ל או חיה דורסתו דדמי לסקילה דחנן (סנהדריו דף מה.) בית הסקילה היה ואות ד' נמחק: (ו) רש"ר בסנמם השנה גבוה שתי קומות וכו': פרקדישין, מליני דמולאי

גליון הש"ם

מרא כי הא דבני במדרש רבה ויקרא פרשה

פניד

חורה אור השלם א כבוד חכמים ינחלו

גיהגם. כלומר איזה מן המקראות ם כי לי בני ישראל הללו מדבר מדין של גיהנם אומו וַבַרִים אַבֶּדֵי הַם אַשֶּׁר לוצאתי אותם מארץ מצרים אני יי אַלהַיכֶם: ויהרא כה. בה

ם בנים אַתַּם

ד) הַלוֹא פַּרֹם לַרַעֵּב ח יצאו אַנְשִׁים בָּנֵי ו) כִּי כֹה אָמֵר וְיָ אֵל מרוש הית מרוח ואַל להם כי אספתי את

שלומי מאת העם הזה נָאָם יִיָּ אֶת הַּחֶפֶּד וְאֶת הרחמים: [יימית מו, ה] ה כה אמר יי שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבוא

וישטיה נו, א) לא יוטילו אוצרות

י אָנִי בְצֶדֶרָ אָחֲנֶה פָנֶיך אַשְׂבָּעָה בְהָקִיץ הְמוּנָהֶך: [מהלים א.מי] כ) מַלְוָה יִי חוֹגַן דֶּל וּנְבֵלוֹ יְשַׁלֶּם לו: [משלי ש.א] ל) עַשִּׁר בְּרָשִׁים יִמְשוֹל וְעֶבֶר לוֶה לְאִישׁ מַלְנָה: [משלי ב.ו] מ) לא יועיל הון בְּיוֹם עָבְרָה וּצְרָק רַבָּדִי כְּמָנֶת: (משלי א. דו ב) יום עֶבֶרָה הַיּוֹם הַהוּא יום צָרָה וּמְצוֹקָה יום שאָה וּמְשׁאָה יום הַשְּׁךְ וַאֲפַּלָּה יוֹם עָנָן וַעַרְפָּל: נַצְּפְנָה אִ פּּוֹ

[R' Akiva]: You Jews are called God's "children" in one verse and are called His "servants" in another verse. The explanation for this seeming discrepancy is that בזמן שאָהָם עושין רצונו של – at the time you do the Omnipresent's will [i.e. you observe His commandments] אַתָּם קרוּיִן בַּנִים – you are called His "children," and it is appropriate to give charity to the poor among you. ובזמן שאין אתם עושין רצונו של מקום – But at the time you do not do the Omnipresent's will, אתם קרוין עברים – you are called His "servants," and do not merit charity. ועבשיו – And now, at the present time, אין אתם עושין רצונו של מקום you are not doing the Omnipresent's will, for He has subjugated you to the Romans! It is therefore improper to give charity to the poor at this time.

R' Akiva proved conclusively that charity must be given at all times, thereby defeating Turanus Rufus' argument:

אמר אומר – [R' Akiva] said to [Turanus Rufus]: Behold, [Scripture] states:[16] הַלוֹא פָרט לָרְעֵב לַחְמֶך וַעֲנִיִּים, הַלוֹא "מרודים תביא בית" – You will break your bread for the hungry. and wailing poor[17] vou will bring to the house. אימחי ... עניים "מרודים תביא בית" – When does the verse, wailing poor you will bring to the house, apply? הַאִּידָנָא – Now, when we must pay tribute to the subjugating Roman authorities! יקאמר: ...הלוא פרס "לְרֵעֶב לַחְמֶּךְ – And [the verse] stated that even in such times you will break your bread for the hungry! Scripture thus teaches that God desires us to give charity even when we have earned His condemnation because of our transgressions.[18]

The Gemara offers another interpretation of the aforementioned verse:

דרש רבי יהודה ברבי שלום – R' Yehudah the son of R' Shalom expounded: בשם שמזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה – Just as a person's sustenance^[19] for the coming year is apportioned for him from Rosh Hashanah,[20] בר חסרונותיו של אדם קצובין לו השנה – so a person's losses for the coming year are apportioned for him from Rosh Hashanah. זכה "הלוא פרוס "לרעב לחמר – If one merited good fortune, he will give the amount he must lose to the poor, in compliance with the verse. You will break your bread for the hungry. לא וכה – But if he did not merit good fortune, "ועניים מרודים תביא בית", - the government will confiscate that amount, in fulfillment of the verse, and wailing poor you will bring to the house.

The following incident illustrates this principle: בי הא דבני אחתיה דרבן יוחנן בן ובאי – An application of the above is like that case of the nephews^[21] of Rabban Yochanan ben Zakkai. חזא להו בחילמא דבעו למיחטר שבע מאה דינרי – For once [Rabban Yochanan] saw in a dream^[22] that [the nephews] were required to lose seven hundred dinars during the coming year. עשינהנ – Thus, over the course of the year [Rabban Yochanan] would convince them to donate money, שַקל מִינֵיהוּ לצָרֶקה – and he took from them most of the seven hundred dinars for charity. פוש גַבּיִיהוּ שִיכְּסֶר דִּינְרִי – However, seventeen dinars from the seven hundred remained in their possession. [23] מטא מעלי יומא דכיפּוּרי – When the eve of Yom Kippur^[24] arrived, the Roman government dispatched – שרור דבי קיסר נקטינהו emissaries, who confiscated [the seventeen dinars] from Rabban Yochanan's nephews.

The nephews were frightened that the officers would return. Rabban Yochanan therefore reassured them:

אמר להו רבן יוחנן בן זכאי – Rabban Yochanan ben Zakkai told [his nephews]: לא תרחלון – Do not be afraid of losing more money. שיבטר דינרי גבייכו שקלינהו מינייכו – They took from you the seventeen dinars that remained in your possession from the seven hundred you were destined to lose; hence, no more will be taken. אמרי ליה מנא ידעת – Puzzled, [the nephews] said to [Rabban Yochanan]: From where do you know that no more than seventeen dinars will be taken? אַמֶר לְהוּ חַלְמָא חָוָאִי לְכוּ – [Rabban Yochanan] said to [his nephews]: I saw a dream concerning you, that you were required to lose a certain amount of money during this past year, and I calculated how much remained to be lost.[25] אמרו ליה ואמאי לא אמרה לן – Realizing now why Rabban Yochanan had been urging them to give charity throughout the year. [the nephews] said to [Rabban Yochanan]: And why did you not tell us that we were required to lose seven hundred dinars this year, [דניתבינהו] – so that we would have given all [the money] to charity? What a pity to have part of it confiscated!

Rabban Yochanan replied:

אמר להו – [Rabban Yochanan] said to [his nephews]: אמינא − I said to myself: It is better not to inform you. בי היכי דתעבדו שמה – so that vou will perform a mitzvah (i.e. of giving charity) for its own sake. If you had known that you were destined to lose a particular sum of money, your intent in giving would be simply to avoid its confiscation, and not to benefit the poor. [26]

The Gemara relates an incident that illustrates the importance of responding readily to a request for charity:

16. Isaiah 58:7

17. Above (9a), R' Elazar interpreted עניים מרודים as wailing poor — a reference to the Roman government, which constantly bemoaned its lack of funds and taxed its subject nations accordingly. R' Akiva here utilizes R' Elazar's interpretation in refutation of Turanus Rufus (Maharsha).

18. In fact, even when Jews violate the Torah's laws they are called God's "children," as it says: Behold, a sinful people...destructive children; they abandoned God (Isaiah 1:4; see Kiddushin 36a) [Maharsha] [Hence, when Scripture refers to Jews as "servants," it means that every Jew is obligated to follow God's commands like a servant - i.e.fully and without complaint or question.]

19. I.e. the income from which he will support himself and his family

20. On Rosh Hashanah, the day of Divine judgment, God decrees each person's fortunes for the coming year (see Rosh Hashanah 16a). For average people the period of decision actually extends until Yom Kippur, which falls ten days later. Only the decrees of wholly righteous (or wholly wicked) people are sealed on Rosh Hashanah itself.

21. Literally: the sons of his sister.

22. Rabban Yochanan's dream occurred on the night following Yom Kippur, for presumably his nephews were among the average people.

whose judgments are concluded on Yom Kippur (Rashi with Maharsha; see note 20 above: cf. Bach).

23. I.e. on the eve of the following Rosh Hashanah (Rashi). But see Maharsha, who emends Rashi to read: "on the eve of [the following] Yom Kippur." This reading conforms with the next line of the Gemara (which reports that Roman agents seized the remaining seventeen dinars on Yom Kippur eve of the following year), and also conforms with the fact that the decree of average people is not concluded until Yom Kippur. Hence, the final day of the previous annual decree (which required the nephews to lose 700 dinars) was Yom Kippur eve of the following year

24. This refers to the *following* Yom Kippur eve — the conclusion of the twelve-month period during which the nephews were to lose 700 dinars.

25. Rabban Yochanan explained to them that he had subtracted the amount of charity he had convinced them to give from the figure he had seen in the dream

26. This incident teaches an important lesson. Although the amount of charity given by the nephews was less than what they were destined to lose, Rabban Yochanan felt that it was better for them to give a smaller amount with the proper intent than to give the larger sum with an ulterior motive.

ולדחה לחרץ הניחו ועמום אלי את מסדי ואת רחמי חוגן דד. קרי ניה מלוי הלל וכרכות יח_יו, יו

ריום הדיו משתעי בנכוא

M.

פרק ראשון בבא בתרא

צ א מיימוני מ"י מחנוח עניים הלי ג עשיו הסב טוש"ע י"ז רמו סעיף א: צא ב מיי שם סל וטוש"ע א"ח מי קעי' ין וטוש"ע י"ד רמט סעי' יד:

עיו משפמ

נר מצוה

רבינו גרשונ

צדקה, זו עושר ש שיעשה מהם צד שיודע לדרוש בא אותו: יש ולומר לד: ועכשיו שנרדים מבני

מקום. לפי שאתם ב אי אתם יכולים לקיי התורה: עניים מרו משללום: איכי ה פלי. הייתי נידוז בס גבוה ב' קומות (סו כוכבים דכתיב (דבו ופרקליטיו. את שלומי. ב שאינם עושים לא ילא רחמים. הא יהיה להם שלום מפעפעו. עושהו רך בצדק. שאעשה מחמלה והדר אחזה

בתפלה: ליכומי רש' יעניים מרודים ממיד הבו הבו לריכין. מרו ונחלייניינו בלע"ו זריד בשימי ומהלינ ולעיל ט.ן. נ ונאנקים על לרחם עניי ומרודי (אים אריד בשיחי (חהליו מולם ושבת הנה.ז. פרהדים. מליז (ובחים ז:). בית כ משתה בספרי בפרש להם מכזיחיו אבל כ

מקוק. כי אספת אברהם אביהם חובו דק. מכי כיכ אם המקום מי שם מעיניהם בעולם הזה והקב"ה משביען מזיו השכינה לעולם הבא א"ר יוחגן מאי דכתיב 🌣 מלוה ה' חוגן דל אלמלא ניום כדיו משמעי

פאה פ"דן ימצא חיים. וכתיב גבי חכמה כי מולאי מלא חיים: בעלי אגדה. מחוך שהן דרשנין ומושכין את הלב הכל מכבדין אותם: לבעל הדין. רשע או עובד כוכבים: דהנצד אנו בהן כר. שהלדקה מצלת מגיהנס כדאמריי לקמן בשמעחין: שמזונותיו של אדם. שכר שיתפרנס ממנו: חסרונותיו. הפסד שעתיד להפסיד: זכה. למזל טוב יתן אותו חסרון לעניים: חוא ודהון בחדמא. במולאי (ו) יה"כ: דבעו מחסר שבע מאה דינרין, באותה שנה: שקיל צדקה מינייהו. כל השנה היה כופן בדברים וגובה מהן לדקה: פש גבייהו. ערב ראש השנה שיבקר

ואיזן שמצלת ממיתה משונה נותנה ואינו יודע למי נותנה. ול"מ אדרבה זאת שהיא מנוה רבה היה לה להציל מדינה של גיהנם שהוא רע ביותר ואומר ר"י דרוב דברים אין עומדיו לאדם בעולם הזה אלא לאחר מיתה ובעולם הזה אין עומדין לאדם אלא מצות גדולות כדתכן (קדושין דף נט:) אלו דברים שאדם אוכל מפירותיו בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא לכך קאמר דאפילו ממיחה משונה דהוי בעולם הזה מצלת:

ימצא חיים בעלי עושר דכתיב צדקה בעלי אגדה דכתיב וכבוד כתיב הכא וכבוד וכתיב התם » כבוד חכמים ינחלו תניא היה רבי מאיר אומר יש לו לבעל הדין להשיבך ולומר לך אם אלהיכם אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסן אמור לו כדי שניצול אנו בהן מרינה של גיהנם וזו שאלה שאל מורנוסרופום הרשע את ר"ע אם אלהיכם אותב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסם א"ל כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם א"ל [אדרבה] זו שמחייבתן לגיהנם אמשול לד משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם

הַצִּיל כִּנְפֶּנֶת: (משלי א. ד) נו יום עֶבֶרה הַיוֹם הַהוּא יום צֵרה ומִצוּקה יום שאָה ומְשוֹאה יום חשַר וַאַפַּלה יום עַנַן וַעַרַפַּל: (צמנה א, מין

שכעם על עבדו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו כששמע המלד לא כועם עליו ואתם קרוין עבדים שנאמר םכי לי בני ישראל עבדים אמר לו ר"ע אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שכעם על בנו וחבשו בבית האסוריו וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו כששמע המלך לא דורוז משגר לו ואנז קרויז בנים דכתיב י בנים אתם לה' אלהיכם אמר לו אתם קרוים בנים וקרוין עבדים בזמן שאתם עושין רצונו של מקום אתם קרויז בנים ובזמן שאיז אתם עושיז רצונו של מקום אתם קרויז עברים ועכשיו אין אתם עושין רצונו של מקום אמר לו הרי הוא אומר ה הלא פרום לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית אימתי עניים מרודים תביא בית האידנא וקאמר הלא פרום לרעב לחמך: דרש ר"י ברבי שלום כשם שמזונותיו של אדם קצוביו לו מראש השנה כך חסרונותיו של אדם קצובין

דינרי: לא תדחקו. למיפסד יותר: אמאי לא אמרת לן. מתחלה שכר חלמת והיינו נותניו כולו: השתא כז. אם נפלתי: איחייב מאז דסגי דן. כאדם שתולה קללתו בחבירו: מחללי שבת ועובדי עבודת כוכבים. בסקילה ואמר מר (כמוכות דף ל:) מי שנחחייב סקילה או נופל מן הגג או חיה דורסתו דדמי לסקילה דתנן (סנהדרין דף מה.) בית הסקילה היה גבוה שתי קומות וכו': פרקדימין. מלילי יושר ושל מלחכי השרחן: כי אספתי את שלומי מאת העם הוה. ומסו השלוח את החסד ואת הרחמים שהיו לעשות: מפעפעו. מרככו: הגוף סובדו. [כל הגוף] מלא רוח: ואני בצדק. בתחלה ואח"כ אחוה פניך בתפלה: אשבעה בהקיץ ນະປຽ תמונתך. בשכר הקיצה ממונמך: מלוה ה' חונו דל. המונו דלים נעשה מלוה להקב"ה וכחיב

דינרי שלא נתנו ללדהה משבע מאה

ועבד לוה לחים מלוה (משלי כב): ואיזו היא צדקה המצלת מדינה של גיהגם. כלומר איזה מן המקראות הללו מדבר מדין של גיהנם אותו שכתוב לא יועיל הון ביום עברה: נותנה לו מראש השנה זכה הלא פרום לרעב לחמר לא זכה ועניים מרודים תביא בית ° כי הא דבני אחתיה דרבן

יוחנן בן זכאי חזא להו בחילמא דבעו למיחסר שבע מאה דינרי עשינהו שכל מינייהו לצדכה (6) פוש גבייהו ולהיכם לא תתגדדו שיבסר דינרי כי ממא מעלי יומא דכיפורי שדור דבי קיסר נקמינהו אמר להו רבן יוחנן בן זכאי לא עיניכם למת: תרחלון שיבסר דינרי גבייכו שקלינהו מינייכו אמרי ליה מנא ידעת אמר להו חלמא חזאי לכו א"ל ואמאי [דברים יד, א] לא אמרת לן [דניתבינהו] אמר להו אמינא כי היכי דתעבדו מצוה לשמה רב פפא הוה סליק בדרגא אישתמים ר) הַלוֹא פַּרֹם לֶרָעֵב ברעיה בעי למיפל (3) אמר השתא כז איחייב מאז דסני לז כמחללי שבתות וכעובדי עבודת כוכבים א"ל חייא

בר רב מדפתי לרב פפא שמא עני בא לידך ולא פרנסתו 6 דתניא רבי יהושע בן קרחה אומר "כל המעלים עיניו מז הצדקה כאילו עובד עבודת כוכבים כתיב הכא השמר לך פז יהיה דבר עם לבבד בליעל וכתיב התם יצאו אנשים בני בליעל מה להלן עבודת כוכבים אף כאן עבודת כוכבים תניא א״ר אלעזר בר׳ יוםי כל צדקה וחסד שישראל עושין בעולם הזה שלום גדול ופרקליטין גדולין בין ישראל י לאביהן שבשמים שנאמר ∘כה אמר ה' אל תבא בית מרזח ואל תלך לספוד ואל תנוד להם כי אספתי את שלומי מאת העם הזה [וגו' את] החסר ואת הרחמים חסר זו גמילות חסרים רחמים זו צדקה תניא ר"י אומר גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה שנאמר חכה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבא וצדקתי להגלות הוא היה אומר עשרה דברים קשים נבראו בעולם הר קשה ברזל מחתכו ברזל קשה (ג) אור מפעפעו אור קשה מים מכביז אותו מים קשים עבים חותו עבים קשים רוח המיתה] דכתיב ₪ וצדקה מצלת מן המיתה] דכתיב ₪ וצדקה תציל ממות דרש רבי דוםתאי ברבי ינאי בוא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם אדם מביא דורוז גדול למלך ספק מקבלין אותו רואה פני המלך והקדוש ברוך הוא אינו כן אדם נותן פרומה לעני זוכה ומקבל פני שכינה שנאמר י אני בצדק מקרא כתוב אי אפשר לאומרו כביכול 🤊 עבר לוה לאיש מלוה א"ר חייא בר אבא רבי יוחנן 🤉 (רמי) כתיב 🗈 לא יועיל הון ביום עברה וצדקה תציל ממות וכתיב 🌣 לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות שתי

מדינה של גיהנם ההוא דכתיב ביה עברה דכתיב 0 יום עברה היום ההוא ואי זו היא שמצילתו ממיתה משונה ם) לא יועילו אוצרור רשע וּצְרַקַת תַּצִּיל מַפַעָר: [משלי ב. ב.] אַנִי בְּצָרָק אֶהָוֶה פָנָיִד אֶשְׂבָּצָה הָהָק"ץ הְמִינָהָדְ: [תהלים יו, מו] בו מַלְוֹה יֵי חוֹנון דֶּל וּנְמָלוֹ יְשַׁפֶּׁם לוֹ: [משלי מ. יו] לוֹ צַשִׁיר בְּרָשִׁים יִמְשׁוֹל וְעֶבֶר לוָה לְאִישׁ מַלְוָה: [משלי ב. ו] מ) לא יועיל הוֹן בִּיוֹם עָבְרָה

מסורת הש"ם

הנהות הכ"ח

(מ) גמרא פט גנייהו יאיל וחום ו' נמסק: דעמים אמר השחא: (ג) שם נרול קשה מש (ד) שם ומיתה קשה מכולם) סו"מ ונ"ב ס"ח אלי אחר כחיב כצ"ל ואות ד' נמחק: (ו) רש"י משנה מוצאי ראש :סמ״ל

בליוז חש"ם מרא כי הא דבני:

אחתיה. וכעין זה מיתמ מדרש רכה ויחרא פרשה לד בבני מסמיה דרשב"י:

> תורה אור השלם א) כַּבוֹר חֲכָמִים ינְחָלוּ וכסילים מרים סלוו:

> > [משלי ג, לה]

ב) פי לי בני ישוראל עַבָּרִים עַבָּרַי הַם אֲשֶׁר מצרים אני יי אלהיכם

ם בנים אתם ליי לא תשימו סרחה ביו

ה) השמר לד פו יהיה השבע שנת השמפה יַנְאוּ אַנְשִׁים כְּנֵי (יַנָאוּ אַנְשִׁים וצרקתי לָהַגַּלוֹת:

צדקות הללן למה אחת שמצילתו ממיתה משונה ואחת שמצילתו מדינה של גיהנם ואי זו היא שמצילתו

רב פפא הוה סליק בדרגא – Rav Pappa was climbing a ladder. אישהמיט ברעיה - His foot slipped on one of the rungs, and he nearly fell off the ladder. אמר השתא כן – In retrospect [Rav Pappa] said: Now, if an accident had indeed occurred, and I had fallen to my death, איחַנִיב מַאן דָּסְנֵי לָן – the one whom we hate^[27] would have been liable and thus punished במחללי שַבַּתוֹת ובעובדי עבודַת בּוֹבבים – like those who desecrate the Sabbath and like idol worshipers. [28] Rav Pappa did not understand why he deserved this particular brush with death.[29]

An explanation was proposed:

אַמַר לַרַב פָּפָּא – Chiya bar Rav, from the city of Difti, said to Rav Pappa: שַׁמָא עָנִי בָא לְיַדְךָּ וְלֹא פָרְנַסְתוֹ – Perhaps a pauper came to you and you did not sustain him with a gift of charity.[30] For such indifference one could incur a punishment as severe as that meted out to idolaters.

Chiva bar Ray offered support for this explanation:

רתניא – For it was taught in a Baraisa: רָבִּי יְהוֹשֶׁעַ בֶּן קַרְחָה אומר – R' YEHOSHUA BEN KARCHAH SAYS: בַּל הַמַּעַלִים עִינַיו מו הצְּדְקָה – If anyone averts his eyes from giving charity בתיב – IT IS AS IF HE WORSHIPS IDOLS. בתיב יהַלּא: "הַשְּׁמֵר לְךָּ פֵּן־יְהְיָה דבר עם־לבברְ בליעל״ – For IT IS WRITTEN HERE:[31] BEWARE LEST THERE BE AN IRRESPONSIBLE (בליעל) THOUGHT IN YOUR HEART. ייבאו אנשים בני־בליעל" – וֹכְתִיב הָתַם: ,, יַצְאוֹ אַנשׁים בני־בליעלי AND IT IS WRITTEN THERE:[33] IRRESPONSIBLE (בְלִיצֵל) MEN WENT *our* [to seduce the inhabitants of a city into committing idolatry] שה בובת בוברת בוכבים – JUST AS THERE in the passage of \dot{u} hanidachas the Torah refers to IDOLATRY, אף כַּאן עַבוֹדַת כּוֹכָהים - so HERE the Torah teaches that refusing to assist the poor is akin to committing IDOLATRY.[34] Thus, one who spurns the opportunity to give charity may incur a punishment analogous to stoning, which is the punishment for idolatry.

The Gemara continues to discuss the merits of giving charity: יוֹטֵי בְּרַבִּי יוֹטֵי – It was taught in a Baraisa: R' ELAZAR THE SON OF R' YOSE SAID: בַּל צִדָקה וַחֵסֵד שֵׁיִשְׂרָאֵל עוֹשִין ALL acts of CHARITY AND KINDNESS THAT the nation of ISRAEL PERFORMS IN THIS WORLD שָלוֹם גָּדוֹל ופָרֶקליטִין גָּדוֹלִין בין ישראל לאביהן שבשמים – create GREAT PEACE AND DEFENDING ANGELS BETWEEN the nation of ISRAEL AND THEIR FATHER IN

HEAVEN, שנאמר ה' אַל־תַּבוֹא FOR IT IS STATED:[35] אַמָר ה' אַל־תַבוֹא, כֹה אָמֵר ה' בֵּית מַרְזֵחַ וִאַל־הֶּלֶךְ לְסִפּוֹד וָאֵל־תַּנֹד לָהֶם כִּי־אַסַפְתִּי אַת־שׁלוֹמי מאת "הָעָם הָאָת־הָרָחֲמִים הָאָת־ הָהָם הָאָת – SO SAID GOD: "DO NOT ENTER THE HOUSE OF MOURNING, NOR GO TO LAMENT, AND DO NOT BEMOAN THEM, FOR I HAVE GATHERED UP MY PEACE FROM THIS NATION...THE KINDNESS AND MERCY."

R' Elazar explicates the verse:

תַּסְרִים זוֹ גִמִילוּת חָסָרִים - "Kindness" – this relates to the acts of kindness performed by the Jewish people; בְּחַמִּים" זו צִרְקָה – and "mercy" - this relates to the acts of charity performed by the Jewish people. When Jews perform acts of kindness and charity, God shows them kindness and mercy - His "peace."

The Gemara extols another virtue of giving charity:

הניא רבי יהודה אומר – It was taught in a Baraisa: R' YEHUDAH SAYS: גדולה ערקה שמקרכת את הגאולה - CHARITY IS GREAT, BECAUSE IT BRINGS THE REDEMPTION CLOSER, שנאמר – AS IT IS STATED:[36] בֹר אַמֵּר ה' שִׁמְרוּ מִשְׁפָּט וַעֲשׁוּ צַדְקה כִּי־קרוֹבה ישׁוּעתי, י לבוא וצדקתי להגלות" – SO SAID GOD: "KEEP JUSTICE AND DO CHARITY, FOR MY SALVATION IS NEAR TO COME, AND MY CHARITY TO BE REVEALED."[37]

The Gemara quotes another statement by R' Yehudah on the power of charity:

עשַרָה דָבָרִים - [R' Yehudah] was wont to say: עַשַּׂרָה דָבָרִים דשים נבראו בעולם — Ten strong[38] things were created in the world. הר קשה – A mountain is strong, ברול מחתכו – but iron cleaves it. בַרוֵל קשה אור מפַעפּעו – Iron is strong, but fire softens it. אור מִים מְכַבִּין אותו – Fire is strong, but water extinguishes it. מים קשים עבים סובלים אותן – Water is strong, but clouds bear it. עָבִים קַשִׁים רוּחַ מְפַזֵּרְהַן – Clouds are strong. but wind scatters them. רוח קשה גוף סובלו – Wind is strong. but a body bears it.[39] גוף קשה פחד שוברו – A body is strong, but fear breaks it. פחר קשה יין מפיגן – Fear is strong, but wine dispels it. ייַן קשה שׁינָה מְפַבַּחְתוּ – Wine is strong, but sleep lessens its effect. ומיתה קשה מכולם – And death is stronger than all of these![40] [וּצְרָקָה מַצֵּלֶת מְן הַמִּיתָה] — Yet the merit of charity saves a person from death, "דְּכָתִיב: "וצְדְקָה תַּצִיל מְמָוֶת" - as it is written:[41] And charity will save from death! Charity has the power to rescue a person from the most powerful force in creation.[42]

NOTES

- 27. Rav Pappa did not wish to relate the potentially fatal mishap to himself; hence, he spoke of it as if it happened to another party (see
- 28. The punishment for both of these transgressions is death by stoning (Sanhedrin 53a). This method of execution was initiated when the condemned was thrown from a height of two stories (Sanhedrin 45a). Although capital punishment ceased well before Rav Pappa's time, the Gemara states (Kesubos 30b) that God causes those deserving execution to die unnaturally. Hence, those deserving to be stoned would be killed in a similar fashion — either by falling from a roof or by being torn apart by wild animals (Rashi).
- 29. Le, he did not recall a sin he had committed that was akin to Sabbath desecration or idolatry
- 30. Perhaps Chiva was alluding to the incident reported above (9a), where Rav Pappa ignored the supplication of a pauper that collected door-to-door (Maharsha; cf. Maharshal to Shabbos 118b).
- 31. Deuteronomy 15:9. The Torah cautions against refusing to lend money to the poor out of concern that the approaching Shemittah year will eradicate the debt.
- 32. "בליעל" is a compound word, from בָּלִי עוֹל, without yoke or responsibility (Rashi to Deuteronomy 13:14).
- 33. Deuteronomy 13:14, which speaks of the ir hanidachas, the city that was proselytized by idolaters. For further explanation, see above, 8a
- 34. Although the word בליעל appears frequently in the Scriptures, it is

- found in the Pentateuch only in these two places. Hence, the connection between the two passages wrought by the common word is compelling (Maharsha: see there for an explanation why it is compared to idolatry; see also Toras Chaim).
- 35. Jeremiah 16:5.
- 36. Isaiah 56:1.
- 37. The acts of charity performed by the Jewish people will bring the Final Redemption, and at that time there will be a revelation of God's acts of charity, which now are concealed (Maharsha).
- Ben Yehovada questions why the verse mentions "justice," inasmuch as R' Yehudah said only that "charity" brings the redemption closer. He explains that charity has this effect only when the money donated was justly obtained by the giver. Money acquired by dishonest means is not acceptable to God when offered as charity. Hence, "charity" alone does have the power to bring closer the redemption; Scripture mentions "justice" as well in order to define which type of charity is meant.
- 38. Literally: hard.
- 39. The entire body is filled with air (Rashi).
- 40. For sleep is stronger than all the other enumerated forces, and sleep is but 1/60 of death (Berachos 57b). Hence, death is the most powerful force in the physical creation (Maharsha).
- 41. Proverbs 10:2.
- 42. Giving charity is essentially a supranatural and Godly act [for it goes against human nature to make a gratuitous offering of oneself or of one's

לדקה ומשפט נחחי מסד ורחמים ושפ אלסיך לך וגו' (דט מפזרתו רוח קשה גוף סובלו גוף קשה פחד שוברו פחד קשה יין מפינו יין קשה שינה מפכחתו ומיתה קשה ונמן לך רחמים (ב הם הפכו ללענה וצדקה לחרץ הנימו ו לף לני סוכסי ח הימנו ספק אין מקבלין אותו הימנו [ואם תמצא לומר מקבלים אותו ממנו] ספק רואה פני המלך ספק אינו אלי אם מסדי ואם אםפתי. אטואי"ש אסף אלהינ אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך רבי אלעזר ביהיב פרומה לעני והדר מצלי אמר (6) דכתיב אני מרפמי (בראשים [ירמיה טו, ה]. מל בצדק אחזה פניך מאי אשבעה בהקיץ תמונתך אמר רב נחמן בר יצחק אלו תלמידי חכמים שמנדדין שינה

ביום הדיו משמע

לגיהנם נע"ז יח

השותפין פרק ראשון בכא בתרא

נר מצוה מוספי פאה פיידו ימצא חיים. וכסיב גבי חכמה כי מולאי מלא חיים: בעלי אגדה. ממוך שהן דרשנין ומושכין את הלב הכל מכבדיו אותם: לבעל הריז. רשע צא מיימוני פיי מהל

עשין קסב טוש"ע י"ד סי רמו סעיף א: צא ב מיי שם הלי נ סער ין וטוט"ע י"ד סי רמט סער יד:

רבינו נרשום

נדקה. זו עושר שיהי שיעשה מהם צדקה שינדע לדרוש באגדוו לבעל הדיו. יצר הרג . ולומר לד: ועכשיו א מקום. לפי שאתם בגלוו אי אתם יכולים לקיים כי התורה: עניים מרודים מבני ששללום: איכי השחא פלי. הייתי נידון בסקילד כדאמר בית הסקילה היו גבוה ב' קומות (סנהדריו מה.) וכעובדי עבודה כוכבים דכתיב (דבריי יו מלמדי סניגוריאה: כי אספתי את שלומי. בשביל

ולא רחמים. הא עושין

. יהיה להם שלום גדול:

מפעפעו, עושהו רך: אני

מתחילה והדר אחזה פניר

ליקומי רש"י ועגיים מרודים. ז ממשלת רומי שלועקם חמיד הבו הבו שאנו לריכין. מרודים. קונפליינ"ט כלע"ז כמו נלעיל ט.ן. נאנחים ונאנקים על לרחם כגון עניי ומכודי ואיכה ג) וישעיה נת. זו. דרגא. סולם נשבח קנה.]. סולם של עלייה נע"פ גיטין נט.]. פרקדים. מלין טוב ווכחים זים. בית מרוח. פעור רסימי חורו לעשות סיכשו מכום אבל. תגוד. מקוק. כי אספתי את שלומי וגו׳. כשמיה לדהה ומשפט נחמי לזרעו סל ורחמים ושמר ה' אלהיך לך וגו' (דברים ז) ונתו לך רחמים (שם יג) הפכו ללענה משפט ולדקה לארץ הניתו ועמוס ה) אף אני חורמי ואספחי אני את ססדי ואת רחמי. ממפמי, מעומיים בלעו וירמיה טו, הז. מלדה ד אם המחום מי שחונו אם

עברה היום ההוא.

או עובד כוכבים: דהנצד אנו בהן כוי. שהלדקה מללת מגיהנס כדאמרי׳ לקמן בשמעתין: שמוונותיו של אדם. שכר שיתפרנס ממנו: חסרונותיו. הפסד שעמיד להפסיד: זכה. למול טוב יהן אותו חסרון לעניים: חוא [דהו] בחדמא. במולאי (ו) יה"כ: דבעו מחסר שבע מאה דיגרין. באותה שנה: שקיף צדקה מיגייהו. כל השנה היה כופן בדברים וגובה מהן לדקה: פש גביידו. ערב ראש השנה שיכסר דינרי שלא נתנו ללדקה משבע מאה ימצא חיים בעלי עושר דכתיב צדקה בעלי דינרי: דא תדחדו. למיפסד יותר: ואיזן שמצלת ממיתה משונה אמאי לא אמרת לו. ממחלה שכך אגדה דכתיב וכבוד כתיב הכא וכבוד וכתיב חלמת והיינו נותניו כולו: השתא כז. התם ∞כבוד חכמים ינחלו תניא היה רבי אם נפלתי: איחייב מאן דפני

נותנה ואינו יודע למי נותנה. ול"מ אדרבה ואת שהיא מצוה רבה היה לה להציל מדינה של גיהנם שהוא רנו ביותר ואומר ר"י דרוב דברים איו עומדין לאדם בעולם הזה אלא לאחר מיתה ובעולם הזה אין עומדין לאדם אלא מצות גדולות כדתנן (קדושין דף לט:) אלו דברים שאדם אוכל מפירותיו בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא לכך האמר דאפילו ממיחה משונה דהוי בעולם הזה מללת:

מאיר אומר יש לו לבעל הדין להשיבד ולומר לד אם אלהיכם אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסו אמור לו כדי שניצול אנו בהז מדינה של גיהנם וזו שאלה שאל מורנוסרופום הרשע את ר"ע אם אלהיכם אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסם א"ל כדי שניצול אנו בהז מדינה של גיהנם א"ל [אדרבה] זו שמחייבתו לגיהנם אמשול לד משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם

שכעם על עבדו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו כששמע המלך לא כועם עליו ואתם קרוין עבדים שנאמר םכי לי בני ישראל עבדים אמר לו ר"ע אמשול לד משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שכעם על בנו וחבשו בבית האסוריז וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו כששמע המלך לא דורון משגר לו ואנן קרוין בנים דכתיב 9 בנים אתם לה' אלהיכם אמר לו אתם קרוים בנים וקרויז עבדים בזמז שאתם עושיו רצונו של מקום אתם קרוין בנים וכזמן שאין אתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין עבדים ועכשיו איז אתם עושיו רצונו של מקום אמר לו הרי הוא אומר ז הלא פרום לרעב לחמד ועניים מרודים תביא בית אימתי עניים מרודים תביא בית האידנא וקאמר הלא פרום לרעב לחמך: דרש ר"י ברבי שלום כשם

שמזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה כך חסרונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה זכה הלא פרום לרעב לחמך לא זכה ועניים מרודים תביא בית ° כי הא דבני אחתיה דרב יוחנן בן זכאי חזא להו בחילמא דבעו למיחסר שבע מאה דינרי עשינהו שקל מינייהו לצדקה (6) פוש גבייהו שיבסר דינרי כי ממא מעלי יומא דכיפורי שדור דבי קיסר גקמינהו אמר להו רבן יוחנן בן זכאי לא תדחלון שיבסר דינרי גבייכו שקלינהו מינייכו אמרי ליה מנא ידעת אמר להו חלמא חזאי לכו א"ל ואמאי לא אמרת לו [דניתבינהו] אמר להו אמינא כי היכי דתעבדו מצוה לשמה רב פפא הוה סליק בדרגא אישתמים כרעיה בעי למיפל (3) אמר השתא כן איחייב מאן דסני לן כמחללי שבתות וכעובדי עבודת כוכבים א"ל חייא בר רב מדפתי לרב פפא שמא עני בא לידד ולא פרנסתו 🌣 דתניא רבי יהושע בן קרחה אומר המעלים עיניו מן הצדקה כאילו עובד עבודת כוכבים כתיב הכא ₪ השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וכתיב התם סיצאו אנשים בני בליעל מה להלן עבודת כוכבים אף כאן עבודת כוכבים תניא ישראל יוםי כל צדקה וחסד שישראל עושין בעולם הזה שלום גדול ופרקלימין גדולין בין ישראל ישראל לאביהן שבשמים שנאמר זוכה אמר ה' אל תבא בית מרזח ואל תלך לספוד ואל תנוד להם כי אספתי את שלומי מאת העם הזה [וגר' את] החסר ואת הרחמים חסר זו גמילות חסרים רחמים זו צדקה תניא ר"י אומר גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה שנאמר חכה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבא וצדקתי להגלות הוא היה אומר עשרה דברים קשים נבראו בעולם הר קשה בחל מחתכו ברול קשה מובלים אותן עבים קשים מובלין אותו מים קשים אותן עבים קשים רוח ברול השה הים הוא מובלים אותן עבים קשים רוח מפזרתו רוח קשה גוף סובלו גוף קשה פחר שוברו פחר קשה יין מפינו יין קשה שינה מפכחתו ומיתה קשה אשר לא (ד) מכולם [וצדקה מצלת מן המיתה] דכתיב יוצדקה תציל ממות דרש רבי דוםתאי ברבי ינאי בוא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם אדם מביא דורון גדול למלך ספק מקבלין אותו הַבוֹא בֵּית מְבֶּרֶה וְאַל הימנו ספק אין מקבלין אותו הימנו [ואם תמצא לומר מקבלים אותו ממנו] ספק רואה פני המלד ספק אינו מַלָּדְ לְּסָפּוֹר וְאַל מָנֹר בער שבינה שנאמר אנו כן אדם נותן פרומה לעני זוכה ומקבל פני שכינה שנאמר אני בצדק לָהֶם כּי אָספְּהִי אֶה אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך רבי אלעזר ביהיב פרופה לעני והדר מצלי אמר (כּ) דכתיב אני אם ני את החסר ואח בצדק אחזה פניך מאי אשבעה בהקיץ תמונתך אמר רב נחמן בר יצחק אלו תלמידי חכמים שמנדדין שינה מעיניהם בעולם הזה והקב"ה משביען מזיו השכינה לעולם הבא א"ר יוחנן מאי דכתיב ○ מלוה ה' חונן דל אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו כביכול ◊ עבר לוה לאיש מלוה א״ר חייא בר אבא רבי יוחגן ◊ (רמי) כתיב ₪ לא יועיל הון ביום עברה וצדקה תציל ממות וכתיב ∞ לא יועילו אוצרות רשט וצדקה תציל ממות שתי צדקות הללו למה אחת שמצילתו ממיתה משונה ואחת שמצילתו מדינה של גיהנם ואי זו היא שמצילתו מרינה של גיהנם ההוא דכתיב כיה עברה דכתיב o יום עברה היום ההוא ואי זו היא שמצילתו ממיתה משונה.

מאם פ"דן, ג) [בילקוט ר"ח ב"א אר"י:

הגהות הכ"ח

(6) גמרא פק גנייהו כל"ל וחום ו' נתחק: (כ) שם בעי לתיפל חלם בנוחים אמר השחת: דו. כחדם שתולה קללתו בחבירו: מחללי שכת ועוכדי עבודת כוכבים. מפעפעו אם קשה מים: בסקילה ואמר מר (כסובות דף ל:) מי ור) שם ומימה משה שנתחייב סקילה או נופל מן הגג משינה: (ה) שם והדר מצלי אמר כחיב כצ"ל או חיה דורסתו דדמי לסקילה דחנו (סנהדרין דף מה.) בית הסקילה היה ר"ה מות להו בחלמת גבוה שתי קומות וכו׳: פרקדיטין, מליני במוצאי ראש השנה

גליון חש"ם

יושר ושל מלחכי השרתן: כי אספתי

את שלומי מאת העם הזה, ומסו

השלום את החסד ואת הרחמים שהיו

רגילין לעשות: מפעפעו. מרככו:

הגוף סובדו. [כל הגוף] מלא רוח:

ואני בצדק. בתחלה ואח"כ אחזה

פניך כתפלה: אשבעה בהקיץ

הקיצה

תמונתך. כשכר

אשבע

וחתיה. וכעין זה מיממ מדרש רכה ויהרא פרשה

תמונתר: מלוה ה' חונו דל. הסונו תורה אור השלם דלים נעשה מלוה להקב"ה וכחיב א) כבור חבמים ינחלו ועבד לוה לאיש מלוה (משלי כב): ואיזו היא צדקה המצלת מדינה של

גיהגם. כלומר איזה מן המקראות בו פי לי בני ישראל הללו מדבר מדין של גיהנם חוחו עברים עברי הם אשר הוצאתי אותם מארץ שכתוב לה יועיל הון ביום עברה: מצרים אני יי אלהיכם: (ויכרא כה, נה)

> ם בנים אתם אלהיכם לא תתגבדו לא תשימו קרחה בין עיניכם למת:

הלוא פרם לרטב לַחְמֶּךְ וַעַנְיִים מְרוֹרִים תכיא בית כי תראה ח) הַשָּׁמֶר לְדְּ פָּן יִהְיֶה בר עם לבבד בליעל לאמר קרבה שנת השכע שנת השמפה וָרָעָה אֵינָדּ בְּאָחִידְּ

> ם) לא יועילו אוצרור רשע וצדקה תציל

צַאַנָה: [משלי -ב] יו אַנִי בְּצָרֶק אָחָוֶה פָנֶיף אָשְׁבָּעָה בְּהָקִיץ הָמּנְהֶף: [החלים ת.מו] ב) פַלְיָה וְיְ חוֹנן בָּיל וְנָכֵלוֹ יְשַׁלְם לוֹ: [משלי מ.מ] י) אַנִי בְּצָרֶק אָחָוֶה פְנֶיף אָשְׂבָּעָה בְהָקִיץ הָמּנְהֶף: [החלים ת.מו] ב) פַלְיָה וְיָ חוֹנן בָּיל וְנָכֵלוֹ יְשַׁלֶם לוֹ: [משלי מ.מ] תַּצִּיל מִפֶּנֶת: (משלי א, ד) נ) יום עֶבְרָה הַיוֹם הַהוּא יוֹם צֶרָה וִמְצוֹקָה יוֹם שׁאָה וְמְשׁוֹאָה יוֹם חֹשֶׁרְ וַאַפַּלָה יוֹם עָנַן וַעַרְפָּל: [צפנה א, מו]

More on the power of charity:

דְרַשׁ רַבִּי יְנַאִי בְּרָבִי יְנַאוּ – R' Dusta'i the son of R' Yanai expounded: בוֹא וּרְאֵה שֶׁלֹא כְמִדַּת הַקָּרוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִדַּת בָּשֶׁר וָדָם – Come and see that the ways of $man^{[43]}$ are not like the ways of the Holy One, Blessed is He. מַדָּת בָּשֶׂר וָרָם – The way of man is: אָרָם מֵביא דורון גָּדול לְמֵלֶרְ – When a man brings a large gift to a king, סְפֵּק מְקְבָּלִין אוֹתוּ הֵימְנוּ – it is a question whether [the king's servants] will accept [the gift] from him ספק אין י מְקַבְּלִין אוֹתוֹ הַימְנוּ – or whether they will not accept it from him. וְאם תִמְצָא לוֹמֵר מְקַבְּלִים אותו מְמְנוּוְ — And if you conclude and say that they accept it from him, סְפֵק רוֹאָה פְּנֵי הַמְּלֶךְ – it is still a question whether he will see the face of the king [i.e. be granted a personal audience] קפָל אָינוֹ רוֹאָה פְנֵי הַמֶּלֶה – or whether he will not see the face of the king. וְהַקְּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אִינוֹ כֵן – But the Holy One, Blessed is He, is not so. אָדָם נוֹתֵן פְּרוּטָה לְעָנִי – When a person gives a perutah [a small coin] to a pauper, זוֹכָה המְקַבֵּל פְּנֵי שְׁבִינָה – he is deserving^[44] and receives the Divine Presence directly, שָּנָאֶמֵר for it is stated: "אַני בַּצֶּדֶק" "אָחֶנֶה פְנֶיךְ אֶשְׂבְעָה בְהָקִיץ תְּמוּנְתָּךְ – I shall behold Your face through charity; through awakening I shall be sated by Your image.[46]

R' Elazar relied on this interpretation in practice: רַבִּי אֶלְעָזִר יָהִיב פְּרוּטָה לְעָנִי - R' Elazar would give a perutah to a pauper וָהָדַר מְצֵלֵיי – and then proceed to pray. אָמֵר דְּכְתִיב – [R' Elazar] said in explanation: For it is written: אַני בַּצֶּדֶק, אָחֵזָה פְּנֵיךְּ״ – I shall behold Your face through (giving) charity.

Thus, one should proffer a gift of charity before engaging in prayer.[47] The Gemara now expounds upon the end of the verse:

"מָאי: "מָשְבְּעָה בְהַקִּיץ הָמוּנְתֵּךְ" — What is the meaning of throughawakening I shall be sated by Your image? The Gemara explains:

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק – Rav Nachman bar Yitzchak said: אָלוּ הַלְּמִידֵי הַכְּמִים שֶׁמְנַדְּדִין שֵׁינָה מֵעֵינֵיהֶם בְּעוֹלָם הַזָּה — These are the scholars who banish sleep from their eyes to study Torah continuously in this world, מוּינ מוּינ מוּינ מִשְּבִּיעָן מוּינ הוא מַשְּבִּיעָן מוּינ

הַשְּׁכִינָה לְעוּלָם הַבָּא – and the Holy One, Blessed is He, satiates them from the radiance of His Presence in the World to Come.[49]

R' Yochanan discusses the power of charity:

אָמֵר רַבִּי יוֹחַנּן מֵאי דְּבְתִּיב – R' Yochanan said: What is meant by that which is written:[50] מלנה ה׳ חונן דליי, – He who is gracious to the poor has lent to God? אלמלא מקרא כתוב – If the verse were not explicitly written, אי אָפּשֶׁר לאומרו – it would be impossible to utter [its implication]. בביכול – As if it were possible to speak in this manner, [51] we interpret the verse with another verse: "עַבֵּר לֿוָה לְאִישׁ מַלְוָה" – A borrower is a servant to the lender. As it were, God is beholden to one who gives charity.[53]

More on the protective power of charity:

אָמֵר רַבִּי חַּיָּיא בַּר אַבָּא רַבִּי יוֹחָגָן (רמי) אָמַר בּי חַיָּיא אַבר R' Chiya bar Abba said in R' Yochanan's name: קתיב: "לא יועיל הון בְּיוֹם עֶבְרָה וצְדָקָה "תְצִיל מְמְוָת – In one verse it is written: [55] Wealth will not help on the day of anger, and charity saves from death; ובחיב: "לא־יוֹעִילוּ אוֹצְרוֹת רֵשַׁע וּצְרָקָה תַּצִּיל מִמְּוֶת. – and in a second verse it is written: [56] Treasures of wickedness will not help, and charity saves from death. שַהֵּי צִרְקוֹת הַלָּלוּ לָמָה - Why are these two [statements about] charity delivering from death both necessary?

The Gemara explains:

אַחַת שַׁמְצִּילָתוּ מִשִּׁינָה מִשׁוּנָה One verse is necessary to teach that [charity] rescues [the donor] from an unnatural death; וְאַחַת שֶׁמְצִילָתוֹ מִדִּינָה שֶׁל גֵּיהָנֹם –and one verse teaches that [charity] rescues [the donor] from the judgment of Gehinnom.

The Gemara now matches each of the verses to the protection it affords.

וָאֵי זוֹ הִיא שַׁמַצִּילְתוֹ מִדְּינָה שֵׁל גַּיְהָנִם – And which of the verses is the one that speaks of saving [the donor] from the judgment of Gehinnom? "עַבְרָה" בְּיה: "עֶבְרָה" – The one in which the word anger is written - for "anger" refers to the time of judgment, "יוֹם עֶבְרָה הַיוֹם הַהוֹא" – as it is written elsewhere $^{[57]}$ regarding the day of judgment: A day of anger is that day.

The Gemara inquires:

ואָי זוֹ הִיא שַׁמַצִּילָתוֹ מְמִיתָה מְשׁוּנָה – And which type of charity is it that rescues [the donor] from an unnatural death? [58]

property to another]. Death, on the other hand, is a function of the impermanence of material things, and so belongs to this material world. Thus, since charity has a transcendent quality, it overwhelms and eliminates death (Maharal).

- 43. Literally: flesh and blood.
- 44. Ben Yehoyada notes that the word "deserving" appears to be extraneous. See there for a beautiful interpretation of this passage.
- 45. Psalms 17:15.
- 46. On the simple level, the verse refers to the future resurrection of the dead (techias hameisim). However, the Gemara interprets the first part of the verse to mean that giving charity entitles one to an audience with God. The Gemara will expound upon the end of the verse below.
- 47. The gift of charity parallels the gift to the king mentioned in the Gemara's parable. It should precede one's audience with the King of all earthly kings - i.e. it should precede the act of prayer, when one petitions God for all his personal needs (Maharsha).

R' Elazar understood that I shall behold Your face refers to prayer because during prayer one must create the mental image that he is actually standing before God (Ben Yehoyada).

- 48. This is the meaning of through awakening i.e. in the merit of their constantly awakening themselves to study Torah (see Rashi).
- 49. When a person sleeps he is a completely physical entity, for his intellectual soul is inactive. Conversely, when one banishes sleep in order to study Torah, he overcomes and banishes his physicality. It is thus fitting that these scholars be sated from the radiance of the Divine

Presence in the World to Come, where they will completely transcend physicality (Maharal; cf. Maharsha).

- 50. Proverbs 19:17.
- 51. קּבְּיָכוֹל $-as\ if\ it\ were\ possible$. This term introduces an anthropomorphic statement. In post-Talmudic Hebrew, it is sometimes used as a designation for God.
- 52. Proverbs 22:7.
- 53. Maharal explains the concept: God is obligated, as it were, to complete the world He created, and thus must provide sustenance for those individuals He created to be poor. Hence, he who is gracious to the poor with gifts of charity has lent to God, in that he has paid God's obligation. For that reason God is beholden (מְשֶׁעְבָּר, from עֶבֶר, servant) to the donor, in the sense that He must reimburse him. Hence, a borrower (God) is a servant (i.e. is beholden) to the lender (the donor).
- 54. The word ממי, noted a contradiction, is not appropriate, for R'Yochanan presents no contradiction. Our translation follows the emendation of Mesoras HaShas (cf. Maharsha).
- 55. Proverbs 11:4.
- 56. Ibid. 10:2.
- 57. Zephaniah 1:15.
- 58. Having identified the verse that refers to the judgment of Gehinnom, the Gemara necessarily understands that the other verse refers to unnatural death. Hence, the Gemara now poses a different question than it did before [even though the two questions are expressed identically].

recipient.[2]

donor?

with two lesser models:

The Gemara queries:

The Gemara answers:

He must give [charity] without – נותנה ואינו יודע למי נותנה

knowing to whom he is giving it, נוטלה ואינו יודע ממי נוטלה –

while [the pauper] takes it without knowing from whom he

has taken it. [1] This is the highest level of charity — for a pauper

does not feel beholden to an anonymous donor, and a donor

cannot develop a patronizing attitude toward an anonymous

The Gemara contrasts this superior method of giving charity

הותנה וודע למי נותנה – To attain the highest level of charity,

one must give it without knowing to whom he is giving it:

this standard excludes Mar Ukva's – this standard

method.[3] נוטלה ואינו יודע ממי נוטלה – Additionally, in the

highest form of charity [the pauper] must take [the charity]

without knowing from whom he has taken it; לאפוקי מדרבי

אַלָּא הֵיכִי לֵיעֵבִיד – But how, then, should one optimally

perform the act of giving charity? What method will preserve

both the dignity of the recipient and the good character of the

עדקה של צדקה – One should donate to the communal

charity purse. With this method the donor and the recipient

remain unaware of each other's identity, for the charity is

They retorted from the evidence of a Baraisa, which

states: מה יעשה אדם ויהיו לו בנים וכרים - WHAT SHOULD A MAN

DO IN ORDER TO merit HAVING MALE CHILDREN?[5] רבי אליעור

אומר יפזר מעותיו לעניים – R' ELIEZER SAYS: HE SHOULD LIBERALLY

DISTRIBUTE HIS MONEY TO THE POOR. [6] רבי יהושע אומר ישמח

רבר מצוה – R' YEHOSHUA SAYS: HE SHOULD MAKE HIS WIFE

HAPPY in preparation FOR THE MITZVAH of marital relations.[7]

רבי אליעזר בּן יַעַקב אוֹמֵר לא יָתָן אַדָם פַּרוּטָה לאַרְנָקִי שָׁל צָדָקָה –

R' ELIEZER BEN YAAKOV SAYS: A PERSON SHOULD NOT GIVE even

A PERUTAH TO THE communal CHARITY PURSE אלא אם כן

distributed by the administrators of the charity fund.

The Gemara objects to this method:

אבא –this standard excludes R' Abba's method.[4]

"נותנה ואינו יודע למי נותנה נומלה ואינו

יודע ממי נומלה נותנה ואינו יודע למי נותנה

לאפוקי מדמר עוקבא נומלה ואינו יודע ממי

נוטלה לאפוקי מדרבי אבא ואלא היכי

ליעביד ליתיב לארגקי של צדקה מיתיבי מה

יעשה אדם ויהיו לו בנים זכרים ר"א אומר

יפזר מעותיו לעניים ר' יהושע אומר ישמח

אשתו לדבר מצוה 6 ר' אליעזר בן יעקב אומר

לא יתו אדם פרוטה לארנהי של צדהה אלא

א"כ ממונה עליה כר' חנניא בן תרדיון כי קא

אמרינו דממני עלה כר' חנניא בו תרדיוו

א"ר אבהו אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע

במה תרום קרן ישראל אמר לו בכי תשא

וא"ר אבהו שאלו את שלמה בן דוד עד

היכן כחה של צדקה אמר להן צאו וראו מה

פירש דוד אבא ״פזר נתן לאביונים צדקתו

עומדת לעד קרנו תרום בכבוד י רבי אבא

אמר מהכא e הוא מרומים ישכוז מצדות

סלעים משגבו לחמו נתו מימיו נאמנים מה

מעם מרומים ישכון מצדות סלעים משגבו

נר מצוה

מתנות עניים הלכה ח סמג עשיו הסב טוש"ע י"ו סי רמט סעיף ז: צב גדמיי שם מ״ח הלכה סימן רנד סעיף ב:

הנהות הב"ח

שמואל דהוה ימיב קמיה דרב יהודה רבינו נרשום אפוקי ממר עוקבא זיה יודע מי נתנה שם אינו יודע ממי נטלה. ומפשילו אחוריו ואתי עני ושרי שקל. עני היה יודע ממי

ושתו בדבר מצוה. נונה: אלא א״כ ממונה עליה כר' חגינא כן תרדיון. שהיה אדם גדול והיה יודע לבדוק למי תן אלמא (דלא) [דאי א] מציגן למשכח ממונה כגון זה. הוא בשיש ממונה עליה כר׳ לא יפזרן הוא עצמו: אמר לו ככי תשא. כבוד. זה שקנה חכמה תלמידי וכמים (האיך) חושבין אותנו בו שנאמר זויבא ויעש ה' כאשר דבר כי חמאתם לה' ולא שמעתם בקולו והיה לכם הדבר

של נדקה וחלקתים לעניים וכן בפרק

במה טומנין (שבח דף מע. ושם) דאמר

משום דאיתרחים ביה ניסא:

דאמרו הגאונים שקבלה בידם רב

מפי רב דעולם הפוד היינו שראה

למטה ותחתונים

למעלה. פי׳ כ״ח

חמאתם וגו'. ואותה שעה

הזיקים כדכתיב התם:

(מ) גמרא כי כח דרנ יסף בריה דר׳ יהושע: (כ) שם פלע זו לנדקה: ו) שם שדרמינהו החיה דרבם: וכן תופי ד"ה ויכם כו' עשה לדקה שחיה

חלמידיה משום דמיחה בשמואל בפר׳ ואינו יודע למי נותנה. דמנח לצדקה אצינורא דרשא של עגי העני לא ומר עוקבא יודע איזה עני נטלה. נוטלה העני נוטל ור׳ אכא אינו יודע איזה עני נוטלה: יתן לארנקי של צדקה ולא

בעברת זדון ואיז עברה אלא גיהנם שנאמר ∞ יום עברה היום ההוא אמר רבן גמליאל עדיין אנו צריכין למודעי רבי אליעזר המודעי אומר צדקה תרומם גוי אלו ישראל דכתיב ומי כעמך ישראל גוי אחד וחסד לאומים חמאת כל צדקה וחסד שעכו"ם עושין חמא הוא להן שאין עושין אלא לחרף

צב א ב מיי כ"י מהלי

חפילין נריכין גוף נקי כאלישע לא לדיה כאלישע האמר אלא גוף נהי שידע ליזהר שלח ישן בהם ושלח יפיח בהם קאמר ולא נקט אלישע אלא עליונים

במה בהמה (שם דף נה.) גבי ההיא איתתא דאתיא וצוחא קמיה דשמואל ולא אשגם בה א"ל רב יהודה לים ליה למר אוטם אזנו מזעקת דל וגו': ויעש ה' כאשר דבר כי עשה לדקה שהיה (ד) מקנא להקב"ה א"נ שהיה מתיר את ירמיה מן

משום דלחמו נתן ומימיו נאמנים וא"ר אבהו שאלו את שלמה איזהו בן העולם הבא אמר להם כל a שכנגד זקניו כבוד a כי הא (a) דיוסף בריה דר' יהושע חלש אינגיד א"ל אבוה מאי חזית א"ל עולם הפוד ראיתי עליונים לממה ותחתונים למעלה א"ל עולם ברור ראית ואגן היכי חזיתיגן [א"ל] כי היכי דחשבינו הכא חשבינו התם ושמטתי שהיו אומרים יי אשרי מי שבא לכאו ותלמודו בידו ושמעתי שהיו אומרים הרוגי מלכות איז כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן מאן נינהו אילימא ר"ע וחבריו משום הרוגי מלכות ותו לא פשימא אמרען נמי דיתן לארפן ס בלאו הכי נמי אלא הרוגי לוד תניא אמר להן רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו בני מהו שאמר הכתוב דעדקה תרומם גוי וחסד לאומים חמאת נענה רבי אליטזר ואמר צדקה תרומם גוי אלו ישראל דכתיב חומי כעמד ישראל משום דכתי שם נותני גוי אחר בארץ וחסר לאומים חמאת כל צדקה וחסד שאומות עובדי כוכבים איש כופר נפשו: אמר עושין חמא הוא להן ישאינם עושין אלא להתגדל בו כמו שנאמר ידי להן כל שכנגד זקניו עושין חמא הוא להן שאינם עושין אלא להתגדל בו כמו שנאמר ידי להוון מהקרבין ניחוחין לאלהה שמיא ומצליין לחיי מלכא ובנוהי ודעביד הכי לאו צדקה גמורה היא "והתניא האומר מלע (כ) זה לצדקה בשביל שיחיו בני ובשביל שאזכה לעולם הבא הרי זה צדיק גמור לא קשיא כאו בישראל כאו בעובד כוכבים נענה רבי יהושע ואמר צדקה תרומם גוי עושיו חמא הוא להן שאין עושין אלא כדי שתמשר מלכותו שנאמר ילהן מלכא מלכי ישפר עליד וחמיד בצדקה פרוק ועויתך במיחן עניין הן תהוי ארכא לשלותיך וגו' נענה רבן גמליאל ואמר צדקה תרומם שווין גוי אלו ישראל דכתיב ומי כעמך ישראל [וגר'] וחמד לאומים חמאת כל צדקה וחמד שעכו"ם טושיו חמא הוא להן שאין עושין אלא להתיהר בו ®וכל המתיהר נופל בגיהנם שנאמר ₪זד יהיר לץ שמו עושה

משום עושרו: עליונים שהן עליונים כעולם הזה בשביל עושרם ולא בגיז שרויז למטה: ותחתונים טוכים לא חשיבי הכא. משוכוא רלומר רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו נראין דברי רבי נחוניא בן הקנה מדברי ומדבריכם לפי שהוא נותן צדקה צדיקין גמורים: הרוגי וחםר לישראל ולעכו"ם חמאת מכלל דהוא גמי אמר מאי היא דתניא אמר להם רבן יוחגן

ברחוב ולא נודע פי בן זכאי כשם שהחמאת מכפרת על ישראל כך צדקה מכפרת על אומות העולם: איפרא הורמיז זיהודים ווצה המלד שבאו שנים ומסרו עצמן

א'מיה דשבור מלכא שדרה ארבע מאה דינרי לקמיה דרבי אמי ולא קבלינהו (ג) שדרינהו קמיה דרבא יוקבלינהו משום שלום מלכות שמע רבי אמי איקפד אמר לית ליה 0 ביבש קצירה תשברנה

:אך בישראל. ודאי מעליותא היא דאטת״ר

יבל הרבה אומות איז עושיו אלא לצורד עצמז ולא לשם שמים ומשום הכי דלא עבדיתו צדקה כו': ויבא ויעש וגר' כי האי

זומות עושין חטאת הוא להן מכלל דהא ריב"ו דריש האי קרא כשם שחטאת קרבן חטאת מכפר על ישראל: לקמיה דר׳ אמי דהוי גבאי ליתנם לצדקה: **איקפד ע**ל רבא דקכלינהו: <mark>אמר לית ליה לרבא ביבש קצירה תשברנה. כלומר כעין שהקציר מבושל יפה משברין אותו כך כשימלא ספקם ומגרש אותם מחטאתם תשבר זרועם נשים באות מאירות בגון אריתי מורי כלומר</mark> שאפי׳ הגשים (איז) יכוליז למשול בם והיכי עביד רבא דקביל צדקה מהז להימשך מלכותו בזכות הצדקה: ור׳ אמי דאקפד

יב) מזה אנו מיוחדים שלא עשה זה לשום אומה בעולם ציברי הימים א. יו, כאן. דרון פוצבא. באממ אחה מלך שמע לעצמי. פוצבי, עצמי למו ליעלך אמולפינך. ישפר עליך. עצמי חיטב צעיעיך לשמוע מילי צריאה ד, כרן, דייאל אחר לגפוכדיצל כשפהר לו הסלום שיהא נטרד מן האנשים ולהיום עם בהתה וחיה להן מלכא אמנם המלך מלכי ישפר עליך עצמי מיטג בעיניך להאמין לעצמי נמיטה ב:1. ורוסיך בצדקה סריק, ומטאסך לצדקה פרוק מעל צוארך איי צדקה מדה בייק ורוסיר שבן. העומסיך במינת העניים (פוטה שבן. רון תדוי ארבא דשדותיך. אולי מהא שהוח לשלומך שלא ממהר הרעה לבא ומה ראה דניאל להשיא עצה טובה לגבודנצר ראה ישראל עניים שפלי גולה מחזירין על בסתסים והשימו עלה לחננם אמר לו עניים אלו שהגליקם רעבים הם פרנסם וכן עשה פחם אולרומיו והיה מפרנסם כל י"ב חדש ודיניאל שם). איפרא הורכייז. כך שמה איפרא קן יופי שדים היה לה וחעית כד: רעי חוסי גישין יא. ד"ה הורמיץ, נכרים היתה וכן שמה ואעפ"ד היסה משמרס עלמה מגדוס וקרובה להסגייר ואף קרננוס היסה שולסם ולשון יוני איפרא מן כמו אפריון נמטייה לרבי שמעון (ב"מ קיט). הורפיז. כמו (לקמן עג.) הורמיז בר ליליסא כלוחבי יום קים שדים היה לה צודה בין. ביבש בצירדה, קלירי שרשיה כמו משלם קלירה (מהלים ש) ועשה קליר (איוב יד) כלותר כשחכלה זכוח מעט שכיבד אם אביו או ששברת העצישה וגרי. כשהיו שראל יוברים אתם ושקפו מן השמים לדקה שהם עושים בארך וחהדים פה, יבן. פרי צדיק עין היים. גמול פירות מעשה הלדיקים עין חיים הם לעולם. ודוקה בפשור חכם. מי שהוא חכם קונה לו נפשות שמלמד דרך טוב והרי הם לו כאילו קנאם כענין שנאמר ואם הופש אשר עשו במרן (בראשיות ינ) ופשלי יא. אן חודקרן, אין האסד כופה את חבירו לחלוק וליעיל בש. חוה שיעור גלה. רי עקיבא אופר ביית רובע. הוא שיעור גלה (בחשיות ינ) ופשלי יא. אן חודקרן, אין האסד כופה לופה הימנו (שיר השירים ריג), קרקע יפישה דלא דייה במי הגשמים וממעיין שבה משקה אותה (ביים קבו). שדה שהיא טומדת בהר ולריך להשקוחה ממיד ושדה המינו (שיר השירים ריג), קרקע יפישה דלא דייה במי הגשמים וממעיין שבה משקה (ביים קבו). שדה שהיא טומדת בהר ולריך להשקוחה ממיד ושדה ביום הכעל יפה הימנו (שיר השירים ריג), קרקע יפישה דלא דייה במי הגשמים וממעיין שבה משקה ב-1 שר של היים במיח הכעל יפה הימנו (שיר השירה ביום המעו (שיר השירה ביום הכעל יפה הימנו (שיר השירה ביום המעו לעדי להשקחה המיד לעדי השרה המידה ביום המעור ליביה המידה ביום המעור ליים ביים המעור המידה ביום המעור ליים המידה המידה למידה הימנו (שיר השירה המידה ביום המעור ליים ביים המעור המידה ביום המעור ליים ביים המעור המעור המידה ביום המעור ליים המעור המעור המעור המעור המעור המעור המידה ביום המעור השלים המעור המעו דבר שים כו שיעור שחם מחלקנו עדיין יהם עליו שמו הרחשון נלקמן יג:ן.

עלֵיהָ בְּרַבִּי חַנַנִּיָא בֵּן הִּרַדִיוֹן – UNLESS the person APPOINTED OVER IT is as honest^[8] AS R' CHANANYA BEN TERADYON.^[9] The Baraisa implies that not all charity fund administrators are trustworthy. Why, then, does the Gemara recommend donating to the communal charity fund as the most desirable method of giving

The Gemara answers:

CHAPTER ONE

בי קא אמרינו – When [the Gemara] said that donating to the communal charity fund is the highest form of charity, דממני עלה יבריוו – it was referring to a fund over which an administrator as honest as R' Chananya ben Teradyon was appointed. In other instances, however, the Gemara would recommend that the donor personally distribute his charity

The Gemara discusses the benefits that accrue to the Jewish people from their giving charity:

אמר משה לפני הקדוש ברור הוא - R' Abahu said: אמר ביי אַבָּהוּ – Moses said before the Holy One, Blessed is He: רבונו של שראל – Master of the Universe, with what is the strength[10] of Israel exalted? Which deeds will cause them to ascend to a higher level as a nation? אמר לו בכי תשא – [God] said to [Moses]: When you raise (them) up.[11] When you collect charity from the Jewish people, they become elevated above the

Another statement by R' Abahu on the subject of charity:

ואָמַר רבּי אַבּהוּ – And R' Abahu also said: שַאַלוּ אָת שׁלמה בֶּן דָּוִד – They asked King Solomon, the son of King David: עַד הַּיבָן בּחָה שֵׁל צַרְקָה – How far does the power of charity extend? I.e. how great is the reward that accrues to the donor? אמר להז – [Solomon] said to them: צאו וראו מה פירש דוד אבא – Go out and see what my father David explained regarding the reward for charity; indeed, he wrote:[12] אָבּוֹנים צַדְקָתוֹ עמֶדֶת, "לעד קרנו תרום בכבוד – He distributed widely to the poor: his charity endures forever; his strength will be exalted with honor. Thus, the charitable man will be blessed with eternal

1. The Gemara below will instruct how to accomplish this.

2. Tosafos (above, 10a ד״ה ואיזור) question: Such an elevated fulfillment of the mitzvah of charity should protect the donor even from the judgment of Gehinnom, which is a far worse punishment than unnatural death. Why is the scope of its protective power so limited? They answer by explaining that the reward for most mitzvos is reserved for the World to Come. Only from the very greatest of his mitzyos does a person benefit in this world. Scripture therefore teaches that charity given in this perfect manner is so great a mitzvah that it protects even against unnatural death, a terrible occurrence of this world.

3. Each day Mar Ukva would place four zuzim in the hole of a poor neighbor's door hinge. Although the pauper did not know the identity of his benefactor, Mar Ukva knew the recipient (Rashi, citing Kesubos

- 4. R' Abba would walk among the poor with a kerchief filled with money slung over his shoulder. The poor would then come and take what they needed. Even though R' Abba never knew the identity of the recipients, they nevertheless recognized their benefactor (ibid.). Hence, his method also fell short of the highest level of charity.
- 5. "[Although] the world cannot exist without [both] males and females fortunate is he whose children are males" (below, 16b; see Maharal).
- 6. In Rabbinic literature the male is termed a משפיע, an influencing force. The female is termed the משפע, the one who receives and nurtures the male's influences. The human reproductive process is the model for this relationship. One who generously gives charity is a מָשָׁפִּיע, for he showers beneficial, life-giving influences upon others. The Gemara tells us that he will be rewarded measure for measure with the blessing of many male children, who are themselves

intrinsically מְשׁפִּיעִים, influential forces (Ben Yehoyada; cf. Maharsha).

- 7. The Gemara (Niddah 31a) states that if the woman is the first to issue a climactic discharge during intercourse, the resulting offspring will be male. Hence, a husband should engage his wife in pleasant and jovial conversation to put her in a happy state of mind prior to having relations. This will increase her desire, causing her to discharge first, so that the resulting offspring will be male (Ben Yehovada).
- 8. Charity administrators need not, however, be as righteous as R' Chananya ben Teradyon, since in the time of the Gemara they no longer attained that level of righteousness.

R' Eliezer chose R' Chananya as his standard for honesty because of a particular incident reported in Avodah Zarah (17b): Once communal charity funds were inadvertently misspent, and R' Chananya voluntarily replaced them with his own money (Tosafos cf. Rabbeinu Gershom).

- 9. R' Eliezer also comes to answer the question posed at the beginning of the Baraisa: "What should a man do in order to [merit] having male children?" He therefore states that one who is careful to give his charity donations to a trustworthy administrator will be rewarded measure for measure with sons, because only an honest and conscientious administrator is a true influencing force (מַשְּפֵּיע; see note 6 above) [Ben Yehovadal.
- 10. The word קרנו תרום בכבוד can mean strength, as in קרנו תרום בכבוד, his strength will be exalted in honor (Psalms 112:9).
- 11. Exodus 30:12, which [speaks of each individual Jew giving a half-shekel donation and] is addressed in the singular as an answer to Moses rather than in the plural as a commandment (as in *Numbers* 1:2)
- 12. Psalms 112:9. [See gloss to Yad Ramah 128 for a lengthy discussion

איב מסונה עליה כרבי חנניא בן תרדיון. פי׳ נאמן כמותו עותנה ואינו יודע למי נותנה. כדמסיים בסיפיה יתננה בכיס של גבאי 🥱 פיי זף יה: 🔾 בפיי אימא רבאן, ג) פסקים אבל לדיק כמותו לא דהא גבאים דביתי אתוראים לא היו לדקה: דרב עוקבא ור' אבא במס' כתובות (דף סו:) מר עוקבא הוה לדיקים כמותו ולהכי נקט ר' תננים בן תרדיון משום מעשה שבה לידו שדי לעניים דשבבותיה כל יומה ארבעה זחי בלינורם דדשה הרי ייוסה בריה דר׳ דאמר פ"ק דמסכת ע"ז (דף ה:) מעות פורים נתחלפו לי במעות שהעני אינו יודע ממי נוטלה והוא יודע למי נוחנה ור" אבא הוה צייר

ואיתנגיד כי הדר בסודריה ושדי לאחוריה וממציא מ"ל כו'], ד) [מ"ק כח. נפשיה לביני עניי והעני נוטלה ויודע במוצות עו:ן, ה) מ"ח מחו נוכולה ואינו יודנו לחי נוחנה: מובים בלאו ה"ג אלא לדבר מצוה. לפני תשמיש: אמר לו בבי תשא. אם באת לשאת ראשם עושין כו וכן בכולן, בהגבהה קח מהם כופר ללדקה: ה ולהמו עת: ע"שו ע"ו כנגד וקניו כבוד. אותם שחולקין להם ים:, ט) ל"ל טוריינום: כבוד בעולם הזה מחמת חכמת זקנתם: עליונים למפה. אותם תורה אור השלם שהם עליונים כאן מחמת עושרן

ראיתי שם שהם למטה: ותחתונים

למעלה. כאימי עניים שהם בינינו

שפלים שם ראיתים חשובים: ואנו.

חשיבותינו: כי היכי. דאיתינן הכא

משובים ונכבדים הכי איתינו התם:

הרוגי מלכות ותו לא. כלומר הך

מלתא לחודא הוא דהוי בהו שנהרגו

על קידוש השם ותו לא הוה בהו:

הרוגי דוד. לוליינום ופפום חחים

שהרגם (מ) טורנוסרופום) הרשע

בלודהיא כדאמרינן במסכת תענית

ישראל להשמיד על שנמנאת בת מלך

ומחשכה זו: כאן בישראל וכאן בעובד

יחיה ביו לא יחיה אינו מהרהר אחר

מדת הדין אבל עכו"ם אינו נותן

עברה היום ההוא. כיוס סדין

משתעי בנבוחת לפניה: המודעי. מהר

סמודעי סיס: ויבא ויעש ה' כאשר

דבר כי המאתם לה' וגו'. נבחרמדו

קאמר ליה לירמיה כשהיה מגלה את

ישכאל לבכל: ביבש קצירה תשברנה.

כשתכלה זכות שבידן וייבש לחלוחית

מעשה לדחה שלהו אז ישברו:

צְרְקָתוֹ עַמֶּדֶת לָעַר קרנו תרום בְּכָבוֹד: [תחלים סיב, מ] בעלי חורה היחך חחינן היחך יש בן הוא מרומים ישבן מצדות סלעים משנבו נתן מימיו נַאַבְנִים: [ישעיה לג, מו] ג) וחפרה הלכנה יכושה החמה כי מלך יִי צָבָאוֹת בְּהַר צִיוֹן יבירושלם ונגד וקניו ד) צְּדָקָת תְרוֹמֵם גּוֹי

א) פַּזַר נָתַן לְאָכְיוֹנִים

וָחֶסֶד לְּאָמִים חַמָּאת: (דף יח:) על ידי גזירה שנגזרה על ה ומי כעמה פישראל הרוגה וחשדו את ישראל עליה ועמדו גוי אָחָר בָּאָרֶץ אֲשֶׁר האחי׳ הללו ואמרו מה לכם על ישראל לעם ולשום לו שם אנו הרגנוה: ה"ז צדיה גמור. על דבר זה ולעשות לכם הגדולה וֹנַרָאוֹת לְאַרְצָן ּיִ מִפְּנֵי כוכבים . ישראל דעתן לשמים בין עַמְּרָ אֲשָׁר פַּרִיתָ לְּדְּ ושמואל ב ז. כגו

ח די לְהֵוֹן מְהַקְּרְבִין אלא ע"מ כן ואם לאו מתחרט: יום ניחוֹחִין לָאֲלָה שְׁמַיָּא וּמִצַּלִין לְחַיִּי מַלְבָּא וֹבנוֹהֵי: [עורא ו, י] ו לַהַן מַלְבֵּא מִלְבִּי יִשְׁפַּר אָלָדּ וַחֲטָאָדְ. בצדקה פרק ועויתה בְּמְחַן עַנֵין הַן תַּהַנָא

ח) זֵר וָהִיר לֵץ שְׁמוֹ עושה בעברת ורון:

אלו ישראל דכתיב ומי כעמך ישראל גוי אחד וחסד לאומים חמאת כל צדקה וחסד שאומות עובדי כוכבים 🔞 יום אבוה היום ההוא יום צרה ומצוקה יום שאה ומשואה יום חשר ואפלה יום ענו וערפל: וצפניה א. מון ויבא ויעש יי פאשר (דַבַּר כִּי חַמַאתַם לַי וֹלֹא שִׁמַעָתָם בְּקוֹלוֹ ותיה לכם הדבר הנה:

בּיבשׁ קצָיָרה תשברנה נשים באות הזה גענה רבי נחוניא בן הקנה ואמר צדקה תרומם גוי וחסד לישראל ולאומים חמאת אמר להם מאירות אותה כי לא טם בינות הוא טל פו לא ירחמנו עשהו ויצרו לא יחוננו: (ישעיה כו, יא)

ליקומי רש"י

אינגד. לימנגיד, גוע נשים באות מאירות אותה ורבא משום שלום מלכות ורבי אמי גמי משום שלום מלכות "דאיבטי ליה למפלגינהו לעניי עובדי כוכבים ורבא גמי לעניי עובדי כוכבים יהבינהו ור' אמי דאיקפד הוא חשובים ראימי קלים.

מדבות ותו דא. לא הימה בהן מעלה אחרם שימשבו עליה אלא זו בלבד. הרוגי דור. שני אחים היו שמחרו עלמו על ישראל שבודו על עלמן הריגמ בת מלך שהיו מטילין אותה על כל ישראל נפחרים גן. לוליינס ופסוס אמים לדיקים גמורים היו. בלודקיא היא לוד ויש אומרין שנהרגו על בשו של מלך שנמלאת הרוגה ואמרו היהודים הרגוה וגזרו גזרה על שונאיהן של ישראל ועמדו אלו ופדו את ישראל ואמרו אנו הרגנור והרג המלך לאלו בלבד וחעיה יח:ו. דורי זה צריק גפור. בדבר זה ולא אמריען שלא לשמה עושה אלא קיים מצות בוראו שצוהו לעשות לדקה ומתכוק אף להנאת עצמו שיחכה בה לעולם הבא או שימיו בניו ופחחים

ח:ן. אס רגיל בכך (ר״ה ד.ן. וחסד לאומים המאת. שהיו נוטלי מזה ונותנים לזה (משלי יד. לר). ומי כעמד ישראל גוי חדים מכל העמים מזה אשר הלך אלהים בעצמו לפדוחם לו לעם כמו שכחוב אני יוצא בחוך

צב א ב מיי פ"י מסלי

כר למט סעיף ז:

סימו רנד סעיף ב:

הנהות הב"ח

וסף בריה דר' יהושע:

וכ) שם פלע זו לנדמה:

ט שם שדרמינהו ממיה

יכוי נושה לדמה שהיה

נראה כמקנא להקב"ה:

רבינו נרשום

אינו יודע למי נותנה.

אפוקי ממר עוקבא

ויה יודע מי נתנה שם

אינו יודע ממי נטלה.

וטל ור׳ אבא אינו יודע

איזה עני נוטלה: יתן לארנקי של צדקה ולא

שתו כדבר מצוה.

לא יפזרן הוא עצמו: אמר לו בכי תשא. משום דכתי שם ונתנו

משום עושרו: עליונים

CHAPTER ONE

R' Abba cites a different verse:

אמר מהכא אמר - R' Abba said: We derive how great is the reward for giving charity from here:[13] הוא מְרוֹמִים יְשַׁכּן מִצְרוֹת "סלעים משַנֵבוּ לַחְמוֹ נַתָּן מֵימִיוֹ נֵאָמְנִים - He shall dwell on high; fortresses of rock shall be his stronghold;[14] his bread shall be given, his waters shall be sure. R' Abba interprets the second part of the verse as the cause of the first, as follows: מָה טָעָם "מרוֹמִים יְשָׁבּן מְצֵרוֹת סְלְעִים מְשְׁנָּבוֹת, – What is the reason that this person deserves to dwell on high and that fortresses of rockshall be his stronghold? ימשום דְּ, לַחְמוֹ נָהָן וּמֵימִיוֹ נָאֲמָנִים – Because his bread was given to the poor and his waters were sure to assist the needy. His great rewards are the result of the charity he gave.

The Gemara records a third statement by R' Abahu: ואָמֵר רַבִּי אַבָּהוּ שָׁאַלוּ אָת שְׁלֹמֹה – And R' Abahu also said: They asked King Solomon: איזהו בן העולם הבא – Who is destined for eternal reward in the World to Come? אמר להם כל שכנגר קבור בבור – [Solomon] said to them: Anyone who is honored in this world for the wisdom of his old age.[15] However, someone honored in this world for his wealth would not necessarily merit a place in the World to Come.

The Gemara relates an incident that illustrates this point: בְּרֵיה דְּרַבִּי יְהוֹשְׁעַ – It is like that case of $[Rav]^{[16]}$ Yosef the son of R' Yehoshua, דְּלֵשׁ אִינְגִיד – who took ill and slipped into a comatose state.[17] אַמֵּר לֵיהּ אֲבוּהַ – When he regained consciousness his father asked him: מאי חוית – "What did you see in the next world?" אַמֵּר לֵיהּ – [Rav Yosef] said to [his father]: עוֹלָם הָפוּך רָאִיתִי – "I saw an inverted world. עליונים לְמַטָּה – The uppermost in this world are below in the World to Come, תחחונים למעלה – and the lowly in this world are above in the World to Come."[19] אַמַר לִיה עוֹלָם בְּרוֹר רָאִיתְ – [R' Yehoshua] said to [his son]: "You have seen a well-ordered world, for in the World to Come material possessions and accomplishments have no significance."

R' Yehoshua inquired further:

in the next world?" אַמַר ליה כִּי הֵיכִי רַחַשְׁבִינַן הַכָא – [Rav Yosef] said to [his father]: "Just as we are considered important and are honored here in this world,[20] הַתָּם – so we are important and honored there, for the value of Torah wisdom is

eternal." This incident corroborates R' Abahu's teaching, that one honored in this world for his wisdom is destined for eternal life in the World to Come.

Rav Yosef continued to relate what he had experienced:

ישַׁמְעָתִי שֵׁהָיוּ אוֹמְרִים – "And in the next world I heard them saying: אַשָּרֵי מִי שֵׁבָּא לֹכָאן וְחַלְמוּדוֹ בִיָדוֹ – Fortunate is he who comes here and his learning is in his hand, i.e. he remembers what he has learned.'[21] אומרים – And I also heard them saying: הרוני מַלְכוּת אֵין כָּל בְּרִיָּה יְכוֹלָה לַעֲמוֹד - Chose executed by the Roman government have reached such an exalted level in the World to Come that no other creature can bear to stand in their enclosure. The level of holiness they have attained is beyond the reach of other beings."

The Gemara inquires:

מאן נינהו - Who are these holy martyrs of whom Rav Yosef speaks? אילִימָא רַבִּי עֲקִיבָא וַחֲבֵרָיו – If we say that he refers to R' Akiva and his colleagues,[22] משום הרוגי מלכות – is it merely because they were executed by the Roman government[23] that they attained this lofty level, ותו לא – and for no other reason? בְּשִׁיטָא בָּלָאו הָכִי נַמִּי – It is obvious that even without this distinction they would merit a unique station in the World to Come - by virtue of their unparalleled righteousness and wisdom!

The Gemara answers:

אַלא הַרוּגֵי לוֹד – Rather, the martyrs of whom Rav Yosef spoke were those executed in the city of Lod. [24] Their enormous sacrifice entitled them to such a rarified place in the World to

The Gemara discusses the difference between the charity of Jews and the charity of idolaters:

וּנָיָא אָמַר לְהָן רָבָּן יוֹחָנָן בֵּן זַבָּאי לְתַלְמִידִיוּ – It was taught in a Baraisa: RABBAN YOCHANAN BEN ZAKKAI SAID TO HIS STUDENTS: בני מָהוּ שֵׁאָמֵר הַכְּתוֹב – MY CHILDREN! WHAT IS the explanation of that which scripture said:[25] אָדָקָה תְּרוֹמֶם־גּוֹי וָחֶסֶד לְאָמִים, יִצְּדָקָה תְּרוֹמֶם־גּוֹי וְחֶסֶד לְאָמִים "חַטָאת" – CHARITY EXALTS A NATION, AND THE KINDNESS OF אַנן הֵיכִי הַוִיתִינָן – "And we Torah scholars? How do we appear NATIONS IS A SIN? Rabban Yochanan found two difficulties in this verse: 1) Why is kindness considered a sin? 2) What is the difference between "a nation" and "nations"?

Rabban Yochanan's disciples answered the question in turns: נענה רָבִּי אַליעוֵר וְאָמֵר - R' ELIEZER SPOKE UP AND SAID: צְדָקָה,

NOTES

why it was permitted for King Solomon to refer to his father by his first name (see Yorah Deah 240:2).]

- 13. Isaiah 33:16, which on the simple level announces the rewards awaiting those who follow the virtuous practices described by the prophet in the preceding verses (Ibn Ezra). Our Gemara understands that these rewards accrue to the charitable man as well.
- 14. He will be protected from his enemies (by God) as if he lived on impregnable heights in fortresses of rock (Metzudas David).
- 15. [The Gemara is paraphrasing Isaiah 24:23, which states, ינֵר וְפָנִיו בְּבוֹר, and before His elders shall be honor, and refers to the glory that will cloak the faithful when the Final Redemption occurs.] However, here the Gemara intends the honor bestowed for wisdom achieved over the course of a lifetime (Rashi; cf. Rabbeinu Gershom and Maharsha).
- 16. Bach adds the title Rav.
- 17. During this period his soul temporarily left his body and ascended to Heaven (see Rashi to Pesachim 50a ד״ה איתנגיד).
- 18. I.e. those esteemed because of their wealth (Rashi).
- 19. The poor, whom we perceive as lowly, are considered important in the next world (Rashi). Maharal explains that since the poor are divorced from the materiality of this world, they are worthy of entering a world that transcends all materiality.
- 20. I.e. the intellect is esteemed even in this world, for without his intellect man is considered nothing (Maharal).

- 21. Maharsha interprets "in his hand" as a reference to the original insights and explanations that a Torah scholar commits to writing. Thus, fortunate indeed is the scholar who records his Torah thoughts, for his primary learning - and that which makes the greatest impression on him - occurs when he composes those works. For that reason Torah scholars are called סופרים, scribes.
- 22. These are the Ten Martyrs whose story is recounted in the cantor's repetition of the Yom Kippur Mussaf service. They were ten sages of the Mishnaic period who were brutally put to death to satisfy the anti-Semitic caprice of a Roman ruler. As a pretext for these executions, the Roman claimed that the sages were being punished in place of the ten sons of Jacob that participated in the sale of their brother, Joseph. Halachah specifies the death penalty for one who kidnaps a fellow Jew, forces him to work and then sells him (Exodus 21:16).
- 23. And so died in sanctification of God's Name a supreme sacrifice and source of merit (Rashi).
- 24. Once, during the time of the Roman occupation of Eretz Yisrael, the emperor's daughter was found murdered and the Jews were accused of the crime. The Jews were threatened with annihilation unless they produced the murderers. To save their people, two righteous brothers, Lilianus and Pappus, stepped forward and falsely confessed to the crime. They were executed by the wicked Turanus (Rashi here and to Tagnis 18h)
- 25. Proverbs 14:34

ואיתנגיד כי הדר א"ל כו'], ד) [מ"ק כח. טובים כלאו ה"ג אלא מ) ולחמו עח: ע"שו ע"ו

מסורת הש"ם

דיוסף בדיה

תורה אור השלם א) פִּזַר נָתַן לְאָבְיוֹנִים קרנו תרום בכבוד:

[תהלים קיב, מ] לחמו נתן מימיו מ וַמַפָּרָה הַלְּבָנָה מ ובירושלם ונגד זקניו ד) צדקה תרומם גוי

ה) ומי כעמד פישראל לָעָם וְלָשׁוּם לוּ שֵּם ולעשות לכם הגדולה וְנֹרָאוֹת לְאַרְצֶךְ כִּפְּנֵי [שמואל ב ז, כג]

אלא ע"מ כן ואם לאו מתחרט: יום ניחוֹחִין לָאֲלָה שְׁמַיָּא וֹמְצֵלֵין לְחַיֵּי מְלְכָּא עברה היום ההוא. ניוס סדין המודעי היה: ויבא ויעש ה' כאשר ם להו מלפא מלפי דבר כי חמאתם לה' וגו'. נכחכלדו ישפר עלד וחמאד

קאמר ליה לירמיה כשהיה מגלה את בּצְרְקְה פְּרַק וַשְנֵיחַר בְּמָחַן עַנֵין הַן הָהַנָא ח) וַד יַהִיר לֵץ שְׁכוּוֹ עושה בעברת ורון:

וערפל: וצפניה א. מוו י) ויבא ויעש יי פאשר ותנה לכם הרבר הזה:

לא ירחמנו עשהו ויצרו לא יְחַנָּנוּ: [ישעיה מ, יא]

ליקומי רש"י

ופרסה רוסו. עליונים חשובים ראיתי קלים. ואנו. מלמידי מכמים היכי

מלפות ותו לא. לא הימה בהו מעלה אחרם שימשבו עליה אלא זו בלבד. הרוגי לוד. שני אחים היו שמחרו עלמו על ישראל שהודו על עלמן הריגת בח מלך שהיו מטילין אוחה על כל ישראל (פסחים ג). לוליינוס וספוס אחים לדיקים נמורים היו. בלודקיא היא לוד ויש אוחרין שנהרגו על בחו של מלך שמצאח הרוגה ואחרו היהודים הרגוה וגזרו גזרה על שנאיהן של ישראל ועמדו אלו ופצי אם ישראל ואחרו אנו הרגנוה והרג המלך לאלו בלבד ותענית יחוז. הרי זה צדים גמור. בדבר זה ולא אמרינו שלא לשמה עושה אלא קיים מצוח בוראו שצוחו לעשוח לדקה ומחכוין אף להנאח עלמו שיוכה בה לעולם הבא או שיחיו בניו ופסחים ה.ז. לם רגיל בכר וריה ד.ז. וחפד לאומים חמאת, שהיו נוטלי מזה ונוסנים לזה ומשלי יד. לדו. ומי כעמד ישראל גוי

יחיה בין לא יחיה אינו מהרהר אחר

מדת הדין אבל עכו"ם אינו נותן

משתנוי בנבוחת לתנים: המודעי, מהר

בל הרבה אומות איז עושיז אלא לצורד עצמז ולא לשם שמים ומשום הכי דלא עבדיתו צדקה כו׳: **ויבא ויעש וגו׳** כי האי ומות עושין חטאת הוא להן מכלל דהא ריב"ו דריש האי קרא כשם שחטאת קרבן חטאת מכפר על ישראל: לקמיה דר' אמי יהוי גבאי ליתנם לצדקה: איקפד על רבא דקבלינהו: אמר לית ליה לרבא ביבש קצירה תשברנה. כלומר כעיו שהקציר ובושל יפה משברין אותו כך כשימלא ספקם ומגרש אותם מחטאתם תשבר זרועם נשים באות מאירות כגון אריתי מורי כלומו שאפי הגשים (איז) יכוליז למשול בם והיכי עביד רבא דקביל צדקה מהז להימשר מלכותו בזכות הצדקה: ור׳ אמי דאקפד

אחד. ממה הם מיוחדים מכל העמים מוה את הגל לפרים בעצמו לפדוסם לו לעם כמו שכמוג אני יואא בחוך מציים (שמות אחד. ממה הם מיוחדים מכל העמים מוה אשר הלך אלכרים בעצמו לפדוסם לו לעם כמו שכמוג אני יואא בחוך מציים מיוחדים שלא עשה זה לשום אומה בעולם נהברי היפים א. יו, בא). דהן פאבא. באמם אחה מלך שמע לעצמי. פאבי. עצמי כמו איעלך אמלכיקי. ישפר עליך. עצמי חיטב בעיניך לשמוע מילי והיא ד, בר). דניאל אמר לגבוכדנצר כשפחר לו הסלום שיהם נטרד מן האנשים ולהיום עם בהמה וחיה להן מלכא אמנם הפלך מלכי ישפר עליך עלמי מיטב בעיניך להאמין לעלמי (סיטה ב:). וחסיך בצ"דקה פריק. ומטאסך לנדקה סרוק מעל צוארך | וריאי שם). מעלה מיס בל עליה ישראל עניים באל עניים באלי גולה מסוירין על עניים באל עניים בעניים באל עניים בעניים באלים עניים באל באל עניים באל בעל עניים באל עניים בא ואים והשיאו עלה למננס אמר לו עמים אלו שהגליסם רעבים הם פרנסם וכן עשה פפח אולרומיו והיה מפרנסם כל י"ב מדש דינה אי שפר א הורפיד. כך שמה איפרא הורפיד. כל שמה איפרא הורפיד. בי שמה הורפיד אי ב"ה הורפיד או ב"ה הורפיד או ב"ה הורפיד בי בי מים וכן שמה ואטפ"ד היסה משמרם עצמה מנדות וקרובה להספנייר ואף קרבעים היסה שולחם ולשון יוני איפרא סן כמו אספרין נמטייה לרפי שמעין (כ"מ קיט). הזרמירו. כמו (למקו עב.) הזרמירו. במי ולמקו עב.) הזרמירו. שבי שדי היס היה לה צוידה ב-1, ביבש קצירה. קצירי שביה במו ולשקה משם איך דרף יא. אשת שארץ תצשח וגרי. כשהיו שלא שלאה אירה היה ושניה היה ישניה לידי יא. אשת שארץ תצשח וגרי. כשהיו שלאל זוברים אמת וישהפן מו השתים לדהה שהם עושים בפרד והחלים פח. יבו, פרי צדים עץ חיים. גמול פירות מעשה הגדיהים עד סיים הם לעולם. ודוכח גפשיות חבם. מי שהוא מכם חונה לו נפשות שמלמד דרר טוג והרי הם לו כאילו מנאם כעניו שנאמר דבר שים בו שיעור שחם מחלקנו עדיין יהח עליו שמו הרחשון ולקמן יגון.

אלא א״כ ממונה עליה כרבי הנגיא בן תרדיון. פי׳ נאמן כמומו - נותנה ואינו יודע למי גותנה. כדמסיים בסיפיה יחננה בכים של גבאי 👵 פי׳ יה יח ופע״י פי נפע״י אבל לדיק כמומו לא דהא גבאים דבימי אמוראים לא היו לדקה: דרב עוקבא ור' אבא במס' כמובות (דף שו:) מר עוקבא הוה לדיקים כמותו ולהכי נחט ר' חנניא בן חרדיון משום מעשה שבא לידו שדי לענייא דשבבותיה כל יומא ארבעה זווי בלינורא דדשא הרי דאמר פ"ק דמסכת ע"ז (דף ה:) מעות פורים נתחלפו לי במעות שהעני אינו יודע ממי נוטלה והוא יודע למי טותנה ור' אבא הוה צייר בסודריה ושדי לאחוריה וממציא

נפשיה לביני עניי והעני נוטלה ויודע במונום מו:ן, ה) פ"ח ממי נוטלה ואינו יודע למי נוסנה: לדבר מצוה. לפני תשמיש: אמר לו בבי תשא. מס במת לשמת רמשם עושין מי ומ במלן, בהגבחה קח מחם כופר לנדקה: כנגד זקניו כבוד. אותם שתולקין להם כבוד בעולם הזה מחמת חכמת והנתס: עליונים לממה. שהם עליונים כאן מחמת עושרן ראיתי שם שהם למטה: ותחתונים למעלה. ראימי טניים שהם בינינו שפלים שם ראיתים חשובים: ואגן. בעלי חורה היאך אחינן היאך יש ב) הוא מרומים ישבן משיבותינו: כי היכי. דאיתינן הכא מְצְדוֹת סְלָצִים מִשְּנַבּוֹ משובים ונכבדים הכי איתינו התם: הרוגי מלכות ותו לא. כלומר הך מלחא לחודא הוא דהוי בהו שנהרגו על מידוש השם ותו לא הוה בהו: דוד. לוליינום ופפום אחים שהרגם (^{ט)} טורנוסרופום) הרשע בלודקיא כדאמריט במסכת תענית (דף יח:) על ידי גוירה שנגורה על מעם מרומים ישכוז מצדות סלעים משגבו ישראל להשמיד על שנמצאת בת מלך הרוגה וחשדו את ישראל עליה ועמדו האחרי הללו ואמרו מה לכם על ישראל אנו הרגנוה: ה"ו צדיה גמור. על דבר זה ימחשנה זו: כאו בישראל וכאו בעובד כוכבים . ישראל דעתו לשמים ביו

אנותנה ואינו יודט למי נותנה נוטלה ואינו יודע ממי נומלה נותנה ואינו יודע למי נותנה לאפוקי מדמר עוקבא נומלה ואינו יודע ממי נוטלה לאפוקי מדרבי אבא ואלא היכי ליטביד ליתיב לארנהי של צדהה מיתיבי מה יעשה אדם ויהיו לו בנים זכרים ר"א אומר יפזר מעותיו לעניים ר' יהושע אומר ישמח אשתו לדבר מצוה 6 ר' אליעזר בן יעקב אומר בלא יתו אדם פרוטה לארנקי של צדקה אלא א"כ ממונה עליה כר' חנניא בן תרדיון כי קא אמרינו דממני עלה כר' חנגיא בו תרדיוו א"ר אבהו אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע במה תרום הרו ישראל אמר לו בכי תשא וא"ר אבהו שאלו את שלמה בן דוד עד היכן כחה של צדקה אמר להן צאו וראו מה פירש דוד אבא ∞פזר נתו לאביונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד ⁹ רבי אבא אמר מהכא ים הוא מרומים ישכוז מצדות סלעים משגבו לחמו נתן מימיו נאמנים מה

צל בדתיים מיים הלכה של לדקה וחלקתים לעניים וכן בפרק במה טומניו (שנת דף מט. ושם) דאמר

תפילין צריכין גוף נקי כאלישע לא לדיק כאלישע קאמר אלא גוף נקי שידע ליוהר שלא ישן בהם ושלא יפית בהם קאמר ולא נקט אלישע אלא משום דאיתרחים ביה ניסא:

למטה ותחתונים עליונים למעלה. פי׳ כ״ת דאמרו הגאונים שקבלה בידם רב מפי רב דעולם הפוד היינו שראה שמואל דהוה יתיב קמיה דרב יהודה תלמידיה משום דמיחה בשמואל בפר׳ במה בהמה (שם דף נה.) גבי ההיא איתתא דאתיא ונוחא קמיה דשמואל ולא אשגם בה א"ל רב יהודה לים ליה למר אוטם אזנו מזעקת דל וגו': ויעש הי כאשר דבר כי

ומר עוקבא יודע איזה עני נטלה. נוטלה העני חמאתם וגו'. ולומה שעה עשה לדחה שהיה (ד) מחנא להחב"ה א"נ שהיה מתיר את ירמיה מן הזיהים כדכתיב התם:

משום דלחמו נתן ומימיו נאמנים וא"ר אבהו שאלו את שלמה איזהו בן העולם הבא אמר להם כל 4 שכנגד זקניו כבוד 9 כי הא (6) דיוםף בריה דר' יהושע חלש אינגיד א"ל אבוה מאי חזית א"ל עולם הפוד ראיתי עליונים לממה ותחתונים למעלה א"ל עולם ברור ראית ואנן היכי חזיתינו [א"ל] כי היכי דחשבינו הכא חשבינו התם ושמעתי שהיו אומרים מאשרי מי שבא לכאו ותלמודו בידו ושמעתי שהיו אומרים הרוגי מלכות איז כל בריה יכולה לעמוד במחיצתו מאן נינהו אילימא ר"ע וחבריו משום הרוגי מלכות ותו לא פשימא ∞ בלאו הכי נמי אלא הרוגי לוד תניא אמר להן רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו בני מהו שאמר הכתוב סצדקה תרומם גוי וחסד לאומים חמאת נענה רבי אליטור ואמר צדקה תרומם גוי אלו ישראל דכתיב חומי כעמד ישראל גוי אחד בארץ וחסד לאומים חמאת כל צדקה וחסד שאומות עובדי כוכבים יקניי עושין חמא הוא להן ישאינם עושין אלא להתגדל בו כמו שנאמר יודי להוון מהקרבין ניחוחין לאלהה שמיא ומצליין לחיי מלכא ובנוהי ודעביד

ישראל לככל: ביבש קצירה תשברנה. כשתכלה זכות שבידן וייבש לחלוחית הכי לאו צדקה גמורה היא "והתניא האומר סלע (כ) זה לצדקה בשביל מעשה נדקה שלהן או ישברו: שיחיו בני ובשביל שאזכה לעולם הבא הרי זה צדיק גמור לא קשיא כאן בישראל כאן בעובד כוכבים נענה רבי יהושע ואמר צדקה תרומם גוי אלו ישראל דכתיב ומי כעמד ישראל גוי אחד וחסד לאומים חמאת כל צדקה וחסד שאומות עובדי כוכבים 💿 יום גברה כיים עושין חמא הוא להן שאין עושין אלא כדי שתמשך מלכותן שנאמר יולהן מלכא מלכי ישפר עליך וחפיך בצדקה פרוק ועויתך במיחן עניין הן תהוי ארכא לשלותיך וגו' נענה רבן גפליאל ואמר צדקה תרומם שייז גוי אלו ישראל דכתיב ומי כעמד ישראל [וגר"] וחסד לאומים חמאת כל צדקה וחסד שעכו"ם עושין חמא הוא להן שאיז עושיו אלא להתיהר בו סוכל המתיהר נופל בגיהנם שנאמר חזר יהיר לץ שמו עושה בעברת זדון ואין עברה אלא גיהנם שנאמר © יום עברה היום ההוא אמר רבן גמליאל עדיין אנו צריכין למודעי רבי אליעזר המודעי אומר צדקה תרומם גוי אלו ישראל דכתיב ומי כעמר ישראל גוי אחד וחסד לאומים חמאת כל צדקה וחסד שעכו"ם עושין חמא הוא להן שאין עושין אלא לחרף שווב בו שנאמר זויבא ויעש ה' כאשר דבר כי חמאתם לה' ולא שמעתם בקולו והיה לכם הדבר בלא הזה נענה רבי נחוניא בן הקנה ואמר צדקה תרומם גוי וחסד לישראל ולאומים חמאת אמר להם רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו גראין דברי רבי נחוגיא בן הקנה מדברי ומדבריכם לפי שהוא נותן צדקה וחסד לישראל ולעכו"ם חמאת מכלל דהוא נמי אמר מאי היא דתניא אמר להם רבו יוחנן בת היו היו היו המשובה בן זכאי כשם שהחמאת מכפרת על ישראל כך צדקה מכפרת על אומות העולם: איפרא הורמיז הרגה וחשוו לכל שוחור העולם: איפרא הורמיז הרגה וחשוו לכל שוחור לכל שוחור העולם: איפרא הורמיז א'מיה דשבור מלכא שדרה ארבע מאה דינרי לסמיה דרבי אמי ולא סבלינהו (ו) שדרינהו סמיה דרבא

יוקבלינהו משום שלום מלכות שמע רבי אמי איספד אמר לית ליה ∘ ביבש קצירה תשברנה שבאו שנים ומסרו עצמן ואמרו שהן הרגוה נשים באות מאירות אותה ורבא משום שלום מלכות ורבי אמי נמי משום שלום מלכות ידאיבעי והצילו את כולם על ידן: אך לאראניים איינות אותה ורבא משום שלום מלכות ורבי אמי נמי משום שלום מלכות ידאיבעי ליה למפלגינהו לעניי עובדי כוכבים ורבא גמי לעניי עובדי כוכבים יהבינהו ור' אמי דאיקפד הוא

CHAPTER ONE

צב א ב מיי פיי מסלי

םמג עשיו הסב טוש"ע י"ד

צג גדמיי שם פ"ם פלכה

סימן רנד סעיף ב:

הגהות הב"ח

ל) גמרא כי כל דכב

וסף בריה דר' יהושע:

ונ) שם שדרתינהו חמיה

יכר עשה לדהה שהיה

רבינו נרשום

יאינו יודע למי נוחנה.

אפוקי ממר עוקבא

רמנח לצדקה אצינורא

היה יודע מי נתנה שם

ומר עוקבא יודע איוה

יאינו יודע ממי נטלה.

לאפוקי דר׳ אבא דצייו

לאחוריו ואתי עני ושרי

נוטל ור׳ אבא אינו יודע

איזה עני נוטלה: יתו

דע העני מי נתו והנותו

אשתו כדכר מצוה.

שיפקדנה שלא בומו

עליה כר' חנינא כן

היה יודע לבדוק למי

תו אלמא (דלא) ודאי

עצמו מפזרן ונותן. כי

בשיש ממונה עליה כר׳

לא יפזרן הוא עצמו: אמר לו בכי תשא.

כבוד. זה שקנה חכמה

כלומר כל שחולפיז לו

משום עושרו: עליונים

בשביל עושרם ולא בגיז

כאן בישראל. ודא

תלמידי

ט קמג שם טוש"ע י"ד

של לדמה ומלחתים לעניים וכו בפרה

במה טומנין (שבח דף מע. ושם) דאמר

תפילין לריכין גוף נקי כאלישע לא

לדיק כאלישע קאמר אלא גוף נקי

שידע ליותר שלה ישן בהם ושלה יפיח

בהם קאמר ולא נקט אלישע אלא

משום דאיתרחים ביה ניסא:

דאמרו הגאונים שקבלה בידם רב

מפי רב דעולם הפוך היינו שראה

שמואל דהוה יחיב קמיה דרב יהודה

תלמידיה משום דמיחה בשמואל בפר׳

במה בהמה (שם דף נה.) גבי ההיא

אימתא דאמיא וצוחא קמיה דשמואל

ולא אשגם בה א"ל רב יהודה לית ליה

למר אוטם אזנו מזעקת דל וגו':

ויעש ה׳ כאשר דבר כי

עשה לדתה שהיה (ד) מתנא להתב"ה

א"כ שהיה מתיר את ירמיה מן

הזיהים כדכתיב התם:

חמאתם וגר, ולומה שעה

לממה ותחתונים

למעלה. פי׳ כ״ח

עליונים

קרוֹמֵם־גּוֹי״ אֵלוּ יִשְׂרָאֵל — CHARITY EXALTS A NATION — THESE ARE הָרוֹמֵם־גּוֹי״ אֵלוּ יִשְׂרָאֵל — ANY act of CHARITY OR KIND. the Children of ISRAEL, who constitute a unique nation and are therefore mentioned in the singular, דְּבָתִיב: "וֹמִי בַעַמִּךְ בִּישִׂרָאֵל "ני אחר באַרץ" – AS IT IS WRITTEN:[26] AND WHO IS LIKE YOUR PEOPLE, ISRAEL, A UNIQUE NATION IN THE LAND. [27] The Jewish nation is exalted by the charity it gives. "וְחָסֵר לְאָמִים חַטָּאַת, – AND THE KINDNESS OF NATIONS IS A SIN - this refers to the heathen nations. בַּל צִרָקה וַחֵסֶד שֵׁאוֹמוֹת עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים עוֹשִׁין - ANY act of CHARITY OR KINDNESS THAT THE IDOLATROUS NATIONS PERFORM קוטא הוא לְהַן – IS CONSIDERED A SIN FOR THEM, שֵׁאֵינָם עוֹשִׁין אֵלָא לְהַתְגַּדֵּל בּוֹ – FOR THEY PERFORM a good deed only to live longer $^{[28]}$ in its merit, רָי־לֶהֶוֹן, בְּמוֹ שֶׁנֶאֲמֵר: יְדִּי־לֶהֶוֹן י מָהַקָּרְבִין נִיחוֹחִין לֵאֵלָה שְׁמַיָּא וּמְצַלַיִן לְחַיֵּי מַלְבָּא וּבְנוֹהִי״ – AS IT IS STATED: [29] SO THAT THEY MAY OFFER PLEASING SACRIFICES TO THE GOD OF HEAVEN AND PRAY FOR THE LIVES OF THE KING AND HIS SONS. Thus, because the charity of a gentile is performed for the ulterior motive of attaining longevity, it is considered sinful.[30]

The Gemara questions R' Eliezer's basic explanation: ר הכי הכי – And if one performs charitable acts in this manner (i.e. for an ulterior motive), לאו צִדָקה גמורָה הִיא – is it not charity in the fullest sense? והתניָא הַאוֹמֵר סֵלָע זֵה לְצָרָקָה בְּשָׁבִיל שיחיו בני – Was it not taught in a Baraisa: Concerning one who SAYS, "THIS SELA[31] is donated to CHARITY SO THAT MY SONS SHALL LIVE in the merit of the mitzvah," ובְשָׁבִיל שֵאֵוְבֶה לְעוֹלָם סה or if he says, "So that I shall merit a portion in the WORLD TO COME" - הָבִי נֶה צַדִּיק נָּמוּר THIS [DONOR] IS A COMPLETELY RIGHTEOUS PERSON, [32] even though his contribution was given for a self-serving purpose. The Baraisa thus teaches that to give charity for an ulterior motive is not a sin. -?

The Gemara answers:

לא קשוא – This is not a difficulty. באן בּוִשְרָאֵל – Here the Baraisa speaks of a Jew, who donates wholeheartedly to fulfill God's will. Since he would not regret his donation if his son did not recover, his gift is an unblemished act of charity. באן בעובר - There, however, R' Eliezer speaks of an idolater, who lonates to charity only for selfish reasons. If his purpose is not achieved, he regrets his donation. This is not charity, but a sin, for the idolater may ultimately regret his good deed.

A second disciple advanced a slightly different explanation of he twofold enigmatic verse:

יאמו – נענה רבי יהושע ואמו – R' YEHOSHUA then SPOKE UP AND SAID: י, צָרָקָה תְּרוֹמֶם־גוֹי״ אָלוּ יִשְׂרָאֵי — CHARITY EXALTS A NATION — HESE ARE the Children of ISRAEL, דָּבְתִיב: "וְמִי כְעַמְּךְ בִּישְׁרָאֵל גּוֹי אַחָר AS IT IS WRITTEN: AND WHO IS LIKE YOUR PEOPLE, ISRAEL, A NIQUE NATION. יְחֶסֶד לְאָמִים חַטָּאת״, – AND THE KINDNESS OF בל צדקה – this refers to the heathen nations. בל צדקה

NESS THAT THE IDOLATROUS NATIONS PERFORM – חטא הוא לָהָוּ IS A SIN FOR THEM, שֵׁאֵין עוֹשִׁין אֵלָא כָּדֵי שֵׁתִּמֵשֵׁרְ מַלְכוּתָן — FOR THEY PERFORM a good deed ONLY TO PERPETUATE THEIR REIGN in its merit, נּלָהֵן מַלְבָּא מִלְבִּי יִשְׁפַר עֲלָךְ וַחֲטָאָךְ בְּצִדְקָה בְּרָק יונית, בְּמְחַן עַנִין הֵן הָהֵוָה אַרְכָה לְשְׁלֵּוְתָךְ וּגוי״ – AS IT IS STATED: [34] NEVERTHELESS, O KING, LET MY ADVICE BE AGREEABLE TO YOU. REDEEM YOUR SINS WITH CHARITY, AND YOUR INIQUITIES WITH KINDNESS TO THE POOR - THERE WILL BE AN EXTENSION TO YOUR TRANQUILITY ETC. Thus, Nebuchadnezzar performed charitable deeds only to prolong his rule.

Another disciple offered a third explanation:

נֵעָנָה רַבָּן נַּמִלִּיאֵל וְאָמֵר – RABBAN GAMLIEL SPOKE UP AND SAID: עַרַקָה תְּרוֹמֶם־גּוֹי״ אֵלוּ וִשְׁרָאֵל — CHARITY EXALTS A NATION — THESE ARE the Children of ISRAEL, ומי כעמך פושראליי, ומי בעמך בישראליי. ["''וגון"] — AS IT IS WRITTEN: AND WHO IS LIKE YOUR PEOPLE, ISRAEL [ETC.] אוֹחֶסֵר לֹאָמִים חַטָּאת". – AND THE KINDNESS OF NATIONS IS A SIN — this refers to the heathens. בל צֵרְקָה וָחָסֶר שֵׁעוֹבְדִי בּוֹכָבִים עושין - ANY act of CHARITY OR KINDNESS THAT IDOLATERS PERFORM מַאָין עוֹשִין אָלָא – IS A SIN FOR THEM, שאָין עוֹשִין אָלָא FOR THEY PERFORM a good deed ONLY TO GLORIFY THEMSELVES THROUGH IT; וְכַל הַמִּתְיַהֵר נוֹפֵל בְּגֵיהָנֹם – AND ANYONE THAT GLORIFIES HIMSELF FALLS INTO GEHINNOM for punishment. יוָד יָהִיר לֵץ שִׁמוֹ עוֹשֵה בְּעֵבְרַת זָדוֹן״ – For IT IS STATED:[35] A PROUD AND HAUGHTY MAN, SCOFFER IS HIS NAME; HE PERFORMS IN ANGRY (בָּעֵבְרַת) PRIDE. The verse mentions in connection with haughtiness and pride, born of selfglorification. וְאֵין עֵבְרָה אֵלָא גֵּיהִנֹם – AND the word ANGER (עַבָּרָה) REFERS ONLY TO GEHINNOM, יוֹם עַבְרָה הַיּוֹם עָבְרָה הַיּוֹם הַהוֹא" – AS IT IS STATED:[36] THAT DAY [the day of judgment] IS A DAY OF ANGER, for then the wicked will be punished in Gehinnom. Thus, because the nations perform good deeds for purposes of self-glorification only, their acts of kindness and charity are considered sinful, and they will suffer the punishment of Gehinnom for them.

Rabban Gamliel appended the explanation of another Tanna to

אַמר רַבּן נַמליאַל עַדיִין אָנוּ צְרִיכִין לַמּוֹרָעִי – RABBAN GAMLIEL SAID: WE STILL NEED the explanation of THE scholar from Mt. MODAI, for it substantiates and amplifies my own interpretation. [37] רבי אומר במודעי אומר – For R' ELIEZER OF Mt. MODA'I SAYS: ערקה תרומם־גוי" אלו ישראל - CHARITY EXALTS A NATION -THESE ARE the Children of ISRAEL, דְּבַתִּיב: ,,וֹמֵי בַעַמַּךְ בִּיִשֹׁרָאֵל "גוי אֶחָר AS IT IS WRITTEN: AND WHO IS LIKE YOUR PEOPLE, ISRAEL, A UNIQUE NATION. "חַסָּד לְאָמִים חַטָּאת" – AND THE KINDNESS OF NATIONS IS A SIN — this refers to the heathens. בָּל עָרָקָה וָחֶסֵר שֶׁעוֹבְדִי כּוֹכָבִים עוֹשִׁין חֵטְא הוּא לְהֵן — ANY act of CHARITY

- 7. Their uniqueness lies in their being especially designated for the ervice of God (Ralbag there).
- 8. See Maharsha.
- 9. Ezra 6:10. King Darius II ordered his satraps to participate actively the reconstruction of the Holy Temple for selfish reasons (i.e. so at he and his sons would attain longevity), as the following verse
-). R' Eliezer's proof presumes that Darius was a gentile, and yet this is fficult, for tradition maintains that he was Queen Esther's son, and as therefore Jewish (see Tosafos to Rosh Hashanah 3b ב"ה שנת and hidushei Beis Meir there; for a possible explanation, see Dibros Moshe Yevamos §13).
- One sela equals four dinars.
- . I.e. he is completely righteous with respect to this particular nation and intent (Rashi). See Rabbeinu Chananel to Rosh Hashanah

- 4a, where he cites a variant text: "This [gift] is a complete [act of] charity." See also Ahavas Chessed 23:2 and gloss there.
- 33. This is a sin, for if the gift of charity or good deed does not achieve its purpose, the idolater will regret having done it, as explained above.
- 34. Daniel 4:24, in which Daniel advises Nebuchadnezzar, an idolater and blasphemer, how to escape Divine retribution and retain his monarchy (see Gemara above, 4a).
- 35. Proverbs 21:24.
- 36. Zephaniah 1:15.
- 37. Rabban Gamliel did not originally support his interpretation by citing Scripture, as did the first two Tannaim. Rather, he built on their explanations to suggest that idolaters seek longevity and extended dominion in order to glorify themselves in these things. Thus, he now attaches R' Eliezer's explanation as a supplement to his own, in order to provide for it the Scriptural basis and amplification that the Gemara now sets forth (Maharsha: see also Ben Yehoda)

זמנתם: עליונים לממה. אותם

שהם עליונים כחן מחמת עושרן

ראיתי שם שהם למטה: ותחתונים

למעלה, ראימי עניים שהם בינינו

ישראל להשמיד על שנמצאת בת מלך

סרוגה וחשדו את ישראל עליה ועמדו

ומחשבה זו: כאן בישראל וכאן בעובד

כוכבים . ישראל דעתו לשמים כיו

יחיה בין לא יחיה אינו מהרהר אחר

עברה היום ההוא. כיוס סדין

משתעי בנבוחת לפניה: המודעי, מהר

האמר ליה לירמיה כשהיה מגלה את

ואיתנגיד כי הדר א"ל כו"], ד) [מ"ק כח. מובים בלאו ה"ג אלא כו'. מ מ"ל לפי שאין ו) פסחים ח. ר"ה ד., ים:, ט) ל"ל טוריינום:

תורה אור השלם צַרַקַתוּ עמֶרַת לַעַר קרנו תרום בְּכַבוֹד:

[תחלים סיב. מ] נאמנים: (ישעה לג, מו ובושה החמה כי מלד ובירושלם ונגד זקניו קַבור: (ישעיה כר, כג] ד) צְּרָקָה תְרוֹמֵם גוֹי וַחֶּמֶר לָּאָמִים חַמַּאת:

ה) ומי כעמד בישראל גוי אחַר בַּאַרץ אֲשֶׁר עמד אשר פַּרִית לְּד ממצרים גוים ואלהיו

ובנותי: ושרא ניו בָּצִרָקָה בְּרָק וַעַנֶיָתֶדְּ במחן ענין הן תהוא

עושה בעברת זרון:

וערפל: וצפניה א. מו ויכא ויעש יי פאשר (ולא שמטתם בהולו

פיבש קצירה לא יַרַחֲכֶנוּ עשׁהוּ וִיצְרוֹ לא יְתַבָּבּוֹ: (ישעיה כו, יא)

ליכומי רש"י

אינגד. מימנגיד, גוע לממה. לותו שהיו כלוו

מדבות ותו לא. לא בימה בהו מעלה אחרת שימשנו עלים אלא זו דליד. הרוגי דוד. שני אמים ביו שומרו עוחו על שראל שבודו על עצמן הריגם בת מלך שהיו מטילין אותה על כל ישראל נפסחים ג.. לוליינוס וספוס אמים דריקים גמורים היו. בלודקיא היא לוד ויש אומרין שנהרגו על בסו של מלך שנמצאת הרוגה ואמרו היהודים הרגוה וגורו גורה על שותאיהן של ישראל ועמדו אלו ופדו אם ישראל ואמכו אנו הרגנוה והרג המלך לאלו כלבד ותענית יח:]. הרי זה צדיק גמור. כדבר שמה עושה אלא חיים מצום בוראן שלוהו לעשום לדהה ומחכריו אף להנאת עלמו שיוכה בה לעולם הבא או שיחיו במי ופס ה). אם רגיל בכך (רייה ר). וחסד לאופים חטאת. שמיו טעלי מזה ינומנים לום נמשלי יד, לר). ופי בעפר ישראל גוי אחד. ממה הם מיוסדים מכל העמים מזה אשר הלך אלהים בעזמו לפדומם לו לעם כמו שכחוד אני יוצא בחוך מצרים (שמות

יבל הרבה אומות אין עושין אלא לצורך עצמן ולא לשם שמים ומשום הכי דלא עבדיתו צדפה כרי **ויבא ויעש וגו'** כי האי ומות עושין חטאת הוא להן מכלל דהא ריב"ז דריש האי קרא כשם שחטאת קרבן חטאת מכפר על ישראל: לקמיה דר׳ אמי דהוי גבאי ליתנם לצדקה: איקפד על רבא דקבלינהו: אמר לית ליה לרבא כירש קצירה חשררוה. כלותר כטיו שהקציר שאפי׳ הנשים (איז) יכולין למשול בם והיכי עביד רבא דקביל צדקה מהן להימשר מלכותו בזכות הצדקה: ור׳ אמי דאקפד

יב) מוה אנו מיוחדים שלא עשה זה לשום אותה בעולם ציברי הימים א, יז, כאן. דרון ברבוא. באמת אחם מלך שמע לעלמי, פרבי, עלמי יכו איל אלמי נצריך. יישבר עליך. עלמי מיעט בענינין לשמוע מילי ציביאל, הי ב-17, דיאל אחת לבי לבוכדלוג כשפחר לו המלום שיהא נטרד מן האנשים ולהיות עם בהמה וחיה להן מלכא אמנם המלך מלכי ישפר עליך עצמי מיטב בעיניך להאמין לעצמי (סיטה כ:). וחפייך בצדקה פריק. וסטאס ביין ליחשים לייו דרקה פריק מיט בעיניך להאמין לעצמי (סיטה כ:). וחפייך בצדקה פריק במינים עניים דייא פס). ושומיך במינה מעניים (סוטה פס). הן תהוי ארכא לשלותיך. אולי מהא שהום לשלות של ממורין ע ההפתחים והשלחו עלה למנונים אל של השלמים בעינים הם פרנסם וכון עשה פתח להלורמיו והיה מהכתסם כל "יד מדק ורגיא שם, איפרא הדורמיז. כך שמה איפרא חיים שדים היה לה נחשנית הום יצישין הגריה הורשין, נכנית היום רוכן בשה מחם לא שהצלים המכים פרנסם וכון עשה פתח לאלורמיו והיה מהכתסם כל "יד מדק ורגיא שם, איפרא הדורמיז. כדו עמה איפרא הורשים בעלה היום בינים היה לה נודה בין. ביבש בצירה, פלירי שלמביו למני שלמביו למני משלם בעלה מול משלם בעם בשהרץ הצפח וגרי. כשם שלמביו לתבל מהן לציקה מפני השעם הוה נששה הניר לאוב משלם בעם בשהרץ הצפח וגרי. כשם ישלה לא המליים בשהרץ הצפח וגרי. כשם ישלה לא המליים שלמביו למבל מהם לציר (איוב יד) כלומר כשמכלה זמת מעט שכיבד את אכיו את שברנה סעיפיה. וכן רבומיט שלמביו לתבל מהן לציקה מפני השעם הוה נששה הניר או, נפהא שיין לודי יא. אמת מארץ הצפח וגרי. כשם ישלה לא המליים בשהרץ הצפח וגרי. כשם ישלה לא המליים היה בשלם הלא המליים היה בשהרץ הצפח וגרי. כשם ישלה לא המליים המליים היה בשהרץ הצפח וגרי. כשם ישלה המליים השלח המליים שלמים המליים המל דוברים אתם וישקפו מן השמים לדקה שהם טושים כארץ (הודלים פה, יבן. פרי צדיק עץ חיים. נתול פירות מעשה הלדיקים עץ חיים הם לעולם. ודוקה נפשות חכם. מי שהוא חכם או השמים ללקה שה ביר עץ חיים. נתול פירות מעשה הלדיקים עץ חיים הם לעולם. ודוקה נפשות חכם. מי שהוא חכם או הפאות שהל דרך טוב והרי הם לו כאילו קואם כענין שאמת דבר שיש בו שיעור שחם מחלקנו עדיין יהא עליו שמו הראשון ולקמן יגין.

אלא א"ב ממונה עליה כרבי הנגיא בן תרדיון. פי' נאמן כמותו נותנה ואינו יודע למי נותנה. כדמסיים בסיפיה יתננה בכים של גבאי אבל נדיה כמותו לא דהא גבאים דביתי אמוראים לא היו נדקה: דרב עוקבא ור' אבא במס' כתובות (דף פו:) מר עוקבא הוה לדיקים כמותו ולהכי נקט ר' חנניא בן מרדיון משום מעשה שבא לידו - שדי לענייא דשבבותיה כל יומא ארבעה זחי בלינורא דדשא הרי דאמר פ"ק דמסכת ע"ז (דף א:) מעות פורים נתחלפו לי במעות שהעני אינו יודע ממי נוטלה והוא יודע למי נותנה ור' אבא הוה צייר

בסודריה ושדי לאסוריה וממציא נפשיה לביני עניי והעני נוטלה ויודע כמונות שום, ה) פ"ח ממי נוטלה ואינו יודע למי נוסנה: לדבר מצוה. לפני תשמיש: אמר לו בכי תשא. אם באת לשאת ראשם עושין כוי וכן בכולן, בהגבהה הח מהם כופר ללדהה: כנגד זקניו כבוד. אותם שחולקין להם כבוד בעולם הזה מחמת חכמת

א) פַּזַר נָתַן לְאֶבְיוֹנִים

שפלים שם ראיתים חשובים: ואגן. בעלי תורה היאך אחינן היאך יש ב) הוא מְרוֹמִים יְשְׁבֹּן סשיבותינו: כי היכי. דאיתינן הכא מְצְדוֹת סְלָעִים מִשְּׂנַבּוֹ נתו מימיו חשובים ונכבדים הכי איתינן החם: הרוגי מלכות ותו לא. כלומר הך ג) ומפרה הלבנה מלחת לחודת הות דהוי בהו שנהרגו על קידוש השם ותו לא הוה בהו: יי צכאות בהר ציוו הרוגי דוד. לוליינום ופפום אחים שהרגם (^{ט)} טורנוסרופוס) הרשע בלודקיא כדאמרינן במסכת תענית

(דף יח:) על ידי גוירה שנגורה על האחי הללו ואמרו מה לכם על ישראל לעם ולשום לו שם אנו הרננוה: ח"ו צדיה נמור. נול דדר זה ולעשות לכם הגדולה וגראות לארצף מפני מדת הדין אבל עכו"ם אינו נותן

ח די לְהַוֹן מְהַקּרְבִין אלא ע"מ כן ואם לאו מתחרט: יום המודעי היה: ויבא ויעש ה' כאשר ז) לָהַן מַלְּכָּא מִלְכִּי דבר כי חמאתם לה' וגו'. נכחכלדן ישראל לככל: ביבש קצירה תשברנה.

כשתכלה זכות שבידן וייבש לחלוחית מעשה לדהה שלהן או ישברו: הן זהיר לץ שמו

והית לכם הדבר הזה:

תשברנה נשים באות

א"כ ממונה עליה כר' חנניא בן תרדיון כי קא אמרינו דממני עלה כר' חנניא בן תרדיוו א"ר אבהו אמר משה לפני הקב"ה רבש"ט במה תרום קרו ישראל אמר לו בכי תשא וא"ר אבהו שאלו את שלמה בן דוד עד היכן כחה של צדקה אמר להן צאו וראו מה פירש דוד אבא »פזר נתז לאביונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד ? רבי אבא אמר מהכא ים הוא מרומים ישכון מצדות סלעים משגבו לחמו נתז מימיו נאמנים מה

"נותנה ואינו יודט למי נותנה נומלה ואינו

יודע ממי נומלה נותנה ואינו יודע למי נותנה

לאפוסי מדמר עוקבא נומלה ואינו יודע ממי

נוטלה לאפוקי מדרבי אבא ואלא היכי

ליעביד ליתיב לארנקי של צדקה מיתיבי מה

יעשה אדם ויהיו לו בנים זכרים ר"א אומר

יפזר מעותיו לעניים ר' יהושע אומר ישמח

אשתו לדבר מצוה 6 ר' אליעזר בן יעקב אומר

בלא יתו אדם פרוטה לארנהי של צדקה אלא

מעם מרומים ישכוז מצדות סלעים משגבו משום דלחמו נתן ומימיו נאמנים וא"ר אבהו שאלו את שלמה איזהו בן העולם הבא אמר להם כל a שכנגד זקניו כבוד a כי הא (a) דיוםף בריה דר' יהושע חלש אינגיד א"ל אבוה מאי חזית א"ל עולם הפוך ראיתי עליונים לממה ותחתונים למעלה א"ל עולם ברור ראית ואנז היכי חזיתינז [א"ל] כי היכי

ותלמודו בידו ושמעתי שהיו אומרים הרוגי מלכות איז כל בריה יכולה לעמוד במחיצתו מאן נינהו אילימא ר"ע וחבריו משום הרוגי מלכות ותו לא פשימא ◦ בלאו הכי נמי אלא הרוגי לוד תניא אמר להן רכן יוחנן כן זכאי לתלמידיו בני מהו שאמר הכתוב הצדקה תרומם גוי וחסד לאומים חמאת נענה

דחשבינו הכא חשבינו התם ושמעתי שהיו אומרים מאשרי מי שבא לכאו

רבי אליעזר ואמר צדקה תרומם גוי אלו ישראל דכתיב ₪ומי כעמד ישראל משום דכתי שם ונתני גוי אחד בארץ וחסד לאומים חמאת כל צדקה וחסד שאומות עובדי כוכבים להן כל שכנגד וקניו עושין חמא הוא להן ישאינם עושין אלא להתגדל בו כמו שנאמר יודי

להוון מהקרבין ניחוחין לאלהה שמיא ומצליין לחיי מלכא ובנוהי ודעביד הכי לאו צדקה גמורה היא יוהתניא האומר סלע (כ) זה לצדקה בשביל שיחיו בני ובשביל שאזכה לעולם הבא הרי זה צדיק גמור לא קשיא

כאן בישראל כאן בעובד כוכבים נענה רבי יהושע ואמר צדקה תרומם גוי

אלו ישראל דכתיב ומי כעמך ישראל גוי אחד וחסד לאומים חמאת כל צדקה וחסד שאומות עובדי כוכבים ₪ יים עביה סיים עושין חמא הוא להן שאין עושין אלא כדי שתמשך מלכותן שנאמר "להן מלכא מלכי ישפר עליך וחמיך בצדקה פרוק ועויתך במיחן עניין הן תהוי ארכא לשלותיד וגו' נענה רבן גמליאל ואמר צדקה תרומם שייז גוי אלו ישראל דכתיב ומי כעמד ישראל [וגו'] וחסד לאומים חמאת כל צדקה וחסד שעכו"ם עושיז חמא הוא להן שאין טושיו אלא להתיהר בו ®וכל המתיהר נופל בגיהגם שנאמר ₪זר יהיר לא שמו טושה

בעברת זדון ואין עברה אלא גיהנם שנאמר ∞ יום עברה היום ההוא אמר רבו גמליאל עדייז אגו צריכיז למודעי רבי אליעזר המודעי אומר צדקה תרומם גוי אלו ישראל דכתיב ומי כעמך ישראל גוי אחד וחסד לאומים חמאת כל צדקה וחסד שעכו"ם עושין חמא הוא להן שאין עושין אלא לחרף אותנו בו שנאמר יויבא ויעש ה' כאשר דבר כי חמאתם לה' ולא שמעתם בקולו והיה לכם הדבר

פשיטא כלופר כלא הזה גענה רבי נחוניא בן הקנה ואמר צדקה תרומם גוי וחסד לישראל ולאומים חמאת אמר להם רבן יוחנו בז זכאי לתלמידיו נראין דברי רבי נחוניא בן הקנה מדברי ומדבריכם לפי שהוא נותן צדקה וחסד לישראל ולעכו"ם חמאת מכלל דהוא נמי אמר מאי היא דתניא אמר להם רבן יוחנן

בולטן הוגה המשלכת בן זכאי כשם שהחמאת מכפרת על ישראל כך צדקה מכפרת על אומות העולם: איפרא הורמיז ההגה וחשרו לכל אימיה דשבור מלכא שדרה ארבע מאה דינרי לקמיה דרבי אמי ולא קבלינהו (ג) שדרינהו קמיה דרבא יוקבלינהו משום שלום מלכות שמע רבי אמי איקפר אמר לית ליה 🌣 ביבש קצירה תשברנה

נשים באות מאירות אותה ורבא משום שלום מלכות ורבי אמי נמי משום שלום מלכות "דאיבטי ליה למפלגינהו לעניי עובדי כוכבים ורבא גמי לעניי עובדי כוכבים יהבינהו ור' אמי דאיקפד הוא

מחנות עניים הלכה ח

נ. ווקס לימל כי הא

דיוסף בריה דרי יהושע בן לוי חלש

א"ל כו"ו. דו ומ"ה כח.

דהא איכא מעשים

כו', ו) מ"ל לפי שאין

עושין כו׳ וכן ככולן,

ו) פסחים ת. כ"ה ד..

מ) [לקמן עמ: ע"ט] ע"ו

תורה אור השלם

א) פָּזַר נָתַן לָאֶבְיוֹנִים

קרנו תרום בכבוד:

אַמַנִים: [ישעיה לג, מו]

ובושה החמה כי מלך

יִי צָבָאוֹת בְּהַר צִיוֹן

ובירושלם ונגד זקניו

כבור: (ישעיה כר, כג)

ר) צָדֶקָה תְרוֹמֵם גוֹי

וָחֶסֶר לָּאֻמִּים חַפָּאת:

ומשלי יד. לרו

ה) ומי כעמד כישראל

גוֹי אַחַר בָּאַרִץ אֲשֶׁר

וְנֶרָאוֹת לְאַרְצֶךְ מִפְּנֵי

עַפִּדְּ אַשֶּׁר פָּדִיתָ לְּדְּ

[שמואל ב ז, כג]

ס די להון מהקרבין

נִיחוֹחִין לָאֲלָה שְׁמֵיָא וּמְצֵלֵין לְחַיִּי מִלְבָּא

להן מלפא מלפי

עלה

[דניאל ה, כר]

ח) זד יהיר לץ שמו

עושה בעברת זרון:

[משלי כא, כר]

מ) יוֹם עֶבְרָה הַיּוֹם

ההוא יום צרה ומצוקה ום שאת ומשואת יום

ויבא ויטש יי פאשר (

ביבש קצירה

עם בינות הוא על כן

לא יַרַחַבֶּנוּ עִשָּׁהוּ וִיצְרוֹ

לא יְחַנָּנוּ: [ישעיה כו, יא]

ליקומי רש"י

אינגד. לימנגיד, גוע

לממה. אותן שהיו כאן

ואנו. חלמידי חכמים היכי

דלא

מדכות ותו דא. לא היחה בהן מעלה אחרם שיחשבו עליה אלא זו כלבד. הרוגי דוד. שני אחים היו שמסרו עלתן על ישראל

שהדרו על עלגמן הריגה כח מלך שהיו מטילין אומה על כל ישראל ופחרים גז, ללייעוס ופסוס אמים לדיקים גחורים היו. בלידקיא היא לוד ויש אומרין שנהרגו על בחו של מלך שנמצאת הרוגה ואמרו היהודים הרגוה וגזרו גזרה על שתאיהן של ישראל ועמדו

אלו וסדו את ישראל ואמרו אנו הרגנוה והרג המלך לאלו כלכד (הענית יחיו). דורי זה צדיק גמור. כדכר זה ולא אמריק שלא

לשמה עושה אלא קיים מצום בוראו שצוהו לעשוח לדקה ומחכיין אף להנאח עצמו שיכה בה לעולם הבא או שיחיו בניו ן

מדת הדין אבל עכו"ם אינו נותן

אלא ע"מ כן ואם לאו מתחרט: יום

עברה היום ההוא. כיום סדין

משתעי בנבוחת לפניה: המודעי. מהר

סמודעי סיס: ויבא ויעש ה׳ כאשר

דבר כי חמאתם לה' וגוי, נבחכלדו

קאמר ליה לירמיה כשהיה מגלה את

ישראל לככל: ביבש קצירה תשברנה.

כשתכלה זכות שבידן וייבש לחלוחית

מעשה נדקה שלהן או ישברו:

וחפרה הלבנה

צַרַקַתוּ

עמרת לעד

OR KINDNESS THAT IDOLATERS PERFORM IS A SIN FOR THEM. ישאין עושין אלא לחרף אותנו בו – FOR THEY PERFORM a good deed ONLY to chide and REVILE US WITH IT,[38] שנאמר: ,,ויבא ויעש ה׳ – בּאשׁר דַבַּר בּי־חטאתם לַה׳ ולא־שָׁמֵעָתָם בִּקוֹלוֹ וְהַיָה לָכֵם הַדָּבָר הַזָּה״ AS IT IS STATED:^[39] AND GOD HAS BROUGHT it AND HAS DONE AS HE HAD SPOKEN; BECAUSE YOU HAVE SINNED AGAINST GOD AND HAVE NOT HEARKENED TO HIS VOICE, THIS THING HAS BEFALLEN YOU. According to this opinion, the idolaters perform charitable deeds for the most heinous of ulterior motives - to revile through them the Jewish people. This is a most grievous sin.

The next disciple pursued a novel approach:

בענה רַבִּי נְחוּנִיָא בֶּן הַקּנֶה וְאָמֵר - R' NECHUNYA BEN HAKANEH SPOKE UP AND SAID: "אָרָקה תְּרוֹמֵם־גּוֹי וְחֵסֶד", – CHARITY EXALTS A NATION, AND KINDNESS - לישראל – both types of good $\mathrm{works}^{[40]}$ apply TO the Children of ISRAEL. ולאמים חטאת $-\mathit{AND}$ TO THE NATIONS - SIN! "Kindness" belongs with the first part of the verse, and - along with "charity" - pertains to the "nation" mentioned there - Israel. Thus, for the idolatrous "nations" there is nothing but "sin."

Rabban Yochanan declared this the superior interpretation: RABBAN YOCHANAN BEN אַמֵּר לָהֶם רַבָּן יוֹחַנַן בָּן וַבַּאי לְתַלְמִידָיוּ – RABBAN YOCHANAN BEN ZAKKAI SAID TO HIS STUDENTS: נראין דברי רבי נחוניא בן הַקנה THE WORDS OF R' NECHUNYA BEN HAKANEH ARE MORE ACCEPTABLE THAN MY WORDS^[41] OR YOUR WORDS, לפי שהוא נותן צָדָקה וְחֵסֵר לִיִשְׁרָאֵל – BECAUSE HE ATTRIBUTES CHARITY AND KINDNESS TO THE JEWS. ולעובדי כובבים חטאת – AND TO THE IDOLATERS he attributes only SIN!

The Gemara draws an inference:

במלל דהוא נמי אמר – From the fact that Rabban Yochanan said. "My words," it follows by implication that he also said an explanation of this verse! מאי היא – What, then, is it?

Rabban Yochanan's interpretation is found in a Baraisa: דַתַנָיַא אָמֵר לָהֶם רַבָּן יוֹחָנָן בֵּן זַכַּאי – For it was taught in a Baraisa: RABBAN YOCHANAN BEN ZAKKAI SAID TO [HIS DISCIPLES]: ישָׁרָאֵל יִשְׁרָאֵל – JUST AS A CHATAS OFFERING ATONES FOR THE JEWS, בַּרְ צַדְקָה מְכַפַּרֵת עֲל אוּמוֹת הַעוֹלְם – so CHARITY ATONES FOR THE NATIONS OF THE WORLD. In our verse חשאח does not mean "sin," but a "sin offering" (the chatas sacrifice). Thus, the nations' acts of kindness and charity[42]

function as a *chatas* to effect atonement for them.

איפָּרָא הוּרְמִיז אִימֵיה דְּשָׁבוּר מֵלֹכָּא – Ifra Hurmiz, mother of King Shapur,[43] שַׁרָרָה אַרְבַּע מֵאָה דִּינָרֵי לְקַמֵּיה דְּרַבִּי אַמִּי – sent four hundred golden dinars[44] before R' Ami for distribution to the needy, ולא קבלינהו – and he did not accept them, since he did not want the gentile to receive the reward due to one who gives charity. שַרְרִינָהוּ קְמֵיה דְּרָכֵא – She then sent [the money] before Rava, וְקַבּלִינְהוּ מְשׁוֹם שְׁלוֹם מֵלְכוֹת – and he accepted it for the sake of peaceful relations with the monarchy. Had Rava slighted the king's mother by rejecting her gift of charity. the king would have been insulted and angered. שמע רבי אמי איקפר - R' Ami heard about Rava's actions, and he took exception. אמר לית ליה: "בִּיבשׁ קַצְירָה תַּשְּׁבַרְנָה נְשִׁים בָּאוֹת מאירות אותה״ – [Rav Ami] said: Does [Rava] not accept the teaching of the verse: [45] When her boughs are withered, they shall be broken; women will come and set them on fire? [46] Certainly, then, we should not accept charity from the nations and thereby afford them the opportunity to generate additional

The Gemara explains Rava's position:

רבא משום שלום מלכות – And Rava did not disagree with R' Ami: rather, he was forced to accept Ifra's gift for the sake of peaceful relations with the monarchy.[47]

The Gemara asks:

חַבְבי אַמִּי נַמִּי מְשׁוֹם שַׁלוֹם מַלכּוּת – And R' Ami should have also acknowledged the necessity of accepting the gift for the sake of peaceful relations with the monarchy. -?

The Gemara answers:

ראיבעי ליה למפלגינהו לעניי עובדי כוכבים – R' Ami did not object to Rava's accepting the gift. Rather, he felt that [Rava] should have distributed the money to poor idolaters, so as to deny the gentile donor the merit of sustaining Jews!

The Gemara explains that, unbeknownst to R' Ami, Rava did

ורבא נְמִי עוֹבְדֵי עוֹבְדֵי כוֹכְבִים יָהַבִּינָהוּ – And, in fact, Rava did give Ami, who took exception to Rava's actions, did so

NOTES

38. I.e. they perform good deeds only to glorify themselves at the Jews' expense, by humiliating and harshly rebuking them: "Had you acted tindly and charitably as we did, you would not suffer such a terrible ate" (see Maharsha and previous note).

19. Jeremiah 40:3. Nebuzaradan, captain of the guard, here rebukes feremiah as the captive Israelites are exiled to Babylonia (Rashi).

- 10. "Charity" and "kindness" are closely related. However, charity is performed only with one's wealth, whereas kindness is performed with ne's very person as well. Hence, kindness is the greater of the two. The previous Tannaim therefore taught that Israel was exalted even by he lesser act of charity, while even the greater act of kindness failed to levate the idolaters. R' Nechunya now comes to teach that the attribute f kindness is entirely foreign to idolaters (Maharsha).
- 1. The Gemara below infers from this statement that Rabban Yohanan had devised his own interpretation of the verse.
- Rabban Yochanan understands that the first part of the verse. Charity exalts a nation, also applies to the gentile nations (Maharsha). 3. See above, 8a notes 56 and 57.

The Gemara relates an incident involving a gentile who

[the money] to poor idolaters; ור׳ אמי דאיקפר הוא – and R'

- 44. "דְּינְרֵי" without a "ן" at the end refers to golden dinars (see below, 166a), each worth twenty-five regular dinars. Thus, the gift was 10,000 dinars.
- 45. Isaiah 27:11.
- 46. The prophet analogizes the merit generated by acts of charity to the moisture that vivifies a tree. Should the moisture be depleted, the wood of the tree becomes brittle and easily broken. Similarly, once the merit of the nations' charitable deeds has dissipated, they become weak and easily broken - even by nations as weak as women (women will come and set them on fire) [Rashi].

It should be noted, that although the Gemara above established that acts of charity performed by the nations are considered "sin" because of their intentions, neverthless, the merit of the charity will protect them I

47. Rava lived in Babylonia which was under the Persian rule of King Shapur. R' Ami, however, lives in Eretz Yisrael which was under Roman rule; thus, there was no necessity for R' Ami to appease the Persian rulers (Hagahos Yaavetz; cf. Maharsha).]

אבל לדיה כמותו לא דהא גבאים דבימי אמוראים לא היו לדקה: דרב עוקבא ור' אבא במס' כתובות (דף פו:) מר עוקבא הוה לדיקים כמותו ולהכי נקט ר' חנניא בן תרדיון משום מעשה שבא לידו שדי לענייא דשבבותיה כל יומא ארבעה זווי בצינורא דדשא הרי דאמר פ"ק דמסכת ע"יו (דף אי) מעות פורים נתחלפו לי במעות שהעני אינו יודע ממי נוטלה והוא יודע למי נוסנה ור' אבא הוף צייר

בסודריה ושדי לאחוריה וממציא "נותנה ואינו יודע למי נותנה נומלה ואינו נפשיה לביני עניי והעני נוטלה ויודע ממבות עוד, ה) מ"ל יודע ממי נומלה נותנה ואינו יודע למי נותנה ממי נוטלה ואינו יודע למי נותנה: לדבר מצוה. לפני תשמיש: אמר לו לאפוקי מדמר עוקבא נומלה ואינו יודע ממי בכי תשא. אם כאת לשאת ראשם נוטלה לאפוקי מדרבי אבא ואלא היכי בהגבהה קח מחם כופר ללדקה: ליעביד ליתיב לארנקי של צדקה מיתיבי מה כנגד זקניו כבוד. אותם שחולקין להם יעשה אדם ויהיו לו בנים זכרים ר"א אומר כבוד בעולם הזה מחמת חכמת יפזר מעותיו לעניים ר' יהושט אומר ישמח זהנתם: עליוגים לממה חוחם אשתו לדבר מצוה "ר' אליעזר בן יעקב אומר שהם עליונים כאו מחמת עושרו לא יתו אדם פרוטה לארנקי של צדקה אלא ראימי שם שהם למטה: ותחתונים א"כ ממונה עליה כר' חנניא בן תרדיון כי קא למעלה. ראיתי עניים שהם בינינו שפלים שם ראיתים חשובים: ואנו. אמרינו דממני עלה כר' חנניא בו תרדיוו בעלי תורה היאך אתינן היאך יש בן הוא מרומים ישפן א"ר אבהו אמר משה לפני הקב"ה רבש"ט משיבותינו: כי היכי. דאיתינן הכא במה תרום קרן ישראל אמר לו בכי תשא חשובים ונכבדים הכי איתינן התם: וא"ר אבהו שאלו את שלמה בו דוד טד הרוגי מלכות ותו לא. כלומר הר היכן כחה של צדקה אמר להן צאו וראו מה מלחא לחודא הוא דהוי בהו שנהרגו פירש דוד אבא אפזר נתן לאביונים צדקתו על קידוש השם ומו לא הוה בהו: הרוגי לוד. לוליינום ופפום אחים עומדת לעד קרנו תרום בכבוד יורבי אבא הרשע שהרגם (ט טורנוסרופום) אמר מהכא ם הוא מרומים ישכוז מצדות בלודקיא כדאמרינן במסכת מענית סלעים משגבו לחמו נתו מימיו נאמנים מה (דף יח:) על ידי גזירה שנגורה על מעם מרומים ישכוו מצדות סלעים משגבו ישראל להשמיד על שנמנאת בת מלך הרוגה וחשדו את ישראל עליה ועמדו האחרי הללו ואמרו מה לכם על ישראל אנו הרגנוה: ה"ו צדיה גמור. על דבר זה ממשבה זו: כאו בישראל וכאו בעובד כוכבים . ישראל דעתן לשמים בין יחיה בין לא יחיה אינו מהרהר אחר

השותפין פרק ראשון בבא בתרא

אלא א"כ ממוגה עליה כרבי הגניא בן תרדיון. פי' נאמן כמומו 👚 נותגה ואינו יודע למי נותגה. כדמסיים בסיפים ימננה בכיס של גבאי 🐧 פיי זף יו: ס פפיי

ט סמג שם טוש"ע י"ד של לדקה וחלקחים לעניים וכן בפרק במה טומנין (שנח דף מע. ושם) דחמר חפילין לריכין גוף נקי כאלישע לא לדיק כאלישע קאמר אלא גוף נקי שידע ליוחר שלא ישן בחם ושלא יפית

בהם האמר ולא נקט אלישע אלא משום דאיתרחים ביה ניסא: לממה ותחתונים עליונים למעלה. פי׳ ר״ח דאמרו הגאונים שקבלה בידם רב מפי רב דעולם הפוך היינו שראה שמואל דהוה ימיב קמיה דרב יהודה מלמידיה משום דמיחה בשמואל בפר׳ במה בהמה (שם דף נה.) גבי ההיא איתמא דאמיא ונוחא קמיה דשמואל ולא אשגם בה א"ל רב יהודה לית ליה למר אוטם אזנו מועהת דל וגו': ויעש ה' כאשר דבר כי חמאתם וגוי. ולומה שעה עשה לדקה שהיה (ד) מקנא להקב"ה

א"כ שהיה מחיר את ירמיה מן הזימים כדכתיב התם:

משום דלחמו נתן ומימיו נאמנים וא"ר אבהו שאלו את שלמה איזהו בז העולם הבא אמר להם כל 🌣 שכנגד זקניו כבוד 🌣 כי הא (6) דיוסף בריה דר יהושע חלש אינגיד א"ל אבוה מאי חזית א"ל עולם הפוך ראיתי עליונים לממה ותחתונים למעלה א"ל עולם ברור ראית ואנן היכי חזיתינן [א"ל] כי היכי דחשבינו הכא חשבינו התם ושמעתי שהיו אומרים יאשרי מי שבא לכאו ותלמודו בידו ושמעתי שהיו אומרים הרוגי מלכות אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן מאן נינהו אילימא ר"ע וחבריו משום הרוגי מלכות ותו לא פשימא הבלאו הכי גמי אלא הרוגי לוד תניא אמר להן רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו 🤏 בני מהו שאמר הכתוב דצדקה תרומם גוי וחסד לאומים חמאת נענה רבי אליעזר ואמר צדקה תרומם גוי אלו ישראל דכתיב ₪ומי כעמך ישראל משום דכתי שם נותנו גוי אחד בארץ וחסד לאומים חמאת כל צדקה וחסד שאומות עובדי כוכבים עושין חמא הוא להן ישאינם עושין אלא להתגדל בו כמו שנאמר ידי להוון מהקרבין ניחוחין לאלהה שמיא ומצליין לחיי מלכא ובנוהי ודעביד הכי לאו צדקה גמורה היא יוהתניא האומר סלע (3) זה לצדקה בשביל שיחיו בני ובשביל שאזכה לעולם הבא הרי זה צדיק גמור לא קשיא כאן בישראל כאן בעובד כוכבים נענה רבי יהושע ואמר צדקה תרומם גוי

אלו ישראל דכתיב ומי כעמך ישראל גוי אחד וחסד לאומים חמאת כל צדקה וחסד שאומות עובדי כוכבים עושין חמא הוא להן שאין עושין אלא כדי שתמשך מלכותן שנאמר ולהן מלכא מלכי ישפר עליך וחשיך בצדקה פרוק ועויתך במיחן עניין הן תהוי ארכא לשלותיך וגו' נענה רבן גמליאל ואמר צדקה תרומם הבא שיוין גוי אלו ישראל דכתיב ומי כעמך ישראל [וגו'] וחסד לאומים חמאת כל צדקה וחסד שעכו"ם עושין חמא הוא להן שאין עושיו אלא להתיהר בו ®וכל המתיהר נופל בגיהנם שנאמר ₪ זד יהיר לץ שמו עושה בעברת זדון ואין עברה אלא גיהנם שנאמר ∞ יום עברה היום ההוא אמר רבן גמליאל עדיין אנו צריכין למודעי רבי אליעזר המודעי אומר צדקה תרומם גוי אלו ישראל דכתיב ומי כעמד ישראל גוי אחד וחסד לאומים חמאת כל צדקה וחסד שעכו"ם עושין חמא הוא להן שאין עושין אלא לחרף אותנו בו שנאמר יויבא ויעש ה' כאשר דבר כי חמאתם לה' ולא שמעתם בקולו והיה לכם הדבר הזה נענה רבי נחוניא בן הקנה ואמר צדקה תרומם גוי וחסד לישראל ולאומים חמאת אמר להם רבז יוחנז בן זכאי לתלמידיו נראין דברי רבי נחוניא בן הקנה מדברי ומדבריכם לפי שהוא נותן צדקה וחסר לישראל ולעכו"ם חמאת מכלל דהוא נמי אמר מאי היא דתניא אמר להם רבן יוהגן בן זכאי כשם שהחמאת מכפרת על ישראל כך צדקה מכפרת על אומות העולם: איפרא הורמיז א'מיה דשבור מלכא שדרה ארבע מאה דינרי לקמיה דרבי אמי ולא קבלינהו (ג) שדרינהו קמיה דרבא יוקבלינהו משום שלום מלכות שמע רבי אמי איקפד אמר לית ליה 🤉 ביבש קצירה תשברנה נשים באות מאירות אותה ורבא משום שלום מלכות ורבי אמי גמי משום שלום מלכות יראיבעי ליה למפלגינהו לעניי עובדי כוכבים ורבא גמי לעניי עובדי כוכבים יהבינהו ור' אמי דאיקפד הוא הפורים

> אבל הרבה אומות אין עושין אלא לצורך עצמן ולא לשם שמים ומשום הכי דלא עבדיתו צדקה כר: ויבא ויעש וגו' כי האי נונא מחרפין אותן. ור' נחוניא דריש הכי צדקה תרומם ישראל וחסד דמשים צדקה וחסד לישראל. וכל מה שאמרו הרבה אומות עושין חטאת הוא להן מכלל דהא ריב"ז דריש האי קרא כשם שחטאת קרבן חטאת מכפר על ישראל: לקמיה דר' אמי יהרי גבאי ליתנם לצדקה: איקפד על רבא דקבלינהו: אמר לית ליה לרבא ביבש קצירה תשבונה. כלומר כעין שהקציר מבושל יפה משברין אותו כך כשימלא ספקם ומגרש אותם מחטאתם תשבר זרועם נשים באות מאירות כגון אריתי מוו

שאפיי הנשים (איו) יכוליו למשול בם והיכי עביר רבא דקביל צדקה מהן להימשין מלכותן בזכות הצדקה: ור׳ אמי דאקפד
ה. אם דאקפד המה הם מיוחדים מלל עשה הל הלולים במו מיוחדים או שהיה להימשין מלכותן בזכות הצדקה: ור׳ אמי דאקפד אחדר. מתה הם מיוחדים מלל מעוס מה של הלו למוס למו שלמו למיוחדים או שהיה במיוחדים או משה משה במיוחדים או במיוחדים או משה במיוחדים או משה במיוחדים או במיוחדים או משה במיוחדים אותרים או משה במיוחדים או משה במיוחדים אותרים הוצרים מנת מתפקפו מן המנים בדרקים שמים מתן וחדרים מהייבן. בדר צריך עץ דרייבי מנת פירות משני הרוקים אן מיים הם לשני רוקים אן מיים הם לשני הבי אין הייבי מתם מיים בדר צריך עץ דרייבי מנת פירות משני הבי היים לעלור וימים וביים קיהן. בית הוצרים מנת פישי יה, היין החדרים מהיים ביתים לחדרים ביתים לחדרים ביתים לחדרים ביתים בית

הנהות הכ"ח

צב בדמיים מייח הלכה

סימן רנד סעיף ב:

ול) גמרא כי הל דרב יוסף בריה דר' יהושע: (כ) שם סלע זו לצדקה: ב) שם שדרמינהו קמי לרכל: (ד) תום׳ ד"ה ויכל נרחה למקנא להקב"ה:

רבינו גרשום

אינו יודע למי נותנה. אפוקי ממר עוקבא רדשא של עני העני לא היה יודע מי נתנה שם עני נטלה. נוטלה העני ראינו יודע ממי ומלה אפוקי דר׳ אבא דצייו^ו ומפשילו ושקל. עני היה יודע ממי נוטל ור׳ אבא אינו יודע ארנקי של צדקה ולא אשתו בדבר מצוה. עונה: אלא א"כ ממונה

יהיה יודע לבדוק למי

לא] מצינן למשכח

וחו כל שכנגד וקניו

. שהן עליונים בעולם הזה

ובאר שנים ומסרו עצמו

והצילו את כולם על ידן: כאן בישראל, ודאי

בו לשמים לשם מצוה

עין משפמ נר מצוה צד א מיי פ"ח מהלי

צה בגדמיי כ"ל מהלי הלכה א סמג עשין פב מוש"ע ח"מ סי קעה סעיף צו המיי שם פ"ל הל ה

סט מוש"ע שם סעיף הלכה ע סמג שם

טוש"ע ח"מ סי' קעג סעיף צמ מ מיי שם הלי ה מי העל סעיף ג: טוש"ע ה"מ סי קעב מוש"ע שם מ"ג:

רבינו נרשום א סיימוה קמיה. כוכבים דאיז להם זכות חשמונים היה: כמקום אינו מייתר כלום: אם צשה כה דירה: פיס': אמות לזה שאמרו בחצר זרץ משל פתחים דלכל אמות לפרק משאו. אמה דמטי לפתחים ח׳ לחלום חי (חלקים) והיינו הפתח שלו: אמר רב תונא חצר מחחלכת להם אביהו לוה בית אחד אחד של פתח אחד ולפני בחים הללו היתה חצר. פתחיה חה שיש לו ב׳ אחדונים ורכול כי ידוח וכו פתח אחד נוטל שליש דלפי שיש חוקה לזה טפי: ורב חסדא אמר ד' אמות לכל פתח ופתח. נוטל ח' אמות כאורך החצר כנגד ח' אמות של פירא דסופלי אם הגיעם חצר אתרת גדולה וכתון דסופלי חפירה שמשימיו מאכל בהמה והגיע ליורש אחד אותה פירא דסופלי. נעשה פתח ודרד לאותר רוח: אלא שלא ייחד אביהן פתח. לאותה חפירא דסופלי: אבל

וכר׳. ל״א אם יש לאחד

מן השותפים פירות

דסופלי חריץ שמשימין בו

דיש לו ליטול לפי חזקה דאית ליה בתוך החצר. למורי הרב: (מכאן שייך לעיב:) אכסדרה גג מקורה הקבוע על די קונדסין ופתוחה מכל צדריה ואינה עשויה אלא לצל בעלמא כשחולקין את החצר למי שיגיע לו האכסדרה אין נוטל ד' אמות חנץ

'ארמדרה ראו לתחם דמטמא מאל אמרו דוומל ד' אמוח כונד פחתו בחצר כדי עבודת הפתח לפרק משאו מעל גבי בהמתו

דדא סיימוה קמיה. דר׳ אמי דלעניי עובדי כוכבים חלקן רבא והגך דאמרן לעיל (דף ת.) דשדרה נמי איפרא הורמיז למצוה רבה משום שלום מלכות נמי קבלינהו ולא אפשר ליה לחלקן לעניי עובדי כוכבים דאסור לגנוב דעת הבריות ואפילו דעתו של עובד כוכבים אבל במעות המתחלקות לעניים אין גניבת דעת דאינהו נמי ידעי שישראל רגילים לפרנס עניי עובדי כוכבים כדאמרי׳ במס' גיטין (דף 60.) מפרנסין ה ולשיל בן. עניי עובדי כוכבים עם עניי ישראל מפני דרכי שלום: אתה אמרת בוי. מחורתך למדנו לפיכך נברא אדם יחידי לומר לך כל המקיים נפש אחת ומישראלן כאילו קיים העולם

השותפין פרק ראשון בבא בתרא

ולא את השדה עד שיהיה בה מי קבין וכוי. אף על גב דבכל דהו מקרי שדה כדאמרינן בפרק האומר בקידושין (דף מא.) אין לי (ג) אלא בית כור זרע חומר שעורים מנין לרבות סאה וחלי סאה מרקב וחצי מרקב מ"ל שדה מ"מ אינו חשוב לטרוח לחרוש ולזרוע בפחות מט' קבין והא דאמר בסוף כחובות (דף קיב.) אמר ההוא מינא לר' חנינא יאות משבחיתו (ד) בארעייכו בית סאה הניח לי אבא ממנה משח [ממנה חמר] ממנה עיבור ממנה קטנית כו' התם היה במקום שמתברך ביותר:

דלא סיימוה המיה תניא אמרו עליו על בנימין הצדיק שהיה ממונה על קופה של צדקה פעם אחת באתה אשה לפניו בשני בצורת אמרה לו רבי פרנסני אמר לה העבודה שאין בקופה של צדקה כלום אמרה לו רבי אם איז אתה מפרנסני הרי אשה ושבטה בניה מתים טמד ופרנסה משלו לימים חלה ונטה למות אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע אתה אמרת שיכל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא ובנימין הצדיק שהחיה אשה ושבעה בניה ימות בשנים מוטמות הללו מיד קרעו לו גזר דינו תנא הוסיפו לו עשרים ושתים שנה על שנותיו ת"ר 9 מעשה במונבז המלך שבזבז אוצרותיו ואוצרות אבותיו בשני בצורת וחברו עליו

אחיו ובית אביו ואמרו לו אבותיך גנזו והוסיפו על של אבותם ואתה מכזבום אמר להם אבותי גנוו למטה ואני גנותי למעלה שנאמר ∞אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף אבותי גנזו במקום שהיד שולמת בו ואני גנותי במקום שאיז היד שולמת בו שנאמר -2 צדק ומשפט מכון כסאך אבותי גנזו דבר שאין עושה פירות ואני גנזתי דבר שעושה פירות שנאמר ם אמרו צדיק כי מוב כי פרי מעלליהם יאכלו אבותי גנזו [אוצרות] ממון ואני גנותי אוצרות נפשות שנאמר הפרי צדיק עץ חיים ולוקח נפשות חכם אבותי גנזו לאחרים ואני גנזתי לעצמי שנאמר הולד תהיה צדקה אבותי גנזו לעולם הזה ואני גנותי לעולם הבא שנאמר והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך: ואם קנה כה בית דירה הרי הוא כאנשי העיר: מתניתין דלא כרשב"ג דתניא רבו שמעון ב"ג אומר אם קנה בה קרקע כל שהוא הרי הוא כאנשי העיר והא תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר אם קנה שם קרקע הראויה לבית דירה הרי הוא כאנשי העיר תרי תנאי ואליבא דרבז שמעוז בן גמליאל: מתני' פיאין חולקין את החצר עד שיהא ארבע אמות לזה וארבט אמות לזה יולא את השרה עד שיהא בה יותשעה קבין לזה ותשעה קבין לזה ר' יהודה אומר עד שיהא בה תשעת חציי קבין לזה ותשעת חציי קבין לזה יולא את הגינה עד שיהא בה חצי קב לזה וחצי קב לזה ר' עקיבא אומר בית רובע יולא את המרקלין ולא את המורן ולא את השובך ולא את המלית ולא את המרחץ ולא את בית הבד ולא את בית השלחין עד שיהא בהן כדי לזה וכדי לזה יזה הכלל כל שיחלק ושמו עליו חולקין ואם לאו אין חולקין יאימתי בזמן שאין שניהם רוצים יאבל בזמו ששניהם רוצים אפי' פחות מכאן יחלוקו יחוכתבי הקדש אע"פ ששניהם רוצים לא פחה חולקין בשוה. יחלוכו: גמ' א"ר אסי א"ר יוחגן "ארבע אמות שאמרו חוץ משל פתחים תניא נמי הכי אין חולקים את החצר עד שיהא בה שמונה אמות לזה ושמונה אמות לזה והא אנו תנו ארבט אמות לזה וארבע אמות לזה אלא ש"מ הפחח כלופר דלא שימי כדרבי אםי שמט מינה ואיכא דרמי להן מירמא תנז איז חולקיז את החצר טד שיהא בה ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה והתניא שמונה אמות לזה ושמונה אמות לזה א"ר אסי אמר ר' יוהנו ארבע אמות שאמרו הוץ משל פתחים "אמר רב הונא חצר מתחלקת לפי פתחיה ורב חסרא אמר ינותנין ארבע אמות לכל פתח ופתח והשאר חולקין בשוה תניא כוותיה דרב חסדא יפתחים שבחצר יש להן ארבע אמות היה לזה פתח אחד ולזה שני פתחים זה שיש לו פתח אחד נומל ארבע אמות וזה שיש לו שני פתחים נוטל שמונה אמות והשאר חולקין בשוה היה לזה פתח רחב שמונה אמות אמות לכל רוח ליכנס נוטל שמונה אמות כנגד הפתח וארבע אמות בחצר ארבע אמות בחצר מאי עבידתייהו אמר אביי "הכי קאמר נומל שמונה אמות באורד החצר וארכע אמות ברוחב החצר אמר אמימר "האי פירא דסופלי יש לו ארבט אמות לכל רוח ורוח יולא אמרו אלא דלא מייחד ליה פתחא אבל

ם [מוס' פאה פ"ר], ג) [לעיל ב:] סוכה ג:, ון [פוכה ג:]: מלא וכחיב (בראשים ד) חול דמי

הנהות הכ"ח

אחיר דמו ודם זרעיותיו אף כשאתה

משמים נשחף

ದ್ರಾಧ್ಯ

הלדה

מדיט ומסמכל למטה:

והקרן קיים לעוה"ב

כפאד. גניותו מחת מכוו

קרא: כותנר' מרקדין ומורן.

מיני פלטין: בית השלחין. מתוך

שים לו מעיין ובידו להשקוחו חדיר

אם אין בו ט׳ קבין זורעין בו

שאר זרעים לפיכך אפילו בפחות

בפחות מכאן יחלוקו. משום דבעי

לשחר תשמישין:

לו שני פתחים לחצר ולבית השני

אין פתוח לחלר אלא פתח אחד

וחולה נכסיו על פיו ונותן האחד

לראובן בנו והשני לשמעון וחצר לא

חילה אם באו לחלוק את החלר

מקיים דמי אחיך עמך מעלה עליך וא) רש"י ל"ה אפיי וכוי חייו וחיי זרעיותיו שמדה טובה מרובה ממדת פורענות: מוגבז ב) ד"ה נותן לכל פחח ד' המדך. בנה של הילני המלכה מזרע המשמונלים: כשאמת מארץ תצמח. מנגלו והרוחב כפי רוחב ברוחב החלר נמחה וחח"כ גמול: נשקף. מביט כמו נשקפה אמות באוכר החלכ דהיינו ותייבב (שופטים ה) כלומר זכות הלדקה מ״ל: מו תומ׳ ל״ה ולם וכו׳ אין לי אלא זרע מכון חומר שעורים בחמשים הכסה: (במקום) [דבר] שעושה פירות. והפירות אוכל בחייו שנאמר כי פרי ור ומיכמ ופלי ספה 7"82 (7) מעלליהם יחכלו: אוצרות נפשות. שנאמר ולוחת נפשות חכם בהאי

> תורה אור השלם ו) אַמַת מַאָרֵץ תִּצְמָח וצרק משפים נשקף: ותהלים פה. יכו

כ) צָרֶק וּמִשְׁפָּמ מָכוּוּן מכאן יש בו דין חלוקה: אפילו נסאַר חַמַר יקדמו פניד: [תהלים פמ, מו

למיתני ובכתבי ההדש אע"פ ששניהם רולים לא יחלוקו תני רישא (א): בתבי ם אמרו צדיק כי מוב פי פרי מעלליהם יאכלו: [ישעה ג.י] ההדש. כ"ד ספרים והיו רגילים לכותבן בגליון כס"ת שלנו לפיכך פרי צדיק עץ חיים כ גנאי הדבר לחתכו: גמ' חוץ לקַח נָפַשׁוֹת חַכַם:

משל פתחים. חלר של שניהס ה) השב חשיב לו את שני בתים פתוחין לתוכה ולפני העבום כבוא השמש הפתח ארבע אמות נורך הבית הן לפרה משאו מעל חמורו וחוץ ד תהנה צרקה לפגי מאותן ד' אמות לריך שיהא ארבע אלהיף: ודברים כד. יגו ממום אז יבקע כשחר אורד (מתחלכת לפתחי . סימה לו מלר אַרֻכָּתְּךּ מְתַּרָה תִּצְמָּח ובה שני בתים ואחד מהן פתוחין הלה לפניד צרקד

בכוד יי יאספד: [ישעיה נה, ח

ליקומי רש"י

תחילת לקוטי רש"י ששייך זה שיש לו שני פתחים נוטל שני הקדש. כגון מורה חלקים בחלר ואחיו נוטל חלק אחד: נותן לכל פתח (ב) ד' אמות. כרומכ מטר.ז. ספר תורה שהוא החלר להלן מן הפחח כנגד הרוחב כפי רוחב הפתח: נומד שמונה אמות. כס"ת (לעיל ג.). חצר מתחלכת לפי דהיינו כנגד רוחב הפתח וארבע אמות ברוחב החלר להלו מו הפחח: האי פירא דמופלי. מי שיש נו מסירה בחלר שנותניו בה גרעיני בתים הטנים וזה נטל ממרים למחכל בהמה יש לו חרבע אמות בחלר לכל סביבותיה: שנטל שלשה במים החטנים מייחד ליה פיתחא. שלה לו פתח אצל חפירה אלא דרך רביע לפי שהחלר פחם ביתו שהוא יוצא ונכנס בו היה לו דרך לנאת לחזר ולילך אחר החפירה שלפני סוף ביתו ומשתמש:

ורב חמדא אמר. חין צריר ליתו לכל פתח חלח מ כנגדן מן הפסח והלאה ורסבן ברוסב הפסח ואפילו הוא רסב י" אמום נועל ד" אמום נמשך וכנגד כל רסבו לסרק משאו בחאי חצר גוטל ד" אמות לכל רוח של חריץ זו כלומר כשיעור תשמיש ועבודת טלטול החריץ לבד החלוקה שחולקין בשווה סוכה ג:]. פירא דסופלי. חפירה העשויה להטיל שם גרעיני חמרים למחכל בהמוח וקירושין עג:ן. שוחה עמוקה ושם היו ומחיו גרעוני החמרים לחכול השוורים. פירא. שוחה כמו פירא דכוורי במס' חענית (כד.) [עירובין כו.].

סים

בתני ד׳ אמות דאינו רוצה ללכלך ולטנף ביתו מובל בהמתו אבל הכא באכטדרה זו הואיל שאין לה דפנות סביב אפשר לו דעייל באכסדרה זו (ובר כי רב שלומרין שם תלמידים שיש לה ג׳ דפנות) ומפרק דכלאו הכי גמי מטונפות מן הזבלים ומן הגשמים ולהכי אין צריכין רי אמות: באכסדרה דבי רב שלומרין בה תלמידן שיש לה ג' דפנות עד הסכך (נפי) הדופן רביעית אינה מגעת לסכך משום שירא אורה ופתח אותה אכסרה יש לו ד' אמות ומקשיבן אכסדרה דבי רב שלומרין ביש לה ג' דפנות עד הסכך (נפי) הדופן רביעית אינה מגעת לסכך משום שירא אורה ופתח אותה מקורין קלושט"ר ופתח באמצעיות אותה מחיצה נמוכה ובועין עליה על פני כולה חלונות גדולות על גבי פצימין כעין אותם שקורין קלושט"ר ופתח אותה מחיצה נמוכה ולאותו פתח יש לו ד' אמות אות של גב דיש הרבה סביב חלונות אבל לא לאכסדר: השומדת על קונדסין. (כלומר) בית שער יש לו די אמות במברי מרפסת היינו עלייה שיש לה ד' פתחים או יותר בשורה אחת ועושין לפניהם נסר ארוך שרו את כאב אות היה בתורות האת היה את היה היה את היה אין היה אין להם בחצר אלא די אמות שלפני מה הסולם שכולם יוצאין באותו פחה לול של תרנגולים. אורבה של עלייה שמשימק דרך אותה אורבה תרנגולין לעליית כלומר בל גלרון לעליית כלומר אמון בל היה שמשימק דרך אותה אורבה תרנגולין לעליית כלומר אמון בל אין לאומן היורשין בית שחציו מקורה וחציו אינו מקורה היה אותו הצי מנות בחצר במו לפחה דליכא התם משום פריקת משרי שהתרנגול מטפס ועולה (ניסרין). יש לו לאחד מקורה אותו לוא אינו נוטל די אמות בחצר או דילמא כיון דיש לו די מחוד משרי מקורה ואין לו די אמות בחצר או דילמא כיון דיש לו די מחוד משרי משרי מקורה יכול לפרק משאו באותו צד שאינו מקורה ואין לו די אמות בחצר או דילמא כיון דיש לו די מחיצות ופתח כשאר בית אנים שחציו אינו מקורה יכול לפרק משאו באותו צד שאינו מקורה ואין לו די אמות בחצר או דילמא כיון דיש לו די מחיצות הפתח להיה שלו די אמות בחצר אותו לו ביו מחוד מהיה אותו הצי לו היה אותו הצי לו ליים לו היה שלו ביותר לו היה שלו היה שלו היה שלו היה שלו לו ביותר מהיה שלו היה את היה היה אתות הוצר מהות היה שלו היה אתות היה שלו היה שלום היה שלו היה שלו היה שלו היה שלו היה שלום היה שלו היה שלות היה שלו היה בתור היה שלו היה את היה את היה שלו היה היה ש פתחו מיכן ולפותחו למברי שאתורי ביתו: בני מבור. שנכשיו רוצה לפתות פתחו לשם יכולין לעכבו לצאת ולבוא דרך מבואן הואל רצד עתה לא הוחזק באותו מבוי או לא. ותו בצא מיניה אכסניא. אנסנאין של מלך שעוברין בעיר ומהלקין אותן בבחי העיר ליתן להם לינה ופרנסה השתא בעי לפי בני מבוי שיש להם בתים לכל בית מחלקים או לפי פתחיה מוחלק. שאם היו בבית ב" פתחים שיתנו לו ב" חלקים מן האכסנאין שיעור שני בתים : זבל שבחצר לפי פתחיק מתחלק. שאם היו בבית ב" פתחים שיתנו לו ב" חלקים מן אחר פתח אי שמוציאין זבל ובאו לחלקן זה של שני פתחים נוטל פי שנים וחלק שלישי [נוטל האחר] לפי שיעור הפתחים היו מוציאים הובל: לסתום כנגד פתחו. שכשם שיש לו לפתח די אמות בחצר כך יש לו לכל פתח חצר די אמות במברי חה בקש לסתום הקיפן כגדר בני מבוי שכנין מעכבין עליו שמרבה עליהן את הדרך להקיף אותו סתום (מבוי): ה' חצרות זו בצד זו הפתוחות למבוי אותה הסמוכה לרשות הרבים קרויה חיצונה ואותה שבסוף המברי מצד אחר קרויה פנימית כולן הדי משתמשות עם חיצונית. כלומר דיש לטילן רשות לעבור לפני פתח החיצונה והחיצונה משתמשת לעצמה. שרשאה לסתום כנגד פתחה הדי אמות ולהשתמש בתוכן. והם. הני השאר משתמשות עם חשניה שעוברין לפני פתחיה ושניה משתמשת לעצמה. שרשאה לסתום די אמות נגד פתחה ומשתמשת עם החיצונה שמקפת די אמות ויוצאה לחוץ. נמצאת הפנימית שבמברי שהיא משחמשי עם כולן שעוברת עליהן ומשתמשת לעצמה קשיא לרב הונא:

המוה המיוה – because they did not complete [the account of the incident before him. R' Ami was not informed that Rava had distributed the funds to non-Jewish poor, and so he voiced his objections. Rava, however, acted properly, since he was compelled to accept the donation in order to avoid offending the

The Gemara relates how charity gives life to the donor: תניא – It was taught in a Baraisa: אַמָרוּ עַלָּיוּ עַל בְּנִיְמִין הַצְּדִיק – THEY RELATED the following story ABOUT BENJAMIN THE RIGH-TEOUS, שהיה ממונה על קופה של צרקה - WHO WAS APPOINTED administrator OVER THE communal CHARITY FUND. בצוֹרֶת בּשְׁנִי בְּשְׁנִי בְּשְׁנֵי בְצוֹרֶת – ONCE, DURING YEARS OF FAMINE, A WOMAN CAME BEFORE [BENJAMIN] and requested assistance. אמרה לו רבי פרנסני – SHE SAID TO HIM: MY MASTER, SUSTAIN ME!

Benjamin the Righteous replied:

אמר לה העבורה – [BENJAMIN] SAID TO [THE WOMAN]: I swear by THE Holy Temple SERVICE^[2] שאין בקופה של צדקה כלום – THAT THERE IS NOTHING IN THE CHARITY FUND for me to distribute to

The woman recounted her desperate plight:

י אמרה מפרנסני – [THE WOMAN] SAID TO [BENJAMIN]: MY MASTER, IF YOU DO NOT SUSTAIN ME, הַרי אָשָׁה בניה מתים – A WOMAN AND HER SEVEN SONS WILL PERISH! עמַר וּפְרָנְסָה מְשֵׁלוֹ – Moved by the woman's plea, [BENJAMIN] ROSE AND PROVIDED HER WITH SUSTENANCE FROM HIS own funds.[3

Benjamin's selfless act of charity rebounded to sustain him as

הונטה למות – AFTER A TIME [BENJAMIN] TOOK ILL AND WAS CLOSE TO DYING. אָמָרוּ מַלְאָכִי הַשֶּׁרֶת לְפַנֵי הַקָּרוֹשׁ בַּרוּךְ הוֹא – THE MINISTERING ANGELS thereupon SAID TO THE HOLY ONE, BLESSED IS HE: רבונו של עולם – MASTER OF THE UNIVERSE! אָתָה אָמַרָתָּ כָּל הַמְקַיֵּים נָפָשׁ אָחַת מִיִשְׁרָאֵל – YOU HAVE SAID^[4] that ONE WHO PRESERVES ONE JEWISH SOUL בְּאִילוּ קְיֵים עוֹלָם מָלֵא – IS regarded AS IF HE PRESERVED AN ENTIRE WORLD, [5] וֹבְנֵימִין הַצַּדִּיק בניה בניה – AND BENJAMIN THE RIGHTEOUS, WHO PRESERVED A WOMAN AND HER SEVEN SONS during a famine, ימות בְּשָׁנִים מועטות הַלְּלוּ – SHOULD DIE AFTER THESE FEW YEARS on earth?!

The angels were persuasive:

מיד קרעו לו גזר דינו – IMMEDIATELY upon hearing this argument [THE HEAVENLY COURT] TORE UP [BENJAMIN'S] DECREE, and in the merit of his charity he was spared.

A second Baraisa relates the extent of Benjamin's reward: על שנותיו שנה על שנותיו – It was taught in a Baraisa: [THE HEAVENLY COURT] ADDED TWENTY-TWO YEARS TO HIS LIFETIME in the merit of this single act of charity.

The Gemara relates the transcendent qualities of charity: תנו רבנן – The Rabbis taught in a Baraisa: מַעשה במוּנְבֵּו הַמֶּלֶךְ - There was once AN EPISODE INVOLVING KING MUNBAZ, [6] ישבובו אוצרות אבותיו אבותיו – IN WHICH HE DEPLETED HIS TREASURIES AND THE TREASURIES OF HIS FOREBEARS - to feed the poor DURING YEARS OF FAMINE. וְחַבְּרוֹ עַלְיוֹי ובית אבין – AND HIS BROTHERS AND HIS FATHER'S FAMILY BANDED TOGETHER AGAINST HIM אמרו לו – AND SAID TO HIM in protest: אבותם על של אבותם – YOUR FATHERS HOARDED their wealth, AND ADDED TO the fortune OF THEIR FOREFATHERS. ואתה מבובום – AND YOU, instead of increasing the family riches, ARE LIBERALLY EXPENDING THEM! Why are you destroying the work of generations?

Munbaz replied by enumerating various advantages of giving charity over hoarding wealth:

אַמֵר לָהֵם אַבוֹתֵי נָנְווּ לְמֵטָה – [MUNBAZ] SAID TO [HIS FAMILY]: MY FATHERS HOARDED wealth BELOW on the earth, וַאַנִי גָנוְתִּי לְמֵעֶלָה - BUT by giving charity I HAVE HOARDED merit ABOVE in Heaven, ישנאמר: "אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף." – AS IT IS STATED:[7] IWHENI TRUTH WILL SPROUT FROM THE EARTH. CHARITY WILL GAZE DOWN FROM HEAVEN [8]

Munbaz replied further:

אבותי גנוו במקום שהיד שולטת בו – MY FATHERS HOARDED their wealth in an insecure place,[9] וַאַנִי גָּנַזְתִּי בִּמָּקוֹם שֶאֵין הַיָּד שׁוֹלֶטֶת 12 - BUT I HAVE HOARDED my "wealth" IN A SECURE PLACE, בסאר" – אנאמר: עברק ומשפט מכון בסאר" – AS IT IS STATED:[10] CHARITY AND JUSTICE ARE YOUR THRONE'S FOUNDATION.[11]

Munbaz said further:

שות עושה פירות – אבותי גנוו דבר שאין עושה פירות – MY FATHERS HOARDED SOMETHING THAT DOES NOT PRODUCE FRUITS,[12] ואני גנותי דבר שעושה פירות – BUT I HAVE HOARDED SOMETHING THAT DOES PRODUCE FRUITS. שַנאמר: ,,אמרוּ צדיק בּי־טוֹב בּי־פרי מעלליהם "אבלן – AS IT IS STATED:[13] SAY OF THE RIGHTEOUS MAN THAT IT

NOTES

- 1. Above (8a), when Ifra Hurmiz contributed money for the redemption of captives, Ray Yosef was compelled to use the money to redeem only Jewish captives (and thereby enhance her merit), for she expected him to do so and he was not allowed to deceive her (see above, 8b note 2). Here, however, Rava was permitted to disburse Ifra's charity donation to non-Jewish paupers. For since Jews customarily distributed charity to gentiles for purposes of maintaining peaceful relations (see Gittin 61a), Ifra fully expected Rava to follow suit, and so he did not deceive her in any way (Rashi).
- 2. It was a common practice in those times that when swearing, one mentioned the Holy Temple or something connected to it, instead of mentioning the name of God (see also Kiddushin 71a; Tos. Yom Tov to Kesubos 2:9)
- 3. Benjamin did not realize initially that the woman's situation was critical, and therefore held back his limited resources for himself. in accordance with halachah. Had he appreciated the extent of her difficulty, he would have channeled his donation through the communal charity fund, so as not to cause her embarrassment (see 10b above) [Maharsha]
- 4. I.e. from Your Torah we have learned (Rashi).
- 5. The Mishnah (Sanhedrin 37a) states that God initially created a solitary human being (Adam) to teach that preserving a single Jew's life is tantamount to preserving an entire world. For God told Cain after he killed his brother Abel (Genesis 4:10): The voice of your brother's bloods

- cry out to me; and the Mishnah (ibid.) interprets the plural bloods to mean Abel's blood and the blood of his unborn descendants. Thus, if a murderer is condemned for destroying future generations, then certainly one who preserves a life is regarded as preserving all of that person's unborn progeny – for God rewards good more abundantly than He punishes evil (Rashi).
- 6. One of the Hasmonean kings, he was a son of Queen Helene (Rashi). Maharsha, however, cites a Midrash that identifies Munbaz as a gentile king who converted to Judaism.
- 8. When the Jews are observing the mitzvos, then the merit of their charitable deeds — which abides in Heaven — will gaze down to bestow
- 9. Literally: a place that the hand (of others) controls. I.e. no one's fortune is perfectly safe from loss or destruction in this world.
- 11. I.e. the merit of my charitable deeds is concealed under the foundation of God's throne - a most secure repository (Rashi).
- 12. I.e. the wealth they hoarded did not produce any fruits from which they could benefit (see Rashi).
- 13. Isaiah 3:10. Here and in the next quoted verse Munbaz interprets the word "צְּדְקָה, righteous man, as צְדְקָה, charity.

הלכה מו:

הלכה א סמג עשין פב

צן המיי שם פ"ח הלי ה

טוש"ע ח"מ סי׳ קעג סעיף וסמג שם טוש"ע ח"מ סי קעת סעיף ג: קיב דמיי שם וסתג שם טוש"ע ח"מ סי העב

נוש"ע שם ס"ג:

כוכבים דאין להם זכות בכך: מונבו ממלכי קנה כה קרקע הראוי לבית דירה אע"פ שלא

המתח שלו: אמר רב לפי פתחיה. שאם הניח אחד של פתח אחד ולפני בתים הללו היתה חצר, מתחלקת אותה חצר לפי מתחיה מה שיש לו כ׳ החצר חה שאין לו אלא מחח אחד נוטל שליש דלפי שיש חוקה לוה טפי: ורב חסדא אמר ד׳ נוטל ח' אמות כאורך ברוחב החצר כנגד אלא (על) חי ברוחב ד': פירא דסופלי אם הגיעם אותה חצר היתה פירא מאכל בהמה והגיע ליורש

מן השותפים פירות

מי קבין וכוי. אף על גד דבכל דהו מקרי שדה כדאמרינן צו ו מיי שם הלי ד ממנ בפרה האומר בחידושיו (דף מא.) אין לי (ג) אלא בית כור זרע חומר צה ז ח מיי שם פ"ב שעורים מנין לרבות סאה וחצי סאה מרהב וחצי תרהב ת"ל שדה מ"מ אינו חשוב לטרוח לחרוש ולזרוע בפחות מט' קבין והא דאמר בסוף כתובות (דף קיב) אמר מינא לר' חנינא יאות משבחיתו מינח כר' חנינח יחות משבחיתו משף 6: (ד) בארעייכו בית סאה הנית לי קא ש ג מיי שם ה'י ב אבא ממנה משם וממנה סמרו ממנה עיבור ממנה הטנית כו' התם

אביהן פתח. לאותה חפירא דסופלי: אבל

דלא סיימוה קמיה. דר׳ אמי דלעניי עובדי כוכבים חלקן רבא והנך דאמרן לעיל (דף ה.) דשדרה נמי איפרא הורמיז למלוה רבה משום שלום צד א מיי פ"א מהלי ס (תומי פסה פיד). מלכות נמי קבלינהו ולח אפשר ליה לחלקן לעניי עובדי כוכבים דאסור לגנוב דעת הבריות ואפילו דעתו של עובד כוכבים אבל במעות הפידות ואפילו דעתו של עובד כוכבים אבל במעות הפידות הפידות להביד במידות המוכבים הבידות המוכבים ה התחחלקות לעניים אין גניבת דעת דאינהו נתי ידעי שישראל רגילים לפרנס עניי עובדי כוכבים כדאתרי׳ במס' גיטין (דף פא.) מפרנסין צה בגדורים יש מהלי עניי עובדי כוכבים עם עניי ישראל מפני דרכי שלום: אתה אמרת בו'. מחורתך למדנו לפיכך נברא אדם יחידי לומר לך כל המקיים נפש אחח [מישראל] כאילו קיים העולם

השותפין פרק ראשון בבא בתרא

דלא סיימוה קמיה תניא אמרו עליו על בנימין הצדיק שהיה ממונה על קופה של צדקה פעם אחת באתה אשה לפניו בשני בצורת אמרה לו רבי פרנסני אמר לה העבודה שאין בקופה של צדקה כלום אמרה לו רבי אם איז אתה מפרנסני הרי אשה ושבעה בניה מתים עמד ופרנסה משלו לימים חלה ונמה למות אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע אתה אמרת "מכל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא ובנימין הצדיק שהחיה אשה ושבעה בניה ימות בשנים מועמות הללו מיד קרעו לו גזר דינו תנא הוסיפו לו עשרים ושתים שנה על שנותיו

והקרן קיים לעוה"ב היה במקום שמתברך ביותר: והפירות אוכל בחייו שנאמר כי פרי ת"ר 9 מעשה במונבז המלך שבזבז אוצרותיו מעלליסם יאכלו: אוצרות נפשות. ואוצרות אבותיו בשני בצורת וחברו עליו שנאמר ולוקח נפשות חכם בהאי אחיו ובית אביו ואמרו לו אבותיד גנזו והוסיפו על של אבותם ואתה מתני" מרקדין ומורן. הרח: מבזבום אמר להם אבותי גנזו למטה ואני גנזתי למעלה שנאמר » אמת מיני פלטין: בית השלחין. מסוך שיש לו מעייו ובידו להשחוחו חדיר מארץ תצמח וצדק משמים נשקף אבותי גנזו במקום שהיד שולטת בו אם אין בו ט' קבין זורעין בו ואני גנותי במקום שאיז היד שולפת בו שנאמר -2 צדק ומשפט מכון כסאר שחר זרעים לפיכד חפילו בפחות אבותי גנזו דבר שאין עושה פירות ואני גנזתי דבר שעושה פירות שנאמר מכאן יש בו דין חלוקה: אפילו מאמרו צדיק כי מוב כי פרי מעלליהם יאכלו אבותי גנזו [אוצרות] ממון בפחות מכאן יחלוסו. משום דבעי ואני גנותי אוצרות נפשות שנאמר הפרי צדיק עץ חיים ולוקח נפשות חכם אמוח לוה שאמרו בחצר למיתני ובכתבי הקדש אע"פ ששניהם אבותי גנזו לאחרים ואני גנזתי לעצמי שנאמר הולך תהיה צדקה אבותי גנזו רולים לא יחלותו תני רישא (א): כתבי לעולם הזה ואני גנזתי לעולם הבא שנאמר והלך לפניך צדקך כבוד ה' ההדש. כ"ד ספרים והיו רגילים יאספך: ואם קנה בה בית דירה הרי הוא כאנשי העיר: מתניתיו דלא אמה דמטי לפתחים חי לכוחבן בגליון כס"ח שלנו לפיכך גנאי הדבר לחתכו: גמ' חוץ כרשב"ג דתניא רבן שמעון ב"ג אומר אם קנה בה קרקע כל שהוא הרי הוא משל פתחים. חלר של שניהם כאנשי העיר והא תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר אם קנה שם קרקע ה) השב חשיב לו את שני בתים פתוחיו לתוכה ולפני הראויה לבית דירה הרי הוא כאנשי העיר תרי תנאי ואליבא דרבן שמעון השבום בבוא השקש הפתח ארבע אמות צורך הבית בן גמליאל: כותני' יאין חולקין את החצר עד שיהא ארבע אמות לוה הן לפרק משאו מעל חמורו וחוץ וארבע אמות לזה יולא את השרה עד שיהא בה י תשעה קבין לזה ותשעה מאותן ד' אמות לריך שיהא ארבע סבין לזה ר' יהודה אומר עד שיהא בה תשעת חציי קבין לזה ותשעת חציי אמות לשאר תשמישין: חצר מתחלכת לפתחיי . סימה לו סנר קבין לזה דולא את הגינה עד שיהא בה חצי קב לזה וחצי קב לזה ר' ובה שני בתים ואחד מהן פתוחין עקיבא אומר בית רובע הולא את המרקלין ולא את המורן ולא את השובך לו שני פתחים לחצר ולבית השני ולא את הטלית ולא את המרחץ ולא את בית הבד ולא את בית השלחין אין פתוח לחלר אלא פתח אחד עד שיהא בהן כדי לזה וכדי לזה יזה הכלל כל שיחלק ושמו עליו חולקין וחולה נכסיו על פיו ונוחן האחד ואם לאו אין חולקין ® אימתי בזמן שאין שניהם רוצים 'אבל בזמן ששניהם לראובן בנו והשני לשמעון וחלר לא רוצים אפי פחות מכאן יחלוקו יחוכתבי הקדש אע"פ ששניהם רוצים לא חילה אם באו לחלות את החצר יחלוקו: גמ' א״ר אסי א״ר יוחנן "ארבע אמות שאמרו חוץ משל פתחים זה שיש לו שני פחחים נועל שני הקדש. כגון מוכה חלקים בחלר ואחיו נוטל חלק אחד: תניא נמי הכי אין חולקים את החצר עד שיהא בה שמונה אמות לזה נכיאים וכמוכים ושבת נותן לכל פתח (כ) ד' אמות. ברוחב קטר.) מפר מורה שהוא ושמונה אמות לזה והא אנז תנז ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה אלא ש"מ החצר להלן מן הפתח כנגד הרוחב כדרבי אסי שמע מינה ואיכא דרמי להו מירמא תנז איז חולקיז את החצר בגליון כפי רוחב הפתח: נומד שמונה אמות. עד שיהא בה ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה והתניא שמונה אמות דהיינו כנגד רוחב הפתח וארבע לזה ושמונה אמות לזה א"ר אסי אמר ר' יוחנן ארבע אמות שאמרו חוץ אמות ברוחב החלר להלו מו הפתח: משל פתחים "אמר רב הונא חצר מתחלקת לפי פתחיה ורב חסרא אמר האי פירא דסופלי. מי שיש נו 'נותנין ארבע אמות לכל פתח ופתח והשאר חולקין בשוה תניא כוותיה חפירה בחלר שנותניז בה גרעיני חמרים למאכל בהמה יש לו ארבע דרב חסרא יפתחים שבחצר יש להן ארבע אמות היה לזה פתח אחד ולזה שני פתחים זה שיש לו פתח אחד נוטל ארבע אמות וזה שיש לו שני פתחים אמות בחלר לכל סביבותיה: דלא מייחד דיה פיתחא. שלא סיס נוטל שמונה אמות והשאר חולקין בשוה היה לזה פתח רחב שמונה אמות אמות לכל רוח ליכנס לו פתח אצל חפירה אלא דרך נוטל שמונה אמות כנגד הפתח וארבע אמות בחצר ארבע אמות בחצר פתח ביתו שהוא יוצא ונכנס בו מאי עבידתייהו אמר אביי הכי קאמר נומל שמונה אמות באורך היה לו דרך לנאת לחצר ולילך אחר החצר וארבע אמות ברוחב החצר אמר אמימר "האי פירא דסופלי יש לו החפירה שלפני סוף ביחו ומשתמש: ארבע אמות לכל רוח ורוח יולא אמרן אלא דלא מייחד ליה פתחא

ח ומוכה ג:1: מלא וכתיב (בראשית ד) קול דמי

מומות הב"ח

אחיך דמו ודם זרעיותיו אף כשאתה

מקיים דמי אחיך עמך מעלה עליך

חייו וחיי זרעיוחיו שמדה טובה

מרובה ממדת פורענות: מוגבו

המדר. בנה של הילני המלכה מזרע

המשמונאים: בשאמת מארץ תצמח.

אף משמים נשקף הלדק לשלם

גמול: נשהת, מביט כמו נשהפה

ומייבב (שופטים ה) כלומר זכות

הצדחה מביט ומסחכל למטה:

מכון כפאך. גניותן תחת מכון

הכסח: (במהום) ודברו שעושה

פירות.

") ד"ה נותו לכל פתס ד" אחום באוכד הסלכ דהיינו המ"ל: (ג) תום' ל"ה חומר שעורים בחמשים זרתר כנ"ל ומיבת בית 7"82 (7)

חורה אור השלם א) אַטָּת מַאֶּרֶץ תִּצְטָּח [תהלים פה, יב]

ב) צדק ומשפט מכון בסאך חסד ואמת

תהלים פמ, מו] ט אמרו צדיק כי מוב ד) פָּרִי צַּדִּיק עֵץ חַיִּים

י אלהיד: ורטים כר, יגן אָז יָבֶּקַע כַּשַּׁחַר אוֹרֶךְּ הלד לפניד צרקד

ליכומי רש"י

תחילת לקוטי רש״י ששייו 'ס"ת ולעיל ג.ן. חצר זנטל שלשה במים הקטנים ציע לפי שהחלר עשוי

ריד לימו לכל פמח אלו מנגדו מו הפסס והלאה ודספו ברוחב הפסח ואפילו הוא רסב יי אמום נוטל די אמום נמטך וכנגד כל דספו לפרק משאו בהאי חצר בוטל די אמות לכל דרוח של חריץ זו כלומר כשיעור חשמיש ועבודת טלטול החריץ לבד החלוקה שחולקיו בשרוה וסוכה ג:ן, פירא דסופלי. חפירה העשויה להטיל שם גרעיני ממרים למאכל בהמות וקירושין ענ:ן. שוחה עמוקה ושם היו וניחיו נרנוניו החורים לחכול השוורים פירא. שוחה כתו פירה דבוורי בתם' מענים (כד.) ועירוביו בו.

ופתוחה מכל צדדיה ואינה עשויה אלא לצל בעלמא כשחולהיו את החצר למי שיגיע לו האכסדרה אין גוטל ד' אמות חוץ ארחדרה רמו לפחה דיוועמא מאי אמרו דוועל די אמוח רוגד פחחו בחצר כדי עבודת הפתח לפרק משאו מעל גבי בהמתו בתני די אמות דאינו רוצה ללכלך ולטנף כיתו מוכל בהמתו אבל **הכא** כאכסדרה זו הואיל שאין לת דפנות טביב אפשר לו דעייל כאכסדרה זו (דבי בי רב שלומדין שם תלמידים שיש לה ג' דפנות) ומפרק דבלאו הכי גמי מט להכי איז צריכיו ד׳ אמות. באכסדרה דבי רב שלומדיז בה תלמידיו שיש לה ג׳ דפנות עד הסכך (ופי) ודופן רביעית אינה מגעת לסכך משום שיהא אורה ופתח אותה אכסדרה יש לו ד׳ אמות ומקשינן אכסדרה דבי רב אידרונא חדר מעליא הוא ולא צריך אף על גב דיש הרבה סביב חלונות גדולות אבל לא לאכסדר׳ העומדת על קונדסין. (כלומר) בית שער יש לו ד' אמות במברי מרפסת היינו עלייה שיש לה ד' פתחים או יותר בשורה אחת ועושין לפניהם נסר ארוך שרופסין עליו יין ייש באין לארץ ולפני אותו כיול שש התרכםת כל אותן די פתחים של עלייה אין להם בחצר אלא די אבות שלפני פתח הסולם שכולם ייצאין באותו הולם יש פתח שנועל בעד המרפסת כל אותן די פתחים של עלייה אין להם בחצר אלא די אבות שלפני פתח הסולם שכולם ייצאין באותו היורשין שום פתח לשם אלא לול של תרגגלין משום הזקת אותו לול אינו נוטל די אמות בחצר כמו לפתח דליכא התם משום פריקת משוי שהתרגגול מטפס ועולה (ניסרין). יש לו לאחד מן היורשין בית שחציו מקודה אינו מקודה. מ ומריי כיוו דחציו אינו מקורה יכול לפרק משאו באותו צד שאינו מקורה ואיז לו ד' אמות בחצר או דילמא כיון דיש לו ד' מחוב משאר בית אעיפ שחציו אינו מקורה יש לו ד' אמות: לא מיבעיא. היכא דהוה אותו הצי (קורה) [קירוי] כלפי מנים הבית כלות לאחורי הבית והא דאינו מקורה ממה לתציד דאיכא פתח בית הפתוח לחצר דאינו נוטל די אמות בחצר מתוך דהכא מצי לפויק משאו בהאי חצי ראינו מקורה שממוך לחצר דאניא פתח בית הפתוח לחצר דאינו נוטל די אמות בתצי מאחורי הבית השה מבית הפתח למבוי אחר. שאם היה פתחו פתח מבית משום דיכול להכנים באותו חצי שאחורי הכותל שאינו מקורה ומפרק שם לחצר: פתחו למבוי אחר. שאם היה פתחו פתח מבוי ההאחרי פתחו איכא מבוי אחר אותן מיכו ולפותחו למכוי שאחורי ביתו: בני מכוי. שעכשיו רוצה לפתוח פתחו לשם יכולין לעכבו לצאת ולבוא דרך מבואן הואיל ועד עתה לא הוחזק באותו מבוי או לא. ותו בעא מיניה אכסניא. אכסנאין של מלך שעוברין בעיר ומחלקין אותן בבתי העיו יתן להם לינה ופרוסה השתא בעי לפי בני מבוי שיש להם בתים לכל בית מחלקים או לפי פתחיה מחלקים שאם יש בבית בי פתחים שיהנו לו בי חלקים מן האכסנאין שיעור שני בתים: זבל שבחצר לפי פתחים מתחלק. שאם היו בבית בי פתחים ולביו מתר פתח אי שמוציאיז זכל ובאו לחלקו זה של שני פתחים נוטל פי שנים וחלק שלישי ננוטל האחרן לפי שיצור הפתחים היו מרציאים הובל : לסתום כנגד פתחי. שכשם שיש לו לפתח ד' אמות בחצר כך יש לו לכל פתח חצר ד' אמות במבוי וזה בקש לסתנו הקיפן בגדר בני מבוי שכנים עליו שמרבה עליהן את הדרך להקיף אותו סתום (סברי): ה' חצרות זו בצד זו הפתוחות למבוי אותה הסמוכה לרשות הרבים קרויה חיצונה ואותה שבסוף המבוי מצד אחר קרויה פנימית כולן הית. משתמשות עם חיצונית. כלומר דיש לכדלן דשת לצבור לפני פתח התיצונה והחיצונה משתמשת לעצמה. שרשאה לסתום כנגד פתחה הדי אמות ולהשתמש בתוכן. והם. הני השאר משתמשות עם הישניה שעוברין לפני פתחיו עצמה. שרשאה לסתום די אמות נגד פתחה ומשתמשת עם החיצונת שמקפת די אמות ויוצאת לחוץ. נמצאת הפגימית שבמבוי שהיא משתמשי עם כולן שעוברת עליהן ומשתמשת עם החיצונת שמקפת די אמות ויוצאת לחוץ. נמצאת הפגימית שבמבוי שהיא משתמשי עם כולן שעוברת עליהן ומשתמשת לעצמה קשיא לרב הונא:

SHALL BE GOOD. FOR THEY SHALL EAT THE FRUIT OF THEIR (good) DEEDS. [14]

Munbaz continued:

אבוֹתי גנוו אוצרות ממון – MY FATHERS HOARDED STORES OF MONEY. ואני גנותי אוצרות נפשות – AND I HAVE HOARDED STORES of souls (i.e. those people whom I have preserved through my gifts of charity), שַּנְאֵמֵר: "פְּרִי־צַרִיק עֵץ חַיִים וְלֹקָח נָפְשוֹת חַכַם" – שַּנָּאָמֵר: "פְּרִי־צַרִיק עַץ AS IT IS STATED: [15] THE FRUIT OF THE RIGHTEOUS IS A TREE OF LIFE; AND ONE WHO ACQUIRES SOULS IS WISE.

Another advantage of charity:

אבותי גנון לאחרים – MY FATHERS HOARDED their wealth FOR OTHERS to use. ואני גנותי לעצמי – BUT I HAVE HOARDED the reward for my charitable deeds FOR MYSELF, שנאמר: ,,ולך "היה צדקה - AS IT IS STATED:[16] AND FOR YOU IT SHALL BE CHARITY.

Munbaz's final comment:

הוה לעולם הוה – אבותי גנוו לעולם הוה – MY FATHERS HOARDED wealth FOR THIS WORLD, ואַני גַנוְתִי לְעוֹלֶם הַבָּא – AND I HAVE HOARDED merits FOR THE WORLD TO COME, ישנאמר: ,,והלך לפניף צדקר כבוד ה' "אספך" – AS IT IS STATED:[17] AND YOUR CHARITY SHALL GO BEFORE YOU, AND THE GLORY OF GOD SHALL BE YOUR REWARD. [18]

Thus concludes Munbaz's recital of the advantages of giving charity over the hoarding of wealth.

The Mishnah had stated:

וְאָם קַנָה בָּה בָּית דִירָה הַרָי הוא כָאַנְשֵׁי הַעִיר — AND IF HE BOUGHT A HOUSE in the city, HE IS IMMEDIATELY treated LIKE one of THE CITIZENS OF THE CITY and must help bear the municipal expenses mentioned in the Mishnah.

The Gemara cites a dissenting view:

- Our Mishnah, which states that only the purchase of a fully constructed house immediately accords the buyer the status of a citizen, דלא כַרבן שמעון בו נַמְליאַל – does not accord with the view of Rabban Shimon ben Gamliel, דְּתְנָיִא – for it was taught in a Baraisa: רבן שמעון בן גמליאל אומר – RABBAN SHIMON BEN GAMLIEL SAYS: אָם קָנָה בָה קַרְקַע כָּל שֶׁהוֹא – IF ONE PURCHASED even THE SLIGHTEST parcel of LAND IN [THE CITY], [19] הרי הוא כאנשי העיר – HE IS treated LIKE one of THE CITIZENS OF THE CITY. Rabban Shimon maintains that any purchase of real estate - no matter how small - indicates the buyer's intent to remain in the city — and that it is this intent that qualifies him for citizen status.

The Gemara quotes a conflicting Baraisa:

וָהָא הַנָּיָא רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אומֵר – But it was taught in another Baraisa: RABBAN SHIMON BEN GAMLIEL SAYS: אָם קנה הירה לבית דירה – שם קרקע הראויה לבית דירה – IF ONE PURCHASED THERE in the city a parcel of LAND SUITABLE FOR constructing A HOUSE upon it, הַנִי הוא כאַנְשֵׁי הַעִיר – HE IS treated LIKE one of THE CITIZENS OF THE CITY. In this Baraisa Rabban Shimon rules that the purchase of a minuscule parcel of land would not qualify the buyer for citizen status, for there is no indication that he actually intends to reside in the city.[20] Thus, there are two conflicting rulings, both attributed to Rabban Shimon ben Gamliel. -? -

The Gemara explains:

תרי תנאי – The two Baraisos present the rulings of two Tannaim, ואַליבָא דָרַבָּן שִׁמְעוֹן בֵּן גַּמְלִיאֵל – and each Tanna taught according to the opinion of Rabban Shimon ben Gamliel as he understood it.

Misfinafi This Mishnah is the source of the ruling (discussed above, 3a) that prohibits the forced division of jointly owned property if each partner does not receive a share that performs the function of the whole. The Mishnah applies the ruling to various types of property:

אין חולקין אַת הַחַצֵּר – We do not divide a jointly owned courtyard against the will of one partner עַד שֵׁווהָא אַרִבַּע ילא שות לוה וארבע אמות לוה unless there are four amos for this partner and four amos for that partner. [21] ולא אָת הַשְּׁנֶה – And we do not divide a grain field ער הָשְׁנֶה קבּין לָוֶה וְתִשְׁעָה קבּין לָוֶה – unless there are nine kavs for this partner and nine kavs for that partner.[22] בְּבָּי יְהוּדָה אוֹמֶר – R' Yehudah says: We do not divide a grain field שַר שִׁיהָא בָה הְשְׁעַת חֵצְיֵי קַבִּין לְזֶה – unless there are nine half-kavs for this partner וְתִשְׁעַת חֵצְיֵי קַבִּין לְזֶה and nine half-kavs for that partner.[23] ילא אַת הַגִּינָה – Nor do we divide a vegetable garden עד שִיהָא – Nor do we divide a vegetable garden בה חצי קב לזה וחצי קב לזה וחצי קב לזה בה עור – unless there is a half-kav for this partner and a half-kav for that partner.[24] עקיבא אומר בית רובע – R' Akiva says: It is enough if each partner receives a quarter-kav. [25]

The Mishnah now mentions other divisible properties:

ולא אֶת הַשְּׁבַּרְיון וְלֹא אֶת הַמּוֹרָן – And we divide not a salon, nor a hall,[26] ילא אֶת הַשּׁוֹבָךְ וְלֹא אֶת הַשַּׁלִין וְלֹא אֶת הַמּוֹרָן – nor a

NOTES

- 14. Charity and kind deeds are among the few mitzvos that produce "fruits" (i.e. blessings) to be enjoyed in this world, even as the principal reward for their performance remains intact in the World to Come (Rashi; see Kiddushin 39h)
- 15. Proverbs 11:30. Most commentators understand that the verse speaks of righteous men who inspire others by word and deed to follow the ways of God. Munbaz understands that it refers to those who, through their gifts of charity, acquire merit by preserving the lives of their fellow Jews
- 16. Deuteronomy 24:13. On the simple level, the verse teaches that returning collateral for a debtor's nocturnal use is considered a charitable act. Munbaz interprets homiletically that the reward for charitable acts in general will be reserved exclusively "for you" - the one who performs them.
- 17. Isaiah 58:8.
- 18. The verse mentions two of the six rewards of charity stated in the Gemara above (9b). "God's glory" refers to the Divine Presence, which is revealed in the World to Come.
- 19. I.e. even one unsuitable for building a house upon it.
- 20. Where, however, the tract is large enough to accommodate a house, there is a reasonable assumption that he plans to build and settle down.

- 21. Each partner must receive an area measuring four amos by four amos. This is the minimum area needed for basic courtyard uses. The Gemara below explains that additional space (of 4x4 amos) must be available for unloading animals
- 22. Le, each partner must be left with a plot of land large enough to plant nine kavs of seed in it. Any lesser area is too small to be worth the effort of plowing and sowing (Tosafos).

A kav is one-sixth of a se'ah, which is the amount of seed planted in an area 50 by 50 amos. Thus, nine kavs is 1.5 se'ah, and an area large enough for planting nine kavs is 3,750 square amos (Yad Ramah, Tos. Yom Tov). 23. Although R' Yehudah's minimum share is half that of the Tanna Kamma, the Gemara will explain that the two opinions do not conflict. 24. A vegetable garden requires less work and yields more per kav of seed than does a grain field. Thus, even a parcel for one half-kav of seed can be cultivated profitably.

- A half-kav translates to 2081/3 square amos (approx. 650 square feet). 25. A quarter-kav translates to 1041/6 square amos. Rishonim dispute whether or not R' Akiva takes issue with the Tanna Kamma (see Nimukei Yosef and Yad Ramah to 12a).
- 26. Various types of chambers in a palace. From Rashbam below, 98b it appears that a traklin was used as a meeting place for officers.